

Vilniaus universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos ir socialinio darbo institutas

Rūta Julija Simsonaitė

Sociologijos studijų programa
Magistro darbas

**Pilietinio pasipriešinimo reikšmė valstybės grėsmių sampratai:
Lietuvos šaulių sąjungos atvejis**

Darbo vadovė: Doc. dr. Rūta Žiliukaitė

Vilnius
2020

Turinys

Įvadas.....	3
1. Pilietinis pasipriešinimas.....	4
1.1. Pilietinio pasipriešinimo sąvoka ir samprata.....	4
1.2. Pilietinis pasipriešinimas Lietuvoje.....	8
1.3. Lietuvos šaulių sąjunga.....	11
2. Bendroji valstybės grėsmių samprata ir grėsmės Lietuvos valstybei.....	12
3. Tyrimas.....	18
3.1. Jaunų žmonių motyvacija priklausyti Lietuvos šaulių sąjungai.....	19
3.2. Lietuvos šaulių sąjungos veiklos reikšmė jaunų žmonių akimis.....	24
3.3. Pilietiškumo samprata ir reikšmė.....	27
3.4. Valstybės grėsmės ir jų vertinimas.....	32
Išvados.....	43
Santrauka / Summary.....	45
Literatūra ir šaltiniai.....	47
Priedai.....	50
Priedas nr. 1.....	50
Priedas nr. 2.....	53
Priedas nr. 3.....	70
Priedas nr. 4.....	84
Priedas nr. 5.....	104
Priedas nr. 6.....	118
Priedas nr. 7.....	131
Priedas nr. 8.....	150
Priedas nr. 9.....	162

Ivadas

Darbe bus siekiama išsiaiškinti, kaip pilietinis pasipriešinimas bei jo raiška gali daryti įtaką valstybės grėsmių suvokimui. Tam pasirinkta tirti konkrečią socialinę grupę – jaunos žmones, dalyvaujančius Lietuvos šaulių sąjungos veikloje. Pilietinio pasipriešinimo ir valstybės grėsmių suvokimo sąsajos atrodo reikšmingos dėl aktualios geopolitinės situacijos. Be to, norėta atkreipti dėmesį į Lietuvos šaulių sąjungą, 2019-aisiais minėjusią savo veiklos šimtmetį.

Darbo tikslas – atlikus kokybinį tyrimą su jaunais Šaulių sąjungos nariais, išsiaiškinti jaunų žmonių suvokimą apie pilietinio pasipriešinimo reikšmę ir jaunuolių išryškinamas grėsmes, aktualias Lietuvos valstybei.

Darbo uždaviniai: suprasti, kokia svarba jaunų žmonių yra teikiama pilietiškumui; išsiaiškinti, koks Šaulių sąjungos indėlis, formuojant kritinę pilietiška nusiteikusių asmenų masę; išryškinti, kas lemia jaunų ir pilietiška nusiteikusių žmonių suvokimą apie valstybės grėsmes ir bendrąją valstybės saugumo būklę.

Tyrimo metu siekta suprasti šaulių patirtį ir išsiaiškinti, ar jauni šauliai daug dėmesio skiria karinėms grėsmėms bei išryškina propagandą, kaip valstybės saugumą destabilizuojantį reiškinį, ar matomos ir kitos galimos grėsmės. Taip pat norėta suvokti, kiek reikšmės tyrimo dalyviai teikia pilietiškumo suvokimui. Šie aspektai atrodo reikšmingi, remiantis bendrąja samprata apie Lietuvos šaulių sąjungos veiklą ir vertinant savanoriškumo principą, dalyvaujant šios organizacijos veikloje.

Tyrimas buvo atliktas, pritaikant sąvokos darybos žemėlapiu metodą bei organizuojant pusiau struktūruotus interviu su jaunais šauliais (18–30 metų amžiaus).

Visas darbas susideda iš dviejų dalių – teorinės ir praktinės. Teorinėje dalyje apžvelgiama dvejopa teorinė literatūra: visų pirma, aiškinamasi pilietinio pasipriešinimo samprata užsienio bei lietuvių autorių darbuose (G. Sharpo, G. Miniotaitės, daug remtasi ir A. Ramonaitės bei bendraautorių knyga „Kas eitų ginti Lietuvos? Pilietinio pasipriešinimo prielaidos ir galimybės (2018)“ ir kt.), toliau kalbama apie valstybės grėsmių sampratą bei skirstymą (remiamasi B. Buzano, O. Waeverio, lietuvių autorių darbais apie propagandą ir saugumo suvokimus, taip pat oficialiais dokumentais, tokiais kaip Nacionalinio saugumo strategija ir kt.). Praktinėje dalyje analizuojama empirinė medžiaga, surinkta kokybinio tyrimo metu. Empirinė medžiaga apdorota, naudojantis „MAXQDA 2020“ programa.

1. Pilietinis pasipriešinimas

Pilietiškumui neprarandant aktualumo šiandienos pasaulyje ir įvertinant geopolitinę (mūsų atveju) Lietuvos situaciją, verta išsiaiškinti galimus šalies gynybos variantus, kylančius pačių piliečių iniciatyva – t. y. įmanomas pilietinio pasipriešinimo apraiškas. Šiame skyriuje numatoma, visų pirma, išsiaiškinti, kuo pasižymi pilietinio pasipriešinimo sąvoka bei kaip šis reiškinys suprantamas vietinėje ir anglakalbėje kultūroje ir tekstuose, taip pat kokios yra pilietinio pasipriešinimo apraiškos Lietuvoje ir kokie veiksniai skatina arba – atvirkščiai – slopina tokį nusiteikimą piliečių sąmonėje. Galiausiai bus aptartas Lietuvos šaulių sąjungos, kaip pilietiniam pasipriešinimui bene stipriausiai Lietuvoje atstovaujančios organizacijos, atvejis. Siekiant šiuo darbu sukurti pamatą empiriniam tyrimui, didžiausias dėmesys bus skiriamas pilietinio pasipriešinimo aptarimui jaunų žmonių perspektyvoje.

1.1. Pilietinio pasipriešinimo sąvoka ir samprata

Pati pilietinio pasipriešinimo sąvoka skirtingose kalbose gali šiek tiek varijuoti, tačiau kertinis jos elementas – būtent akcentuojama piliečių galia – išlieka. Ainės Ramonaitės teigimu, „[o]ficialiuose Lietuvos dokumentuose pilietinės gynybos ir pilietinio pasipriešinimo sąvokos vartojamos lygiagrečiai kaip sinonimai“ ir tai yra suprantama „kaip civilių gyventojų pačių organizuojami veiksmai kovojant su išorės priešu, įskaitant ir ginkluotą partizaninį pasipriešinimą“ (Ramonaitė et al., 2018, p. 12). Iš šių samprotavimų, kurie remiasi oficialiais valstybės dokumentais – Lietuvos karine doktrina, Lietuvos respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymu – matyti, jog lietuviškoji pilietinio pasipriešinimo samprata ne tik pabrėžia civilių gyventojų indėlį ir svarbą šiame procese, tačiau ir patį procesą mato kaip galintį apimti tiek neginkluotą (taikią), tiek ir ginkluotą kovą.

Būtent A. Ramonaitė atkreipia dėmesį, jog angliška pilietinio pasipriešinimo sąvokos samprata truputį skiriasi: čia daugiausia dėmesio skiriama taikiam pasipriešinimo pobūdžiui; pilietinio pasipriešinimo (angl. *civil resistance*) sinonimais tampa „nesmurtiniai (angl. *non-violent*) veiksmai, taikus pasipriešinimas ar netgi pilietinis nepaklusnumas“ ir šie procesai atliepia pacifistinę tradiciją (Ten pat, p. 12). Iš dalies galbūt galima teigti, jog šie skirtumai kyla dėl kalbinių ypatumų, taip pat dėl istorinių patirčių skirčių.

Pilietinis pasipriešinimas yra reikšmingas dėl savo gynybinio pobūdžio. Pasak Gene'o Sharpo, du dalykai ateities politikoje ir tarptautiniuose santykiuose yra neabejotini – tai kiliantys konfliktai ir efektyvios gynybos poreikis, siekiant atlaikyti vidaus ir išorės grėsmes (Sharp, 1990). G. Sharpas, būdamas pacifistinės pilietinio pasipriešinimo sampratos šalininkas, kelia klausimą, kaip taikūs kovos būdai gali būti plėtojami, idant pavyktų atgrasyti priešą ir, prireikus, apsiginti nuo jo (Sharp, 1990; Sharp, 1992). Taigi gynybinis pilietinio pasipriešinimo pobūdis išsišakoja: viena kryptis orientuojama į atgrasymą (t. y. tam tikrus grėsmių prevencijos būdus), kita – į konkrečią gynybą, kilus tam tikrai situacijai (t. y. realios grėsmės šalinimo būdus).

Pasak G. Sharpo, taiki pilietinio pasipriešinimo išraiška gali turėti keletą formų, tai:

- taikūs protestai,
- nebendradarbiavimas (socialinis – socialinių normų atmetimas, nepriėmimas; ekonominis – boikotai, ekonominių santykių nutraukimas ar atmetimas, taip pat darbuotojų streikai; politinis – atsisakymas įsitraukti į politinius veiksmus, tai labiausiai veikia esant didesnėms žmonių grupėms, taip pat institucijų ar svarbių įstaigų atvejais),
- taiki intervencija (reiškiasi psichologinėmis, fizinėmis, socialinėmis, ekonominėmis ar politinėmis formomis, gali virsti bado akcijomis, taikiomis apgultimis, naujos socialinės tvarkos įsteigimu, paraleline vyriausybe ir kt.) (Sharp, 1990; Sharp, 2013).

Pilietinio pasipriešinimo pobūdis pasireiškia (kaip bus matyti vėliau, iš dalies labiausiai užsienio literatūroje) aiškia skirtimi nuo karinės gynybos. Jau pati sąvoka nurodo dvi priešstatas: gynyba yra vykdoma civilių (o ne karinio personalo), taip pat ji vykdoma civiliams prieinamais (o ne militaristiniais) būdais – tam naudojami socialiniai, ekonominiai, politiniai ir psichologiniai „ginklai“ (t. y. įrankiai, būdai) (Sharp, 1990; Sharp 1992). Lietuviškasis šio tipo pasipriešinimo supratimas pabrėždamas, be jokios abejonės, taip pat civilius gyventojus ir jų iniciatyvas, jiems vis dėlto neužkardo galimybės valstybę ginti ne tik taikiomis priemonėmis, tačiau ir – prireikus – ginklu (vėliau bus matyti, jog būtent toks yra Lietuvos šaulių sąjungos atvejis). Vis dėlto ir taikios pilietinio pasipriešinimo išraiškos reikalauja nuoseklaus pasiruošimo, tinkamo planavimo ir mokymų: tai galėtų būti priešiškos valstybės politinės sistemos išmanymas, efektyvi komunikacija krizės atveju, būdų nepalūžti paieškos (Sharp, 1990). Todėl reikšminga bei būtina, ir vystant pacifistinę pilietinio pasipriešinimo tradiciją, nuolatos tobulinti šiuos visuomenės gebėjimus, idant grėsmės atveju susitelkimas ir kova vyktų kuo sklandžiau bei efektyviau. Kita vertus, nuolatinis pasirengimas, visuomenės bei įvairių įstaigų švietimas reikšmingai prisideda prie grėsmių

prevencijos – t. y. atgrasymo. Remiantis G. Sharpo svarstymais, atgrasymas yra sėkmingas, kai priešiškos jėgos mato ir suvokia, jog ketinama pulti visuomenė kliudys pasiekti išsikeltus tikslus bei pajėgs atsilaikyti: tokiu atveju puolimas gali kainuoti kur kas daugiau – žala gali pasireikšti pačios puolančios valstybės viduje (nepaklusnumas) ir/ar tarptautinėje erdvėje (diplomatiijoje, ekonomikoje) (Ten pat). Atgrasymas būtent į tai ir susitelkia: akcentuojama, jog galima nauda užpuolus nepadengs kaštų (t. y. socialinių, ekonominių ir kt. išteklių), kurių pareikalaus puolimas. Visa atsakomybė tai įrodyti gula ant savo gynybą formuojančios valstybės ir visuomenės pečių, nes čia svarbus tampa ne vien gebėjimas susitelkti ir pasipriešinti, tačiau ir pakankamai aiškus ir garsus to ištransliavimas grėsmę keliančioms jėgoms.

Siekiant, kad pilietinis pasipriešinimas būtų sėkmingas, būtina visuomenės valia priešintis, noras tobulinti įgūdžius ir kovoti šioje srityje (Ten pat) bei aiškus suvokimas, kodėl tai yra svarbu, t. y. suvokimas, už ką tiksliai būtų kovojama ir ką stengiamasi išsaugoti (savotiškas patriotizmo jausmas). Politinė galia yra glaudžiai susieta su visuomene, nes vienas iš politinės galios šaltinių būtent ir yra žmogiškieji ištekliai: t. y. skaičius žmonių, paklūstančių valdžiai bei siekiančių su ja bendradarbiauti; taip pat yra reikšmingi ir neapčiuopiami faktoriai, tokie kaip visuomenės įpročiai ir polinkis paklusti, bendrumo jausmas ar jo stoka ir kt. (Sharp, 2013). Aukštas polinkis paklusti lemia tai, jog pilietinio pasipriešinimo galimybės menksta. Paklusnumą valdžiai lemia keletas faktorių, tai: įpročiai, bausmių ir sankcijų baimė, moralinės nuostatos, asmeniniai interesai, abejingumas ir t. t. (Ten pat). Būtent indiferencija dėl galimai pasikeisiančios padėties valstybėje turėtų kelti didelį nerimą, nes tai signalizuoja tam tikrą nusivylimą ir aiškią patriotizmo stoką. Abejingumą, tačiau ir kitus pilietinį pasipriešinimą slopinančius faktorius, įveikti bene geriausiai, pasak G. Sharpo, gali padėti nevyriausybinių organizacijų ir panašios institucijos (Ten pat).

Tačiau klausimas, kodėl vieni renkasi pasyvų stebėjimą, o kiti – aktyvų veiksmą, išlieka kertinis. Doug McAdam straipsnyje „Recruitment to High-Risk Activism: The Case of Freedom Summer“ nurodo keletą galimų to priežasčių, tokių kaip: tam tikri įgimti būdo bruožai, socializacija ar jos stoka ankstyvoje vaikystėje ir kt. (McAdam, 1986). Vis dėlto įsitraukimas didžiąja dalimi priklauso nuo ryšių, t. y. santykis su Kitu (šiuo atveju, tarkime, pilietiškai nusiteikusiuoju), esant poreikiui, gali sukurti sąlygas ir silpnesnes pilietines vertybes turinčiam asmeniui įsitraukti į kolektyvines pilietinio pasipriešinimo veiklas (McAdam, 1986; Ramonaitė et al., 2018).

Polinkį dalyvauti pilietiniame pasipriešinyje gali lemti, kaip jau minėta, daugelis aspektų, tačiau kaip ryškiausias galėtume išskirti: vertybinį asmens pagrindą, pasitikėjimo valstybe lygį bei apskritai kolektyvinio jausmo apraiškas.

Vertybinis asmens pagrindas yra itin reikšmingas: jis lemia bendrąjį asmens nusiteikimą ir pažiūrą. Akivaizdu, jog tvirtas vertybes puoselėjantis žmogus bus labiau linkęs jas saugoti ir ginti. Vis dėlto „socialinės mobilizacijos tyrėjai teigia, jog nuostatos yra svarbus, bet nepakankamas veiksnys“ (Ramonaitė et al. 2018, p. 98) pilietiniam pasipriešinimui rasti ir plėtoti. Tam kliūtimi gali tapti gebėjimų ar galimybių stygius arba „racionalus išskaičiavimas“, nurodantis, jog veikti bendram labai kainuoja per daug, kaštus lyginant su kuriama verte (Ten pat, p. 98). Apskritai vertybinės nuostatos iš dalies gali būti siejamos su pasitikėjimu valstybe: pasitikėjimas kuria pagrindą apsaugai, tausojimui, visa tai yra savotiška projekcija į ateitį. Roberto D. Putnamo žodžiais tariant, nepasitikėjimas „drask[o] socialinį audinį“ (Putnam, 2001, p. 189), tad siekiant susitelkimo bei solidarumo, be kurio bendras tautos pasipriešinimas nebūtų įmanomas, reikalinga, jog piliečių pasitikėjimas – tiek pačia valstybe, tiek vienas kitu – klestėtų. Pasitikėjimas valstybe ir jos institucijomis taip pat nemenka dalimi priklauso nuo saugumo jausmo, kurį valstybė, siekianti stabilaus funkcionavimo, turėtų stengtis užtikrinti (Ten pat): individui, kuris jaučiasi saugus būdamas esamos visuomenės nariu, labiau norės stengtis dirbti ar kovoti tokios visuomenės labui.

Galiausiai kolektyvinis jausmas yra taip pat itin svarbus, siekiant, jog pilietinis pasipriešinimas įgautų norimą formą. Mokslinėje literatūroje teigiama, jog „sprendimas prisijungti prie kolektyvinio veiksmo yra priklausomas nuo kitų žmonių veiksmų“ bei kad „žmonės dažniausiai įsitraukia į kolektyvinį veiksmą tuomet, kai yra asmeniškai pakviesti kitų dalyvių“ (Ramonaitė et al., 2018). Tai nurodo Kito įtaką asmens sprendimams bei sociumo reikšmę apskritai. Kaip pažymi socialinės aplinkos teoretikas James'as S. Colemanas, „kolektyvinis elgesys paprastai laikomas akivaizdžiai „iracionaliu““ (Coleman, 2005, p. 186): t. y. juo individai nesiekia kuo didesnės asmeninės naudos ir racionaliai neapskaičiuoja kiekvieno savo veiksmo. Pasak Coleman, kolektyviniame veiksmo esantys „dalyviai perleidžia vieni kitiems didelę dalį savo veiksmų kontrolės“ (Ten pat, p. 186). Toks „kontrolės perleidimas kitiems tam tikroje grupėje nebūtinai sukelia paniką ar bandos elgesį“, tačiau gali – priešingai – kelti tvarkingą ir ramią kolektyvinę reakciją, priklausomai nuo to, kokia buvo pirminė tu, kam perleista veiksmų kontrolė, reakcija į dirgiklį (Ten pat). Kaip pastebi G. Miniotaitė, „[p]ilietinė gynyba reikalauja ypatingo gyventojų pasiruošimo bei jos lyderių strateginio kūrybingumo. Neginkluota gynyba prieš ginkluotą priešininką reikalauja visuomenės vieningumo, išvystytos pilietinės visuomenės, asmeninės dalyvių drąsos, neprievartinės disciplinos (neatsakyti smurtu į represijas), sugebėjimo atskleisti ir išnaudoti priešininko silpnąsias puses“ (Miniotaitė, 2004). Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, jog visuomenės nariams siekiant įgyvendinti pilietinį pasipriešinimą, būtina gerbti įstatymus ir, jei reikia, gebėti

prisiimti atsakomybę už savo veiksmus (Miniotaitė, 2008). Taigi pilietinis pasipriešinimas, kaip kolektyvinis atsakas ir solidarumo išraiška, yra neatsiejamas nuo visuomenės pagrindų ir jos bendrųjų savybių bei remiasi bendrąja asmenų atsakomybe, o ne tam tikros anarchijos išraiškomis.

Pilietinis pasipriešinimas iš esmės siekia ginti ne teritoriją, tačiau socialines tvarkas ir visuomenės struktūrą (Sharp cit. iš Miniotaitė, 2005). Tai yra pastanga išsaugoti socialines normas, visuomenės santykius, piliečių ryšius tarpusavyje bei ryšį su valstybe. Socialinė tvarka ir apskritai piliečių pozicija yra nepaprastai svarbi valstybės likimui: kaip rašo G. Miniotaitė, pasiremddama H. Arendt mintimis, tikroji valdžia kyla iš žmonių, kurie susiburia draugėn, ir kurie, sutikdami elgtis pagal valdančiųjų taisykles, perleidžia jiems dalį savo galios ir paramos (Miniotaitė, 2005). Tai reiškia, jog piliečiams atsiribojus nuo valdančiųjų siūlymų ar įsakymų, valdžia akivaizdžiai ima skeldėti, o tai savo ruožtu kuria nestabilumą valstybėje. Kalbant apie Lietuvos atvejį, tokių pavyzdžių toli ieškoti nereikia: čia būtų tinkama paminėti, jog būtent nekooperavimas su tuometine valdžia ir nepaklusimas jai sovietmečio pabaigoje atvedė iki Dainuojančios revoliucijos kulminacijos ir didesnės tautos dalies siekio įgyvendinimo – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.

Nors skirtingose kultūrose bei istorinėje atmintyje pilietinis pasipriešinimas gali būti suprantamas įvairiai, jame visuomet akcentuojama pilietinės visuomenės galia ir jos reikšmė. Pilietinės visuomenės stiprybė priklauso nuo formuojamų vertybių bei kultūrinių normų, taip pat socializacinių aspektų ir išorės veiksnių. Toliau apžvelgsime, kokie esminiai pilietinio pasipriešinimo aspektai reiškiasi lietuviškojoje sąmonėje.

1.2. Pilietinis pasipriešinimas Lietuvoje

Pilietinis pasipriešinimas Lietuvoje turi aiškias, nors ir besiskiriančias nuo Vakarų Europos valstybių, tradicijas: vien jau žvelgiant į XX amžiaus istoriją, matyti, jog lietuvių tauta pajėgi susitelkti ir pasipriešinti priešiškomis jėgoms tiek ginkluotais būdais (partizaninis karas), tiek taikiais metodais („dainuojanti revoliucija“). Galima daryti prielaidą, jog būtent dėl istorinių aspektų ir patirties skirtingais tautos gyvavimo etapais Lietuva, kaip rašo Gražina Miniotaitė, „yra viena iš nedaugelio valstybių pasaulyje, kurios saugumo ir gynybos strategijoje šalia karinės gynybos svarbus vaidmuo skiriamas pilietiniams pasipriešinimui (pilietinei gynybai)“ (Miniotaitė, 2004). Pagrindiniai aspektai, kaip pilietinis pasipriešinimas turėtų būti vystomas Lietuvoje, yra apibrėžti tokiuose oficialiuose dokumentuose kaip Nacionalinio saugumo strategija, LR Nacionalinio

saugumo pagrindų įstatymas, LR piliečių rengimo valstybės gynybai strategija, LR Konstitucija ir kt. Pagrindiniame šalies įstatyme – LR Konstitucijoje – nurodoma, jog „Lietuvos valstybės gynimas nuo užsienio ginkluoto užpuolimo – kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga“ (LR Konstitucija, 139 straipsnis, 1992), be to, čia yra įtvirtintas ir – apskritai – priešinimasis „bet kam, kas prievarta kėsina į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką“ (LR Konstitucija, 3 straipsnis, 1992). Nacionalinio saugumo strategijoje pažymėta, jog „[v]alstybės gynyba susideda iš karinio saugumo ir pilietinio pasipriešinimo“ (Nacionalinio saugumo strategija, 2002), tas pat akcentuojama ir kituose minėtuose valstybės dokumentuose, kuriuose pilietinis pasipriešinimas pabrėžiamas kaip piliečių ir jų savaveiksmių darinių veikimas tiek nesmurtiniais, tiek ginkluotais būdais (Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas, 1997; Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymas, 2000). Toks pilietinio pasipriešinimo paminėjimas strateginiuose valstybės dokumentuose greta karinės apsaugos rodo jam teikiamą reikšmę Lietuvos valstybės saugumo politikoje.

Kalbant apie tai, kaip pilietinis pasipriešinimas reiškiasi ar galėtų reikštis Lietuvoje, būtina atsižvelgti į pilietinės visuomenės duomenis mūsų šalyje, taip pat į piliečių motyvacijos veiksnius. Motyvaciją priešintis „formuoja grėsmės suvokimas ir pagarba valstybei bei visuomenei“ (Mankevičius, Daugirdas, 2002, p. 107).

Remiantis A. Ramonaitės ir jos kolegų atliktais tyrimais knygoje „Kas eitų ginti Lietuvos? Pilietinio pasipriešinimo prielaidos ir galimybės“, galima būtų daryti prielaidą, jog Lietuvos visuomenė yra pakankamai sąmoninga: 88 proc. apklaustųjų teigia, jog „ginti tėvynę – kiekvieno piliečio pareiga“, vos 6 proc. pasisako nuosaikiai arba nesutinka su šiuo aspektu (Ramonaitė et al., 2018, p. 44).

Taip pat ganėtinai gerai atrodo ir pilietinio pasipriešinimo siekio „parametrai“: daugiau nei pusė respondentų pasisakė, jog Lietuvos visuomenė būtų pajėgi „suorganizuoti visuotinį [taikų ar ginkluotą] pasipriešinimą karo atveju“ (Ten pat, p. 45). Vis dėlto atrodo kiek paradoksalu tai, kad 41 proc. apklausos dalyvių pilietinio pasipriešinimo veiksmingumo įvertinti nesiryžta arba neturi tam aiškaus atsakymo (Ten pat, p. 46), tad ir, galima sakyti, stokoja suvokimo apie pilietinio pasipriešinimo galimybes, būdus, esmę.

Vertinant nusiteikimą ginti valstybę karo atveju, jis pats didžiausias jaunimo gretose (16–29 m. amžiaus); tai stipriai priklauso nuo respondento amžiaus (nes su amžiumi nusiteikimas ginti Lietuvą karo atveju slopsta) bei išsilavinimo (aukštesnis išsilavinimas suponuoja stipresnį nusiteikimą gynybai) (Ten pat, p. 57).

Iš dalies Lietuvos visuomenė pasižymi pasyvumu: vos 3 proc. apklaustųjų atsako, jog patys ryžtųsi organizuoti pilietinio pasipriešinimo veiksmus, dar 36 proc. patys neorganizuotų, bet prisidėtų prie pilietinio pasipriešinimo veiksmų (Ten pat, p. 58). Vis dėlto šie rezultatai nėra visai menki, juolab, kad pateiktos situacijos – hipotetinės, todėl nebūtinai tvirtai apmąstytos pačių respondentų. Apskritai, ištyrus Lietuvos visuomenę, prieinama išvados, jog gyvenamoji aplinka ir socializacija išties labai veikia nusiteikimą pilietiniam pasipriešinimui: pilietiškai aktyviai nusiteikęs asmuo savo aplinką vertina taip pat kaip aktyvią, o pats pasyviai nusiteikęs – labiau kaip pasyvią (Ten pat, p. 60). Sprendžiant iš apklausų duomenų, vyrai atrodo daug aktyvesni pilietinio pasipriešinimo organizavime bei veikloje, šie aspektai taip pat priklauso nuo amžiaus (su amžiumi pasiryžimas pilietiniam pasipriešinimui menksta) (Ten pat, p. 58–59). Be to, kadangi „politinės paramos rodikliai yra vienas iš įrankių, skirtų įvertinti piliečio santykį su valstybe“ (Ten pat, p. 77), svarbu paminėti, jog, remiantis vis dar tuo pačiu Lietuvos visuomenės tyrimu, pasididžiavimą savo šalimi išreiškia 75 proc. respondentų (kas yra gerokai geriau už 2005-aisiais gautus rezultatus, kuomet Lietuva didžiavosi vos du trečdaliai visuomenės) (Ten pat, p. 81).

Apibendrinant knygos „Kas eitų ginti Lietuvos?“ autorių vykdytą tyrimą, peršasi išvada, jog mūsų šalies visuomenė nėra abejinga ir tiki savo jėgomis bei vertina valstybę. Vis dėlto didesnis pilietinio pasipriešinimo ugdymas, švietimas ir pilietinės kultūros plėtra nenustoja reikalingumo – todėl ir pilietiškumą skatinančių organizacijų reikšmė išlieka ryški. Priklausymas organizacijoms (šiuo atveju nebūtinai tiesiogiai susijusioms su pilietiniu pasipriešinimu) apskritai didina asmens nusiteikimą priešinti, kilus reikalui (Ramonaitė et al., 2018; Žiliukaitė et al., 2016): organizacijų veikla kuria bendrą pilietiškumo ir bendruomenės reikšmės suvokimą asmens sąmonėje. „[B]e to, kuo didesnis organizacijų, kurių veiklose dalyvaujama, skaičius, tuo geresnis nusiteikimas dalyvauti pasipriešinant“: daugiausia reikšmės čia turi Lietuvos šaulių sąjunga bei Krašto apsaugos savanorių pajėgų veikla (Ramonaitė et al., 2018, p. 104). Būtent Lietuvos šaulių sąjunga, kaip reikšmingas indėlis Lietuvos pilietinio pasipriešinimo stiprinime, ir bus aptariama kitame poskyryje.

1.3. Lietuvos šaulių sąjunga

Lietuvos šaulių sąjunga užėmė reikšmingą vietą skirtinguose XX a. Lietuvos istorijos etapuose, visad – ginant, sergint ar kovojant už valstybės nepriklausomybę. Šaulių sąjungos tinklapyje nurodoma, jog Sąjungos uždaviniai taikos metu yra „rengti Lietuvos Respublikos piliečius ginkluotam ir nesmurtiniam pilietiniam pasipriešinimui, padėti užtikrinti viešąją saugumą, valia ir ginklu ginti Lietuvos Respublikos nepriklausomybę ir jos vientisumą“, o įvykus kokio nors pobūdžio agresijai prieš Lietuvos valstybę, „Lietuvos šaulių sąjungos koviniais būriais remti Lietuvos ginkluotąsias pajėgas, kitais pajėgumų vienetais padėti užtikrinti viešosios tvarkos palaikymą, kritinės infrastruktūros objektų apsaugą, okupuotoje teritorijoje vykdyti ginkluotą ir nesmurtinį pilietinį pasipriešinimą, siekiant atgrasyti priešą, apginti Lietuvos Respublikos nepriklausomybę ir jos teritorijos vientisumą, užtikrinti piliečių saugumą“ (Oficiali Lietuvos šaulių sąjungos svetainė). Taigi Šaulių sąjunga remiasi tiek taikaus (neginkluoto), tiek ginkluoto pilietinio pasipriešinimo principais, nors organizacijos įsikūrimas 1919-ųjų birželio 27 d. buvo siejamas būtent su ginkluotuoju pasipriešinimu – t. y. Nepriklausomybės kovomis. Šaulių sąjungos įvairiapusiškumas atsispindi ir jos veiklos baruose, kurie apima ne tik karinį pasirengimą, tačiau ir kultūrą, sportą. Bendrasis organizacijos vardiklis yra būtent pilietiškumas, į kurį telpa pagarba savo šaliai ir tautai, kultūros ir istorijos vertinimas, sąžiningumo principai ir t.t. Lietuvos šaulių sąjungos veiklą reglamentuoja LR Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas, Lietuvos šaulių sąjungos statutas, LR Lietuvos šaulių sąjungos įstatymas ir kt.

Apskritai narystė organizacijose svarbi pilietinės visuomenės stiprinimui dėl bendruomeniškumo būsenos kūrimo: tam ypač pasitarnauja organizacijos, kurių tikslai ir vertybės susietos su patriotiniais, pilietiniais siekiais (Ramonaitė et al., 2018). Kalbant apie dalyvavimą organizacijose bei pilietinio pasipriešinimo polinkį ir turimus visuomenės tyrimų duomenis, „[d]idžiausiu poveikiu, kaip ir galima tikėtis, pasižymi dalyvavimas Šaulių sąjungoje arba Krašto apsaugos savanorių pajėgose“ (Ten pat, p. 106). Tai suprantama dėl patriotinio šių organizacijų pobūdžio. Dėl šios priežasties ir Šaulių sąjungos reikšmingumo skatinant pilietinį visuomenės pasipriešinimą bei jos vertybinio formavimo, „Kas eitų ginti Lietuvos?“ autorių nuomone, „[v]ertėtų atgaivinti tarpukario Lietuvos šaulių siekį *sušaulinti* Lietuvą ir suvokimą, kad šauliai yra tautos elitas – „veiklioji“ visuomenės dalis, kritiniu atveju telkianti visuomenę ir prisiimanti atsakomybę už tautos ateitį“ (Ten pat, p. 179). Taigi Lietuvos šaulių sąjunga išlieka reikšminga ir mūsų dienų valstybėje, stengiantis susitelkti į pilietinio pasipriešinimo aspektų stiprinimą.

2. Bendroji valstybės grėsmių samprata ir grėsmės Lietuvos valstybei

Šiame skyriuje bus kalbama apie valstybės grėsmes. Nuo jų, be jokios abejonės, neatsiejamas nacionalinio saugumo aspektas. Valstybės grėsmių diskursai išlieka visad aktualūs ir juos būtina nuolat peržiūrėti, siekiant užtikrinti saugų ir stabilų valstybės būvį.

Nacionalinis saugumas – reikšminga valstybės dalis, įtvirtinanti jos būtį. Nacionalinio saugumo samprata patyrė kismą po Šaltojo karo susiformavus žmogaus saugumo (angl. *Human Security*) teorijai, kuomet pavojumi imta laikyti ne vien karinius konfliktus, tačiau ir ekologines, ekonomines, socialines ir kt. problemas (Janušauskienė et al., 2017). Ši teorija akcentuoja individų saugumą bei grėsmių daugialypiškumą ir keblumus jas aiškiai identifikuojant (Ten pat). Pastaruoju metu kalbant apie nacionalinį saugumą ir grėsmes, reikšminga tampa *saugumizavimo* (ir *desaugumizavimo*) sąvoka. Saugumizavimo teorijoje „[t]radicinis klausimas „Kas yra saugumas?“ pakeičiamas klausimu „Kas daro problemą saugumo problema?““ (Miniotaitė, Jakniūnaitė, 2001, p. 7). Saugumizavimas pereina į diskurso plotmę. Čia svarbu, jog problema imama laikyti egzistencine grėsme ir išeina už įprastos politikos ribų – aiškinamasi, kokiomis aplinkybėmis viena ar kita problema imama vertinti kaip saugumo problema, saugumas traktuojamas kaip „kalbos aktas“ (Waeber, 1995; Miniotaitė, Jakniūnaitė, 2001). Taigi nacionalinis saugumas neatsiejamas nuo naratyvų, kurie pasirenkami, siekiant iškelti arba, priešingai, prislopinti saugumo problemą.

Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatyme teigiama, jog „Nacionalinio saugumo politikos tikslas – sutelktomis valstybės ir piliečių pastangomis plėtoti ir stiprinti demokratiją, užtikrinti Tautos saugų būvį ir valstybės vidaus bei išorės saugumą, atgrasyti kiekvieną potencialų užpuoliką, ginti Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą ir konstitucinę santvarką“ (LR nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas, 1997). Matome, jog jame akcentuojami tautos ir valstybės vaidmenys, o suverenitetas neatsiejamas nuo demokratijos, bei fizinio būvio – t. y. teritorijos vientisumo. Visa tai, be jokios abejonės, remiasi Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įsteigtomis vertybėmis. Derėtų taip pat atkreipti dėmesį į aiškia ir iškart nurodytą vidaus ir išorės saugumo skirtį. Valstybės vidaus politika siekiama „sumažinti valstybės pažeidžiamumą, sudaryti sąlygas saugiam ir laisvam piliečių gyvenimui“, užsienio – „sumažinti išorines grėsmes ir paveikti jų šaltinius“ (Petrauskaitė et al., 2016, p. 9). Taigi saugumas yra neatsiejamas nuo grėsmių diskursų – panaikinus (ar sumažinus) grėsmes įtvirtinama saugumo

būsena – todėl verta apie valstybės saugumą ir grėsmes kalbėti kaip apie du tos pačios problemos polių.

Saugumo studijų teoretikas Barry Buzan išskiria šiuos penkis saugumo sektorius:

- karinį (valstybių gynybos ir puolimo galios bei siekiai),
- politinį (institucijų bei santvarkos stabilumas, nacionalinis identitetas),
- ekonominį (valstybės išteklių, finansai, valstybės gerovės užtikrinimas),
- socialinį (kultūros vertybių išsaugojimas, kalba, religija, identiteto klausimai),
- aplinkosauginį (ekologiniai aspektai) (Buzan, 1997).

Pagal juos atitinkamai galime skirti ir penkias pagrindines grėsmių kategorijas (tebeturint galvoje, kad visos grėsmės, kaip diktuoja valstybės politikos kryptys, dar taip pat dalomos į vidines ir išorines). Šiomis dienomis taip pat itin aktualios tampa informacinės bei kibernetinės grėsmės (taigi ir informacinis bei kibernetinis saugumas): jas dažniausiai kelia užsienio valstybių žvalgybos veikla, kuriai vis dažniau pasitelkiamos naujausios technologijos (Petrauskaitė et al., 2016). Informacija šiandienos pasaulyje gali būti naudojama, siekiant klaidinti ar priešinti: „Kaip ginklas naudojama informacija neretai būna arba tiesiog klaidinga, arba bent jau labai tendencingai atrenkama ir pateikiama. Informacinio karo būdai gali būti labai įvairūs, nukreipti ne tik prieš visuomenę, bet ir prieš valstybės institucijas, karines pajėgas, pvz.: <...> radijo stočių slopinimas, įsilaužimai į informacines sistemas, kompiuterinių virusų atakos ir kt.“ (Ten pat, p. 19). Informacinės grėsmės sparčiai kuria propagandos įrankiai, kuriais siekiama daryti poveikį visuomenės nuomonei ir valstybės politikai. Informaciniai ginklai yra itin pavojingi dėl keliamo nestabilumo, potencialaus nepagrįsto prieštaravimo kurstymo ir dezinformacijos sklaidos.

Anot B. Buzano, valstybė sudaryta iš trijų komponentų – valstybės idėjos, institucijų ir fizinės bazės (teritorijos) – taigi „[s]kirtingi valstybės komponentai yra pažeidžiami skirtingų grėsmių rūšių, ir tai nacionalinį saugumą padaro multidimensine problema, ne vien tik karinės gynybos reikalu“ (nors dėl galimo itin aštraus karinių grėsmių poveikio bei jėgos naudojimo jos neretai laikomos svarbiausiomis) (Buzan, 1997, p. 139). Stiprių valstybių (t. y. turinčių stabilius valstybės komponentus) nacionalinis saugumas fokusuojamas į atsvarą išorinėms grėsmėms, o silpnųjų nacionalinis saugumas yra itin pažeidžiamas vidinių grėsmių (nes valstybės idėja ir institucijų, o kartais ir teritorijos stabilumas yra labai migloti) (Ten pat). Vis dėlto net ir laikant valstybę stipria, būtina atsižvelgti į galimas skirtingo pobūdžio valstybės grėsmes: tiek kylančias iš išorės, tiek iš vidaus. Kaip bebūtų, tiksliai apibrėžti grėsmes gali būti keblu: jos sunkiai

išmatuojamos (jų galima neįvertinti arba apsiriki, nesamas grėsmes priskiriant dominuojančioms), sudėtingai skiriamos ir grėsmės nacionaliniam saugumui nuo grėsmių, ateinančių iš konkurencinės tarptautinės erdvės (Ten pat). Grėsmių intensyvumas labiausiai veikiamas grėsmių pobūdžio, konteksto (erdvės ir laiko), iškilimo tikimybės, galimų padarinių, patirties (istorijos pamokų) konteksto (Ten pat). Itin atidžiai, manoma, reikėtų vertinti grėsmes, kurios „rezonuoja su valstybės istorine patirtimi“, nes jos gali būti vertinamos „perdėtai dėl ypatingo jautrumo“ (Ten pat, p. 186). Lietuvos atveju tokia grėsmė galėtų kilti iš Rusijos valstybės veiksmų dėl okupacinės mūsų šalies patirties: visgi remiantis LR Valstybės saugumo departamento (VSD) rengiamais Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimais, Rusijos grėsmė išlieka reali ir todėl būtina atidaus žvilgsnio.

Kalbant apie grėsmes Lietuvos valstybei, VSD vertinime (Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas, 2019; Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas, 2020) pastaruoju metu itin pabrėžiamos informacinės bei kibernetinės Rusijos grėsmės Lietuvos nacionaliniam saugumui: Rusijos pasitelkiami diskursai bei propagandos mechanizmai, plėtojantys informacijos prieš Lietuvą srautus. Lietuvoje itin daug apie informacines grėsmes ir informacinį karą imta kalbėti 2013 m. pabaigoje prasidėjus neramumams Ukrainoje: jų metu Rusijos žiniasklaida sparčiai dirbo, siekdama sustiprinti neramumų pobūdį ir, Rusijai okupavus Ukrainai priklausantį Krymo pusiasalį, pateisinti šį okupacinį manevrą. Informaciniame kare tikslingai naudojamos medijos ir taip daromas poveikis „tiek vidaus, tiek išorės visuomenei“ (Martišius, 2014, p. 7). Rusijai tokie žingsniai nėra naujiena: kaip pažymi Mantas Martišius, „informacinės erdvės valdymas ir jos panaudojimas yra sudedamoji Rusijos politikos dalis“ (Ten pat, p. 7): tam pasitelkiami cenzūros ir propagandos mechanizmai, valstybinė žiniasklaidos kanalų kontrolė ir kt., taip kuriant alternatyvų „realybės vaizdą“ bei pateikiant sunkiai patikrinamus ir nevienareikšmiškai vertinamus faktus (Ten pat, p. 8). Tai apima tokius naratyvus kaip Sovietų sąjungos žlugimo traktavimą kaip klaidingo žingsnio, neva egzistuojantį rusų mažumų engimą buvusiose sovietinėse respublikose (vadinamąjį „tėvynainių konceptą“) ir t. t.: viso to tikslas – pasitelkiant kontroliuojamus medijų kanalus ir kuriant savaip sukonstruotą turinį, paveikti visuomenės dalį ir jos mąstymo struktūras taip, kad Rusija jų būtų matoma ne kaip grėsmė, bet kaip tam tikra viltis ir/ar gerovės atspindys (Martišius, 2014; Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas, 2019; Denisenko, 2016). „Lietuva, kaip ir kitos Baltijos valstybės, yra vienas iš [Rusijos] informacinių atakų taikinių“ (Martišius, 2014, p. 15) dėl nemenkos dalies gyventojų, kalbančių rusiškai, bei rusų etninės grupės. Rusijos propagandos esmė, kaip pastebi Viktoro Denisenko aptariamasis Piteris Pomerantsevas, yra „sukelti informacinį chaosą“ ir taip „sunaikinti moralinius ir informacinius orientyrus šiuolaikinėje visuomenėje“ (Denisenko,

2016, p. 107). V. Denisenko išskiria tokius pagrindinius Rusijos propagandos naratyvus, kurie taikomi Baltijos šalims, taigi ir Lietuvai (Denisenko, 2016, p. 111):

- „1. Baltijos šalys yra nedraugiškos, nes siekia nutolti nuo Rusijos
2. Baltijos šalys pažeidžia rusakalbių gyventojų teises, yra rusofobiškos
3. Baltijos šalių valdžios organai veikia prastai, yra linę į autoritarizmą
4. Baltijos šalyse praktikuojamas / atgimsta nacizmas / fašizmas; pokario rezistencija šiose šalyse fašistinė
5. Baltijos šalys žlunga (kvestionuojamas Baltijos šalių valstybingumas)“.

Tai akivaizdžiai rodo siekį kelti sumaištį ir šalies viduje (tiek pačios Rusijos, tiek Lietuvos) paskleisti abejones ir nepasitikėjimą. Rusijos atveju, pasitelkiant propagandą ir dezinformaciją, „[p]uolimas nenaikina priešininko iš išorės, bet padeda susinaikinti, kai jis įtraukiamas į dezorganizacijos ir dezorientacijos procesus“ (Vaišnys et al., 2017, p. 35). Taip iš esmės judinami valstybės vidaus pagrindai ir siekiama veikti vidaus politikos procesus.

Apskritai informacines grėsmes atpažinti ir kontroliuoti labai sudėtinga. Idant pavyktų atsispirti propagandiniams naratyvams, reikalingas nemenkas visuomenės sąmoningumo lygis, taip pat skaidri medijų kultūra, informaciją pateikianti nuodugniai ir nevienpusiškai. Atskleisti ir suvokti propagandą yra vienas iš kontrpropagandos žingsnių, o priešintis propagandos poveikiui galima skirtingais lygmenimis: valstybiniu, instituciniu arba asmeniniu (Grigaliūnas, 2010). Pilietinis pasipriešinimas būtų vienas iš galimų kontrpropagandos elementų (Ten pat), kuomet priešinamasi primetamai ideologijai ar formuojamai viešajai nuomonei. Vis dėlto nors (Lietuvos atveju) Rusijos propaganda kelia grėsmę nacionaliniam saugumui ir ši grėsmė gali kilti plintant rusiškiems žiniasklaidos kanalams, neverta atmesti, jog „Rusijai naudingos žinutės gali plisti ir kitokiais kanalais, pavyzdžiui, per lietuvišką žiniasklaidą, socialinius tinklus arba per asmeninę komunikaciją“ (Ramonaitė et. al., 2018, p. 139). Iš dalies tai padaro kontrpropagandos įgyvendinimą dar sudėtingesnį, nes propagandos sklaida užsiimančios priešiškos institucijos randa vis įvairesnių kelių ir būdų pasiekti pasirinktą tikslinę auditoriją.

Taigi Lietuvos atveju, kaip pastebima, bene daugiausia dėmesio pastaruoju metu skiriama informacinių ir kibernetinių grėsmių klausimams, kurie nestokoja aiškių sąsajų su Rusijos valstybe. Kitos grėsmių rūšys taip pat išlieka aktualios, tačiau galima sakyti, jog Lietuvai vis labiau įsitvirtinant tarptautinėje erdvėje, tokios grėsmės kaip, pavyzdžiui, karinė invazija iš dalies menksta, nes valstybė gali jaustis kur kas saugesnė dėl egzistuojančios sąjungininkų paramos.

Remiantis ir visuomenės apklausų rezultatais, Lietuvoje linkstama labiau netikėti užsienio agresijos galimybe, tačiau akcentuojamos tokios grėsmės kaip: visuomenės senėjimas, emigracija, socialinė atskirtis (Ten pat). Vis dėlto, „jeigu išvelgiama, užsienio šalies puolimo grėsmė Lietuvos visuomenėje vienareikšmiškai siejama su Rusija“ (Ten pat, p. 42). Ši požiūrį lemia vis dar gyva istorinė atmintis, asmeninės piliečių patirtys, taip pat medių vaidmuo. Čia svarbus ir Rusijos propagandos tikslas pasiekti savo auditoriją: tam pavykus, tyrimai rodo, jog „kuo labiau respondentas pritaria Rusijos geopolitiniam naratyvui, tuo mažiau pritaria oficialiajai Lietuvos užsienio politikai ir atvirkščiai“ ir per tai mažta visuomenės siekis priešintis (Ten pat, p. 141). Geopolitinį Rusijos naratyvą formuoja transliuojami (dažniausiai rusiški) televizijos kanalai, radijo stotys, tam taip pat daro įtaką įvairių populiariosios kultūros atstovų pasirodymai mūsų šalyje, pritraukiantys tam tikrą savo auditoriją. Tikslinė auditorija pasirenkama ir formuojama taip pat pagal požiūrį į Lietuvos valstybę – propagandai pažeidžiamas ratas, be jokios abejonės, yra tie Lietuvos gyventojai, kurie nėra linkę jausti tvirto ryšio su valstybe, kurioje gyvena ir/ar kurios piliečiai yra. Jau anksčiau minėtas tyrimas, atliktas knygos „Kas eitų ginti Lietuvos? Pilietinio pasipriešinimo prielaidos ir galimybės“ bendraautorių, nurodo, jog „Rusijos propagandai labiau pasiduoda tie, kurie nelinkę didžiutis savo šalimi“ (Ten pat, p. 143). Viešajam diskursui akivaizdų poveikį daro ir vadinamoji „įtikinėjimo šališkumo“ teorija, teigianti, kad „net jei žmogus racionaliai suvokia kanalo šališkumą, kartotinis tam tikros žinutės girdėjimas daro poveikį“ (Ten pat, p. 149). Taip veikia visas propagandos diskursas – kryptingai sukonstruotas naratyvas yra nuolat eskaluojamas, idant žmonių sąmonėje būtų įsteigiamas kaip tiesa. Aptariamame tyrime atskleidžiamas ir dar vienas Lietuvos visuomenės aspektas – tai vis dar gajanti nostalgija sovietmečiui, kuria būtent ir bando pasinaudoti Rusijos propagandos formuotojai (Ten pat). Apskritai pabrėžtina, jog Lietuvoje, kaip matyti iš apklausų, atsiskleidžia gana aukštas visuomenės atsparumas bei sąmoningumas valstybės grėsmių atžvilgiu. Dėl šios priežasties Lietuva neturėtų būti priskirtina prie silpnųjų valstybių, kalbant B. Buzano terminais: kadangi gana tvirtas vidaus politikos pagrindas, vidinės grėsmės yra kur kas mažiau paveikios Lietuvoje (su kai kuriomis išlygomis – pavyzdžiui, silpnoku didžiosios visuomenės dalies pasitikėjimu politinėmis institucijomis).

Vis dėlto verta atkreipti dėmesį, kad įvairūs visuomenės nuomonės tyrimai (Matonytė et al., 2017, p. 28–29) teigia, jog „[d]idžiausiomis grėsmėmis laikomos ekonominės, socialinės ir sveikatos problemos (senėjanti visuomenė, emigracija, socialinė nelygybė, alkoholio ir narkotikų vartojimas). Kiek mažesnės, manoma, yra karinės ir politinės grėsmės <...>. O santykinai

mažiausiomis laikomos ekologinės ir moralinės bei religinės grėsmės <...>.“ Galima matyti, jog visuomenės vertinimai daugiausia subjektyvūs, t. y. daugiausia orientuoti į asmeninius interesus. Panašius rezultatus atskleidžia ir kiti visuomenės nuomonių tyrimai (Janušauskienė et al., 2017), kuriuose taip pat daugiausia atsispindi piliečiams artimiausios aplinkos aspektai ir dėl jų valstybei galinčios kilti grėsmės, vėlgi tokios kaip emigracija, nedarbas, nusikalstamumas ir kt. Tai atrodo savaime suprantama, nes piliečių požiūris formuojasi per tai, kokia yra jų gyvenamoji aplinka, taip pat veikia ir tai, ką bandoma transliuoti žiniasklaidos kanalais (šiuo atveju išties nemažai dėmesio skiriama nedarbui, emigracijai ir kt.). Galima daryti išvadą, jog grėsmių suvokimas susietas su asmens socialiniu burbulu – kam tame „burbule“ yra skiriama daugiausia dėmesio, tas lemia saugumo ar nesaugumo būsenas.

Remiantis tiek ekspertų mintimis, tiek ir ir viešąja nuomone, darytina išvada, jog iki galo ir vienareikšmiškai išskirti pagrindines grėsmes Lietuvos valstybei yra gana keblu dėl mišraus jų pobūdžio. Šiuo atveju ne veltui tiek dėmesio skirta Rusijos valstybės keliamoms grėsmėms ir būtent informacinio karo bei propagandos aspektams, kurie nestokoja aktualumo pastaruosiu metu. Iš dalies galima teigti, jog visuomenės suvokimą apie tam tikras valstybės problemas formuoja ekspertų vertinimai, taip pat tai daro medijos ir apskritai – piliečių gyvenamoji aplinka bei konkrečiai jiems reikšmingos aktualijos.

3. Tyrimas

Tyrimo, atlikto 2020 m. pradžioje, metu buvo pritaikytas vizualiosios sociologijos metodas – sąvokos darybos žemėlapis – bei surengti pusiau struktūruoti interviu (interviu planas bei surinkta medžiaga pridedama šio darbo prieduose).

Tyrimo metu buvo siekiama įgyvendinti žemiau nurodytus tikslus bei uždavinius:

- **Tyrimo dalykas ir pagrindinis tyrimo klausimas:**
Kaip Lietuvos valstybės grėsmės suvokia pilietiškai nusiteikę jauni žmonės?
- **Tyrimo tikslas:** išsiaiškinti, kokia grėsmių samprata vyrauja tarp pilietiškai nusiteikusių jaunuolių.
- **Tyrimo uždaviniai:** pritaikant sąvokos darybos žemėlapio metodą, apklausti keletą jaunų žmonių; sužinoti jaunų Lietuvos šaulių sąjungos narių požiūrį į valstybės saugumą ir aktualias grėsmes Lietuvos valstybei; išsiaiškinti, kaip jauni pilietiškai nusiteikę žmonės vertina Lietuvos saugumo klausimus.
- **Tyrimo dalyviai:** 18–30 metų amžiaus vaikinai ir merginos, priklausantys Lietuvos šaulių sąjungai.

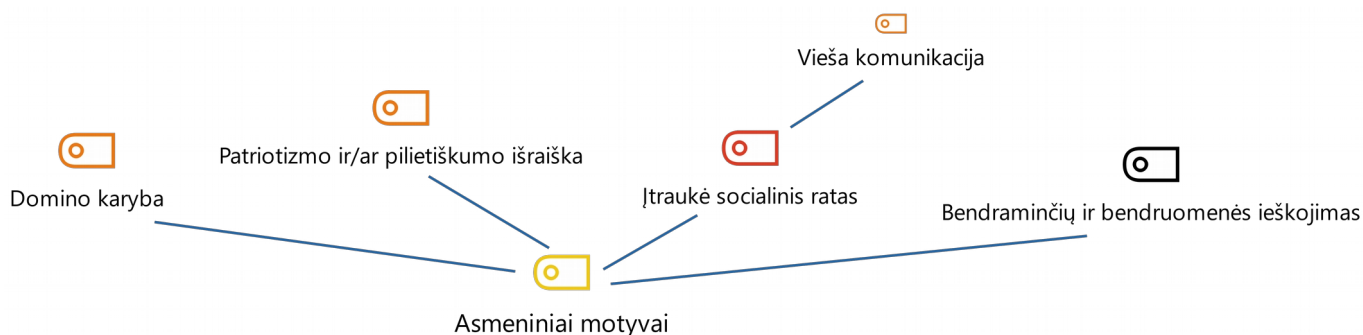
Atliktame tyrime dalyvavo 4 vaikinai ir 4 merginos. Jų amžiaus amplitudė – nuo 19 iki 30 metų. Siekta taip pat įgyvendinti demografinį informantų pasiskirstymą, todėl, turint galvoje, kad tokio amžiaus jaunuoliai Lietuvoje dažniausiai vyksta iš savo gimtųjų vietovių į didesnius miestus mokytis arba dirbti, demografiniame klausimyne buvo pridėtas punktas, kuriame nurodoma asmens kilmės vieta. Būtų galima manyti, kad kilmės vieta (t. y. vieta, kurioje asmuo užaugo) didžiąja dalimi lemia asmens pažiūrų pagrindą. Trys informantai (dvi merginos ir vienas vaikinai) yra kilę iš Vilniaus, likę penki – iš mažesnių Lietuvos miestų, rajonų (dvi merginos ir trys vaikinai). Amžiaus atžvilgiu informantų pasiskirstymas – apylygis: penkiems asmenims yra iki 25 metų, trims – daugiau nei 25 metai. Išsilavinimo aspektas yra bene didžiausia skirtis tarp informantų: vienas informantas vis dar mokosi 12 klasėje, trys turi vidurinį išsilavinimą, keturi – aukštąjį. Reikia pastebėti, kad pusė informantų yra buvę jaunieji šauliai – ilga jų narystė šioje organizacijoje gali turėti įtakos bendram suvokimui ir požiūriui pilietiškumo bei valstybės saugumo klausimais.

Informantas	Lytis	Amžius	Gyvenamoji vieta	Kilmės vieta	Išsilavinimas
Nr. 1	Vyras	30	Vilnius	Vilnius	Aukštasis
Nr. 2	Moteris	24	Kaunas	Alytus	Aukštasis
Nr. 3	Moteris	26	Vilnius	Vilnius	Aukštasis
Nr. 4	Vyras	27	Vilnius	Skuodo r.	Aukštasis
Nr. 5	Vyras	19	Vilnius	Vilniaus r.	Kita: nebaigtas vidurinis
Nr. 6	Moteris	19	Alytus/Vilnius	Alytus	Vidurinis
Nr. 7	Moteris	20	Vilnius	Vilnius	Vidurinis
Nr. 8	Vyras	19	Alytus/Vilnius	Alytus	Vidurinis

Tyrimo dalyviai (lentelė nr. 1)

Tyrimo metu surinkta medžiaga interpretuojama panašia į informantams pateiktus klausimus seka: t. y. pirmiausia aptariant narystės Šaulių sąjungoje motyvus, pilietiškumo klausimus ir galiausiai valstybės grėsmių suvokimą.

3.1. Jaunų žmonių motyvacija priklausyti Lietuvos šaulių sąjungai

Visų pirma, atrodo reikšminga suvokti, kas lemia jaunų žmonių dalyvavimą tokio pobūdžio, kaip Lietuvos šaulių sąjunga, organizacijos veikloje. Tai turėtų ne tik pagelbėti susidaryti geresnį kiekvieno informanto paveikslą, tačiau ir apibendrinti tai, ką kalbinti asmenys išskiria kaip kertines Šaulių sąjungos veiklas bei organizacijos esmę. Labiausiai iš visų informantų įvardytų asmeninių

motyvų, paskatinusių prisijungti prie Šaulių sąjungos veiklos, išryškėja dvi kryptys: karinis pasirengimas bei socialinio rato įtrauktis į šią organizaciją. Viena vertus, kalbintieji sakėsi jutę poreikį įstoti į Šaulių sąjungą dėl susidomėjimo karyba.

Interviu 1: „Ir iš šono, dar nežinant, kaip ten viskas vyksta, atrodė, kad, nu, visai smagi veikla. Nes man visai patinka po miškus maltis ir karyba, ir panašūs dalykai.“

Interviu 2: „Nu, iš tikrųjų tai paskatino karyba. Man labai pradėjo patikt kariuomenė ir aš jau vienuolikos metų, dešimties žinojau, kad aš noriu į kariuomenę.“

Interviu 5: „Kadangi tėvas mane labai motyvavo į karinę kryptį ir tiesiog pamaniau, kad Šaulių sąjunga būtų puiki pradžia mano karinei tarnybai.“

Interviu 7: „Šiaip man visai patiko būtent tos militaristinės organizacijos, bet jaučiausi psichologiškai ir fiziškai per silpna KASPui arba kariuomenei, todėl nusprendžiau išsibandyt čia ir tada, jeigu ką, keliaut jau aukščiau.“)

Taigi pastebima, jog militaristinis pobūdis gali kelti jauno žmogaus susidomėjimą tokios organizacijos veikla – tiek dėl bendro karybos aspekto, tiek apskritai dėl aktyvių veiklų pasiūlos jaunam žmogui. Kita vertus, noras dalyvauti Šaulių sąjungos veikloje žymiai priklauso ne tik nuo asmeninio intereso organizacijos veiklos kryptimis, tačiau ir nuo asmens socialinio rato: t. y. kiek socialinėje aplinkoje (ar kai kuriais atvejais tiesiog viešojoje erdvėje) sutinkama šaulių. Informantų pateikti atsakymai rodo, jog socialinė aplinka svariai nulemia pasirinkimą įsitraukti.

Interviu 1: „Hmm... kad nemažai pažįstamų ir draugų buvo jau pasijungę, tai tas tikriausiai.“

Interviu 3: „Aš šiaip kokius porą metų svarsčiau. Šiaip mes su sese kartu įstojom, jinai už mane vyresnė. Tai net neatsimenu, gal jinai buvo pirma, kuri sugalvojo, kad žiūrėk, gal einam į Šaulių sąjungą. Ir aš gal porą metų svarsčiau, ką aš ten galėčiau duot, ar čia tikrai verta, neverta eiti.“

Interviu 4: „Nu, konkrečiai prie Šaulių sąjungos tai taip gavosi, kad nu... buvus draugė (*juokiasi*). Ji iš Sajos (*Saja – studentų šaulių korporacija*) buvo ir mane įtraukė.“

Interviu 8: „Nu, čia kaip ir daugumai jaunų šaulių – mane paskatino kaimynas. Nes kaimyno tėvai turėjo pažįstamus Šaulių sąjungoj, kaimyno vaikas irgi ėjo, vienas nenorėjo, prisi... nu, prigriebė mane. Nu, gavos taip, kad aš likau, jis išėjo. Tai taip ir gavosi, kad aš ten likau.“

Matoma, jog informantų atsakymai patvirtina socialinės aplinkos įtaką asmeniniam dalyvavimui pilietinio pasipriešinimo veiklose: kuo labiau vadinamasis „socialinis burbulas“ propaguoja tam tikras vertybes, tuo labiau asmuo linksta taip pat imti jas vertinti.

Turint galvoje, kaip pastaraisiais metais Šaulių sąjunga populiarinama viešojoje erdvėje, kiek stebėtina, kad tyrimo metu vos kartą paminėta, jog prisijungti prie organizacijos motyvavo viešoji komunikacija:

Interviu 7: „(...) gal gerą reklamą buvo pasidarę visai, tai, vat, prisimenu per vieną eglutės įžiebimą pamačiau žymius žmones, kurie kalbėjo apie tokią organizaciją.“

Vis dėlto manytina, kad viešoji komunikacija išlieka reikšmingu aspektu pritraukiant naujų narių: Šaulių sąjunga ypač matoma viešojoje erdvėje tapo po 2014-aisiais Rusijos įvykdytos Krymo okupacijos, būtent po šių įvykių pastebėta ir naujų šaulių gausa. Tai nurodo ir patys informantai:

Interviu 8: „Šiom dienom Šaulių sąjunga – čia gan toks komplikuotas klausimas – ta Šaulių sąjunga ant bangos išėjo maždaug tik 14-ais (*turima galvoje 2014 m.*) metais po tų visų Ukrainos įvykių, čia visi tą žino. Iki tol Šaulių sąjunga, jinai darė nedidelį, mano manymu, kiek atsimenu iš aplinkinių darbuotojų pasakojimo, ta Šaulių sąjunga buvo tiesiog vaikų ir senelių organizacija, kuri per didelės įtakos nedarė tai visuomenei. Net eilinis žmogus, paklaustas gatvėj, jis nežinodavo, kas ta Šaulių sąjunga. Po šitų įvykių tas pats jos populiarumas iškilo. Aišku, dar tai buvo pasinaudota tam tikrais žmonėm, kurie išskėlė tą Šaulių sąjungą, buvo rotuoti tam tikrai žmonės į Šaulių sąjungą, kad jie sustiprintų tą visa tai.“

Interviu 1: „(...) iki 14-tų (*turima omenyje 2014-ieji*) metų Šaulių sąjunga buvo gerokai mažesnė, iki... iki tada, kai Rusija okupavo Krymą, ir tai paskatino labai daug žmonių pasijungt į Šaulių sąjungą.“

Padidėjusi motyvacija tapti Šaulių sąjungos nariu kyla iš potencialios grėsmės valstybei suvokimo (akistata su kuria ir įvyko Krymo okupacijos metu): šiuo atveju Šaulių sąjunga tampa tiesiogine parengties vieta platesnei visuomenės daliai. Prie to prisideda ir minėta viešoji komunikacija – t. y. matomumas medijose, dažniausiai įgyvendinamas per šalyje žinomus asmenis, prisijungusius prie šios organizacijos veiklų.

Be jau minėtų motyvų informantai taip pat išskiria tai, jog, būdami šauliais, gali išreikšti savo pilietiškumą ir patriotiškumą.

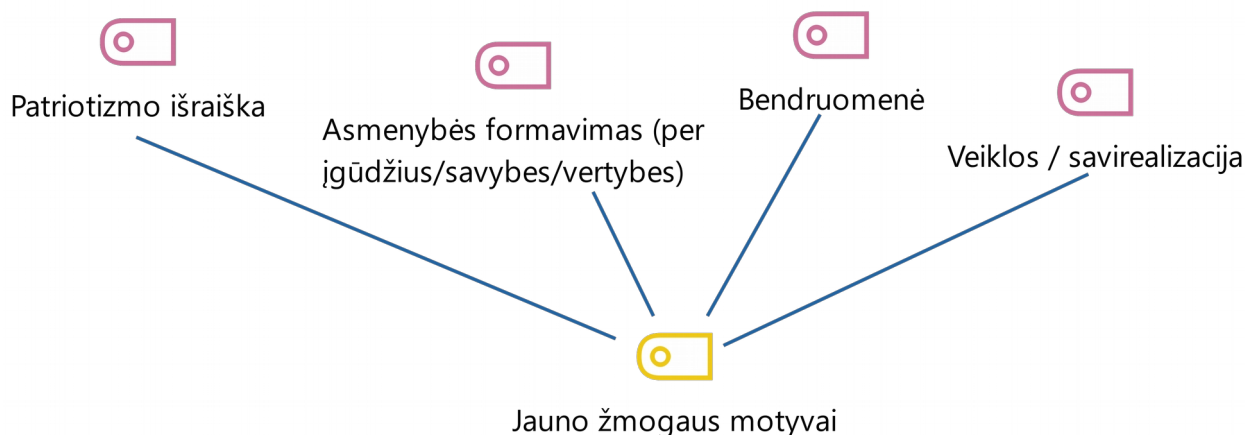
Interviu 3: „Bet tada tiesiog gal iš to patriotiškumo, (...) tėvynės meilei išraiška (...). Eit į šaulius tokia labiausiai (...) apčiuopiama, kur, va, esi kažkokioj sąjungoj, tai jau labai konkrečiau, kad čia kažkaip parodai maždaug tą meilę tėvynei.“

Patriotinis bei pilietinis motyvai yra suprantamas dėl tiesioginės Šaulių sąjungos veiklos – pilietinio pasipriešinimo rengimo. Taip pat ganėtinai reikšmingu aspektu tampa Šaulių sąjungos – kaip bendruomenės – matymas.

Interviu 3: „Bet man taip buvo – toks apčiuopiamas dalykas, kur, va, jeigu esi... nu, tiesiog atsiranda bendraminčių gal, kurie... vienija, kurie turbūt mąsto panašiai, turi vertybes panašias.“

Interviu 6: „ir... tiesiog šiaip labai tokia Šaulių sąjunga atrodė kaip, vat, tų metų, kaip 12 metų žmogui, atrodė kaip, vat, šeima viena didelė tiesiog. Vat, gal tai labiau ir pritraukė.“

Bendruomenės aspektas išskiriamas tiek informantų, kurie prisijungė prie Šaulių sąjungos, būdami vaikai, tiek tų, kurie šauliais tapo jau suaugę. Bendruomenė išlieka svarbi, stengiantis pritraukti motyvuotą visuomenės dalį ir suburti pavienius asmenis veikti drauge dėl kartu suvokiamo tikslo. Čia vėlgi yra reikšmingas socialinis ratas – panašias vertybes turintys asmenys buriasi ir taip formuoja bendruomenę.

Išskyrus asmeninius informantų motyvus įstoti į Šaulių sąjungą, atrodo reikšminga ir kalbintųjų nuomonė, kodėl apskritai ši organizacija gali sudominti jauną žmogų. Pašnekovų nuomonė apie bendruosius jaunuolių motyvus stoti į Šaulių sąjungą, galima sakyti, didžiąja dalimi išplėtoja ir jų pačių prisijungimo motyvus bei kertinius organizacijos akcentus. Daugelis išskiria,

kad jaunam žmogui gali būti patrauklios Šaulių sąjungos siūlomos veiklos bei galimybė realizuoti save.

Interviu 1: „Čionais irgi yra daug tų veiklų ir visos yra savanoriškos, niekas tavęs niekur nevers eit. Hmm... praktiškai atėjęs susirandi tai, kas tau patinka. Kažkam galbūt labiau patinka padėt kitiems, dirbt su žmonėm... kažkam labiau patinka maitis po mišką, mokintis kompasu naudotis. Tai ką duoda jaunam žmogui – sunku atsakyti, žiūrint, ko tas jaunas žmogus nori.“

Interviu 4: „(...) jeigu be tų, vat, grynai idealistinių, patriotinių grynai paskatų, kas yra turbūt akivaizdu dažniausiai, tai tiesiog, jo, savirealizacija, nes, nu, tikrai yra labai įvairių, labai įdomių veiklų. Pradedant nuo tų pačių tradiciškai įsivaizduojamų lakstymų su ginklu ir panašiai, ką turbūt dauguma mato, mano, nesusipažinę giliau, iki įvairiausių edukacinių veiklų... Nu, tie patys, jo, įvairūs pilietiniai renginiai, patriotiški (...)“.

Taip pat vėlgi pabrėžiamas bendruomeniškumo pojūtis.

Interviu 1: „Bet, hmm... nežinau, man ta visa bendruomenė pasirodė tokia pakankamai šilta, vieni kitus vadinam broliais ir sesėm, tai tas faina.“

Interviu 3: „Man atrodo, kas liečia moksleivius, pavyzdžiui, tai kiek aš pažinojau tų moksleivių, moksleivių amžiaus, tai juos labiausiai viliodavo vis tiek ta bendrystė visų.“

Interviu 4: „(...) ir – kitas dalykas – nu, tai yra, iš tiesų šauliai yra, nu, šeima, bendruomenė. Tas pats būrys ar kuopa, ar šiaip tas bendruomeniškumo aura yra pas mus gan stipri, ne veltui netgi, vat, sako: „brolis šaulys“, „sesė šaulė“.“

Galiausiai greta patriotinių paskatų jauniems žmonėms, informantų nuomone, Šaulių sąjunga gali būti naudinga asmenybės formavimui – naujų įgūdžių ugdymui, vertybiniam pagrindui.

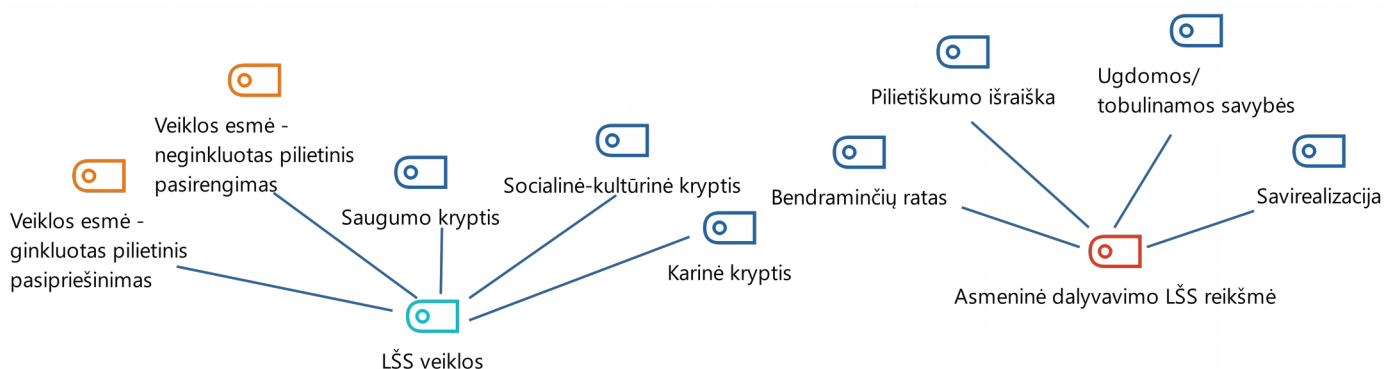
Interviu 1: „(...) tai jeigu nuo plačiausių dalykų imt, ką gali gaut jaunas žmogus, tai komandinio darbo įgūdžių, tai čia kaip tokių asmeninių savybių tobulinimas, nu, nes visos veiklos yra, manau, labai retai individualios, o dažniausiai – su grupe žmonių... tie, tiek su kažkokiais konkrečiais įgūdžiais: ar ten, galų gale, orientavimasis miške, ten mokėjimas naudotis žemėlapiais, išgyvenimas, ar... nu, kažkaip taip.“

Interviu 2: „Labai duoda daug atsakomybės. Pavyzdžiui, labai dažnai tenka tau būnant jau 11–12 metų tapti skyriaus arba būrio vadu. Jeigu, aišku, tai parodai, savo tą norą. Ir kai tu esi užimantis kažkokias atsakingas pareigas, tai jau automatiškai tavy ugdo kažkokį

atsakomybės jausmą ir tu tarsi esi vaikas, bet tu turi prieš kitus atsistojęs būt kažkoks jų mama ar tėvas. Ir aš manau, tą pareigingumą ir atsakingumą už kitus ir už save Šaulių sąjunga ir išugdo.“

Apibendrinant, galima teigti, kad kertiniai Šaulių sąjungos patrauklumo aspektai yra bendraminčių telkimas ir savirealizacijos galimybė, per vykdomas veiklas tobulinant asmenines savybes. Organizacijoje telkiant pilietiškai nusiteikusių bendruomenę, lengviau įgyvendinami tiek asmeniniai tikslai (pavyzdžiui, patenkinami interesai), tiek bendrieji organizacijos siekiai (t. y. pilietinio pasipriešinimo ruošimas ir, prireikus, įgyvendinimas šalyje).

3.2. Lietuvos šaulių sąjungos veiklos reikšmė jaunų žmonių akimis

Lietuvoje, kaip jau buvo teigta ankstesniuose poskyriuose, pilietinį pasipriešinimą suvokiant kaip ginkluoto ir neginkluoto kovos būdų sintezę, norėta išgirsti ir informantų poziciją šiuo aspektu – t. y. suvokti, kaip jauni žmonės mato Šaulių sąjungos veiklos esmę bei ką jiems transliuoja pati Sąjunga. Informantų atsakymuose taip pat randamas dvejopas pilietinio pasipriešinimo (ir tuo pačiu Šaulių sąjungos veiklų) suvokimas: karinis rengimas bei ruošimasis galimam pogrindžio darbui, kuris taikos metu daugiausia reiškiasi švietimu. Vis dėlto būtina pabrėžti, kad iš tyrime dalyvavusių jaunų žmonių, tik vienam karinis pasirengimas buvo kertinis Šaulių sąjungos vaidmuo:

Interviu 5: „Man asmeniškai reikšmingiausias būtų karinis rengimas. Nes manau, kad priešas, prieš kurį kariausim, jisai vis tiek naudos agresiją prieš mus ir negalėsime vien tikrai naudoti nekarinių būdų pasipriešinant. Teks rinktis ginklą.“

Minėtas tyrimo dalyvis apskritai daugiausia dėmesio interviu metu skyrė karinėms veikloms. Tai būtų galima sieti su asmenine jo paties motyvacija tapti Šaulių sąjungos nariu. Kitiems informantams, visiškai neatsiribojant nuo militaristinės Šaulių sąjungos pakraipos, itin svarbi atrodo neginkluoto pilietinio pasipriešinimo dalis. Apie ją kalbėjo absoliučiai visi tyrimo dalyviai, nepriklausomai nuo jų išsilavinimo ar narystės Šaulių sąjungoje trukmės. Visų pirma, akcentuojamas bendras pilietiškumo skatinimas per „šauliškų“ vertybių diegimą, istorijos pamokas, aktyvų dalyvavimą valstybės gyvenime:

Interviu 7: „Na, čia, vat, ir mes turim tą šiek tiek problemą, kad, kaip sakiau, atrodo, kad... pagal išorinę komunikaciją kartais atrodo, kad mes esam tie, vat, miške gyvenantys žmonės, bet esmė yra tokia, kad iš esmės kariuomenė to iš mūsų nesitiki ir, vat, mūsų pagrindinė veikla turėtų būti pilietiškumo skatinimas.“

Iš tyrimo dalyvių atsakymų, kaip, beje, ir iš viešosios Šaulių sąjungos komunikacijos, galima skirti tris pagrindines organizacijos veiklos kryptis – tai karinė kryptis, saugumo užtikrinimas ir socialinis-kultūrinis aspektas. Į karinę pusę orientuoti yra koviniai šaulių būriai:

Interviu 1: „Tai tie koviniai, sakykim, jau konkrečiai su karyba, su... KASPu, su Krašto apsaugos savanorių pajėgom bendradarbiauja.“

Antroji šaulių veiklos rūšis – kinetiniai būriai, padedantys užtikrinti apsaugą:

Interviu 7: „Mes dalyvaujame renginiuose, padedam policijai, padedam pasieniui. Pati esu ir per naktį budėjusi pasienyje, tai labai įdomi patirtis. Ten vykdom konvojavimą, žodžiu... šiaip mes esam tas ramstis, kai tose, va, srityse, kur, kurios turi apsaugot, kurios turi kažkokią... žodžiu, visi kiti uniformuoti žmonės – kai jiems trūksta pajėgumų, ateinam mes.“

Galiausiai gausiausiai įvardyta ir informantų pabrėžta šaulių veikla – kultūrinis ugdymas ir socialinės atsakomybės skatinimas.

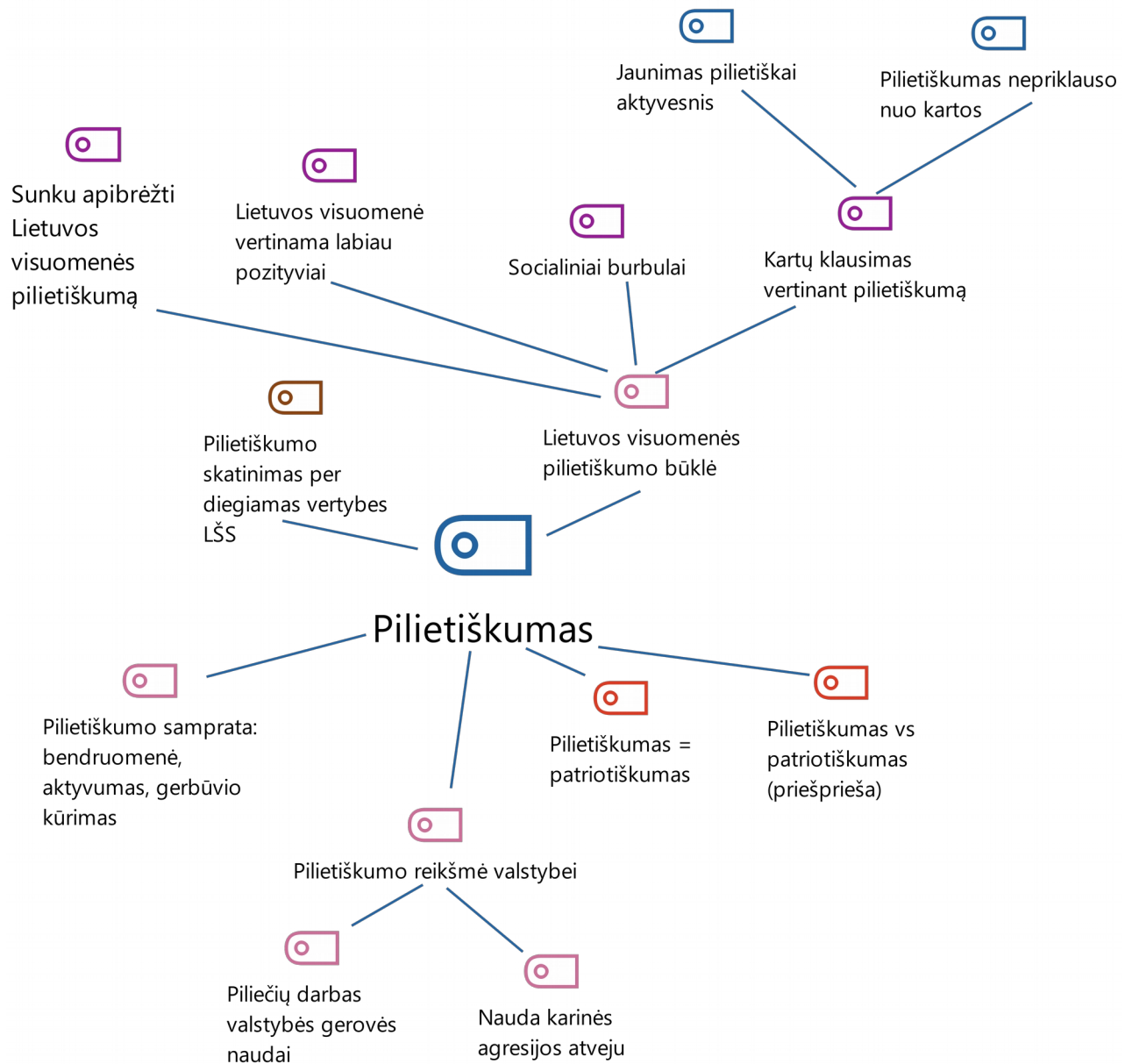
Interviu 1: „Ir yra trečio tipo, kurie, kiek mačiau, su vaikų namais dirba, su gal į mokyklas eina, šviečia, kažkokias pilietiškumo pamokas veda.“

Interviu 7: „(...) mūsų pagrindinė veikla turėtų būti pilietiškumo skatinimas. Mes, pavyzdžiui, dabar esam įkūrę Švietėjų grupę, kuri važiuos po mokyklas su tam tikra programa jau patvirtinta.“

Matyti, jog itin reikšminga misija matoma švietėjiška Šaulių sąjungos veikla, kuri pati yra susieta su pilietiškumo skatinimu. Darytina išvada, kad per tai siekiama telkti kritinę piliečių masę, bendruomenę, kuri būtų pajėgi suvokti pilietinio pasipriešinimo pagrindus, ir visa tai daroma ypač daug dėmesio skiriant jaunosios kartos mokymui, supažindinimui su šaulių veiklomis.

Taigi jauniems pilietiškai nusiteikusiems žmonėms Šaulių sąjunga neapsiriboja vien karine parengtimi, tačiau apima kur kas daugiau – švietėjišką veiklą ir bendrą visuomenės ugdymą. Iš informantų atsakymų galima manyti, kad Šaulių sąjungos nariai susipažįsta su visokeriopa pilietinio pasipriešinimo (lietuviškąja jo samprata) veikla.

3.3. Pilietiškumo samprata ir reikšmė

Galiausiai, iki aiškinantis konkrečius grėsmių diskursus, suvokiamus jaunų pilietiškai nusiteikusių žmonių, atrodo reikšminga suprasti, kaip tokie žmonės suvokia patį pilietiškumą ir kokią reikšmę teikia jam visuomenės bei valstybės kontekstuose. Jau nuo pat tyrimo pradžios ėmė ryškėti viena iš detalių – pilietiškumo ir patriotiškumo skirtis. Reikia pastebėti, kad vyresni ir aukštesnį išsilavinimą turintys informantai šias dvi sąvokas yra linkę atskirti:

Interviu 1: „Jo, čia asmeninė nuomonė, bet patriotiškumo, kaip tokiu... Hmm... sunku parinkti žodžius, ką... išreikšti, ką aš noriu pasakyti, bet ne tai, kad nemėgstu, bet man kartais

jisai atrodo kaip kažkoks fasadas ir man atrodo, kad tai yra tokia savybė, kur tu pats negali deklaruot, kad tu toks esi. Kaip ten sakyti, aš geras žmogus, aš dosnus žmogus... tai aš nežinau, ar galima sakyti, kad aš esu patriotas, nes tada man iš karto kyla klausimas – kodėl ir ką tu padarei tokio, kad taip galėtum save vadinti? Ir man atrodo, kad pilietiškumas yra svarbiau. Ne tai, kad kažkas tame yra bloga, aš manau, kad tai gali eit koja kojon, bet pilietiškumas svarbiau negu patriotiškumas, man taip atrodo. Nes patriotiškumas dar rišasi su... kaip galima rišt su tautybe tikriausiai kartais. Ir, kaip toj pačioj Šaulių sąjungoj, yra didesnių patriotų lenkų ar rusų negu kad ten kažkas, kas kiekvieną vasario 16 susivynioja trispalvę ir eina į *kašį* išsispalvinęs, ir įsivaizduoja, kad yra patriotas, bet ties kašio varžybom ir baigiasi jo tas patriotiškumas.“

Tuo tarpu jaunesni ir mažiau išsilavinę – patriotizmą ir pilietiškumą supina tarpusavyje, dažnai sąvokas vartodami sinonimiškai ir pakaitomis.

Interviu 5: „Aš asmeniškai manau, kad patriotiškumas ir pilietiškumas nesiskiria labai stipriai, nes kadangi tai vis tiek yra apie darbą Tėvynei, neprašant naudos. Tai, manau, tai yra tas pats.“

Vis dėlto, net ir ne visada išryškindami sąvokų skirtumus, paklausti apie asmeninę pilietiškumo sampratą, informantai išryškina šias kertines dedamasias: bendruomenę, aktyvumą bei gerbūvio kūrimą. Pilietiškumas iš karto siejamas su bendru visuomenės būviu, už kurį turima atsakomybė, siekiant kurti geresnę aplinką. Būtent kūrybos, kuri kyla iš aktyvios asmens raiškos, aspektas tampa vienu svarbiausių.

Interviu 1: „Tai yra suvokimas, kad tu gyveni bendruomenėj, kad visi yra vienodai, kad visi yra iš esmės lygūs, tai būt... jeigu sąlygos leidžia padėti kitiems, būt draugiškam ir būt aktyviam savo rate.“

Interviu 3: „Man pilietiškumas gal labai tokia plati sąvoka labai. Tai nuo, nežinau, nuo elementaraus šiukšlių pakėlimo iki... iki... nežinau, eit balsuoti į rinkimus. (...) tiesiog bandymo, kuo gali, savo gebėjimais kažkaip prisidėti prie šalies klestėjimo.“

Interviu 4: „Pilietiškumas, nu, esminis, nuo ko man, sakau, galbūt viskas prasideda, (...) yra tiesiog, va, tas atsakomybės klausimas. Kad, visų pirma, ne kažkas yra ten atsakingas ir už tave, ir už tavo gerbūvį, ir už šalį bendrai, jos saugumą, o, visų pirma, tu pats asmeniškai.“

Interviu 7: „Yra toks geras posakis: „Ne žodžiais, o darbais mes Tėvynę mylim“. (...) Tai, vat, pilietiškas žmogus yra kuriantis Lietuvą žmogus.“

Interviu 8: „Tai (...) tą pačią pareigą kitiems, tą pačią pareigą tėvynei, tą pačią pareigą valstybei. Banaliausiai galima sakyti, kaip ir iš mokyklos, pilietiškas – įstatymų laikymasis, pareigų vykdymas ir taip toliau.“

Kalbant apie pilietiško svarbą valstybei, matoma skirtis tarp naudos karinės agresijos atveju bei jau minėto bendrojo gerbūvio kūrimo skatinimo. Karinės grėsmės akivaizdoje pilietiškas nusiteikimas, kai kurių informantų nuomone, reikšmingas žmogiškųjų išteklių aspektu.

Interviu 5: „Galbūt tokią naudą, kad... aš būtent sakyčiau, kad gynybos naudą. Kad kadangi tiek daug pilietišku žmonių, kad atėjus dienai X, jie visi gintų Lietuvą, nenorėdami gauti jokio atlyginimo.“

Interviu 7: „Hm... tikriausiai garantiją, kad, iškilus grėsmei, valstybė neišnyks, nes bus žmonių, kurie ją gins (...).“

Pilietiškas šiuo atveju matomas kaip potencialus pasiryžimas ginti valstybę. Vis dėlto didesnė dalis kalbintų šaulių pilietiškas mato ne kaip atsvarą karinei agresijai, o kaip kasdienį, nuolatinį piliečių darbą valstybės labui. Pilietiško svarba čia reiškiasi per asmeninės ir bendrosios naudos siekių suderinamumą.

Interviu 1: „Kenedžio citata yra, kurios aš neatsimenu, bet ten, kaip buvo – kad negalvok, ką valstybė gali padaryti dėl tavęs, o galvok, ką tu gali padaryti dėl valstybės. Tai aš įsivaizduoju, kad... kuo daugiau tokio, aš nežinau, ar altruizmo, ar bendruomeniškumo, ar pilietiško *overall*, nu, tai kuo daugiau, tuo geriau visiem.“

Interviu 4: „Nu... jeigu mes save norim matyti kaip demokratišką šalį, kurios piliečiai, visų pirma, yra varomoji galia ir... ir dėl ko tai egzistuoja, nu, tai, nu, tiesiog tai yra pats pamatas, be to, nu, praranda prasmę. Tiesiog gali žiūrėti į valstybę kaip į kažkokią tai, nežinau, jėgos struktūrą, kuri tiesiog, vat... pilie... nu, turi tie žmonės tarnauti šaliai arba atvirkščiai. Tai aš manau, kad demokratinėse šalyse yra labiau tas atvirkščiai – turėtų būti – ir todėl ir yra tas svarbu, kad patys žmonės, visų pirma, būtų pilietiškai, norėtų... kurti savo gyvenimą, savo aplinką ir, vat, tai ir yra tas pilietiškas ir jo svarba. Visų pirma, jie save ir išreiškia per tą ir... padaro, kad ta šalis, valstybė eitų ta linkme, kur jie ir gerai jaučiasi.“

Svarstyta, kas lemia tokį – gana vieningą – informantų požiūrį į pilietiškumą ir jo vietą valstybėje. Viena vertus, tai gali būti vertybinis pamatas, atsineštas iš socialinės terpės, kurioje asmuo formavosi dar prieš įstodamas į Šaulių sąjungą. Antra vertus, pati Šaulių sąjunga galėjo prisidėti prie tokios piliečių pareigos sampratos (tai ypač patvirtina buvusių jaunųjų šaulių atvejai). Patys informantai daug dėmesio kalbėdami skyrė vertybėms, kurias puoselėja šauliai.

Interviu 1: „(...) būk geras, normalus žmogus. Tai... ir aš manau, kad visos toks veiklos stengiasi tą inkorporuoti į kiekvieną veiklą.“

Interviu 3: „Aš manau, kad Šaulių sąjungos irgi tas labai bendras, tas brolystės toks... toks suvienijimas visų. Man atrodo, kad pilietiškumas irgi apie tai sukasi.“

Interviu 8: „Vertybės – tai, aišku, pagrindinis yra patriotizmas, pilietiškumas. Čia tokios labiau iš nacionalistinės pusės. Tai, aišku, pasitikėjimas vienu kitais. (...) Draugystė. Nežinau, jeigu galima taip išskirti kaip vertybę. Nu, tokios pamatinės vertybės, kurias galima, aišku, išsiugdyti ir be Šaulių sąjungos, bet jos, vat, mano gyvenime uždėjo, vat, iš Šaulių sąjungos, jos būtent, va, atėjo, tos pagrindinės, kurios davė pagrindą joms formuotis.“

Tokie tyrimo dalyvių paaiškinimai patvirtina prielaidas, kas lemia jų požiūras. Iš to taip pat matyti, kad bendruomenės telkimą bendrąja prasme išryškina šauliai, prie organizacijos prisijungę jau būdami suaugę. Galima spręsti, kad jų pilietiškumo samprata susiformavo dar iki tampa Šaulių sąjungos nariais – veikla organizacijoje, ko gero, tik sutvirtino turėtą požiūrį. Be to, kadangi informantai, šauliais tapę jau suaugę, akcentuoja būtent bendruomenės veikimą, taip dar kartą patvirtinama jų motyvacija dalyvauti Šaulių sąjungos veikloje, kaip siekis didesnio bendruomenės sutelktumo. Vis dėlto informantai, prie Šaulių sąjungos prisijungę dar būdami vaikai, t. y. buvę jaunieji šauliai, priešingai, vardija daugybę Šaulių sąjungos diegiamų vertybių, kurios iš dalies perteikia ir ankstesnių informantų sampratą, tačiau ją išplečia, paaiškina: iš to galima teigti, kad šių asmenų vertybinis pamatas daugiausia ir buvo formuojamas šauliškų veiklų.

Be viso to, vertindami Lietuvos visuomenės pilietiškumo būklę, informantai neretai laikėsi nuostatos, jog iš tiesų gyvenama vadinamuosiuose socialiniuose burbuluose, todėl vienareikšmiškai įvertinti visuomenę tampa keblu. Šiuo atveju informantų socialinis burbulas – šauliai arba šiai organizacijai nepriklausantys, tačiau vis tiek pilietinei pozicijai reikšmės teikiantys asmenys.

Interviu 1: „(...) vis tiek savo aplinkoj žmonės susidėlioja panašius į save, tai galima sakyti, kad pilietiškai, bet tai būtų tikrai pagal tai, kas yra tavo aplinkoj, o visa kita būtų iš kažkokių antrinių šaltinių, iš žiniasklaidos, kas gali būti perkreipta (...).“

Interviu 4: „Ir... bet, bet daug yra ir to, ypač mano aplinkoj, nu, taip jau yra šiais laikais, kad gyvenam tuose burbuluose. Na, tai mano burbule yra daug to pilietiškumo, aš, aš netrūkstau jo.“

Didžiąja dalimi būtent dėl gyvenimo socialinėje aplinkoje, kuri apima panašias vertybes puoselėjančius žmones, daliai informantų apibrėžti bendrąją lietuvių pilietiškumo būklę buvo sudėtinga. Vis dėlto tie, kurie ėmėsi ją vertinti, Lietuvos visuomenę mato kaip pilietišką arba labiau pilietišką nei nepilietišką.

Interviu 1: „Galėtų būtų geresnė ir gerėja, aš taip pavadinčiau situaciją.“

Interviu 2: „Aš tai šiaip kažkaip matau ganėtinai pilietišką mūsų visuomenę (...) aš manau, kad labai yra pilietiška visuomenė. Ne tiek galbūt, kiek galėtų būt maksimaliai, bet to užtenka, kad jau būtų.“

Interviu 4: „Hm... manyčiau, kad... jo kiek, nu, trūksta, bet nesu aš iš tos kategorijos, kuris ten labai dramatinizuoja ir sako, kad čia yra tragedija ir labai, labai blogai.“

Kalbant apie lietuvių pilietiškumą, jau iš kai kurių informantų atsakymų buvo girdėti perskyra tarp kartų – jaunosios ir vyresnės. Tyrimo dalyviai skirstėsi į dvi grupes – tuos, kurie pilietiškumo nesieja su amžiumi, nes kiekvienoje kartoje atsiranda įvairaus požiūrio atstovų, ir tuos, kurie vis dėlto išskiria jaunimą, kaip socialinę grupę, labiau besirūpinančią pilietinėmis veiklomis.

Interviu 1: „Net nežinau, ar galėčiau suriš... Nežinau, ar galėčiau suriš su amžium, nes labai... ir aplinkoj skirtingų žmonių yra.“

Interviu 3: „(...) yra tie burbulai, nesvarbu nuo kartos, bet gal galvočiau, kad jaunesnėj kartoje yra daugiau pilietiškumo (...).“

Interviu 4: „Ypač, vat, gal, sakykim, nu, provincijoje visgi, tarp vyresnio amžiaus taip... nu, yra sunkiau su šitais dalykais, gal tiesiog žmonės mažiau supranta, kam tai yra reikalingas (...).“

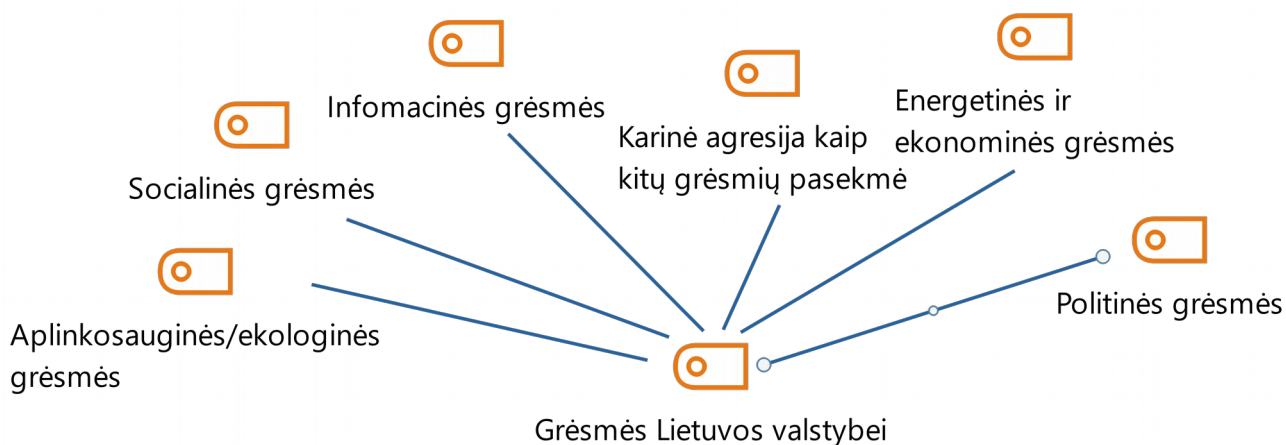
Interviu 7: „(...) kaip visada – visur visokių yra ir tiesiog reikia suprasti, kad mes darome viens kitam labai didelę įtaką. Tiek jaunimas senesnei kartai, tiek senimas – jaunesnei.“

Interviu 8: „Aš gal nelabai išskirčiau – vyresnis, jaunesnis. Aš gal labiau išskirčiau nuo žmogaus pažiūrų.“

Vienas informantas taip pat mini, jog jaunimas galbūt aktyviau reiškia savo pilietinę poziciją, bet to nevertėtų sieti su priklausomybe jaunesnei kartai, o labiau – su didesne energija, veiklumu. Jaunimo pilietiškumas, dalies informantų nuomone, reiškiasi didesniu veiklumu arba atvirumu aplinkai, kita dalis informantų nepateikia argumentų, kodėl jaunimą laikytų pilietiškesne visuomenės dalimi. Galėtų kilti klausimas, kaip objektyviai jauni žmonės gali vertinti savo kartos pilietiškumo būklę. Vis dėlto didžiąja dalimi visiškai ryžtingai teigti, kad kuri nors karta gerokai pilietiškesnė, nesiimama, nuomonės šiuo klausimu išlieka ganėtinai nuosaikios.

Taigi pilietiškumas, tyrimo dalyvių nuomone, daugiausia siejamas su indėliu į bendrąjį visuomenės ir šalies gerbūvį. Šiems klausimams ir vertybėms daug dėmesio skiriama ir pačioje Šaulių sąjungoje. Lietuvos visuomenė, net ir pripažįstant, jog esama iššūkių, informantų vertinama kaip gana pilietiška, o jaunimas – šiek tiek geriau nei vyresnė karta.

3.4. Valstybės grėsmės ir jų vertinimas

Valstybės grėsmių kontekste jauni pilietiškai nusiteikę žmonės didžiąja dalimi kalba apie panašius dalykus kaip ir saugumo teoretikai, tik pasirinkdami savitus diskursus. Skiriamos pagrindinės grėsmių rūšys: karinės, politinės, informacinės, socialinės, aplinkosauginės grėsmės, ekonominės ir energetinės dažnai informantų minimos viename kontekste. Tyrimo metu pastebėta, kad daugiausia dėmesio dalyviai skiria informacinėms, karinėms, politinėms ir socialinėms grėsmėms, iš jų socialines dar skaidydami į daugybę kategorijų.

Informacinės grėsmės yra bene vienareikšmiškiausios – tai propaganda ir vadinamasis informacinis karas, dažniausiai siejamas su Rusijos valstybės įsikišimu. Daug dėmesio skiriama

melagingoms naujienoms, būtinybei mokytis skirti medijose transliuojamą tiesą nuo melo, socialinių tinklų įtaką šiandienos gyvenimui.

Interviu 2: „(...) žmonėms Lietuvoje gyvenantiems, ir ne tik Lietuvoje, čia apskritai liečia daug pasaulio valstybių, labai trūksta to suvokimo, ką reikia, kokia yra informacija teisinga, kokia yra neteisinga, kur yra melas, ir mokėti atskirti propagandą... kitus tokius žvalgybinius duomenis ir aš manau, kad mes kadangi visi naudojames tai socialiniais tinklais kiekvieną dieną ir labai daug, tai ten mūsų tyko labai daug pavojų, iš tikrųjų labai daug pavojų. Ir tie visi... melagingos naujienos, labai daug duomenų tas rinkimas iš kitų biškutį šališkai nusiteikusių valstybių (*juokiasi*), tai čia yra, manau, labai labai stipri problema, nuo kurios reikia saugotis ir kuria reikia šviestis, kaip apsisaugoti nuo to.“

Interviu 4: „Informacinės tai yra, sakykim, tos informacinės operacijos, dezinformacija, kurios iš esmės, nu, ir skatina, vat, tuos vieningumo plyšius tarp visuomenės tų segmentų... skaldymas ir toj pačioj tarptautinėj... nu... plotmėj. Vat, pateikiama... nu, tiesiog bandoma sukiršinti ir taip susilpninti bendrai tas institucijas, kaip NATO, Europos sąjunga. Ir šiaip, sakykim, Lietuva prieš Lenkiją kokią nors kas mums irgi labai svarbu, arba su Baltijos šalim. Nu, vat, per šitą prizmę.“ / „(...) karinė grėsmė, informacinės grėsmės... iš esmės, nu, čia jos susiję, nes tiesiog tos informacinės grėsmės yra dalis karinės grėsmės tiesiog.“

Interviu 7: „(...) aš, pavyzdžiui, kadangi šiuo metu atlieku žiniasklaidos monitoringą propagandos tema, tai aš matau rusų kalba rašomus tekstus, lietuvių kalba, bet rusų sponsuojamus, remiamus tekstus, tai, nu, jie bando, bando kažkaip parodyt, kad čia Lietuvoj nėra taip gerai, bando kiršinti tam tikrus visuomenės sluoksnius. Ir ta grėsmė, jinai yra... nu, ta prasme, galutinis taškas yra karinė, bet prieš tai yra psichologinis spaudimas ir tiesiog toksai moralės smukdymas.“

Informacinės grėsmės atrodo itin reikšmingos dėl visuomenės skaldymo ir silpninimo. Propaganda ir melaginga medijose skleidžiama informacija bandoma diegti nepasitenkinimą ir nepasitikėjimą institucijomis, valdžios organais ar atskirais asmenimis. Ši grėsmė matoma kaip tokia dėl galimybės susilpninti visuomenės atsparumą: informantų matoma išeitis šiuo klausimu – švietimas.

Karinė grėsmė dažniausiai matoma kaip kitų grėsmių pasekmė – socialinių, informacinių, etc. Karas informantų suvokiamas kaip galutinis taškas, iki kurio įmanoma neprieiti, gerai įvertinus ir susitvarkius su lokalesniais, jau šiandien aktualiais saugumo iššūkiais.

Interviu 3: „O tada kai prieini iki karo, dar turi būt susiskaldymas – šiaip ten tos okupacijos nesukelsi, pirmiausia turi įsiliet okupantas į vidų, supriešint visuomenę, iš vidaus turi prasidėt tas karas. Tai dėl to aš tą karą taip patraukiau.“

Interviu 7: „Ir ta grėsmė, jinai yra... nu, ta prasme, galutinis taškas yra karinė, bet prieš tai yra psichologinis spaudimas ir tiesiog toksai moralės smukdymas.“

Interviu 8: „(...) Viskas, mano manymu, prasideda nuo visų grėsmių istorijai, nacionalinei istorijai, kultūros primetimas, žodžio laisvės apribojimas. Mano manymu, iš pradžių yra kurstoma terpė pačiam valstybės viduj. Kad suskaldyt tą visuomenę.“

Karinė invazija atrodo šiuo metu menkai įmanoma: vėlgi didžiausias šioms dienoms aktualus pavojus – visuomenės skaldymas. Jį įgyvendinus, reali karinė grėsmė jau galėtų įgauti pagreitį mūsų valstybėje. Vis dėlto jei kalbama apie karinės grėsmės tikimybę, didžiausią pavojų keltų priešiška Rusijos veikla.

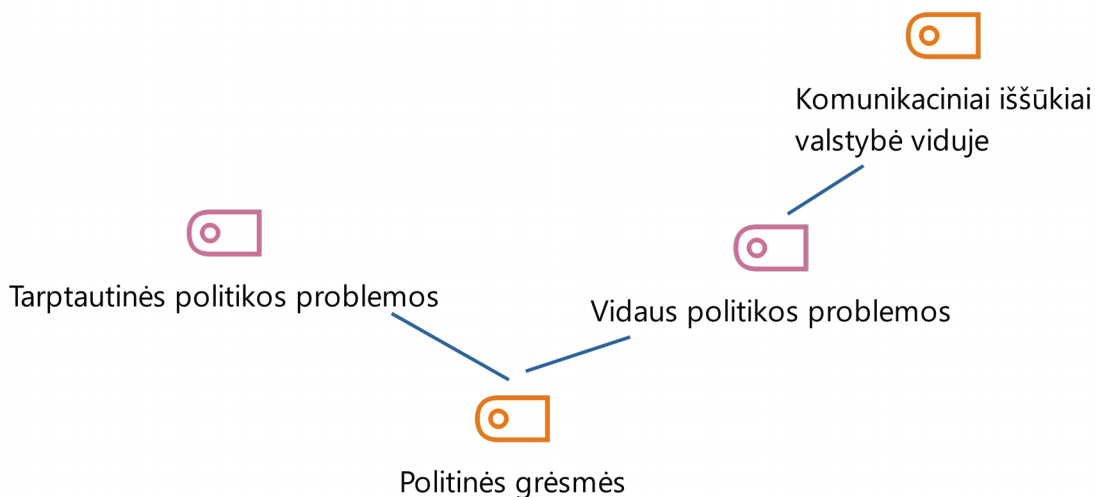
Interviu 1: „Hmm... bet būtų galima šitą užmiršt, jei ne naujųjų laikų Rusijos istorija, kuri prasidėjo su Putinu ir Čečėnija, Tada Gruzija, tada Ukraina. Tai kai paskutiniai veiksmai buvo 14-ais metais ir vis dar vyksta, tai parodo, kokie linkę būt imperialistais ir agresyviais kaimynų atžvilgiu.“ / „(...) mes esam NATO ir su Rusijos grėsme mum dėl to padėtų.“

Interviu 3: „Nu, aš manau, kad tiesiog, ta prasme, tie kaimynai mūsų, pavadinkim, Rusija (*juokiasi*), kad... nu, jie vis tiek, kol yra valdžioj šitie patys žmonės, tai jie vis tiek, aš manau, kad turi tą tikslą kažkaip Lietuvą į save pasiimti, tai jie aišku, kad taip agresyviai nedaro ir neateis čia su tanku, nebeatvažiuos kaip anais laikais, bet tą ir bando, man atrodo, daryt, suskaldyt visuomenę iš vidaus ir panašiai.“

Interviu 5: „(...) kadangi mes esame NATO ir nemanau, kad Rusija norėtų iššaukti tokį didelio masto karą.“

Karinės grėsmės tikimybė siejama su Rusija dėl istorinės patirties bei dabartinės Rusijos vykdomos politikos ir pavyzdžių kitose valstybėse. Kaip bebūtų, Lietuva išlieka saugioje padėtyje: informantai dažnai mini NATO, kaip atsvarą Rusijos grėsmei. Galima sakyti, kad Lietuvos vykdoma politikos kryptis kelia saugumo jausmą.

Iš politinių grėsmių skiriamos tarptautinės politikos problemos bei vidaus politikos problemos. Tarptautinės politikos aspektai, galintys kelti grėsmę, informantų nėra minimi dažnai: vos kelis kartus.

Interviu 4: „Tai, vat, sakykim, galbūt grėsmė – tai numeris vienas šiuo metu gal net aš matyčiau – tarptautinė aplinka. Kur mūsų sąjungininkų, sakykim, ir pasaulinės tiesiog, dabartinės esamos tvarkos išlaikymas. Bent jau mano požiūriu, kol ta tarptautinė aplinka, jeigu išlieka stabili, nėra kažkokių dramatiškų sukrėtimų, aš visgi nematau, kad visiškai tokių egzistencinės, karinės grėsmės... egzistencinės – kažkokios minimalios provokacijos ir panašiai tikrai išlieka, bet tokios egzistencinės visgi, manau, kad nėra tada galimos, jeigu nėra kažkokio milžiniško sukrėtimo tarptautinėj plotmėj. Vat. Ir nesubyra, kaip pavyzdys, NATO, Europos sąjunga, neprasideda kažkoks globalus karas ir panašiai.“

Grėsmės, galinčios kilti dėl tarptautinės politikos iššūkių vėlgi atrodo mažiau aktualios dėl NATO sąjungininkų užnugario. Visgi daugiausia nerimo keliantys klausimai – stabilumo išlaikymas, galimas sieti tiek su jau anksčiau aptarta dezinformacija tarptautinių institucijų atžvilgiu, tiek su politiniais sprendimais, visų pirma, Europos sąjungos viduje, kurie galėtų turėti įtakos ir Lietuvos stabilumui bei valstybės vystymuisi.

Žymiai daugiau skiriama vidaus politikos problemų, kurios, informantų nuomone, kelia saugumo problemų valstybei.

Interviu 1: „Tai, vat, tokie. Nu, populizmas iš tos pusės, kaip kad... būna... iš, iš politinės pusės tiesiog kokie nors šūkiei, kurie visiškai neracionalūs, tam, kad gaut kažkokių neapsisprendusių žmonių balsų. Arba tokiais lozungais, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo gal ir

faini, bet jeigu pasigilini pusę minutės, pamatai, kad tai yra nelogiška. Hm... dar korupciją gal galima prie to pačio.“ / „(...) yra didelė socialinė skirtis, žmogus gauna mažas pajamas, aš manau, logiška, jisai linkęs balsuoti už populistus, kurie galbūt pažadės jam padidinti pajamas, o jam ten tas dujų terminalas ar elektrinė kaip ir neaktuali. Tai šitos yra problemos arčiau ir tik patys galim jas sutvarkyt.“

Interviu 3: „Labai per politiką turbūt eina, nes kažkaip jautru visuomenėj, kas liečia... nes dažnai vis tiek susiję, aišku, su socialinėm problemom kažkokiom, konkrečiai su žmonėm. Tai labai per politiką turbūt bando eiti ir... įvairios tada problemos su tom pačiom atominėm visokiom elektrinėm, su tais žemės užsieniečiam pardavimais ir panašiai.“

Vidaus politikos iššūkiai daugiausia nerimo kelia socialinėje srityje: tai skatina populizmą, sukuria terpę korupcijai, angažuotiems politiniams sprendimams ar interesų konfliktams. Vis dėlto nuomonės apie vidaus politikos iššūkius, kaip grėsmes, atrodo formuojamos labiau asmeninių informantų politinių pažiūrų ir požiūrio į šiuo metu valstybę valdančių asmenų veiksmus.

Aplinkosaugos ir ekologijos problemos matomos kaip grėsmės valstybei itin retai – jos siejamos su sveikatos, taršos problemomis, sunkumais ūkiams. Vis dėlto ekologinės grėsmės matomos kaip itin globalios, todėl, nors laikomos svarbiomis, nėra akcentuojamas jų aktualumas dabartiniame valstybės gyvenime.

Interviu 4: „Aplinkosauga... nu, gal čia toks labiau globalus, kuris irgi yra labai svarbus, tiesiog labiau fundamentiškai, tai nenorėjau jo išmest.“

Informantė nr. 3 taip pat nurodo, jog grėsmė valstybei yra ir didelė populiacijos koncentracija didmiesčiuose, kaimų nykimas. Šis aspektas atrodo labiausiai aktualus dėl ekologinės ir diskomforto pusės visuomenės gerbūviui, taip pat galimiems sveikatos iššūkiams.

Energetinės ir ekonominės grėsmės taip pat nėra dažnai pažymimos informantų: kaip bebūtų, kalbant apie energetinį saugumą, pabrėžiami iššūkiai, kylantys sprendžiant energetinės nepriklausomybės klausimus, taip pat pastaruoju metu aktualias Astravo atominės elektrinės statybas Baltarusijoje ir galimas to pasekmes mūsų valstybei. Energetinės grėsmės dažnai siejamos su ekonominėmis:

Interviu 1: „Tarkim... terminalo statymas buvo visiškai priešingybė populistiniam sprendimui, nes tai atrodė, kad labai brangus dalykas, kuris neatsiperka, visa kita. Bet tai mum suteikia didesnę energetinę laisvę, nes anksčiau mes turėjom... buvo monopolis, iš kur

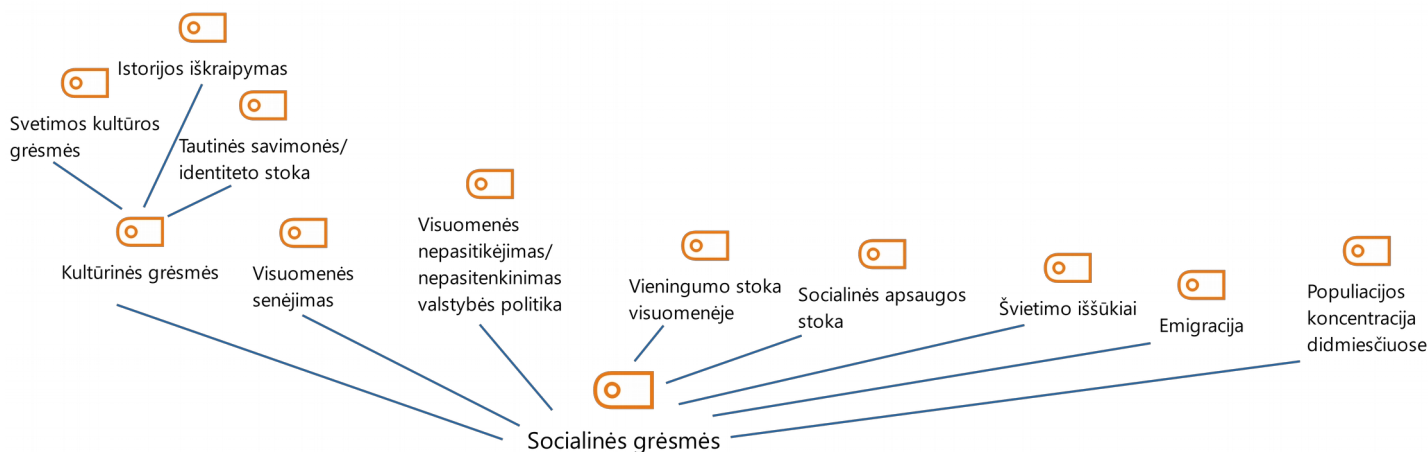
mes perkam savo šimtą procentų dujų, tai buvo Rusija, ir jie galėjo daryt kainas, kokias tik nori. Tai tas irgi kalbant apie saugumą gali būt – ne tik tankais, bet ir tas ekonominis konfliktas.“

Ekonominės grėsmės taip pat minimos ir atskirame kontekste, kalbant apie galimas ekonomines krizes, taip pat ekonomines Lietuvos sąsajas su Europos sąjunga bei ekonominius socialinių grėsmių padarinius šaliai.

Interviu 6: „(...) griauinama Europos sąjunga ir tai tiesiogiai veikia Lietuvą. Aš parašiau, išskyriau būtent ekonomikai, bet, nu, viskam, ta prasme, tinka, nes... (...) Ta pati pasitraukus Didžioji Britanija – (...) viena iš tų valstybių, kuri daugiausiai investicijų į tą Europos sąjungą nešė.“

Interviu 7: „(...) ekonominės grėsmės – čia labai daug kas irgi įeina ir tai yra labai neprognozuojamas dalykas, todėl aš labai svarsčiau, kur jį dėt, nes, atrodo, gyvena, gyvena šalis gerai ir, bam, ekonominė krizė. Tai čia irgi yra ekonominė grėsmė. Bet čia galbūt netgi ir susiję būtent su... su tais dalykais – su emigracija ir gimstamumo maž... mažesniu gimstamumu nei mirštamumu, nes iš esmės šitie du veiksniai padaro valstybę ta senstančia ir senstanti valstybė yra ekonomiškai jau nebestabili valstybė.“

Socialinės grėsmės valstybei skaidomos į daugiausia dalių, ryškiausios kurių yra: kultūrinės grėsmės, vieningumo stoka visuomenėje, švietimo iššūkiai.

Kultūrinė grėsmė laikomas tautinės savimonės bei tapatybės praradimas, iš kurio gali kilti visuomenės susiskaldymas, noras emigruoti, taip pat iššūkiai, šiandienos kultūroje tenkantys

lietuvių kalbai, svetimos kultūros invazija, istorijos iškraipymas, irgi sąlygojantis piliečių vienybės stoką ir iš dalies susisiejančią su informacinio pobūdžio grėsmėmis.

Interviu 3: „Tai tiesiog man atrodo, kad svarbiausia, kas yra žmogaus galvoj, todėl aš tas visas tapatybės problemas ir mąstymo, ir susiskaldymo į pirmą vietą statau, o tada iš jų tos kitos išplaukia – socialinės.“

Interviu 7: „(...) tautinės savimonės išnykimas ir nutautėjimas. Tai... dalykai panašūs. Iš esmės viens iš kito išeinantys. Galbūt jie dabar nėra tokie aktualūs, nes, kaip ir sakiau, mes turim tų gerai, gerai ir pozityviai Lietuvos atžvilgiu nusiteikusių žmonių Lietuvoje. Bet visgi tokios grėsmės gali būt – tikiuosi, hipotetinės. Tai todėl jos yra taip truputį patrauktos.“ / „(...) iš esmės tautinės (...) savimonės (...) išnykimas lemia arba emigraciją, arba pasidavimą karinei grėsmei. Iš esmės atrodo labai nekaltas dalykas, bet kai tu pats nebetiki ta valstybe, kurioje gyveni, tai tau gal ir nesvarbu, kas ją valdys ir tau gal nesvarbu išvis, kur tau gyvent.“

Interviu 8: „(...) mano akim paskutiniaisiais metais, ypač kai dabar buvo aktualios temos dėl visų šitų partizanų, ypač Vanago palaikų atradimas. Toliau paskutiniai įvykiai Vilniuj su Škirpos alėja, su Noreikos lentele, tai manau, kad buvo pakankamai palanki terpė Lietuvoj skaldyt visuomenę ir kėsintis į mūsų pačios nacionalinės istorijos istorinę tiesą.“ / „(...) tai jeigu net, plius, jeigu mes neturėsime savo istorijos, teisingos istorijos, tai bus tiesiog... mes galim tapt susiskaldžiusi tauta, mum lengviau bus manipuliuoti, mum bus lengviau primest šiom dienom aktualias, šiom dienom aktualius dalykus, nes mes nesugebėsime to vertint ši istorinės perspektyvos, kas yra labai svarbu šiom dienom.“

Kultūrinės grėsmės labiausiai egzistencinės ir taip pat aktualios galimo visuomenės susiskaldymo aspektu.

Būtent visuomenės vieningumo stoką dalis informantų įvardijo kaip kitų (socialinio ar kitokio pobūdžio) grėsmių išdavą.

Interviu 3: „Nes... kai esi nevieningas, kai iš vidaus pjaunamės, tai tada mus lengva ir iš išorės paveikt. Tai va, tiesiog kai jau viduj nieko nebelieka, tai tada... nes vis tiek, kad kovotum, tu turi būt vienybėj, turi visi būt, o tada lengviau ir į kitų mintis įsiskverbt iš šono, kai jie susiskaldę, lengviau pasiimt tam tikrą visuomenės dalį į savo pusę maždaug ir... tai va.“

Interviu 4: „Nes visos kitos, ten, pavyzdžiui, pilietiškumo stoka, ten vieningumas, ta pati aplinkosauga, socialinė apsauga, manau, sutvarkius švietimą, irgi tas labai ženkliai pagerėtų.“

Interviu 8: „(...) mes galim tapti susiskaldžiusi tauta, mum lengviau bus manipuluoti, mum bus lengviau pristatyti šiom dienom aktualias, šiom dienom aktualius dalykus, nes mes nesugebėsime to vertinti ši istorinės perspektyvos, kas yra labai svarbu šiom dienom.“

Tautos ir visuomenės vienybė pabrėžiama kaip vertybė darniam valstybės gyvenimui ir stiprybės išraiška. Informantai pateikia nemažai pastarojo meto pavyzdžių: visi jie aktualūs valstybei dėl galimo silpninimo ir išorės įtakos poveikio, kuris vėlgi taip pat siejamas su Rusijos politika.

Vis dėlto iššūkiai, tenkantys švietimui, matomi ir kaip galima grėsmė valstybei, ir kaip galimybė su jais susidorojus atitolinti kito pobūdžio grėsmes. Su švietimu susiję aspektai apima informacijos atpažinimo įgūdžius, įvardijamą mąstymo stoką, mokytojo specialybės prestižo nuosmukį: nesutvarkyta švietimo sritis matoma kaip grėsmė, nes nuo jos, informantų nuomone, daug kas prasideda – ir ekonominės, demografinės padėties pokyčiai, ir vienybė tarp visuomenės narių.

Interviu 2: „Jo, čia susiję su švietimu, čia susiję su tom pačiom melagingom naujienom, su tuo visu išprusimo lygiu, sakykim taip. Ir aš tikrai nesakau, kad tai yra visi žmonės, to nesugeba atskirti, bet būtent čia ir reikalingas, manau, tas indėlis, kaip kaimo gyventojams neretai atskirti, kur yra tiesa, kur yra melas. Tai aš manau, kad čia labai, labai viskas yra susipynę, ypač su pirmąja dalim, su tuo informaciniu karu.“

Interviu 3: „Nu, tai yra grėsmė, nes tada vėl, ta prasme, tas pats tapatybės praradimas, nes tau nesvarbu ta tapatybė, kai tu nemąstai, tau... tiesiog prarandi svarbą... tiesiog net nebeatskiri, kad tave bando suskaldyti, kad kažkas čia *fake*'ina, kad... tiesiog nebeatskiri, kas yra tikra, kur netikra, nemoki patikrinti, nežinau tų pačių elementarių naujienų. Tiesiog nemąstai, tu tiesiog negebi pats mąstyti, nu... tai jeigu mum... anksčiau mes laisvę išsikovojom tik dėl to, kad buvo, kas mąsto ir kas kitaip mąsto, ir kas kūrybiškai mąsto, tai tiesiog jeigu neliks, visi bus tokie nukopijuoti robotai tiesiog arba... kad ir gerai uždirbantys robotai (*juokiasi*), bet tiesiog nekels kažkokių probleminių klausimų, šiaip nemąstys apie visuomenę, tai tiesiog kad, kad vieną dieną mus išsiurbės. Tokie būsim išsiurbti. Tai va, tai dėl to, man atrodo, svarbu mąstyti. Kad neišsiurbtų, kad neprarastume tapatybės, identiteto,

kad nesuskaldytų mūsų, tai va. Kad mokėtume kažkaip net tarp tų skirtingų burbulų ieškot kažkokių bendrų sąlyčių ir rast bendrą kalbą.“

Interviu 4: „Tai, vat, švietimas, sakykim, tai tas... tuos visus *gapsus*, pro kur galima įlįst, labai sumažina. Nes tada atsiranda ir, sakykim, ir galbūt geresnė ekonomika, didesnis pasitenkinimas šalim, supratimas apie pilietiškumą, apie kitus visus dalykus ir apie tas pačias karines grėsmes, nes, nu, tiesiog išsilavinę žmonės plačiau žiūri į dalykus.“

Toks socialinis aspektas, kaip nepasitikėjimas valdžia, demotyvuojantis piliečius prireikus ginti valstybę, yra minimas vos vieną kitą kartą (interviu nr. 5). Taip pat socialinės apsaugos iššūkiai – kaip skurdas, smurtas – retai matomi kaip galima grėsmė, o gausi emigracija grėsminga valstybės lygmeniu atrodo daugiausia dėl galimo protų nutekėjimo, tad iš dalies vėlgi siejasi su švietimu.

Interviu 2: „(...) švietimo stygius, sakyčiau, kad, vat, likęs mažuose miestuose, kaimuose, kurį lemia gausesnė jaunų žmonių, ir tikrai protingų žmonių, emigracija į užsienį.“

Interviu 7: „Protų nutekėjimas. Tai... va, čia yra tikriausiai didžiausia, didžiausia bėda, nes ten tie, tų darbininkų, kaip sakoma... va, turiu artimą žmogų, dirbantį nekvalifikuotą darbą, sako, ukrainiečių – va, tiek (*turima omenyje – apsciai*) stovi. Tai jeigu ką, tų lietuvių ir nereikia, bet kai išvyksta tikrai šviesūs protai, vien tik nematydami čia perspektyvų ir galbūt netgi net neieškodami jų, o jiems tiesiog yra įdiegta, kad, na, tu čia Lietuvoj nieko nepasieksi, važiuok į užsienį, tai tada yra liūdna.“

Socialinės apsaugos aspektas paliečiamas ir kalbant apie visuomenės senėjimą – kaip galimą grėsmę valstybei. Baiminamasi, kad senstant visuomenei, nebus kaip ir kam pasirūpinti pensinio amžiaus žmonėmis, taip pat tai kelia tiek egzistencinę grėsmę valstybei, tiek ekonominę.

Interviu 3: „Tai čia prie tokių... tiesiog, kad senstanti visuomenė ir labai daug yra tų pensininkų, ir jų vis daugėja ir daugėja, ir, aišku, man šitas neišspręstas klausimas atrodo. Ir man atrodo, kad, va, pavyzdžiui, kai mes pasensim, tai kad nelabai mes tiesiog turėsime tų pensijų, nelabai turėsime iš ko – ta frazė – „oriai gyventi“.“

Interviu 7: „gal čia artimiausias yra demografinės padėties nuosmukis. Nu, staigaus, tikėkimės, nebus, bet jau dabar rodikliai yra nekokie ir mes esame senstanti valstybė, tai... tai yra svarbu ir aktualu vien tik dėl to, kad senstanti valstybė iš esmės nelabai turi ateities, nes... vien jau mažiausiai nuo to, kad negalėsime vyresnio amžiaus žmonėms užtikrinti jų

socialinio gerbūvio ar ten tų pačių pensijų, bet jeigu nėra jaunų žmonių – kas dirbs? Kas kurs tą valstybę?“

Vis dėlto, kad ir kokias grėsmes, galinčias kilti Lietuvos valstybei, išskirtų informantai, visi vienbalsiai vertina dabartinę Lietuvos saugumo situaciją pozityviai arba labiau pozityviai nei negatyviai. Nors dalis tyrimo dalyvių mato iššūkių (daugiausia jau įvardytų aukščiau), aktualios saugumo situacijos nedramatizuoja. Labiausiai saugumą kuria Lietuvos priklausymas tarptautinėms organizacijoms (NATO, ES), taip pat politinis stabilumas, visuomenės situacija, pasitikėjimas kariuomenės parengtimi. Kaip įprasta, nerimo bendruoju saugumo klausimu kelia ir galima grėsmė iš Rusijos.

Interviu 1: „Plačiąja prasme. Hm... aš manau, kad labai saugu. Ne taip sau... tiksliau... gal ne taip saugu, kaip kokioje Portugalijoje, kuri neturi natūralių piktų kaimynų, bet šiaip viskas eina gal ir nelabai greitai, bet gera linkme.“

Interviu 2: „Aš vertinu, kad Lietuva yra pasirengus tiek, kiek gali tokia maža valstybė su tikrai nedidele kariuomene būt pasirengus apsiginti. Bet aš kaip ir matau didžiausią spragą tai yra pačioje visuomenėje.“

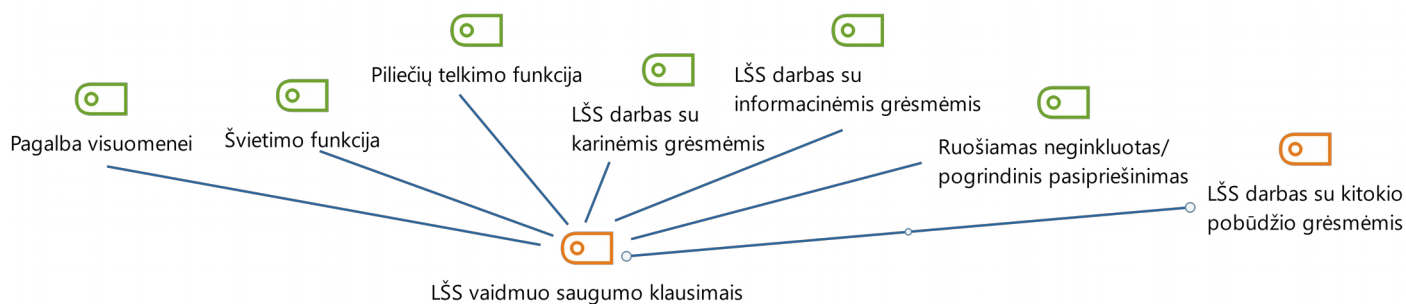
Interviu 4: „Su iššūkiais (*juokiasi*), bet tikrai ne taip, kad reikėtų kelt kažkokią tai isteriją. Ne, mums tiesiog reik tas grėsmes labai aiškiai suprast ir suprast, kad, nu, ties jom reikia dirbt, bet tikrai nereik jokios isterijos. Tai vat, taip ir suprantu, kad viskas yra valdoma, viskas... iš esmės netgi, sakyčiau, ta karinė grėsmė ir panašiai, jeigu mes savo dalį gerai padarom, aš nem... aš manau, kad tos grėsmės atsitraukia.“

Interviu 5: „Manau, būtent šiuo metu Lietuva yra saugiausia, kokia tik yra kažkada buvus. Bet vis tiek niekada negalime nesiruošti kažkam.“

Interviu 7: „Hm... manau, jinai dabar yra visai gera. Iš tos pusės, kad turim sąjungininkus, turim čia dislokuotus karius. (...) Nebūtų, nebūtų šalia didžiosios valstybės, tai gal, gal viskas būtų ramiau. O dabar kadangi mes tą patį pajautėm tikriausiai per Pirmą, Antrą pasaulinį karą, kad, nu, mes esam fronto linija.“

Interviu 8: „Nu, aš vertinčiau gan palankiai, nes tas mūsų saugumas, irgi iš mano asmeninės nuomonės, priklauso nuo tos pačios visuomenės.“

Informantų teigimu, ir pati Šaulių sąjunga turi savo indėlį Lietuvos saugumo klausimais.

Neabejotinai pabrėžiamas darbas su informacinio pobūdžio grėsmėmis, taip pat visuomenės telkimo bei švietimo funkcija, ruošimasis galimoms pagrindžio veikloms – t. y. neginkluoto pilietinio pasipriešinimo užduotims. Be kita ko, minimas ir karinis pasirengimas, grėsmės atveju naudingas kaip pagalba kariuomenei. Vis dėlto būtų galima teigti, jog Šaulių sąjunga atrodo pajėgi gerai tvarkytis su savo veiklos sritis apimančiomis grėsmėmis, tačiau su kito pobūdžio – daugiau socialinėmis – būtų sudėtingiau: informantai dažniausiai nurodo, kad tai pavyktų nebent per asmeninių savybių ugdymą, švietimą, bendruomenės telkimą ar bendradarbiavimą su kitomis organizacijomis. Taigi kito pobūdžio grėsmėms, labiau nutolusioms nuo Šaulių sąjungos veiklos kryptių, įtaką organizacija galėtų daryti ir/ar daro netiesiogiai.

Iš bendrųjų informantų pasisakymų matyti tam tikras jų kryptingumas bei vienbalsiškumas dalimi klausimų. Darytina išvada, jog jau suaugę ir Šaulių sąjungoje veiklą tęsiantys arba pradėję asmenys yra motyvuoti dalyvauti pilietinio pasipriešinimo veiklose. Kalbant apie valstybės grėsmių diskursus, reiktų pabrėžti, jog informantai neretai sinonimiškai vartoja „grėsmės“ ir „iššūkio“ ar „problemos“ sąvokas. Vis dėlto labiausiai nerimą keliančiomis sritimis jauniems ir pilietiškai nusiteikusiems žmonėms išlieka informacinio karo grėsmė, vidaus politikos aspektai, sietini su socialine sritimi, taip pat tautinės savimonės stoka. Itin daug dėmesio yra skiriama ir galimam visuomenės susiskaldymui – šis reiškinys laikomas pavojingu, nes gilina piliečių nepasitikėjimą vienu kitais ir valstybe, kuria beviltiškumo būseną ir taip gali nesudėtingai priartinti kitas aplinkui esančias grėsmes. Viena iš jų – karinė grėsmė, daugelio vertinama kaip mažiau aktuali šiandienos kontekste, tačiau ji gali būti reikšminga, apleidus kito pobūdžio saugumo klausimus. Visos grėsmės apskritai yra vertinamos kaip tampriai susijusios vienos su kitomis. Didžioji dalis grėsmių, jei kalbama apie išorės poveikį, gali būti arba yra siejama su Rusijos veikla. Vis dėlto daug saugumo suteikia Lietuvos narystė Europos sąjungoje bei NATO.

Išvados

Pilietinio pasipriešinimo samprata gali būti labai įvairi ir apimti tiek taikų pasipriešinimo aspektą, tiek – globaliau – piliečių iniciatyva kuriamus arba taikius, arba iki tam tikro lygio ginkluotus veiksmus. Būtent tokio pilietinio pasipriešinimo pavyzdys yra ir Lietuvos šaulių sąjunga.

Pilietinis pasipriešinimas glaudžiai siejasi su galimomis kilti grėsmėmis valstybei. Svarbiu aspektu čia tampa atgrasymas, t. y. agresorių atstūmimas vien demonstruojama stiprybe ir realiomis galimybėmis dorotis su grėsmėmis. Būtent šioje vietoje daug reikšmės teikiama visuomenei. Tyrimo metu išsiaiškinta, jog ir jauni šauliai mato visuomenės vieningumą ir sąmoningumą – kaip itin svarų veiksnį, siekiant atriboti įvairaus pobūdžio grėsmes. Reikia pabrėžti, kad pilietinis aktyvumas, kurio pavyzdžiu yra ir patys šauliai, daug priklauso nuo socialinės aplinkos – tai teigiama ir mokslininkų darbuose, tai patvirtina ir patys informantai, aiškindami motyvus prisijungti prie Šaulių sąjungos. Be kita ko, reikšminga ir vertybių sistema: atlikus tyrimą, galima teigti, kad vertybinis pagrindas atsinešamas iš savo socialinės terpės, jei prie pilietinės organizacijos prisijungiama jau suaugus, o jei organizacijoje dalyvaujama nuo vaikystės – būtent Šaulių sąjunga itin daug pasitarnauja asmens vertybių formavime.

Reikia pabrėžti, kad tyrimo metu pastebėta, jog jauni šauliai (18–30 metų amžiaus) valstybės grėsmes skirsto iš dalies panašiai kaip ir mokslininkai: skiriamos karinės, politinės, socialinės, informacinės, ekonominės ir kt. grėsmės. Vis dėlto atkreiptinas dėmesys, jog informantai dažnai supina grėsmės ir problemos sąvokas. Tyrimo pradžioje tikėtasi, jog daugiausia dėmesio tyrimo dalyviai galėtų skirti karinėms grėsmėms, tačiau tyrimas parodė kiek kitokį vaizdą: karinės grėsmės yra minimos gana dažnai, tačiau jos nėra matomos kaip itin aktualios šiandienos Lietuvos kontekste; karinė grėsmė labiausiai matoma kaip tolimesnė kitų grėsmių išdava, nepavykus su jomis susidoroti. Nors išorės įtaka, kelianti grėsmę, dažniausiai glaudžiai siejama su Rusijos valstybe, mūsų valstybės saugumui kariniu (ir kitais) aspektais itin reikšminga Lietuvos narystė Europos sąjungoje ir NATO.

Itin daug dėmesio, kaip ir tikėtasi, tyrimo metu skirta informacinėms grėsmėms, kurios laikomos aktualiomis ir skirtingų autorių bei valstybės institucijų: taip mano ir informantai, teigiantys, jog dezinformacija ir propaganda gali labai stipriai veikti valstybės ir visuomenės gyvenimą. Šioje vietoje ypač išskiriamas visuomenės skaldymo aspektas, kuris, pabrėžiama, silpnina valstybę iš pagrindų (kadangi piliečiai yra itin reikšminga valstybės dalis). Valstybės vieningumo stoka minima kaip grėsmė ir pati savaime, ir kaip kitų – pavyzdžiui, socialinių ar

vidaus politikos – grėsmių pasekmė. Kaip bebūtų, net ir matydami problemines sritis, jauni šauliai mato Lietuvos saugumo situaciją labiau pozityviai. Iš dalies tai siejama ir su jų pačių pilietiškumu – tikėjimu valstybe bei siekiu kurti jos labui.

Apibendrinant galima teigti, jog Lietuvos šaulių sąjunga reikšminga dėl pilietinės visuomenės telkimo funkcijos ir, pasak informantų, dėl didelės reikšmės, teikiamos švietimui – tiek narių, tiek plačiosios visuomenės atžvilgiu. Būtent švietimas dažniausiai yra minimas kaip išeitis, siekiant susitvarkyti su didžiąja dalimi įvardytų grėsmių.

Santrauka / Summary

Pilietinis pasipriešinimas lietuviškojoje sąmonėje apima ne tik taikų, tačiau ir ginkluotą pasipriešinimo pobūdį. Lietuvos šaulių sąjunga yra reikšmingas tokio tipo pasipriešinimo pavyzdys dėl ginkluotos ir neginkluotos kovos darnos. Taip pat Šaulių sąjunga vaidina svarbų vaidmenį bendruomenėn sutelkiant panašų pasaulėvaizdį turinčius asmenis – pilietiniam pasipriešinimui veikti ypač svarbus bendrumo, veikimo išvien aspektas. Pabrėžtina, kad Šaulių sąjungos, kaip ir kitos panašaus pobūdžio organizacijos, veikloje dalyvauti dažnai paskatina socialinė aplinka – kuo socialinis asmens ratas labiau reiškia vienas ar kitas vertybines pozicijas, tuo pats asmuo labiau jomis patiki ir įsitraukia. Kokybinio tyrimo, kuriame vykdyti pusiau struktūruoti interviu su jaunais Šaulių sąjungai priklausančiais žmonėmis, metu surinkta empirinė medžiaga tai patvirtino, be to, išryškėjo, kad dalyvauti panašaus pobūdžio organizacijos veikloje skatina bendrumo bei saviraiškos siekis, taip pat pilietinės raiškos ieškojimas. Tyrimas taip pat atskleidė, jog jaunuoliai valstybės grėsmes suvokia plačiai – tai apima visus teorinėje literatūroje minimus valstybės grėsmių tipus. Bene daugiausia reikšmės šiandieniniame kontekste skirta informacinio pobūdžio, taip pat socialinėms grėsmėms. Kad ir kaip vertinamos grėsmės, Lietuva tyrimo dalyvių sąmonėje išlieka saugi valstybė, ypač dėl esamo tarptautinio bendradarbiavimo, narystės NATO, ES.

In the Lithuanian mindset civil resistance includes both non-violent and armed resistance. The Lithuanian Riflemen's Union is a significant example of union of these kinds of civil resistance. In addition, the Lithuanian Riflemen's Union plays a crucial role in gathering people sharing a similar mindset and creating a community: the aspect of togetherness and cooperation is significant for civil resistance. It is important to highlight that one's social circle may often encourage self-engagement in such an organization as the Lithuanian Riflemen's Union: the more one's social environment expresses its values, the more one is likely to trust them and to engage. The empiric proof collected during qualitative research, during which semi-structured interviews with young people taking part in the Lithuanian Riflemen's Union were conducted, has confirmed the significance of a social circle. In addition, the research has shown that an aim for community, self-realization and civil position may motivate to take part in such organizations. It was also found that young people's understanding of national threats is wide and covers all kinds of national threats that are usually mentioned in theory. The emphasis in the current context is mostly on the threats to

information and social security. However, no matter at what level threats were perceived, Lithuania is still considered a safe place, particularly for its international cooperation and membership in NATO and the EU.

Literatūra ir šaltiniai

- Buzan, B. (1997). *Žmonės, valstybės ir baimė. Tarptautinio saugumo studijos po Šaltojo karo*. Eugrimas: Vilnius
- Coleman, J. S. (2005). *Socialinės teorijos pagrindai*. „Margi raštai“: Vilnius
- Denisenko, V. (2016). Kremliaus propagandinių matricų, taikomų Baltijos šalims ir Ukrainai, panašumai ir skirtumai. In: *Žurnalistikos tyrimai*, 2016, nr. 11. Vilniaus universitetas: Vilnius
- *Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas* (2019). Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos: Vilnius
- *Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas* (2020). Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas, Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos: Vilnius
- Grigaliūnas, M. (2010). *Pilietinis pasipriešinimas ir kontrpropagandos deinstucionalizavimo prielaidos*. In: *Informacijos mokslai*, 2010, 53. Vilniaus universitetas: Vilnius
- Janušauskienė D., Vileikienė, E., Nevinskaitė, L., Gečienė, I. (2017). *Subjektyvus grėsmių suvokimas: ar Lietuvos gyventojai jaučiasi saugūs?* In: *Filosofija. Sociologija*. 2017. T. 28. Nr. 2. Lietuvos mokslų akademija: Vilnius
- *Lietuvos Respublikos ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatymas* (2000, Suvestinė redakcija galioja nuo 2018-01-01). Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.106093/asr>. Tikrinta: 2019-12-14
- *Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas* (1997, suvestinė redakcija galioja nuo 2020-01-01). Prieiga internetu: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.34169/sybMatliJM>. Tikrinta: 2020-01-02
- *Lietuvos šaulių sąjungos svetainė*. Prieiga internetu: <https://www.sauliusajunga.lt/>. Tikrinta: 2020-02-03
- *LR Konstitucija* (1992). Prieiga internetu: <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>. Tikrinta: 2019-12-14

- Mankevičius, V., Daugirdas, A. (2002). *Pilietinis pasipriešinimas*. Pilietinio pasipriešinimo rengimo centras: Vilnius.
- Martišius, M. (2014). *Rusiško informacinio karo bruožai*. In: Informacijos mokslai, 2014, 69. Vilniaus universitetas: Vilnius
- Matonytė, I., Morkevičius, V., Lašas, A., Jankauskaitė, V. (2017). *Grėsmių visuomenės gerovei suvokimas: socialinio optimizmo, socialinio ir institucinio pasitikėjimo bei pasitikėjimo savimi įtaka*. In: Politologija 2017/1 (85). Vilniaus universitetas: Vilnius
- McAdam, D. (1986). *Recruitment to High-Risk Activism: The Case of Freedom Summer*. American Journal of Sociology, Volume 92, Issue 1, 64-90. Prieiga internetu: <https://www.jstor.org/stable/2779717>. Tikrinta: 2019-12-06
- Miniotaitė, G., Jakniūnaitė, D. (2001). *Lietuvos saugumo politika ir identitetas šiuolaikinių saugumo studijų požiūriu*. In: Politologija, 2001/3 (23). Vilniaus universitetas: Vilnius
- Miniotaitė, G. (2004). *Pilietinis pasipriešinimas Lietuvos saugumo ir gynybos sistemoje: raida ir perspektyvos*. In: Lietuvos metinė strateginė apžvalga, 2003.
- Miniotaitė, G. (2005). *Nonviolent Resistance in Lithuania: A Story of Peaceful Liberation*. The Albert Einstein Institution: Boston, Massachusetts
- Miniotaitė, G. (2008). *Teisingumas prieš teisėtumą: pilietinio nepaklusnumo teorija ir liberalizmo filosofija*. In: Logos 58, 2008.
- *Nacionalinio saugumo strategija Nr. IX-907 su vėlesniais pakeitimais (2002)* (Lietuvos Respublikos Seimo 2017 m. sausio 17 d. nutarimo Nr. XIII-202 redakcija). Prieiga internetu: <https://kam.lt/download/2017-nacsaugstrategijalt>. Tikrinta: 2019-12-06
- Petrauskaitė, A., Kazlauskaitė Markelienė, R., Gedminienė, R. (2016). *Šalies saugumas ir gynyba*. Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija: Vilnius
- Putnam, R. D. (2001). *Kad demokratija veiktų. Pilietinės tradicijos šiuolaikinėje Italijoje*. „Margi raštai“: Vilnius
- Ramonaitė, A., Petronytė–Urbonavičienė, I., Skirkevičius, P., Vosylius, E. (2018). *Kas eitu ginti Lietuvos? Pilietinio pasipriešinimo prielaidos ir galimybės*. „Aukso žuvys“: Vilnius
- Sharp, G. (1990). *Civilian-based defense: a post-military weapon system*. Princeton University Press: Princeton, New Jersey
- Sharp, G. (1992). *Self-reliant Defense. Without Bankruptcy or War*. The Albert Einstein Institution: Boston, Massachusetts

- Sharp, G. (2013). *How nonviolent struggle works*. The Albert Einstein Institution: Boston, Massachusetts
- Vaišnys, A., Kasčiūnas, L., Jastramskis, M., Keršanskas, V., Buinauskas, D., Kojala, L., Klimanskis, S., Garbačiauskaitė–Budrienė, M., Legatas Š. (2017). *Rusijos propaganda: analizė, įvertinimas, rekomendacijos*. Rytų Europos studijų centras: Vilnius
- Waever, O. (1995). *Securitization and Desecuritization*. In: *On security*, red. Ronnie D. Lipschutz. Columbia University Press: JAV
- Žiliukaitė, R., Poviliūnas, A., Savicka, A. (2016). *Lietuvos visuomenės vertybių kaita per dvidešimt nepriklausomybės metų*. Vilniaus universiteto leidykla: Vilnius

Priedai

Priedas nr. 1

Demografinis klausimynas ir interviu planas

Demografinis klausimynas

- Vardas:
- Lytis: vyras / moteris
- Amžius:
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc):
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc):
- Išsilavinimas:
 - vidurinis
 - profesinis
 - aukštasis (koleginis ar universitetinis / bakalauro, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti):

Interviu eiga

[Įžanga]

Sveiki. Esu Rūta Julija Simsonaitė, II kurso sociologijos magistrantūros studentė. Labai ačiū, kad sutikote dalyvauti šiame interviu. Primenu, kad visa interviu metu surinkta medžiaga išliks konfidenciali ir aš prisiimu atsakomybę užtikrinti jūsų anonimiškumą. Interviu medžiaga bus naudojama tik akademiniais tikslais. Gavusi jūsų sutikimą, pradėdu įrašą.

Pilietinis pasipriešinimas / dalyvavimas Šaulių sąjungos veikloje

Kiek laiko jau priklausote Šaulių sąjungai?

Kas paskatino prisijungti? / Kodėl svarbu dalyvauti jos veikloje?

Ką jums asmeniškai reiškia Šaulių sąjunga?

Ką Šaulių sąjunga duoda jaunam žmogui?

Kokios Šaulių sąjungos veiklos jums atrodo reikšmingiausios? Kodėl?

- Kaip suprantate pilietiškumą?
- Kaip suprantate, kaip Šaulių sąjunga formuoja/ugdo pilietiškumą, kokį pilietiškumą ugdo ir kuo jis svarbus?
- Kokia pilietiškumo svarba valstybei?
- Kaip vertinat pilietiškumo būklę LT visuomenėje? Kaip šiuo klausimu vertinate skirtingas kartas?

Valstybės grėsmės

Norėsiu pakalbėti apie valstybės grėsmes. Naudosiu tokį būdą, susidedantį iš kelių etapų.

Dabar jums duosiu lapelių ir paprašysiu atlikti užduotį, kuri susidės iš kelių etapų. Norėčiau iš anksto atkreipti dėmesį, kad čia nėra teisingo ar klaidingo atsakymo/varianto, man tiesiog įdomi jūsų nuomonė ir požiūris. Taip pat, jei matysite, jog norite kažką koreguoti šio proceso eigoje, visada tai galite daryti, nesvarbu, kuriame etape būtumėme. Jei viskas tinka, pradėkime.

- **PAGRINDINIS KLAUSIMAS**

Valstybės grėsmės skirtingų žmonių suvokiamos vis kitaip. Prašau pagalvoti ir pasakyti, kokias Lietuvos valstybei galinčias kilti grėsmes išskirtumėte jūs. Kiekvieną dalyką rašykite atskirame lapelyje.

- **SĄRAŠAS**

Sudaromas valstybės grėsmių sąrašas.

- **RIKIAVIMAS**

Prašau sudėlioti tai, ką užrašėte, į grupes pagal reikšmingumą. T.y. į vieną grupelę dėkite dalykus, kurie jums atrodo svarbiausi valstybės grėsmių ir saugumo kontekste, į kitą – mažiau svarbūs ir t.t.

Šių grupelių gali būti tiek, kiek norite jūs. / Kiekvienai grupei priskirkite spalvą.

- ŽEMĖLAPIS

Popieriaus lape padėkite Lietuvos valstybę simbolizuojančią figūrėlę. Sudėliokite surašytus dalykus arčiau ar toliau nuo Lietuvos figūrėlės pagal tai, kiek, jūsų nuomone, šie dalykai yra aktualūs dabartiniame Lietuvos gyvenime. Grėsmes, kurias laikote svarbiomis ir labai aktualiomis Lietuvos kontekste, dėkite arčiau šios figūrėlės, o mažiau aktualias – toliau.

- Gal galėtumėte paaiškinti, kodėl būtent tokia tvarka pasirinkote sudėlioti?
- Ar galėtumėte plačiau paaiškinti, ką reiškia jūsų nurodytas XXX? / Kaip suprantate XXX?
- Kuo reikšminga yra ši grėsmė XXX? (tikslinamasis)
- Kaip vertinate Lietuvą saugumą apskritai? Kokie šaltiniai turi didžiausią įtaką jūsų požiūriui?
- Kokią reikšmę šiame kontekste priskirtumėte Šaulių sąjungai? Kuriuos Lietuvos saugumo aspektus apima Šaulių sąjungos veikla, jūsų nuomone? / Koks, jūsų manymu, yra Šaulių sąjungos vaidmuo Lietuvos saugumo klausimais?
- Yra labai skirtingų grėsmių tipų. Kaip matytumėte save, kaip šaulius, mėginančius valdyti kito pobūdžio grėsmes (socialines ir kt.)

Priedas nr. 2

Interviu nr. 1

Interviu data: 2020-02-13

Interviu trukmė: 00:43:06

Dalyviai: Informantas nr. 1 (I1), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: **Rokas**
- Lytis: vyras / moteris
- Amžius: **30**
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): **Vilnius**
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): **Vilnius**
- Išsilavinimas:
 - vidurinis
 - profesinis
 - aukštasis (koleginis ar universitetinis / bakalauras, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti):

I1 užrašytos grėsmės:

- populizmas Lietuvoje;
- populizmas Europos sąjungoje;
- korupcija;
- Rusija.

T: Gavus sutikimą, pradėtu tada įrašą. Ir... tai darskart pakartoju, kad tikrai visa surinkta medžiaga šito tyrimo metu bus bus konfidenciali ir užtikrinu anonimiškumą. Ir medžiagą naudosim tik akademiniais tikslais. Tai pirmas mano klausimas būtų, kiek laiko tu priklausai Šaulių sąjungai jau?

I1: Beveik lygiai metus, praeitais metais vasario 16 daviau priesaiką ir dabar už kelių dienų bus lygiai metai. Tai pakankamai neilgai.

T: O kas paskatino prisijungti?

I1: Hmm... kad nemažai pažįstamų ir draugų buvo jau pasijungę, tai tas tikriausiai. Ir iš šono, dar nežinant, kaip ten viskas vyksta, atrodė, kad, nu, visai smagi veikla. Nes man visai patinka po miškus maltis ir karyba, ir panašūs dalykai.

T: Tai sakytum, kad būtent ta karyba ir panašūs dalykai ir yra esmė, ką jūs veikiate?

I1: Sakyčiau, kad čia maža dalis... čia gal labiau tai, kas mane patraukė, bet kokių veiklų yra, tai yra pakankamai nedidelė... aš... nežinau, galiu ar pavardint, ar...

T: Mhm, būtų gerai.

I1: Hmm... nes... kaip ten, yra Šaulių svetainėj parašyta, kokio tipo šauliai būna ar ten jų kokios veiklos, kad pradėdant koviniai, kinetiniai arba nekinetiniai. Tai tie koviniai, sakykim, jau konkrečiai su karyba, su... KASPu, su Krašto apsaugos savanorių pajėgom bendradarbiauja. Kinetiniai tai... labai daug tokių yra šaulių, kurie padeda pasieniečiam, padeda policininkam, kartais gauna šauliai prašymus, tarkim, kad reikia ten pasienį kažkokį budėt reikia daugiau žmonių – kas tik nori, kas tik gali, pasijunkit. Su policininkais irgi kartais prašo pasivaikšiot po kokį miegamąjį rajoną naktį. Tai čia būtų tos... kinetiniai, kurie nekoviniai, bet... kaip... kinetika, kas yra – judesys, tai, nu, nežinau, kaip čia surišt, bet tokio pobūdžio. Ir yra trečio tipo, kurie, kiek mačiau, su vaikų namais dirba, su gal į mokyklas eina, šviečia, kažkokias pilietiškumo pamokas veda.

T: Mhm.

I1: Hm, tai tiek.

T: O ką tau apskritai reiškia tas dalyvavimas Šaulių sąjungos veikloje?

I1: Pilietiškumo išraiška ir tiesiog smagu. Kartu ir savirealizacijai atrodo, kad svarbi veikla. Ir smagu.

T: Mhm. O tada gal galėtum pažvelgt plačiau ir galbūt pasakytum, ką apskritai jaunam žmogui, kaip tokiam, duoda Šaulių sąjunga?

I1: (*galvoja*) Manau, daug, tiktais nežinau, su kokiom organizacijom lygint, iš esmės žiūrint, kiek tu nori iš to pasiimt. Iš esmės galima tą patį sakyti ir universiteto studijos – ten gali praplaukti su penketais, gali mokytis dėl savęs dešimtukais. Čionais irgi yra daug tų veiklų ir visos yra savanoriškos, niekas tavęs niekur nevers eit. Hmm... praktiškai atėjęs susirandi tai, kas tau patinka. Kažkam galbūt labiau patinka padėti kitiems, dirbti su žmonėm... kažkam labiau patinka maltis po mišką, mokintis kompasu naudotis. Tai ką duoda jaunam žmogui – sunku atsakyti, žiūrint, ko tas jaunas žmogus nori. Nu, jeigu ypač kalbam apie tą nuo 18 iki 29 pas jus tas režis, sakykim, nes... jaunuosiuose šauliuose, kurie yra iki 18 metų, jų veikloj nedalyvavęs, bet, aš kaip supratau, kad yra, nu, ir panašių ten tų karybos elementų, sakykim, tenais po mišką irgi laksto, bet gal ten į, į skautus panašiau, ir man taip pasirodė, kad gal mažesnis spektras laikų, o čionais – labai platus. Bet, hmm... nežinau, man ta visa bendruomenė pasirodė tokia pakankamai šilta, vieni kitus vadinam broliais ir sesėm, tai tas faina ir... tai jeigu nuo plačiausių dalykų imt, ką gali gaut jaunas žmogus, tai komandinio darbo įgūdžių, tai čia kaip tokių asmeninių savybių tobulinimas, nu nes visos veiklos yra, manau, labai retai individualios, o dažniausiai – su grupe žmonių... tie, tiek su kažkokiais konkrečiais įgūdžiais: ar ten, galų gale, orientavimasis miške, ten mokėjimas naudotis žemėlapiams, išgyvenimas, ar... nu kažkaip taip.

T: Supratau. O ir... ar išskirt galėtum kažkokias reikšmingiausias veiklos sritis, ar vis dėlto visos sritys yra vienodai padengiamos kaip ir?

I1: Žiūrint, iš kieno perspektyvos reikšmingiausias. Kaip? Ar ką pati Sąjunga akcentuoja, ar...

T: Tarkim, tarkim, taip.

I1: Hmm... net nežinau, ar galėčiau išskirti, nes tikrai laisva forma. Yra toks maždaug – surask save, kur tau patinka, kur tu gali būt efektyvus, ir ten save realizuok. Tai vienos tokios kaip ir nėra... Nu, gal jeigu abstraktus, tai kažkoks pilietiškumo skatinimas ir vis per susirinkimus pabrėžiamos vertybės – kad pirmoj vietoj, ką ten bedarai, kad būk geras žmogus, geras kaimynas, tai...

T: Mhm...

I1: Tesėk pažadą, čia labai (*nusijuokia*) svarbus dalykas. Tai tokių žmogiškų savybių ugdymas. Čia, aš manau, bet kurioj iš tų veiklų. Labai abstraktu, bet man taip atrodo.

T: Gerai, pilietiškumas. O kaip tu pats supranti tą pilietiškumą?

I1: Hmm... Nu, čia... geras klausimas, kai aprašymo aš neskaitęs, tai galiu nusivažiuot nuo to, kas yra žodyne tikriausiai parašyta.

T: Tai gerai (*juokiasi*).

I1: Hmm... kaip aš įsivaizduoju pilietiškumą? Tai yra suvokimas, kad tu gyveni bendruomenėj, kad visi yra vienodai, kad visi yra iš esmės lygūs, tai būt... jeigu sąlygos leidžia padėt kitiem, būt draugiškam ir būt aktyviam savo rate.

T: Mhm. O ką pilietiškumas suteikia valstybės lygmeniu, valstybei pačiai? Tavo nuomone tiesiog.

I1: Hm... Kenedžio citata yra, kurios aš neatsimenu, bet ten, kaip buvo – kad negalvok, ką valstybė gali padaryt dėl tavęs, o galvok, ką tu gali padaryt dėl valstybės. Tai aš įsivaizduoju, kad... kuo daugiau tokio, aš nežinau, ar altruizmo, ar bendruomeniškumo, ar pilietiškumo *overall*, nu, tai kuo daugiau, tuo geriau visiems.

T: Mhm. O kaip manai, ar Lietuvos visuomenę galima laikyti pilietiška, kokia pilietiškumo ta būklė Lietuvoje?

I1: Hm... Aš manau, kad jiniai gali būt pilietiška iš visokių Sąjūdžio pavyzdžių... Dabar iš pirmo žvilgsnio atrodo, kad galbūt nėra taip pompastiška... ir mano tas požiūris gali būt subjektyvus. Nes, sakykim, vis tiek savo aplinkoj žmones susidėlioji panašius į save, tai galima sakyti, kad pilietiški, bet tai būtų tikrai pagal tai, kas yra tavo aplinkoj, o visa kita būtų iš kažkokių antrinių šaltinių, iš žiniasklaidos, kas gali būt perkreipta. Tai sunku nešališkai vertinti, bet aš manau, kad kokia situacija bebūtų, jiniai gerėja – kad ir visos tos valstybinės šventės pakankamai gausiai švenčiamos, tai nėra tiktais data kalendorij... Aišku, šventės šventimas čia, čia jau mano asmenine nuomone, kad tai... jeigu šventi vasario 16-ą ir daugiau ten, žinai, slepi mokesčius ir ten degtukus kaimynui į spyną kiši, tai nuo to šventės šventimo tu nepasidarai labiau pilietiškas, bet... Galėtų būtų geresnė ir gerėja, aš taip pavadinčiau situaciją.

T: Mhm. O gal išvelgi kažkokių skirtumų tarp kartų? Jaunosios ir... vyresnės kartos? Arba galbūt panašumų irgi? Ką galvoji tiesiog apie kartas ir pilietiškumo tą aspektą?

I1: Hmm... (*mąsto*) kartas ir pilietiškumo aspektą... Net nežinau, ar galėčiau surišt... Nežinau, ar galėčiau surišt su amžium, nes labai... ir aplinkoj skirtingų žmonių yra. Yra, kuriems gal... nu, jeigu ten nesistengi ten šluot laiptinės, dar kažką, aš manau tai irgi įeina į pilietiškumą (*musijuokia*), vis tiek nuo mažų dalykų, tas įeina, nebūtinai tu ten esi blogas arba kaip tik gal ten kažkas savanoriauja, padeda vaikų namuose, bet jam ten tos vasario 16, sausio 13 nei šilta, nei šalta, tai aš manau, kad jisai pilietiškas, nors nešvenčia tų visų švenčių... Nėra toks... ne dėl fasado tą daro, bet iš tiesų galutinis rezultatas yra pilietiška veikla. Tai... dėk pačių žmonių ir kartų skirtumo negalėčiau pasakyti, nes kiek ir aplinkoj yra labai skirtingų žmonių, yra tie, kuriems dzin, yra tie, kurie labai patriotiški – kas nebūtinai rišasi su pilietiškumu, gali rištis, gali nesirišt – jaunų tarpe, čia skirtumas nebent, kad aktyvumas gal biškį daugiau. Hmm... aktyvesni, su visa ta pilietiškumo išraiška, bet čia galima būtų surišt tiesiog su energija, o nebūtinai kartų skirtumu.

T: Mhm. Supratau. O, vat, kaip tik užsiminei apie patriotizmą ir pilietiškumą, tai, tavo nuomone, tai nėra tas pats dalykas, tiesa? Jeigu gerai suprantu.

I1: Tikrai ne. Jo, čia asmeninė nuomonė, bet patriotiškumo, kaip tokiu... Hmm... sunku parinkti žodžius, ką... išreikšt, ką aš noriu pasakyti, bet ne tai, kad nemėgstu, bet man kartais jį atrodo kaip kažkoks fasadas ir man atrodo, kad tai yra tokia savybė, kur tu pats negali deklaruoti, kad tu toks esi. Kaip ten sakyti, aš geras žmogus, aš dosnus žmogus... tai aš nežinau, ar galima sakyti, kad aš esu patriotas, nes tada man iš karto kyla klausimas – kodėl ir ką tu padarei tokio, kad taip galėtum save vadinti? Ir man atrodo, kad pilietiškumas yra svarbiau. Ne tai, kad kažkas tame yra bloga, aš manau, kad tai gali eit koja kojon, bet pilietiškumas svarbiau negu patriotiškumas, man taip atrodo. Nes patriotiškumas dar rišasi su... kaip galima risti su tautybe tikriausiai kartais. Ir, kaip toj pačioj Šaulių sąjungoj, yra didesnių patriotų lenkų ar rusų negu kad ten kažkas, kas kiekvieną vasario 16 susivynioja trispalvę ir eina į kašį išsispalvinęs, ir įsivaizduoja, kad yra patriotas, bet ties kašio varžybom ir baigiasi jo tas patriotiškumas. Tai man tas iš kuopos ten kitatautis, kuris aš matau, kiek daug pastangų įdeda, yra didesnis patriotas. Bet vėlgi jis ne dėl to daro visa tai.

T: Tai Šaulių sąjungoj, ar būtų galima sakyti, kad akcentuojama arba kaip tik kad, nu, per daug nesigilinama į tą patriotizmo sąvoką... kaip tokią?

I1: Hmm... reiktų pasiskaityti patriotizmo sąvoką.

T: Mhm.

I1: Ir kiek tai yra surišta su tautybe... Šaulių sąjungoj svarbus simbolizmas, svarbios valstybinės šventės, kiekvienos... į, į kiekvieną šventę renkame, renkamos grupės šaulių, kurie ar tais budėtų prie laužų, ar stovėtų su vėliavom, ar pakeltų kažkokią vėliavą... tai tas kaip ir svarbu... hmm... bet gal labiau iš tos istorinės prizmės. Turiu omeny, kad nėra galbūt taip labai pabrėžiama tautybė, nu kad ten maždaug, o, aš noriu, ten, ant Gedimino pilies pakelt vėliavą, ir ten sakyti, žinai, ne, tu lenkas, čia negalima (*juokiasi abu*). Ne, taip niekas nesakys, ten pilietybė ar lytis yra visiškai nesvarbu. Tai va. Ir aš jau užmiršau klausimą, nusivažiavęs į šoną.

T: Tai viskas gerai. Aš apie patriotizmą klausiau, kiek yra akcentuojama, bet tu kaip ir atsakei, man atrodo.

I1: Mhm.

T: Tai dar grįžtant trumpam prie tų kartų, tai, pavyzdžiui, Šaulių sąjungoj, jeigu gerai suprantu, įsitraukia visos kartos ir nėra tokio kažkokio juntamo didelio skirtumo?

I1: Nu, taip. Kaip dvi organizacijos yra – jaunieji šauliai iki 18, nuo... aš neatsimenu, nuo 12 – bet jeigu kalbėt apie tą Šaulių sąjungą suaugusiųjų, ar yra didelis skirtumas, tai čia, manau, galėčiau pasakyti, kad tikrai nėra, nes tarp tų pačių kovinių šaulių, nu... kovinių šaulių mažas skirtumas yra, kad reikia praeiti medicininį patikrinimą, kuris tas pats kaip į kariuomenę. Nu, tai turi būt sveikas. Ten nebūtina būt sportininku, bet ten širdis, abi rankos, kojos vietoj, aky... neaklas. Tai... aš dabar galvoju. Vienas vyriausių kovinių šaulių yra – Seneliu jį vadina ir jis yra pražilęs ir su barzda – jam, man atrodo, yra, nu, ten gal metai iki pensijos. Ir labai aktyvus, aš jį kiek feisbuko grupse matau, dalyvauja, nu, absoliučiai visur. Ne tik šituose koviniuose mokymuose, bet ten ir, man atrodo, mačiau oro uoste organizavo dėl šito viruso šaulius, kurie informuotų žmones, tai man atrodo, jisai irgi tenai buvo.

T: Ar ne Petras?

I1: Gal, neatsimenu (*juokiasi abu*).

T: Man atrodo, jis buvo mano kaimynas.

I1: Faina!

T: Jo, labai veiklus žmogus iš tikrųjų.

I1: Žiauriai, visur, visur...

T: Labai įkvepiantis.

I1: Taip. (*juokiasi abu*) Ten, atrodo, kartais per kokias pratybas visas pavargęs pasižiūri – jis daugiau energijos turi už tave ten.

T: Jo... Gerai. Tai dabar dar norėčiau tada pereit prie jau kitos galbūt pokalbio dalies. Tai norėsiu pakalbėt apie valstybės grėsmes, nes manau, kad vis dėlto tai siejasi su Šaulių sąjungos veikla. Bet ar tai siejasi su Šaulių sąjungos veikla? Iš pradžių gal toks klausimas būtų.

I1: Manau, kad taip, nes, kaip sako, iki 14-tų (*turima omenyje 2014-ieji*) metų Šaulių sąjunga buvo gerokai mažesnė, iki... iki tada, kai Rusija okupavo Krymą, ir tai paskatino labai daug žmonių pasijungt į Šaulių sąjungą.

T: Mhm. Susitelkti taip tarsi.

I1: Taip.

T: Supratau. Tai labai gerai, labai gera įžanga, manyčiau... dabar padarysim tokią kaip ir užduotį, paprašysiu atlikti.

I1: Mhm.

T: Tai šita užduotis susidės iš kelių etapų ir... tiesiog iš pat pradžių noriu pabrėžt, kad vis... bet kuriuo etapo momentu galima viską keisti, braukyti, trinti ir panašiai. Tai, visų pirma, duosiu lapelių. Ir paprašysiu ant kiekvieno iš jų užrašyti tiesiog, kas jūs... tiesiog tavo nuomone, kokias valstyb... Lietuvos valstybei kylančias grėsmes gali išskirti. Tai gali būti visiškai bet kas, kas tik šauna į galvą. Ir tų lapelių gali prirašyti, kiek norisi.

I1: Ai, taip surašyt grėsmes, kurios, aš manau, gali...

T: Taip, kokios, tavo nuomone, grėsmės gali kilti Lietuvos valstybei arba kyla?

I1: Mhm, ok. (*rašo*) Labai retai tenka rašyt, tai mano raštas yra žiauriai kreivas.

T: Viskas gerai. (*po kiek laiko*) Ant skirtingų lapelių.

I1: Niekad per daug apie tai negalvojau, tai kol kas tiktai dvi tokios.

T: Dvi, mhm. Gerai. Tada norėsiu paprašyt, kad kaip ir jas suskirstytum pagal svarbą į grupes, tai...

I1: Tai jau kaip ir.. ai.

T: Vienas ir du, ar ne? (*Užrašyta: Populizmas, Rusija*)

I1: Taip.

T: Pirmas populizmas, antra Rusija. Gerai. Ir tada norėčiau, kad paimtum, va, čia yra didelis popieriaus lapas. Turiu tokią kaip ir... tokį žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos valstybę. Tai šitą žetoną gali padėti, kur tik nori ant lapo, ir tiesiog sudėlioti tas grėsmes, kurias užrašei, aplink Lietuvos figūrėlę pagal tai, kiek jos tau atrodo aktualios šiuolaikinei Lietuvai. Tai yra svarbesnes grėsmes dėti arčiau Lietuvos figūrėlės reikėtų, o to... netokias svarbias – toliau.

I1: Mhm. Ir dar galima *darašyt*, jeigu kažką sugalvosiu.

T: Galima bet kada. Galima braukyti, prirašyti ir panašiai.

I1: Mhm... (*mąsto, dėlioja*) Čia nežinau, ar plėst. Aš galvoju, populizmas čionai būtų tiek Lietuvoj, tiek Europos sąjungoj. Kaip – išskirt ar kaip vieną?

T: Kaip norisi (*nusijuokia*).

I1: Tiesiog prirašyt? (*prirašo tame pačiame lapelyje, pakeisdamas numeraciją*) (*Patikslinus užrašyta: populizmas Lietuvoje, populizmas Europos sąjungoje, Rusija*)

T: Tai gali tiesiog lapelius sudėliot šituos, kaip tau atrodo. Arčiau – toliau. Tiesiog kad galėtum kaitaliot, jeigu norėsis, ir panašiai. (*I1 dėlioja toliau*) Tai... svarbiausia grėsmė yra populizmas šiuo metu, tau atrodo, taip?

I1: Man atrodo, taip. Ir kas iš to išplaukia.

T: Mhm. Gal galėtum praplėsti, kodėl pasirinkai būtent populizmą ir ką tai reiškia, kaip tai supranti, kuo tai reiškiasi?

I1: Hm... neracionaliais sprendimais. Visokių energetinių projektų stabdymas, kaip... tarkim, buvo kišami pagaliai į mūsų energetinę nepriklausomybę, tai yra į naujos atominės elektrinės statymą ir į dujų terminalo... statymą... Tai, vat, tokie. Nu, populizmas iš tos pusės, kaip kad... būna... iš, iš politinės pusės tiesiog kokie nors šūkiei, kurie visiškai neracionalūs, tam, kad gaut kažkokių neapsisprendusių žmonių balsų. Arba tokiais lozungais, kurie iš pirmo žvilgsnio atrodo gal ir faini, bet jeigu pasigilini pusę minutės, pamatai, kad tai yra nelogiška. Hm... dar korupciją gal galima prie to pačio (*prirašo tame pačiame lapelyje, pakeičia tik numeraciją vėlgi; patikslinus užrašyta: populizmas Lietuvoje, populizmas Europos sąjungoje, korupcija, Rusija*).

T: Čia rašai ant to paties lapelio, nes tau vienodai... vienodą kaip ir svorį turi, ar ne šitie dalykai?

I1: Jo. Taip, manau, kad vienodą.

T: Ir... korupcija susijusi populizmu?

I1: Taip, aš manau, kad kuo daugiau populizmo, tuo daugiau korupcijos. Nu, gal ne šimtaprocentinė koreliacija, bet kad jie taip pakankamai koja kojoni eina.

T: Ir kaip tai... kaip tai atsispindi Lietuvos saugumo klausimais?

I1: Hm... geras pavyzdys būtų iš energetinės nepriklausomybės. Tarkim... terminalo statymas buvo visiškai priešingybė populistiniam sprendimui, nes tai atrodė, kad labai brangus dalykas, kuris neatsiperka, visa kita. Bet tai mum suteikia didesnę energetinę laisvę, nes anksčiau mes turėjom... buvo monopolis, iš kur mes perkam savo šimtą procentų dujų, tai buvo Rusija, ir jie galėjo daryt kainas, kokias tik nori. Tai tas irgi kalbant apie saugumą gali būt – ne tik tankais, bet ir tas ekonominis konfliktas. Anksčiau buvom šimtu procentų priklausomi nuo jų. Dabar turint terminalą, mes turim daugiau laisvės, iš kur mes galim pirkt savo dujas ir jei nebegali pasiūlyt aukštesnės kainos, negu kad yra rinkoj, nes mes galim pirkt iš kitur. Tai... ir... populistiniai sprendimai dažnai

būna prieš tokius... energetinės nepriklausomybės projektus. Nu, populistiniais dažniausiai būna – duokit pinigų žmonėm, padidinkit pašalpas, padidinkit minimumą... nesuvokiama suma ar per daug. Nes tokie projektai kainuoja ir ilgalaikėj perspektyvoj, jo, kainuoja, tarkim, tas terminalas, daug kainuoja, buvo galima išleisti viską ant pašalpų, bet tai buvo vardan progreso. Tarkim, mokam mažiau už dujas, reiškia, mokam mažiau už šildymą, reiškia, reikia mažiau tos pašalpos, nes tu moki mažiau už šildymą, už dujas, neskaitant to, kad tų pačių dujų reikia ir visom gamybinėm įstaigom ir tai... nu, jeigu jau brangsta dujos, brangsta... arba brangsta degalai, brangsta absoliučiai viskas, nes viską reikia vežti ir viską reikia kūrent. Tai iš tos ekonominės–energetinės pusės. Ir aš manau, kad populizmas būna dažnai priešingai hm... šitiem dalykam.

T: Mhm. Tai populizmas kaip ir tarnauja valstybės grėsmėms? Ta prasme, tai kelia didelį...

I1: Manau, taip.

T: Didelę grėsmę sukeliantis klausimas...

I1: Taip, jeigu galima progresuoti, o populizmas tai stabdo, tai... plačiąja prasme, aš manau, tai yra grėsmė.

T: Mhm. Ir tada parašei Rusijos grėsmę. Ją padėjai kiek toliau.

I1: Mhm.

T: Gal gali pakomentuoti, ką tas atstumas reiškia, ką apskritai reiškia žodis „Rusija“?

I1: Mhm. Hm... tai istoriškai. Istorikškai per paskutinius tris šimtus metų mes buvom okupuoti Rusijos... Tiksliau per paskutinius tris šimtus metų mes buvom laisvi tiek, kiek mes buvom laisvi per tarpukarį ir kiek mes nuo... kovo 11 esam laisvi. Tai labai nedaug. Čia kiek, 50 metų. Per paskutinius 300 metų mes nuo Rusijos esam laisvi apie 50 metų. Tai... aišku, ne visą laiką reikia žiūrėti į istoriją, nes būtų galima sakyti: „O, lenkai buvo Vilnių okupavę, einam muštis su visais lenkais, Vilnių gyvenančiais!“ Hmm... bet būtų galima šitą užmiršti, jei ne naujųjų laikų Rusijos istorija, kuri prasidėjo su Putinu ir Čėčėnija, Tada Gruzija, tada Ukraina. Tai kai paskutiniai

veiksmai buvo 14-ais metais ir vis dar vysta, tai parodo, kokie linkę būt imperialistais ir agresyviais kaimynų atžvilgiu.

T: Mhm.

I1: O mes esam kaimynai, tai kaip ir... Taip.

T: Bet vis dėlto to... to būtent popierėlio su Rusijos grėsme nepadėjai taip arti.

I1: Taip.

T: Gal galėtum paaiškinti kodėl?

I1: Taip, todėl, kad mes esam NATO ir su Rusijos grėsme mum dėl to padėtų. O dėl populizmo mum padės tiktais mes patys su... aš nežinau, švietimu. Vėl gal grįžt, aš nežinau, ar čia kartų kaita, ar čia gal labiau socialinė problema yra... nes natūraliai, jeigu žmo... yra didelė socialinė skirtis, žmogus gauna mažas pajamas, aš manau, logiška, jisai linkęs balsuoti už populistus, kurie galbūt pažadės jam padidinti pajamas, o jam ten tas dujų terminalas ar elektrinė kaip ir neaktuali. Tai šitos yra problemos arčiau ir tik patys galim jas sutvarkyt.

T: Mhm. O kaip apskritai vertintum Lietuvos saugumą plačiąja prasme? Dabartiniiais laikais.

I1: Plačiąja prasme. Hm... aš manau, kad labai saugu. Ne taip sau... tiksliau... gal ne taip saugu, kaip kokioj Portugalijoje, kuri neturi natūralių piktų kaimynų, bet šiaip viskas eina gal ir nelabai greitai, bet gera linkme. Vis tiek iš buvusių okupuotų Sovietų sąjungos šalių ne visi įstojo į NATO ir Europos sąjungą ir, pasižiūrėjus į ekonominius rodiklius, tai matosi, kad Baltijos šalims sekasi geriausiai. Tai... aš manau, kad iš to, kokį mes startą turėjom, palyginus su kitom šalim, tai kad pas mus yra saugiausia ir geriausia, jeigu su, su tom buvusiom Sovietų sąjungos šalim lygint. Jeigu žiūrėt į Europą, galėtų būt ir geriau.

T: Tai, žodžiu, tos grėsmės vis dėlto esančios, jeigu aš gerai suprantu, jos, tavo požiūriu, ne... neiškelia tos saugumo problemos iki tokio maksimumo, kad atrodytų, jog tai nebėra saugu šalis?

I1: Hmm... Ne. Galėtų būt geriau, bet ne, nėra. Yra, yra pavyzdžių – ir ta pati Ukraina, kuri kariauja, kiekvieną dieną žūsta žmonės, tai pas mus... jau labai seniai tai buvo.

T: O kokie apskritai šaltiniai, kaip galvoji, formuoja tavo požiūrį apie Lietuvos saugumą?

I1: Mhm. Lietuvos saugumą... taip, tai čia galima išskirti tada dvi dalis, kadangi parašiau pradžioj – populizmas Lietuvoj ir korupcija. Tai čia būtų iš vidinės pusės, kur aš matau rizikas, nu, tai būtų žiniasklaida.

T: Mhm.

I1: Plačiąja prasme. Iš, iš išorės, nu, iš esmės ir iš ten, ir iš ten. Žiniasklaida.

T: Žiniasklaidos vaidmuo yra didelis, ar ne, formuojant tą apskritai suvokimą tavo ir galbūt ir kitų žmonių suvokimą apie, apie grėsmes ir saugumo situaciją Lietuvoj?

I1: Manau, taip. Ne veltui, kaip Rusijoje, nemažai žiniasklaidos yra valdoma vyriausybės, nes tai yra labai galingas įrankis: jeigu kiekvieną dieną visos televizijos, visi laikraščiai rašys, kad pas mus yra labai faina ir jūs labai gerai gyvenat, po pusmečio atrodys, kad gal taip ir yra viskas. Tai reikia, kad viskas būtų iš tikrųjų kuo nešališkiau. Iš užsienio aš stengiuosi irgi hm... susirast kažkokius puslapius, kurie būtų neutralūs, tai yra nei politiškai, nei į kairę, nei į dešinę, kaip ten kokį *Fox News* tai labai stipriai į dešinę, *BBC*, *CNN* – į kairę, tai... *Reuters*, atrodo, kaip ir neutralu ir kažką į... *Laisvasis Europos radijas* atrodo pakankamai neutralus... tai tokių susirast ir bandyt susidaryt vaizdą, kaip yra iš tiesų be sensacijų, kas irgi gali perkreipt tą vaizdą ir parodyt, kad ten viskas labai blogai.

T: Mhm. O kaip tau atrodo, ką šitam saugumo kontekste daro Šaulių sąjunga? Kokia jos reikšmė ir kokius aspektus galbūt, būtent susijusius su valstybės saugumo ir grėsmėmis, apima Šaulių sąjungos veikla?

I1: Mhm. Tai irgi tada pagal šitas dalis. Kaip išskirsčiau. Pradėt nuo vidinių. Nu, su išorinėm, su Rusija, tai paprasta – jeigu mum bausis karinis konfliktas, tai Šaulių sąjunga vykdo karinius mokymus, tai kaip ir jeigu bausiu, gali eit apsimokyt ir bus mažiau bausiu. Ir... o iš vidinių, aš įsivaizduoju, kad populizmas yra labai didelė grėsmė, kuri gali nustekent ekonomiką ir kai yra nustekenta ekonomika, tada ieškai kažkokio gelbėjimo rato... kuris gali tada... šitas priartēt (*pristumia „Rusiją“*), kad gali jis pataisys mum situaciją. Hm... O kaip tą spręst, aš net ir nežinau, atrodo, kad švietimas, asmeninės gal vertybės, tai... tas Šaulių sąjungos vaidmuo būtų skatint pilietiškumą ir mokint galvot ir apie kitus, apie aplinkui kas yra, gal padėti kitam, ne tik galvot, kaip sau pasidaryt: kad ten kaimyno namas dega, mano – nedega, tai aš džiaugiuosi ir juokuosi iš jo, gal, gal padēt gesint. Kažkoks vertybių ugdymas. Abstraktus dalykas, hm... vertybių ugdymas ir bendraminčių jungimas. Galbūt. Bendraminčių jungimas ir dalinimasis idėjom, kaip kažką daryt, kad kažkas būtų geriau. Pavyzdžiui, kaip – toj veikloj nedalyvauju – bet kaip dalis šaulių dirba su vaikais iš vaikų namų. Nu, kur nuvažiuoja, kažkokius mokymus padaro paprastus – ar išgyvenimo, ar ten laužą užsikurt, dar kažką, bet vėl tai yra jiems dėmesys ir manau, kad tai yra labai pilietiška. Ir gal jie išaugs geresni žmonės. Išaugs geresni žmonės, gal jie... patys bus pilietiškesni, gal... galvos apie bendrą vaizdą. Taip abstrakčiai, bet aš manau, kad iš tokių mažų dalykų prisideda.

T: Mhm. Tokios bendruomenės telkimas...

I1: Nu, taip, taip.

T: Aišku. O... dar tada norėčiau trumpai pakalbēt apie tai, kad, na, apskritai yra skirtingų tų grėsmių tipų. Tai socialiniai, ekonominiai, tu irgi juos paminėjai, kariniai – irgi, Rusijos šiuo atveju pavyzdys iš tavo, iš tavo užrašytų dalykų. Bet yra ir tokios socialinės grėsmės kaip, tarkim, emigracija, mažas gimstamumas ir panašūs dalykai. Jeigu galvojant apie tai, kaip manytum, ar šauliai... ar, ar apskritai matytum šaulius, mėginančius valdyt šitas grėsmes? Ne tas karines, tarkim, bet socialines, taip.

I1: Socialines, kaip emigracija, gimstamumas... Jo. Čia yra labai komplikotos problemos. Su emigracija gal dar būtų biškį paprasčiau, su gimstamumu tai net nežinau, kaip tvarkyt... Socialinės, kurios atrodytų, kad rišasi su ekonomine problemom – jeigu, tarkim, pas mus pragyvenimo lygis būtų toksai pats kaip ten, kur žmonės emigruoja, nu, tai būtų logiška, kad neemigruotų. Tai...

atrodo, kad reiktų kelti tą ekonomikos lygį iki tokio, kaip tenais – nu, klausimas, ar apskritai įmanoma, kai... su mūsų istorija, kad mes atsiliekam dešimtim metų nuo jų, reiks labai daug laiko, kol... priartėsime pakankamai – tai net nežinau, ta... iš... pritempčiau gal arčiau prie ekonominių grėsmių, kurias gali sukelti tas pats populizmas, jeigu bandyt surišti su tuo, ką aš sakiau, ir kaip šaliai galėtų prie to prisidėti. Nežinau. Gimstamumas irgi.

T: Čia buvo tik pavyzdžiai, nebūtinai prie jų prisirišti. Čia dar galiu duoti pavyzdžių – skurdas, tarkim...

I1: Socialinė nelygybė.

T: Socialinė nelygybė, taip, taip.

I1: Kai kurias... kokias problemas... hm... čia nebent gal asmeninių savybių ugdymu, jeigu tai padeda spręsti tas problemas. Nu, tarkim, kokia lyčių nelygybė – tai Šalių sąjungoje to visiškai nėra: yra ir moterų kuopos vadžiai, ir pas mane skyrių yra moterų. Nu, dėl to, tarkim, kaip ir pavyzdys kitoms organizacijoms, kad taip gali būti, jeigu kažkas dar gyvena viduramžiuose ir atrodo, kad taip negali būti. Hm... kitos problemos, jo. Per... per asmeninių savybių ugdymą gal. Net nežinau. Kažkokias konkrečias reiktų išskirti... nes... Nu, užsikabinu su tuo gimstamumu, nes man atrodo, kad tiesiog Vakarų, nu, apskritai Europoje tas labai krenta...

T: Taip.

I1: ...net ir ten, kur yra aukštas pragyvenimo lygis. Tai aš net nežinau, ar tiesiog čia jau kultūra yra – į galbūt karjerą pradžioje žmonės žiūri, kad...

T: Išsilavinimo aspektas.

I1: Galvoja, gal ten išsimokslinsiu, tada karjerą padarysiu ir tada bus vaikai, ir tada žiūri, kad 50 metų. Ar iš kitos pusės, kad mažas gimstamumas, bet vėlgi nėra blogai, jeigu tu neturi vaikų. Čia nebūtinai turi būti siekiamybė. Čia esminis požiūris. Bet jeigu ten kažkas turi 5 vaikus, o kažkas neturi, tai jie nėra vienas geresnis ar blogesnis. Emigracija. Galima ir iš pozityvios pusės pažiūrėti,

kad tai nebūtinai yra irgi blogai. Niekas žmonių neištrema, jie išvažiuoja savo noru. Nu, nebent žiūrėt iš tos pusės, kad jiems čia blogai, bet jie išvažiuoja savo noru gyvent kažkur, kur jiems atrodo, kad yra geriau, ir jie dėl to nėra blogesni žmonės. Ir aš nežinau, ar dėl to yra... blogesnė ta šalis, š kurios išvažiuoja. Plačiąja prasme. Galima sakyti, taip, ekonomikai prasčiau, bet kad jiniai dėl to yra blogesnė... visos šalys yra skirtingos. Visur yra kažkas geriau, kažkas blogiau... nu čia... nežinau, taip pasakiau, kad atrodo, kad emigracija nėra problema.

T: O ar yra?

(tyli ilgokai)

I1: Vat, kad nežinau.

T: Ok. Tai ar galėčiau taip teigt – jeigu ne, tai pataisyk mane – kad Šaulių sąjunga tas socialines, tarkim, grėsmes labiau galėtų, gebėtų valdyti būtent per pavyzdį, kurį parodo kitam, galbūt nedalyvaujančiam Šaulių sąjungoj?

I1: Manau, taip...

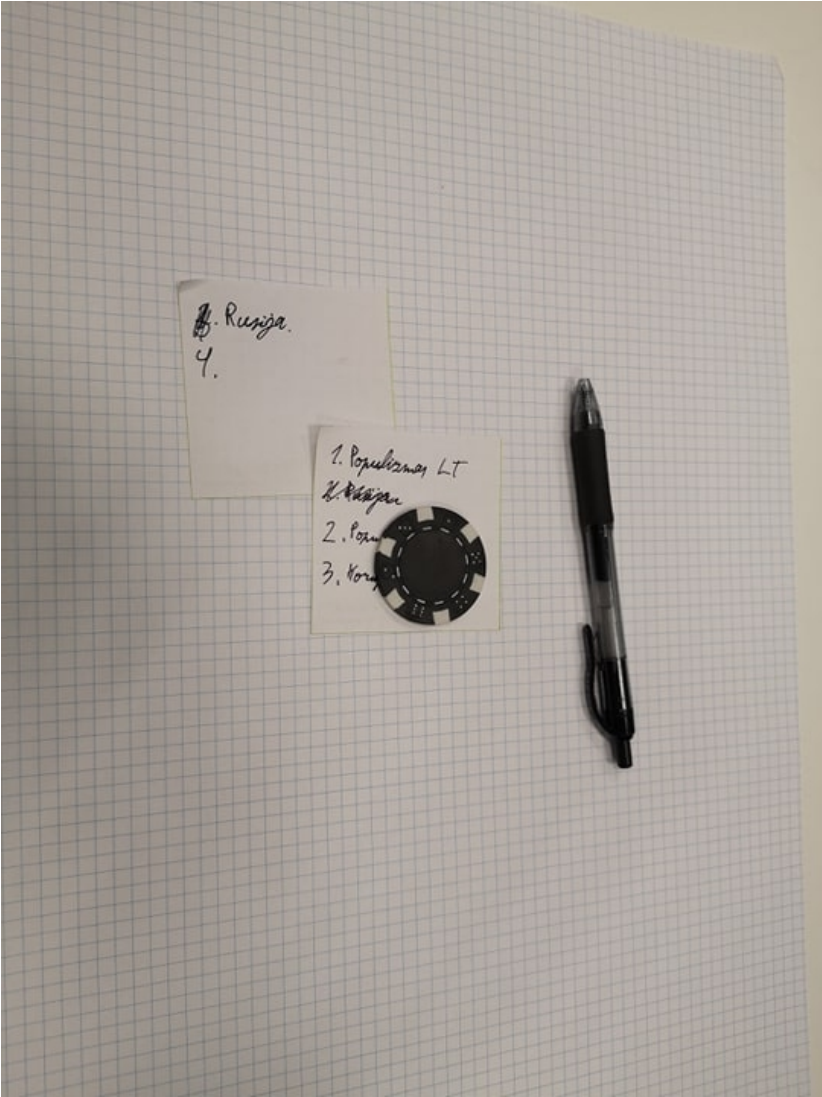
T: Ok. Tai tas pavyzdys išlieka reikšmingas, ar ne, ir, ir...

I1: Manau, kad taip, manau, kad taip. Yra statutai ir tenais Šaulių sąjungos, pagal kurį turėtų vadovautis kiekvienas šaulys, ir tenai, nu, plačiąja prasme ir yra parašyta – būk geras, normalus žmogus. Tai... ir aš manau, kad visos toks veiklos stengiasi tą inkorporuoti į kiekvieną veiklą. Nu, aišku, gal nepasideda ir nepasižiūri, o, nes čia dabar turėsime užsiėmimą ir kaip kiekvieną mum idėją įdėti, bet... kad į tai atsižvelgiama.

(tyli)

T: Gerai. Tai labai ačiū. Man buvo labai įdomu pasikalbėti ir tikrai labai ačiū už skirtą laiką.

I1: Dėkui.

Priedas nr. 3

Interviu nr. 2

Interviu data: 2020-02-17

Interviu trukmė: 00:27:54

Dalyviai: Informantė nr. 2 (I2), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: *Lina*
- Lytis: vyras / *moteris*
- Amžius: *24*
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): *Kaunas*
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): *Alytus*
- Išsilavinimas:
 - vidurinis
 - profesinis
 - *aukštasis* (koleginis ar *universitetinis* / *bakalauras*, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti):

I2 užrašytos grėsmės:

- informacinio karo;
- užsienio šalių agresija;
- gausi emigracija (jaunų protų nutekėjimas);
- iš dalies siauro mąstymo, likusio mažuose miestuose/kaimuose.

T: Tau davus sutikimą, pradėdau įrašą. Ir labai ačiū tikrai, kad sutikai pasikalbėt. Ir iš pradžių tada norėčiau paklaust, visų pirma, kiek laiko priklausai Šaulių sąjungai.

I2: Tuoj paskaičiuosiu. Šaulių sąjungai priklausau, hm... apie 12–13 metų.

T: Oho.

I2: Galbūt, jo, kažkas tokio, nes įstojau 2008-ais lygtais, kažkas tokio (*nusijuokia*).

T: Tai buvai ir jaunoji šaulė?

I2: Jo, jo, jo, viską pradėjau nuo jaunosios šaulės kelio.

T: Ok. O kas paskatino prisijungt?

I2: Nu, iš tikrųjų tai paskatino karyba. Man labai pradėjo patikt kariuomenė ir aš jau vienuolikos metų, dešimties žinojau, kad aš noriu į kariuomenę.

T: Oho.

I2: Jo, ir aš tada nelabai supratau, kaip man čia teks išlaukt iki 18 metų, ir man draugas pasakė, kad yra tokia Šaulių sąjunga, tai aš taip iškart ir įstojau į ją.

T: O tai draugas tas irgi buvo šaulys?

I2: Ne, jisai nebuvo susijęs nė kiek su Šaulių sąjunga, jisai tiesiog žinojo tokią organizaciją ir jis man pasakė: „Tai čia, žinok, tokia organizacija yra, kuri kaip kariuomenė, tik vaikam“ (*juokiasi*). Tai aš taip ir įstojau. Nuvažiavau į stovyklą, pamačiau, man patiko ir likau (*juokiasi*).

T: Geras. O kaip tau atrodo – kodėl iš viso yra svarbu dalyvauti Šaulių sąjungos veikloj? Ką duoda Šaulių sąjunga?

I2: Tai labai daug duoda žmogaus visam mentaliniui suvokimui ir brandai. Aš pastebėjus savo tarpe, va, tų žmonių, kurie, pavyzdžiui, dabar yra dvylikos metų ir kai aš buvau dvylikos metų, ir labai

matau tą aiškų skirtumą, kaip atrodo žmonės, kurie biškį pabuvę tokioj sukarintoj organizacijoje ir kurie ne. Tai tikrai duoda kažkokį brandumą, manau...

T: Mhm. Tai tas jaunam žmogui ir yra svarbu ar dar kažkokius aspektus, pavyzdžiui, išskirtum? Ką jaunam žmogui, pavyzdžiui, suteikia?

I2: Labai duoda daug atsakomybės. Pavyzdžiui, labai dažnai tenka tau būnant jau 11–12 metų tapti skyriaus arba būrio vadu. Jeigu, aišku, tai parodai, savo tą norą. Ir kai tu esi užimantis kažkokias atsakingas pareigas, tai jau automatiškai tavy ugdo kažkokį atsakomybės jausmą ir tu tarsi esi vaikas, bet tu turi prieš kitus atsistojęs būt kažoks jų mama ar tėvas. Ir aš manau, tą pareigingumą ir atsakingumą už kitus ir už save Šaulių sąjunga ir išugdo.

T: Mhm. O šalia karybos – jau paminėjai karybą – kokios, pavyzdžiui, dar veiklos kitos yra tau, atrodo reikšmingos?

I2: Aš manau, kad ir tas pats pilietiškumo ugdymas, ir tie visi istoriniai galbūt... supažindinimas su Lietuvos istorija. Ką Šaulių sąjunga tikrai daro. Ir per istoriją tu kažkaip ir pamilsti labiau savo kraštą, ir per tuos... tokie, atrodo, nereikšmingi dalykai, paprasti, kasdieniniai – uniforma, vėliava, kurią matom tikrai kasdien, arba minėjimai kažkokių valstybinių švenčių, bet jie kiekvieną dieną tavy kažką vis labiau brandina, brandina ir išauga iki meilės Lietuvai.

T: Mhm. Tai ir gali, galėtum sakyti, kad, pavyzdžiui, ir tie žmonės, kurie ateina, galbūt ne tiek daug jaučia, bet juos išaugina ta Šaulių sąjunga?

I2: Taip, tikrai aš manau, kad taip.

T: Ok. O kaip tu iš viso, va, paminėjai tą pilietiškumą, tai kaip tu pati supranti pilietiškumą?

I2: Man pilietiškumas – tai irgi neapsiriboja ties tuo, kad aš iškeliu valstybinę dieną vėliavą arba... sugiedu himną. Pilietiškumas yra kiekvieną dieną ir jis yra ne tik *feisbuke*, socialiniuose tinkluose – ką, aišku, mes irgi darom, ir tai yra normalu – bet... galų gale, tu eini gatvėj ir tu matai žmogų, kuriam reikia pagalbos, tai jau yra pilietiškumas, jeigu tu nueisi ir padėsi tam žmogui. Ir šiaip tai

pilietiškumas, aš manau, vien tame, kad tu mokaisi, tu mokaisi tam, kad tu būtum išprusęs, tavo išprusimas kelia Lietuvos kažkokį indėlį, tavo šeimos, meilės, vertybės, visi šitie dalykai yra pilietiškumas.

T: Ir čia ir Šaulių sąjunga įsilieja į tą, ar ne?

I2: Tikrai labai daug įsilieja Šaulių sąjunga į visą tą reikalą.

T: Ir bendrąja prasme, ta prasme?

I2: Taip.

T: Ok. Tai taip ir galiu tada apibendrint, kad, ta prasme, ta... pilietiškumo svarba valstybei yra būtent per tą kiekvieno indėlį, jeigu gerai suprantu?

I2: Mhm, taip, tikrai per visu indėlius tuos – ir mažo, ir suaugusio, ir Šaulių sąjungoj tarnavusio, ir tarnaujančio, taip, kiekviena diena yra kažkokia pilietiškumo augimo diena.

T: O kaip matytum Lietuvos visuomenę apskritai, va, šituo aspektu pilietiškumo?

I2: Aš tai šiaip kažkaip matau ganėtinai pilietišką mūsų visuomenę ir šitas klausimas dažnai nulydi, ir man atrodo, kad nėra ko smerkti lietuvių tautos, nes jina tikrai, kiek dabar aš matau per valstybines šventes, tai netgi susirenka daugiau jaunų žmonių į tas valstybines šventes ir tai yra labai džiugu. Ir man labai gražu, kad jaunos šeimos su mažais vaikais net šaltą vasario, ten, dieną ateina į minėjimus ir moko vaikus dainuot lietuvių liaudies dainas, ir lanko muziejus tikrai atvirai, ir... aš manau, kad labai yra pilietiška visuomenė. Ne tiek galbūt, kiek galėtų būt maksimaliai, bet to užtenka, kad jau būtų.

T: Mhm. O kažkokią, pavyzdžiui, skirtį arba panašumus matai tarp jaunos ir, ir vyresnės kartos?

I2: Jo, jaunimas yra tikrai pozityviau žiūrintis į visą šitą reikalą ir lanksčiau, ir man atrodo, kad tai yra labai sveika, nes mes esam globalūs jau ir dvidešimt pirmam amžiuje gyvenantys, ir einantys

koja kjon su technologijom, su moderniu pasauliu, ir tas kosmopolitiškumas ir lankstumas yra jaunų žmonių toks geras požiūris į tą visą reikalą. O vyresni galbūt jie tą savo pilietiškumą visą parodo iš savo istorinės... to istorinio konteksto, kurį jame išgyveno, ir šiek tiek konservatyviau į viską žiūri, bet tai irgi yra tai, iš ko mes turėtume šiek tiek pasimokyt. Kai kurių dalykų.

T: Mhm. Gerai. O dabar tada norėsiu pereit jau šiek tiek į kitą pokalbio pusę. Tai norėsiu pakalbėt apie grėsmes valstybei ir naudosisi tokį būdą, kuris susidės iš kelių etapų... Tai duosiu tau dabar lapelių ir kadangi kiekvienas žmogus apskritai suvokia valstybės grėsmes skirtingai, tai noriu paprašyt, kad parašytum, pagalvotum ir parašytum, kokias aktualias Lietuvai grėsmes tu išskirtum. Ir tada kiekvieną tą grėsmę prašysiu rašyt ant skirtingų lapelių.

I2: Mhm.

T: Taip vieną ant vieno, kitą – ant kito ir panašiai.

I2: Tai man dabar surašyt kelias ar po vieną reiks?

T: Po vieną ant skirtingo lapelio. Kokios gali kilti grėsmės Lietuvos valstybei?

(I2 rašo)

T: *(informantė sudvejoja, tyrėja patikslina)* Jų gali būt, kiek tik nori. *(I2 juokiasi, rašo toliau nuo 00:08:26)* Be to, galima bus kiekvienam... bet kuriuo momentu bus galima pakeisti, išbraukti, papildyt ir panašiai.

I2: Gerai.

T: Jeigu tik norėsis.

(rašo toliau)

I2: Klausimas yra – grėsmės Lietuvai, ane?

T: Taip, kokios grėsmės gali kilti Lietuvai? Tavo nuomone.

(*rašo toliau*)

I2: Nu, aš taip kelias surašiau...

T: Mhm.

I2: Dabar kažkaip manau, kad kol kas tiek (*juokiasi*). (*Užrašyta: informacinio karo, užsienio šalių agresija, gausi emigracija (jaunų protų nutekėjimas), iš dalies siauro mąstymo, likusio mažuose miestuose/kaimuose*)

T: Ok. Tai čia parašyti yra: informacinis karas, taip? Užsienio šalių agresija...

I2: Tada gausi emigracija, čia turiu omeny, kad jaunų tų žmonių, ir su tuo susiję tada siauro mąstymo ir tokio neišprusimo vietomis likusio kaimuose, mažesniuose miestuose, tokio švietimo prasme, ir tai, manau, susiję labai su emigracija.

T: Ok. Tai dabar paprašysiu šitas grėsmes, kurias užrašei sudėti į grupes pagal svarbą. Tai galbūt į vieną grupelę dėti ten svarbesnes, į kitą – mažiau svarbias. Bet tų grupelių gali būti, kiek tik nori.

I2: Tai aš taip turiu tris tada grupes.

T: Ok.

I2: Čia yra svarbiausia, man atrodo, šiuo metu.

T: Aha. Gal galima ją pažymėt, tarkim, žaliai, tiesiog kad nenusi... nepasimestų. Tada bus... (*Žaliai pažymėta: „Informacinio karo“*)

I2: Tada šitas.

T: Užsienio šalių agresija... Raudonai. (*Raudonai pažymėta: „Užsienio šalių agresija“*) Ir šitos dvi likusios – gausi emigracija ir švietimo tas dalykas...

I2: Čia kartu kaip ir.

T: Tarkim, geltonai, tai yra kaip trečia. (*Geltonai pažymėta: „Gausi emigracija (jaunų protų nutekėjimas)“*, „*Iš dalies siauro mąstymo, likusio mažuose miestuose/kaimuose“*) Tai pagal svarbą – svarbiausia būtų informacinio karo?

I2: Jo, aš taip manau.

T: Tuomet užsienio šalių agresija ir tuomet emigracija ir švietimas?

I2: Mhm, taip.

T: Gerai. Tai dabar aš tau duosiu tokį žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos, Liet... Lietuvos valstybę. Ir duosiu lapą... šituos patrauksiu šiek tiek... duosiu lapą, ant kurio paprašysiu padėti tą Lietuvos valstybę simbolizuojančią figūrėlę kur tik nori ir...

I2: Aha, čia dabar jau dėt? (*juokiasi*)

T: (*juokiasi, tęsia*) Ir aplink ją prašysiu sudėlioti tas tavo užrašytas grėsmes ir galbūt kažką dar keisi ir panašiai, bet tiesiog sudėlioti tas grėsmes pagal tai, kas yra labiau aktualu arba mažiau aktualu Lietuvai, ir pagal tai ir tas atstumas – tarkim, aktualiausią grėsmę dėti arti Lietuvos figūrėlės...

I2: Mhm.

T: O mažiau aktualią – toliau.

I2: Gerai. (*dėlioja*)

T: (*kai I2 baigia dėlioti*) Mhm. Ir dabar gal galėtum tada paaiškinti, kas lėmė, kad užrašei, visų pirma, tokias grėsmes, ir kodėl būtent taip sudėliojai?

I2: Tai visų pirma, pirma grėsmė, kurią išskyriau, yra informacinio karo ta grėsmė ir tai yra apskritai šių dienų toksai didelis burbulas, kuriam gyvenam, ir... žmonėms Lietuvoje gyvenantiems, ir ne tik Lietuvoje, čia apskritai liečia daug pasaulio valstybių, labai trūksta to suvokimo, ką reikia, kokia yra informacija teisinga, kokia yra neteisinga, kur yra melas, ir mokėti atskirti propagandą... kitus tokius žvalgybinius duomenis ir aš manau, kad mes kadangi visi naudojames tai socialiniais tinklais kiekvieną dieną ir labai daug, tai ten mūsų tyko labai daug pavojų, iš tikrųjų labai daug pavojų. Ir tie visi... melagingos naujienos, labai daug duomenų tas rinkimas iš kitų biškutį šališkai nusiteikusių valstybių (*juokiasi*), tai čia yra, manau, labai labai stipri problema, nuo kurios reikia saugotis ir kuria reikia šviestis, kaip apsisaugoti nuo to. Ir sekanti, kuri yra, manau, labai arti viena kitos, šitas dvi sudėjau, tai... bet išskirčiau užsienio šalių agresiją. Tai pasaulinius įvykius, kurie visa tai lemia ir aš manau, kad visa tai irgi yra labai susiję vienas su kitu. Ta pati propaganda, tos pačios naujienos, tos pačios melagingos naujienos, ir žmones iš tikrųjų gąsdina. Ypač pradėkim nuo to, kaip gąsdino Ukrainoj prasidėję įvykiai, ir tai iškart buvo reakcija iš mūsų tautos, kad reikia pagaliau kažką daryti, ir mum reikia imtis sustiprint gynybą. Ir tokie dalykai labai išjudina tautą, bet kartais ją išjudina į tą blogąją pusę, nes sukelia kažkokį chaosą ir sąmyšį. Ir... kiti yra – tai tas švietimo stygius, sakyčiau, kad, vat, likęs mažuose miestuose, kaimuose, kuri lemia gausesnė jaunų žmonių, ir tikrai protingų žmonių, emigracija į užsienį. Tai aš manau, kad būtent šita paskutinė dalis galėtų papildyt visus kitus, nes kai mums trūksta švietimo, atsiranda labai puiki terpė sklusti visiems šitiems negeriams dalykams – ir informacinio karo lygmeny, ir propagandos, ir melagingų naujienų, ir visokių tokių agresijų... tai... aš nežinau, ką dar papildyt iš tikrųjų.

T: Tai manai, kad šitos ir dabar yra aktualios grėsmės, ar ne? Ir... o kaip galvoji, kokia yra Šaulių sąjungos vieta šitoj, šitam aspekte?

I2: Aš manau, kad, visų pirma, Šaulių sąjunga, panašiai kaip ir Krašto apsaugos savanorių pajėgos, tai jeigu taip jau kalbėti hipotetiškai apie karo atvejį, tai užimtą tą pagrindžio veiklą. Ir pagrindis yra labai daug susijęs su spauda, su propaganda, su žvalgybiniais duomenim, su ta visa informacijos rinkimu, tai būtent ką gali dabar Šaulių sąjunga, tai rengti mokymus – ką ir daro ir tikrai rengia – apie pilietinį pasipriešinimą, apie psichologines operacijas, kaip su jom kovoti ir... Šaulių sąjunga

labai dažnai dalyvauja bendrose pratybose su Lietuvos kariuomene, su Specialiosiomis pajėgomis ir įsitraukia būtent kaip tie pagrindininkai, kurie su paprastais civiliais apsirengusiais, na, drabužiais, vaikšto mieste, renka duomenis ir mokosi grynai tų žvalgybinių visų reikalų. Tai ką ir daro Šaulių sąjunga, tai, aš manau, daro tikrai gerą indėlį. Ir jinai jungia ir Jaunuosius šaulius, ir suaugusius, ir... taip jie laviruoja visame tame.

T: Formuoja tą tokį kaip ir...

I2: Formuoja, jo, tą tokią nugarą ir tą visą šarvą, kad tu mokėtum atsispirti tai propagandai, kad tu atskirtum, kur yra prieš technika, kur yra prieš karys gatvėj, kur yra savas. Ir žaidžia su visa ta žvalgybine informacija.

T: Mhm. O, tarkim, vis tiek kadangi yra tų skirtingų grėsmių, ir tu būtent ir paminėjai labai skirtingus tipus grėsmių – tai ne tik karines, bet ir socialines grėsmes ir panašiai... tai kaip manai, kaip Šaulių sąjungai pavyktų su tom labiau kito pobūdžio, nekarinėmis, grėsmėmis tvarkytis? Koks galėtų būti šaulių indėlis?

I2: Kokie būtų mokymai, ane? Aš manau, kad labai tikslinga yra pradėti nuo teorijos, ta visa praktika, ir iš tikrųjų labai yra daug žmonių, kurie, tarkim, neskiria tų būtent psichologinių operacijų nuo propagandos... ir jau reiktų pradėti vien nuo tokių švietėjiškų renginių ir būtent jos turėtų būti kaip ir, na, konferencijų, seminarų pavidalu, ir...

T: Bet čia, atsiprašau, šauliams ar ir plačiau visuomenei?

I2: Šauliams būtent konkrečiai galėtų būti mokymai, visuomenei – galima ir reikia daryti tokius, aš manau, kad kaip... knygutes kažkokias, lankstinukus, kuriuose irgi būtų – ir iš tikrųjų yra truputį tai daroma, visai neseniai mačiau internete, kad atsirado ten Antrojo departamento išleista knyga, kurioje paaiškina, kaip veikia propaganda, kaip veikia per tuos pačius *LinkedInus*, visus tinklus...

T: Taip, taip, dabar nuskambėję.

I2: Jo, viskas tai yra daroma, tik reiktų tai daugiau truputį plėsti ir reklamuoti, aš manau.

T: Mhm. Tai manai, kad Šaulių sąjunga apskritai būtų pajėgi tvarkytis ir su kito pobūdžio grėsmėm?

I2: Tikrai taip, tiktais reikia tam nusiteikusių ten turėti žmonių, kurie dirbtų su ta informacija, kurie būtų tos srities specialistai ir galėtų ją perduoti tiksliai be kažkokių nukrypimų.

T: O kaip, kaip, tarkim, na, čia šiaip maštai – kaip, tarkim, galėtų Šaulių sąjunga galbūt prisidėti prie mažesnės emigracijos, tarkim, kiekio, skaičiaus?

I2: Aš tai manau, kad viską reiktų pradėti nuo mažų žmonių ir nuo jaunų protų, kurie... Pavyzdžiui, aš pati labai daug kartų gyvenime esu pagalvojęs galbūt, kad, na, gal man irgi reiktų kažkur pabandyti išvažiuoti pagyventi kitur, galbūt kartais būna tų visiem žmonėm dienų, nusivylimų, kad aš čia, Lietuvoj, neturiu... kažko man trūksta, kažko... bet tada kažkaip pas mane ateina ta iš vaikystės patirtas Šaulių sąjungos indėlis būtent.

T: Tikrai?

I2: Tikrai taip. Ir apskritai Šaulių sąjunga mane labai daug užaugino ir subrandino, ir jeigu tu pradedi žmogų nuo mažų dienų ugdyti ir aiškinti jam, kad Lietuvoj yra gerai, bet tu pats esi atsakingas už tai, kad tai būtų gerai, tai tada tas visas emigracijos stabdymas, manau, ties tuo ir prasideda. Bet viskas prasideda tikrai nuo jaunų žmonių ir Šaulių sąjungos per tas visas stovyklas, žygius tuos pačius, renginius mieste, gatvėj, kai tu matai tuos mažus vaikučius su uniformom ir vėliavom, tai tikrai yra taip gražu ir tu ne... kažkaip neįsivaizduoji to žmogaus ateity emigruojančio iš Lietuvos (*juokiasi*)... tai tai skatina visuomenę per gerą pavyzdį irgi to nedaryt.

T: Mhm. Aišku, o ar galėtum dar truputį galbūt paaiškinti plačiau, ką turėjai omeny rašydama apie siaurą mąstymą, likusį mažuose miesteliuose ir kaimuose. Čia su švietimu susiję, minėjai, taip?

I2: Jo, čia susiję su švietimu, čia susiję su tom pačiom melagingom naujienom, su tuo visu išprusimo lygiu, sakykim taip. Ir aš tikrai nesakau, kad tai yra visi žmonės, to nesugeba atskirti, bet būtent čia ir reikalingas, manau, tas indėlis, kaip kaimo gyventojams neretai atskirti, kur yra tiesa,

kur yra melas. Tai aš manau, kad čia labai, labai viskas yra susipynę, ypač su pirmąja dalim, su tuo informaciniu karu. Taip.

T: Ir tu matai daug jo apraiškų šiandien?

I2: Labai daug.

T: Mhm. O jeigu kalbant apie užsienio šalių agresiją, tai gal galėtum dar šiek tiek paplėtoti, ką tiksliai turėtum omeny ir... nežinau, galbūt, mes turbūt nuspėjam, ką tu atsakysi dabar (*juokiasi*)...

I2: Taip, taip (*juokiasi*).

T: Bet tai galbūt matai dar daugiau grėsmių ne tikrai vienos valstybės atžvilgiu, tarkim?

I2: Jeigu kalbant apie tą vieną valstybę, apie kurią mes galvojam (*juokiasi*), bet čia yra normalu ir čia yra netgi, pavyzdžiui, mano kartoje esant, aš pati neišgyvenau nei sovietmečio, nei okupacijų, nei kažkokių tų sunkiųjų istorinių etapų, bet mes girdėjom daug pavyzdžių, mes labai daug skaitėm istorijos, mum pasakojo seneliai ir tai jau mummyse – net to nebu... nepatyrus – išugdė kažkokią savignyą ir tokią šiek tiek baimę būtent tai pusei – Rytų pusei. Ir... aš manau, kad čia pagrindinis ir yra – jeigu tu lietuvių paklaustum, iš kur, kuri šalis jiems kelia didžiausią baimę, agresiją, iš kurios jaučiamas kažkoks nepasitenkinimas, tai, visų pirma, tikrai būtų, manau, paminėta ta visa Kremliaus politika, ta visa Rusijos agresijos pusė. Ir tai yra tikrai normalu, nes ką išgyveno mūsų seneliai, ką išgyveno mūsų tėvai, tai buvo sunkūs laikai ir ten sovietmetis ir posovietmetis buvo nelengvas laiko tarpas. Bet ta baimė yra labai užkrečiamas dalykas, jinai tikrai persiduoda ir mūsų dienom. Ir... pavyzdžiui, aš esu sutikus jaunų žmonių, kurie išvis... jiems dabar yra 10–11 metų ir jeigu jie išgirsta žodį „priešas“, tai jiems jau automatiškai yra Rusija. Ir... aš nežinau, tai galbūt irgi nėra gerai, ir tai... bet čia yra toksai, na, žmogaus psichologinis riktas save apsigint ir įtaka iš tų tėvų, senelių ir visko, ką mes girdim vėlgi socialiniuose tinkluose ir medijose.

T: Taip... ir pavyzdžiui, kiek to galima išvelgt Šaulių sąjungos – vėlgi grįžtant – veikloj? Ar... kiek tai yra akcentuojama, tarkim? Nu, šiaip dėl... čia apskritai yra smalsu ir įdomu.

I2: Šiaip Šaulių sąjunga akcentuoja tokius dalykus, mes kai kalbam apie tam tikras grėsmes arba nagrinėjant tą pačią propagandą, tai labai daug pavyzdžių pas mus ateina su nuotraukomis, su straipsniais iš tos Kremliaus pusės. Ir...

T: Mhm. Nes ten perteikiama visai kitaip...

I2: Jo, nes ten tikrai yra daug to viso negatyvaus dalyko, tai... tai aš manau, kad taip.

T: Tai apskritai jūs Šaulių sąjungoje nemažai kalbat apie grėsmes taip pat, ne tik apie pilietiškumo tą skatinimą kaip tokį, ane?

I2: Aha, nes labai manau, kad pasikeitė viskas nuo tada, kai buvau jaunoji šaulė. Galbūt mes daugiau turėjome to pilietinio tokio ugdymo pamokų, jų yra ir dabar, tikrai yra, ir aš matau, ką veikia jaunieji šauliai, jie susitinka su pilietiškais žmonėmis aktyviais, juos... mokosi... tikrai tikrai yra to pilietiškumo ugdymo, bet galbūt kas liečia daugiau vyresnius šaulius, jau nuo 18 metų, tai nemažai yra tų visų paskaitų apie... na, tas nacionalines grėsmes, apie tą pilietinį pasipriešinimą, apie tą visą tokią veiklą... Tai... bet galbūt tai būtent yra akcentuota labiau į tuose vyresnius šaulius, ne jaunosius šaulius. Galbūt jauniems šauliams yra daugiau kuriama tų tokių renginių, kurie yra lengvesne forma...

T: Bazė tokia padedama...

I2: Taip, tokia... kas yra pilietiškumas, kas yra lietuvių tauta, susitikimai su tais žmonėmis, kurie tikrai įkvepia jaunos žmones kažką veikt, kažką daryt, tai... Čia matau aš tą skirtumą tarp tų dviejų šiek tiek skirtingo amžiaus kartų šaulių.

T: Mhm. O kaip apskritai tu vertini tada, va, taip, gal į pabaigą einant, apskritai – kaip vertini Lietuvos saugumo padėtį dabar?

I2: Šiaip aš kaip vertinu, kadangi esu pati kariškė, tai man labai šitas klausimas įdomus (*nusijuokia*). Aš vertinu, kad Lietuva yra pasirengus tiek, kiek gali tokia maža valstybė su tikrai nedidele kariuomene būt pasirengus apsigint. Bet aš kaip ir matau didžiausią spragą tai yra pačioj

visuomenėj. Ir vėlgi ta pati informacinio karo grėsmė. Mano manymu, tai yra šiuo metu pats didžiausias toksai sproginimas, kuris gali įvykti ir kurį reikia šviesti, ir reikalingas dar didesnis tas švietimas ties ta sritim – žmonėm.

T: Mhm, čia didžiausia spraga, ar ne?

I2: Aš matau ją taip, kaip didžiausią.

T: Mhm, kad... jeigu gerai suprantu, kad Lie... Lietuvai nesaugumą labiausiai gali sukelti šitas aspektas?

I2: Taip, mhm.

T: Supratau. Tai gerai, gal dar kažką norėtum pakomentuoti iš to, ką čia kalbėjom?

I2: Nežinau (*juokiasi*).

T: Kaip ir viską pasakei, ar ne? (*juokiasi*)

I2: Jo, aš manau, kad esmę supratot, kad mano visa pagrindinė idėja yra ties vienu stipriausiu aspektu.

T: Mhm, su tuo naujienų ir informacijos...

I2: Jo, tikrai taip, mhm.

T: Supratau. Gerai, šiaip labai įdomu buvo pasikalbėti tikrai, labai ačiū.

I2: Prašom.

Priedas nr. 4

Interviu nr. 3

Interviu data: 2020-02-19

Interviu trukmė: 00:50:10

Dalyviai: Informantė nr. 3 (I3), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: *Raminta*
- Lytis: vyras / *moteris*
- Amžius: *26*
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): *Vilnius*
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): *Vilnius*
- Išsilavinimas:
 - vidurinis
 - profesinis
 - *aukštasis* (koleginis ar universitetinis / bakalauro, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti):

I3 užrašytos grėsmės:

- karas (okupacija);
- tapatybės praradimas;
- nemąstanti visuomenė;
- susiskaldymas;
- pensijų problemos;
- kaimų nykimas/perkrauti miestai (didmiesčiai);
- ekologija.

T: Tai gavus sutikimą, pradėdau tada įrašą. Ir darskart labai noriu padėkot, kad sutikai ateit. Ir tada pirmas būtų klausimas mano – kiek laiko tu priklausai Šaulių sąjungai?

I3: Tai aš prieš metus kaip tik vasario 16-ą daviau priesaiką, tai, vat, metus (*juokiasi*). Bet... tai... metus.

T: O kas paskatino prisijungt?

I3: Mhm. Aš šiaip kokius porą metų svarsčiau. Šiaip mes su sese kartu įstojom, jinai už mane vyresnė. Tai net neatsimenu, gal jinai buvo pirma, kuri sugalvojo, kad žiūrėk, gal einam į Šaulių sąjungą. Ir aš gal porą metų svarsčiau, ką aš ten galėčiau duot, ar čia tikrai verta, neverta eiti. Bet tada tiesiog gal iš to patriotiškumo, kad... tiesiog atrodė, kad čia visokie tėvynės meilei išraiška, žodžiu, tai... Eit į šaulius tokia labiausiai apčiuopiama, kur labiausiai patikrin... ne tai, kad patikrinsi, bet taip, labiausiai, kad apčiuopiama, kur, va, esi kažkokioj sąjungoj, tai jau labai konkreto, kad čia kažkaip parodai maždaug tą meilę tėvynei. Žodžiu, tai va. Tai, va, taip. Iš meilės tėvynei (*juokiasi*).

T: O kaip tau atrodo apskritai kodėl yra svarbu dalyvauti Šaulių sąjungos, tarkim, veikloj arba panašios organizacijos veikloj?

I3: Mhm. Man tai atrodo, kad, nu... kad tikrai tokiam labai geram laike gyvenam, bet kad vis tiek aplink labai tas, vis tiek kaimynai nelabai draugiški ir kad tiesiog labai yra... svarbu, kad būtume pasiruošę bet kam, kad ir gerai gyvenam šiandien, bet kad, nu... gyveni ir nežinai, kada čia gali prasidėt koks karas ar kažkas. Nebūtinai karas, bet tiesiog... jis vyksta tam tikra prasme jau dabar. Tai tiesiog kad žinotume, kaip elgtis, ką daryt... aš ir pati iš tikrųjų yra dar tas vienas momentas, kad man čia karas labai baisu ir aš vieną dieną irgi, ir jau buvau iš tikrųjų įstojus į Šaulių sąjungą, ir buvau paskaitoj, ir buvo irgi klausimas – įsivaizduokit, kad, va, šiandien jau karas ir, nu, ir ką darot? Ir aš niekaip negalėjau sugalvot, ką aš darau (*juokiasi*). Nes visiškai nežinojau, ką reikėtų daryt. Tai va, tai man toks atrodo, kad tiesiog būtume pasirengę tiesiog kad ir kasdienybėj, kas gali kasdienybėj savo gyvenime, kad žinotų, kaip elgtis, ką daryt, o kas gali, nori – kad ir prisidėt kažkaip prie tos valstybės, padėt kariuomenei kovot su priešais. Tai va.

T: Ir kaip tau atrodo, kaip konkrečiai Šaulių sąjunga, tarkim, galėtų padėti? Ar šiuo aspektu, ten karo, ar galbūt kitais aspektais...

I3: Mhm. Dabar tai galiu tokį pavyzdį, nežinau, duot, kad kadangi yra dabar koronavirusas labai, tai, va, oro uostuose daroma dabar yra prevencinė akcija, kur ten dabar iš tikrųjų net neatsiminsiu tiksliai, kas organizuoja, bet kažkas iš sveikatos, žodžiu, įstaigų – ir jiems labai reikia, kad šauliai padėtų, tai labai buria šaulius, kad tiesiog šauliai padėtų šitoj prevencijoje prieš tą virusą, su ta epidemija kovot, tiesiog suteikiant informaciją, kurie grįžta, atskrenda. Tai va, tai čia toksai mažas pavyzdėlis, tai tiesiog tokiose situacijose, kai kažkokiom visuomeninėm ar valstybės įstaigom reikia kažkokių tų savanorių, tai va, tai ten Šaulių sąjunga gali padėti. Gali padėti... apskritai yra toksai gal lygmuo, toks, pavadinkim, nežinau, dvasinis lygmuo, kur tiesiog keltų tautai tą tokį, vis tiek mum reikia tų patriotizmo jausmų ir reikia idealizmo ir tokio pasididžiavimo šalim, tai tiesiog man atrodo, kad ir šitos pusės, kad kai labai matosi daug tų šaulių, kad, va, myliu Lietuvą, myliu Lietuvą (*juokiasi*), tai ir tie gal, kur neturi kažkokių tų jausmų arba šiaip nesusimąsto, kad ir jie kažkaip, man atrodo, kartais kai mato, kad yra daug žmonių, tai... kurie, va, eina kažkokie su ta uniforma, tai va, tai jiems kažkaip irgi pradeda kelt... Nu, kad ir tie patriotiniai filmai, kur būna, tai kažkaip žmonėm sukelia tuos patriotinius jausmus, kurių man atrodo, kad reikia. Tai va, tai... tokiam dvasiniam lygmeny, kad keltų tą tautos, žodžiu, pasididžiavimą. Ir konkrečiai, jeigu jau būtų karas, tai tiesiog turėtų padėti kariuomenei, kas gali... kas yra koviniai šauliai, tai labai su tais konkrečiais veiksmis, kas galbūt su kažkokiais rašto darbais, administraciniais – kaip ryšinininkai labiau ar kažkas tokio. Tai va. Tai čia jeigu būtų karas, o dabar tai, va.

T: Tai kokias galėtum išskirti galbūt reikšmingiausias Šaulių sąjungos veiklos kryptis, tarkim?

I3: (*juokiasi*) Čia turbūt turėjau pasiskaityti prieš ateinant čia įstatus.

T: Ne, nežinau, tiesiog iš patirties, ką jūs...

I3: Aha. Šaulių veiklos kryptys.

T: Na, taip, kokios iš viso. Ką... kur ta veikla reikšmingiausiai, plačiausiai skleidžiasi, tarkim?

I3: Mhm. Hm, kadangi dar neturiu jokios savo kuopos darbinės, kur kurie konkrečiai pasiskirstę, ką daro, nežinau, man labiausiai gal kol kas ateina pirma mintis į galvą – gal tiesiog jaunimas, moksleiviai. Kad... juos verbuoja (*juokiasi*) į... stot į Šaulių sąjungą, važinėja po mokyklas, kalba apie Lietuvą, tai va... tai gal jaunimui tokių, kad jaunimas, kad jį supažindint su Lietuva, su patriotiškumu. Hm... kitas momentas turbūt yra, va, ta pagalba karinėms... organizacijoms, visuomeninėms organizacijoms, jeigu joms reikia kažkokių tokių, vat, kur susiję su apsauga. Ir... ir... ir va. Kol kas nesugalvoju kažko dar.

T: Mhm. O, va, paminėjai, kad važiuojat, tarkim, šauliai važiuoja į mokyklas šviest kaip ir jaunimą. Ir tas žodis „verbuoja“ (*juokiasi abi*), nežinau, vat, kaip galvoji, ką iš viso, kaip galima pritraukt jauną žmogų ir ką Šaulių sąjunga tada gali kaip ir pasiūlyt, duoti tam jaunam žmogui?

I3: „Verbuoja“, aišku, tokį neigiamą...

T: Taip, taip.

I3: Tokią neigiamą konotaciją turi žodis. Mhm. Kaip galėtų jaunimą pritraukti...

T: Na, taip, ką Šaulių sąjunga duoda jaunam žmogui? Vat, ką pasiūlo, kad būtent jie norėtų įsitraukti?

I3: Mhm. Man atrodo, kas liečia moksleivius, pavyzdžiui, tai kiek aš pažinojau tų moksleivių, moksleivių amžiaus, tai juos labiausiai viliodavo vis tiek ta bendrystė visų ir kad tie užsiėmimai miškuose, pratybos visokios, visokia labai aktyvi veikla, kuri yra gal naudinga ir tokiam, ypač gal berniukams arba tokioms aktyvesnėms, berniokiškoms merginoms (*juokiasi*), kad... kaip išgyvent, pavyzdžiui, kokiom sudėtingom sąlygom, tai, man atrodo, juos viliodavo ta veikla tiesiog. Išbandyt save, kiek aš čia galiu, arba tiesiog aktyvi veikla tokia ir naudinga veikla, nes tu gauni žinių, kaip išgyvent tam tikroj stresinėj arba sudėtingoj situacijoj. Hm... tai va, tai čia, aš manau, vilioja tokį aktyvų jaunimą. Kitiems turbūt, kam, kam svarbu tie, irgi tas patriotizmas, tai turbūt tiesiog ir tas apčiuopiamas dalykas, kad čia gali kažkaip, va, prisidėt kažkokiu būdu... Bet aš čia labai bendrai šneku. Įvairiais būdais gali prisidėt (*juokiasi*). Bet man taip buvo – toks apčiuopiamas dalykas, kur, va, jeigu esi... nu, tiesiog atsiranda bendraminčių gal, kurie... vienija, kurie turbūt mąsto panašiai,

turi vertybes panašias. Tai va. Nežinau, labai nekonkrečiai atsakau, bet tiesiog net nežinau, kaip pasakyti konkrečiau (*juokiasi*).

T: Viskas gerai. Čia tiesiog nuomonė yra svarbi, tai nėra teisingo ar kokio nors kito atsakymo. O... gerai, o pavyzdžiui, ką galvoji apie pilietiškumą tada bendrai ir kaip tu jį suvoki? Nes vis tiek turbūt su pilietiškumu susijus Šaulių sąjunga.

I3: Mhm. Man pilietiškumas gal labai tokia plati sąvoka labai. Tai nuo, nežinau, nuo elementaraus šiukšlių pakėlimo iki... iki... nežinau, eit balsuoti į rinkimus. Iki balsavimo. Arba, nežinau, nuo gulinčio kokio nors vyro, ant grindų besivartančio, priėjimo paklaust, ar viskas gerai, iki... iki... tiesiog... tiesiog bandymo, kuo gali, savo gebėjimais kažkaip prisidėti prie šalies klestėjimo. Tokia tiesiog plati sąvoka.

T: Mhm. Ir ar... ar ir, jeigu taip, tai kaip Šaulių sąjunga, tavo nuomone... ar prisideda prie šito dalyko?

I3: Kad prisideda, tai taip, tik bandau sugalvoti konkrečių pavyzdžių (*juokiasi*). Aš manau, kad Šaulių sąjungos irgi tas labai bendras, tas brolystės toks... toks suvienijimas visų. Man atrodo, kad pilietiškumas irgi apie tai sukasi. Kad kiekvienas būtų tau kaip brolis, artimas, ir kad vieni kitiems, toksai gerovės principas. Hm... padėti. Tai va. Tai ir šauliai, manau, apie tai.

T: O kaip, pavyzdžiui, įvardintum, stebėdama Lietuvos visuomenę, tarkim? Kaip laikytum, ar pilietiška ji yra, ar ne? Kokia tavo nuomonė apie tai?

I3: Man atrodo, kad labai skirtingi burbulai tokie yra susidarę. Tai... ir yra labai labai skirtingi. Sunku vienareikšmiškai atsakyti, ar pilietiška, ar nepilietiška, nes yra kur... burbulas, kur labai pilietiškai vieni kitiems ir ten domisi, ir už ką eis balsuoti, ir būtinai eis balsuoti, ir ten, nežinau, tą pačią šiukšlę tikrai pakels ir nemes. Ir yra kita pusė, kuri keiksnos visus iš eilės ir ten dar paspirs tą šiukšlę ant grindų. Tai... negaliu vienareikšmiškai atsakyti.

T: O jeigu, vat, matai skirtumus pačioj visuomenėj, ar pastebi skirtumus arba panašumus tarp kartų skirtingų?

I3: Pilietiškumo atžvilgiu?

T: Pilietiškumo atžvilgiu, taip.

I3: Mhm... Pastebėt, tai pastebiu, tik bandau... kažkaip mes labai įsivaizduojam gal, kad mes esam, kad jaunesnė karta yra pilietiškesnė, bet... kažkaip man irgi atrodo, kad priklauso nuo burbulų. Jeigu aš kalbėčiau apie tai, kur aš gyvenu, tai sakyčiau, kad tai žinoma, labai skiriasi, kur ten... ir vyresni, ten, nežinau, užtenka apie gimines turbūt pagalvot (*juokiasi*), kur... kur, va, bus iš to burbulo, kur labiau rūpėsiu aš pats ir kaip aš gyvenu, ir mano gerovė, o ne... ir ką mes čia išvis šnekam apie kažkokią Lietuvą ar tautą... tai čia jau seniai, čia, ta prasme, tuoj nušluosim nuo žemės paviršiaus ir čia išvis kam dėl jos stengtis, geriau... ką man jinai davė? O... ta jaunesnė karta labiau galvoja, ką aš galiu duot Lietuvai. Bet žinau, kad, nu, yra tie, kurie kalba kaip tik, kad jauni žmonės reikalauja iš Lietuvos ir klausia, ką man Lietuva davė, todėl išvažiuoja į užsienį, emigruoja. Tai... vis tiek, man atrodo, kad tie yra skirtingi burbulai, nes ir toj vyresnėj kartoje tikrai yra labai pilietiškų, atsakingų žmonių, kur... tai vis tiek man atrodo, kad yra tie burbulai, nesvarbu nuo kartos, bet gal galvočiau, kad jaunesnėj kartoje yra daugiau pilietiškumo, daugiau... to... taip, daugiau pilietiškumo.

T: O kaip tu tai pastebi?

I3: Tiesiog turbūt iš savo aplinkos, apie tai girdėdama, apie ką šneka ir kaip šneka... aplinka, kur aš esu, arba *feisbukas*, socialiniai tinklai, arba tiesiog straipsniai – iš straipsnių gali susidaryt irgi kartais tą, vat, vaizdą apie visuomenę... tai va.

T: Supratau. Gerai. Tai kaip ir dabar galim pereit prie antros dalies, kuri truputį bus dinamiškesnė galbūt. Tai aš norėčiau pakalbėt apie valstybės grėsmes. Šiek tiek jau buvai užsiminus apie tai. Ir aš pasiūlysiu tokį, tokį metodą, susidedantį iš kelių etapų. Tai... kadangi valstybės grėsmes skirtingi žmonės suvokia skirtingai, tai norėčiau paprašyt, kad pagalvotum ir ant skirtingų lapelių čia surašytum, kokias grėsmes, galinčias iškilt Lietuvos valstybei, įvardintum tu. Tai tų grėsmių gali būti, kiek tik nori, tiesiog prašysiu, kad ant skirtingų lapelių jas surašytum. Kas tik šauna į galvą visiškai.

I3: Gerai. Grėsmės valstybei, taip?

T: Taip, kokios grėsmės galėtų kilti Lietuvos valstybei?

I3: Mhm. *(rašo)* Čia kiek laiko turiu?

T: Kiek tik nori. *(juokiasi abi)*

I3: Gal užteks, nežinau. Čia daug reikia nedaug? *(Užrašyta: karas (okupacija), tapatybės praradimas, nemąstanti visuomenė, susiskaldymas, pensijų problemos, kaimų nykimas/perkrauti miestai (didmiesčiai))*

T: Kiek tik nori. Kiek tik šauna į galvą.

I3: Čia nuplėšti juos?

T: Jo.

I3: Nežinau, čia kol kas tiek sugalvojau, nežinau, gal dar ką nors sugalvosiu, bet... Va.

T: Puikiai *(juokiasi abi)*. Dabar tada... prašysiu, va, turiu daug flomasterių ir... tiesiog paprašysiu, kad sudėliotum šitas grėsmes į grupes pagal tai, kokią svarbą joms suteiki. Tų grupelių gali būti, kiek tik nori – nuo vienos, jeigu visos vienodai svarbios, iki, kiek čia yra tų lapelių. Tai va. Tai tiesiog pažymėt spalvom, kad eigoje atskirtume, kuri buvo pažymėta galbūt kaip sv... itin svarbi, kuri mažiau svarbi ar panašiai. Ir tiesiog, jeigu dar nepaminiėjau, tai jeigu norėsi, galėsi bet kuriuo momentu kažką braukti, kažką keisti, kažką pridėti, pašalinti ir panašiai.

I3: Gerai. Tai aš pasirenku spalvą ir jai priskiriu, kuri svarb...

T: Taip, į grupes pagal svarbą suskirstyti.

I3: Gerai. (*skirsto*) Čia bus viena grupė, o čia kita grupė. (*juokiasi*)

T: Aha, tai kuri yra svarbi, kuri...?

I3: Šita svarbi, šita – mažiau, pavadinkime, svarbi (*juokiasi*).

T: Gerai. Tai svarbią, nežinau, gal galėtum pažymėt kažkuriuo... tiesiog brūkšnelį galbūt, spalvą.

I3: Ant visų, ane?

T: Mhm.

I3: Čia belekaip?

T: Taip, taip, tiesiog, kad atskirtume. Tai svarbi yra raudona grupelė (*raudonai pažymėta: karas (okupacija), tapatybės praradimas, nemąstanti visuomenė (švietimas), susiskaldymas*), o mažiau svarbi, tarkim, geltona... (*Geltonai pažymėta: kaimų nykimas/perkrauti miestai (didmiesčiai), pensijų problemos*) Ok. Tai esi užrašius karą...

I3: Mhm. Arba okupaciją.

T: Tapatybės praradimas, susiskaldymas, nemąstanti visuomenė – švietimas, pensijų problemos ir kaimų nykimas/perkrauti miestai.

I3: Jo.

T: Mhm. Dabar aš... čia toks kaip žaidimas gaunasi (*juokiasi*).

I3: Nu, žiūriu, kas čia bus (*juokiasi*).

T: Aš turiu žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos valstybę. Tai aš tau jį duodu ir... turiu popieriaus lapą, ant kurio prašysiu padėt tą žetoną, kur tik norisi, tą Lietuvos valstybę, ir aplink ją sudėlioti

šitas grėsmes, kurias užrašai, pagal tai... na, tas atstumas, kaip toli padėsi grėsmę simbolizuos, kiek aktuali ji yra šiandienos valstybei. Tai kuo arčiau padėsi grėsmę, tuo, galėsim daryt išvadą, kad laikai aktuali ta grėsmę, ir atvirkščiai – kuo toliau, mažiau aktuali.

I3: Mhm.

T: Čia gali pasitraukt, kaip patogiau.

I3: Gerai. (*dėlioja*) Čia taip labai arti (*juokiasi*). Čia aš aiškiai dėliuju ar nelabai?

T: Tai pakalbėsim, viskas gerai, viskas aišku, kaip dėlioji, taip labai gerai.

I3: Čia kaip kairė/dešinė (*juokiasi*). Pavadinkime... Nu, maždaug taip.

T: Jeigu vietos neužtenka, galima ant stalo dėliot, kaip norisi, ta prasme, tas lapas...

I3: Kad man atrodo, čia viskas aktualu (*juokiasi abi*).

T: Gerai. (*juokiasi*)

I3: Nu, gal, va, taip.

T: Ok. Jeigu ką, bus galima viską keisti bet kada. Tai... aš truputį arčiau patrauksiu, kad matyčiau. Tai gerai. Gal galėtum paaiškint, kaip nusprendei būtent taip sudėliot? Kas lėmė ir panašiai?

I3: Gerai. Tai va. Tai man atrodo, kad... kad... tuoj sugalvosiu, nuo ko pradėt. Tai arčiausiai tapatybės praradimą padėjau. Tai va, tai man atrodo... čia kodėl man atrodo, kad aktualu, ane?

T: Jo, kodėl pasirinkai taip padėt?

I3: Nes man atrodo, kad... nuo šito truputį prasideda visi kiti dalykai. Nu, labiau gal šitie... čia labiau gal socialiniai tokie, čia labiau nesocialiniai. Tai man atrodo, kad nuo to, kai savo identiteto

nebetenki, toks pasidarai biškį tarp žemės ir dangaus, nebelabai žinai, kas esi, tada lengviau pereit prie tų kitų žingsnių. Tai va. Tai todėl aš jį padėjau taip arti.

T: O kaip išvis supranti tą tapatybės praradimą?

I3: Man kažkaip atrodo, kad mes tokie nebekūrybingi esam ir kad bandom... yra toksai arba Vakarai, arba Rytai. Ir kad tie, vyresnė karta arba kur labiau prijaučia ten... Rusijai arba seniems laikams, kad labiau į tą pusę eina, o kiti bando į Vakarus, ten maždaug – kaip Amerika daro arba kaip Skandinavija daro. Ir mes tiesiog nelabai galvojam apie save pačius, kas mūsų visuomenei tinka, o... kaip kitiems, kam kaip pasisekė, tai maždaug paimkim kitų visuomenių modelį ir sau pritaikykim. Tai ir... apskritai, kad toksai bandymas pritapti, visur pritapti, nu, kad mus tiesiog pripažintų, priimtų ir kad kažkaip nesistengiam savo tapatybės išlaikyt, ir kad mes tokios labai ryškios kažkokios tapatybės, vat, ir kažkaip, kai paklausia, koks yra lietuvis, kas yra lietuvis, tai tą tapatybę sunku apibūdint. Tai va, tai... tai va, tai aš taip suprantu. Kad mes bijom gal net būt savim. Ir kad tiesiog, va... kažkaip taip.

T: Ir o kuo tai kelia grėsmę valstybei?

I3: Nes man atrodo, kad kai nežinom, kas esam, tai tada mus labai lengva ir... kaip tas, kur mano pažymėtas, susiskaldymas... hm... ir... tai va, tai tiesiog kai nežinai, kas esi, ir tada... lengva mus suskaldyt ir... tiesiog kai tu esi be šaknų, tai tiesiog lengva ir išrauti. Tai va, tai dėl to. Nu, tada pereini prie to susiskaldymo.

T: Mhm.

I3: O tada kai prieini iki karo, dar turi būt susiskaldymas – šiaip ten tos okupacijos nesukelsi, pirmiausia turi įsiliet okupantas į vidų, supriešint visuomenę, iš vidaus turi prasidėt tas karas. Tai dėl to aš tą karą taip patraukiau. Ir man atrodo, kad tas yra daroma, bandoma šiandien tą suskaldyt visuomenę iš šono.

T: O kaip tai pasireiškia?

I3: Tais pačiais, žinai, *fake news*. Ir... skandalais. Labai per politiką turbūt eina, nes kažkaip jautru visuomenėj, kas liečia... nes dažnai vis tiek susiję, aišku, su socialinėm problemom kažkokiom, konkrečiai su žmonėm. Tai labai per politiką turbūt bando eiti ir... įvairios tada problemos su tom pačiom atominėm visokiom elektrinėm, su tais žemės užsieniečiam pardavimais ir panašiai. Ir... ir galiausiai, man atrodo, tas pats, kur Rytai/Vakarai, kas yra geras. Netgi su tais pačiais menininkais iš Rusijos, kai... siunčia, neįleidžia, ten dar kažkokios kitos. Tas pats Statkevičius ką nors pasako (*juokiasi*) ir vėl kažkoks įvyksta tarp visuomenės konfliktas, tai va. Tai... tai va, su tais lenkų vietova... žodžiu, galima pavardes rašyt, negalima. Su tais pačiais vietovardžių pavadinimais, dvigubom lentelėm ir panašiai. Tai va, su tokiais visokiais dalykais. Kitataučių teisėm... iš tų pačių pabėgėlių, atrodo, bandė ten dar kažką irgi padaryt, nors kiek ten pas mus tų pabėgėlių atsiuntė (*juokiasi*). Nu žodžiu, tai tokiais įvairiais dalykais, kur galima sutirštint kažką, tai... tai va, taip ir vyksta tas skaldymas.

T: Ir... kuo tai daro vis dėlto, nu, nesaugią valstybę, tas susiskaldymas, tavo nuomone?

I3: Nes... kai esi nevieningas, kai iš vidaus pjaunamės, tai tada mus lengva ir iš išorės paveikt. Tai va, tiesiog kai jau viduj nieko nebelieka, tai tada... nes vis tiek, kad kovotum, tu turi būt vienybėj, turi visi būt, o tada lengviau ir į kitų mintis įsiskverbt iš šono, kai jie susiskaldę, lengviau pasiimt tam tikrą visuomenės dalį į savo pusę maždaug ir... tai va. Tai, nu, turi būt vienybė (*juokiasi*). O per susiskaldymą tiesiog jos nėra, išsiskaido visuomenė ir tada lengva labai ateit į ją. Tai va.

T: Ar matai šito galimo atėjimo apraiškas dabartinėj Lietuvoj?

I3: Ta prasme, okupacijos?

T: Na, taip, galimo kažkokio poveikio iš išorės, tarkim?

I3: Tas poveikis, man atrodo, kad yra, bet taip po truputį stengiamasi eit. Nu, aš manau, kad tiesiog, ta prasme, tie kaimynai mūsų, pavadinkim, Rusija (*juokiasi*), kad... nu, jie vis tiek, kol yra valdžioj šitie patys žmonės, tai jie vis tiek, aš manau, kad turi tą tikslą kažkaip Lietuvą į save pasiimti, tai jie aišku, kad taip agresyviai nedaro ir neateis čia su tanku, nebeatvažiuos kaip anais laikais, bet tą ir bando, man atrodo, daryt, suskaldyt visuomenę iš vidaus ir panašiai. Ir visur kur tik liečia, va, tie

patys, kur prieš tai išvardinau klausimus, tai jie bando pateikt savo kažkokią versiją per aplinkui. Ir... va. Tai, nu, jie bando tirštint visuomenę, kad susiskaldytume, tai matau to apraiškų kažkokių. Ta prasme, nesu čia kažkokia labai rusofobė ar kad... kad čia jau, oi, karas, karas, karas (juokiasi), bet, nu, tam tikri žingsniai, jo, man atrodo, kad yra link to įsiskverbimo į visuomenę, kad, nu, tai vyksta. Tai va.

T: Tais pačiais, jeigu gerai suprantu, tais pačiais metodais, kuriais išvardinai, ten per *fake news*..?

I3: Jo, aš manau, kad daugiau kažko nesugalvočiau. Tais pačiais, ką išvardijau maždaug.

T: Mhm. Gerai. O ką... dar ką parašei ir kaip dar galėtum pakomentuoti, kad, tarkim, prie susiskaldymo yra šalimais okupacija ir karas?

I3: Tai dėl to jie ir yra šalia, nes sakiau, kad... kad pirmiau įvyktų okupacija, turi pirmiau susiskaldyt iš vidaus. O čia šalia yra tada nemažanti visuomenė. Dar čia visokiausių švietimo idėjų. Nu, manau, kol dar mąsto visuomenė, tai jos taip iš vidaus nesuskaldysi, tai čia taip truputį...

T: Jos irgi liečiasi, tarsi, siejasi? Mhm.

I3: Taip, jos man čia visos taip siejasi. Tai... tai va, tai ta pati nemažanti visuomenė, tai man kažkaip atrodo, kad labai svarbūs tie patys, nežinau, humanitariniai mokslai, kur... nu, man atrodo, kad per juos kažkaip labai tas mąstymas hmm... skatinamas. Bet kažkaip, man atrodo, mūsų visuomenėj labiau klesti visokie, nežinau, tikslieji arba... tie patys socialiniai kai kurie (*juokiasi*), arba... techniniai gal netgi tie visokie, jau gal lazeriai, IT, nu, tiesiog... arba tiesiog žiūrima, kur labiau uždirbsi arba kur prestižas labiau, o tie humanitariniai mokslai tai tokie maždaug yra truputį nurašyti arba, nu, tai kokiam profesoriui, žodžiu, prie knygų nuobodžiam pasėdėt. Tai va, tai man kažkaip atrodo, kad labai nuvertinami tie humanitariniai mokslai ir jiems neskiriama kažkaip dėmesio. Tas pats šiaip švietimas toksai... tiesiog atrodo, kad ir tose pačiose mokyklose, kad pasilikęs toks sovietinis kažkoks modelis, kur visi verčiami mąstyti vienodai. Dabar, aišku, atsiranda ten daug tų privačių mokyklų, kur kiekvienas su savo kažkokiu metodu ir skatina gal ir mąstyti, bet labai daug vis tiek, tose ypatingai valstybinėse mokyklose, aš pati dar kai mokiausi, tai, Dieve mano, pabandyk ten ką nors kitaip mąstyti (*juokiasi*), tai kažkaip gausi per... kažkokiu būdu vis tiek

per snapą. Tai man atrodo, kad nuo mokyklos kažkaip labai slopinamas, kad vaikas mąstyti ir kažkaip suvienodinama. Ir po to tiesiog ruošiami, kad išlaikytų egzaminus ir tada kad kažkaip, man atrodo, į universitetus ir tų pačių tokių ne pačių intelektualiausių (*juokiasi*) priima žmonių. Tai žodžiu, tiesiog ta švietimo sistema, kad nesutvarkyta.

T: Ir kuo tai...?

I3: Nu, tai yra grėsmė, nes tada vėl, ta prasme, tas pats tapatybės praradimas, nes tau nesvarbu ta tapatybė, kai tu nemąstai, tau... tiesiog prarandi svarbą... tiesiog net nebeatskiri, kad tave bando suskaldyti, kad kažkas čia *fake*'ina, kad... tiesiog nebeatskiri, kas yra tikra, kur netikra, nemoki patikrint, nežinau tų pačių elementarių naujienų. Tiesiog nemąstai, tu tiesiog negebi pats mąstyti, nu... tai jeigu mum... anksčiau mes laisvę išsikovojom tik dėl to, kad buvo, kas mąsto ir kas kitaip mąsto, ir kas kūrybiškai mąsto, tai tiesiog jeigu neliks, visi bus tokie nukopijuoti robotai tiesiog arba... kad ir gerai uždirbantys robotai (*juokiasi*), bet tiesiog nekels kažkokių probleminių klausimų, šiaip nemąstys apie visuomenę, tai tiesiog kad, kad vieną dieną mus išsiurbis. Tokie būsim išsiurbti. Tai va, tai dėl to, man atrodo, svarbu mąstyti. Kad neišsiurbtų, kad neprarastume tapatybės, identiteto, kad nesuskaldytų mūsų, tai va. Kad mokėtume kažkaip net tarp tų skirtingų burbulų ieškoti kažkokių bendrų sąlyčių ir rasti bendrą kalbą. Tai va. Tai va.

T: Viskas susiję iš tikrųjų...

I3: Jo, tai man šitie visi susiję (*juokiasi*).

T: Ta pirmoji „svarbiųjų“, pavadinkim, grupė, ar ne?

I3: Jo, jo... (*juokiasi*) Tai man čia vienas persidengia su kitu.

T: Taip, taip.

I3: Žodžiu, tai nuo tapatybės praradimo, nemąstymo, susiskaldymo ir jau tas, tada tas jau tas okupacija, siurbimas. Tai va. Netgi galbūt jeigu ir nebus taip tiesiogiai, žodžiu, kad čia mus grąžina į tą kažkokią Sovietų, žodžiu, sąjungą, gal mes netgi vadintumėmės ta pačia Lietuva ir

vadintumėmės netgi nepriklausoma, žodžiu, demokratine respublika (*juokiasi*), bet kas vis tiek ta okupacija iš šono labai gali veikti ir daryt įtaką mūsų šaliai, ir taip po truputį siurbt, siurbt... nu žodžiu, tai, va, taip. O čia tada yra kita grupė... Pensijų problemos (*juokiasi*) ir kaimų nykimas. Tai čia prie tokių... tiesiog, kad senstanti visuomenė ir labai daug yra tų pensininkų, ir jų vis daugėja ir daugėja, ir, aišku, man šitas neišspręstas klausimas atrodo. Ir man atrodo, kad, va, pavyzdžiui, kai mes pasensim, tai kad nelabai mes tiesiog turėsime tų pensijų, nelabai turėsime iš ko – ta frazė – „oriai gyventi“ (*juokiasi*). Tai va.

T: Tai čia susijus, jeigu gerai suprantu, susijus su ta visuomenės senėjimo problema?

I3: Aha, su visuomenės senėjimu, tokiu, jo, labiau gal su senėjimu.

T: A, supratau.

I3: Mhm, su senėjimu, kad tiesiog, kad taip kažkaip... nėra dar atrastas, man atrodo, būdas, kaip pasirūpinti ta senatve. Tai čia prie to paties, aišku, galėtų būti tos... nu, senatvė apskritai turbūt pas mus didelė problema, nes... ir tose ligoninėse, žodžiu, kaip ir pati mačiau iš tikrųjų, kaip ten tie senukai gyvena ir kankinasi. Atrodo, kad jau turėtum kažkaip gražiai išeit, bet tikrai yra labai ir slogiose aplinkose ir tų, aišku, darbuotojų neužtenka, kas pasirūpina, ir normaliai, iki galo, nes jie turi irgi didelį krūvį. Tai čia, aišku, iš to irgi išplaukia visokių... nežinau, tų slaugytojų, tam tikrų profesijų, kur labai, labai svarbios, bet jų... jais nelabai... neapmokamos. Aišku, darbas toks visiškai, atrodo, nežinau, iš pašaukimo, pašaukimo gali ten eiti ir tų žmonių labai reikia, bet jų irgi, man atrodo, kad kažkaip mažės ir mažės, ir tiesiog, kad toksai apleistumas pensininkų. Ir tiesiog, kai pagalvoji apie tą senatvę, tai gali ją labai gražią įsivaizduot, bet kai pagalvoji, kad pensijos nebus (*juokiasi*), tada gulėsi kokioj susmirdusioj ligoninėj, niekas, net nebus kam vandens paduoti, nu, aišku, ateis kartą per dieną, bet po to nežinia (*juokiasi*), tai... tai va, tai taip kažkaip liūdna pasidaro ir nežinia, kiek spės, ta prasme, ta visuomenė susitvarkyt, kad kažkaip gražu būtų. Tai va. Tai va. O tada kaimų nykimas ir perkrauti miestai.

T: Taip truputį toliau atitraukei?

I3: Truputį toliau atitraukiau. Man atrodo, kad irgi jau čia po truputį, aišku, ta problema yra, kad iš kaimų bėga visi ir... miestai, didmiesčiai būna perkrauti. Bet dar kažkaip, man atrodo, dar kažkaip dabar, dar, dar, vis tiek kažkaip ten tvark... bando kažką daryt. Ten, nežinau, duoda kažkokias „à la“ stipendijas jaunom šeimoms ten kaimuose, darbus ir taip toliau. Nors, atrodo, vis tiek nuvažiuosi ir ką ten veikt, bet yra vis tiek jaunimas, kuris sugalvoja kažkokie alternatyvų – važiuoja, grįžta į kaimą, ten pradeda kokį savo versliuką ar ten kažkokį užsiėmimą. Tai yra tokios kažkokios vilties, tai dėl to dar taip kažkaip pastūmiau, bet man atrodo, kad vis tiek ateis diena, kai bus labai daug tokios tuščios, išnykusios žemės, kur niekas nebegyvena ir visi Kaune, Vilniuj persigrūdę dus nuo oro taršos ir netilps į butus (*juokiasi*), ir neras, kur statyt mašinos, nes parkinge ir taip nebėra vietų (*juokiasi*), tai va. Tai nežinau iš tikrųjų, kaip čia, va, tokią problemą spręst, ar bus išspręsta.

T: O kuo tai... kuo vis dėlto tai kelia grėsmę valstybei? Tas, pavyzdžiui, miestų perkrautumas?

I3: Mhm. Mhm. Nes... mhm. Kaip čia dabar protingai atsakyt. Aš manau, kad tada kyla, kils tada problemų vis tiek ir dėl tų pačių darbo vietų, ir dėl tos pačios dabar... taigi ekologija, tai, nu... O ir dar ekologiją galima prirašyt (*juokiasi*).

T: Galima, jeigu nori. (*Juokiasi*)

I3: Ekologija. Nu, kaip galima šiais laikais neužrašyt. Eko-lo-gi-ja, va (*prirašo: „Ekologija“, priskiria jai geltoną spalvą*). Kur dabar ją padėt... Flomasterių.

T: Taip, flomasteriai yra. Jų yra daug.

I3: Žodžiu, aš ją pažymėsiu ta pačia geltona, negaliu taip ekologijos išbraukt, kad čia nesvarbu, tai pridėsiu kažkaip, nu, vat... nu, vat kažkaip panašiai kaip kaimų/miestų nykimas (*juokiasi*). Tai va. Tai ta tarša, tai aš manau, kad iš tos taršos, aišku, ligos visokios vėl atsiranda... tiesiog sveikatos visokios problemos. Ir... aišku, mes jau jaučiam ir tą irgi, kur mum labai faina, kad žiemos šiltos, o vasaros karštos (*juokiasi*), bet aišku, gamtoj jau ten gėlės ne laiku pražysta, tai ir visokiems ūkininkams problemų daug bus, tai nežinau, nežinau, kaip jie spręsis savo reikalus... tai va. Tai manau, kad ir tie, kas jau dar tuose kaimuose kapstosi su ta žemdirbyste, su ūkininkyste, tai ta ekologija jiems sugriauna jų, jų galimybes ten gyventi. Tai va. O tai, kad visi susikaups vienoj

vietoj, aš manau, kad tiesiog nesveika, kai vienoj vietoj viskas susibalansuoja, lieka, lieka daug tuščios žemės. Aišku, galbūt ten kokių, nežinau, pritrauks užsienietišκών investicijų, nežinau, tuščioj žemėj, nežinau, ką jie gali sugalvot, tai nebent kokią atominę elektrinę pastatyt (*juokiasi*), jeigu nėra žmonių, tai kokios investicijos. Tai tiesiog nežinau, koku ten, koku būdu galėtų ten pritraukt kažkokių investicijų. Tiesiog bus kažkokios žemės, kuri, atrodo, bus nenaudojama, kam jis bus naudojama, nežinau, nežinau, ir visi vienoj vietoj... Aš manau, kad čia labai toksai yra, grynai toksai ir sveikatos požiūriu, kad neprasidėtų kažkokie virusai, infekcijos, maras (*juokiasi*). Ir... tiesiog, kad, nu, tiesiog tikrai nebus, kaip... sakau, elementarios, ta prasme, kasdienybės problemos, kai nėra, kur pastatyt mašinos, arba nedarbingumas...

T: Bet o kokį poveikį tai turi valstybės lygmeniu, tavo nuomone? Per žmones?

I3: Per žmones, jo, bet galvoju, kaip čia konkrečiau. Tai aš manau, kad kažkaip valstybė turi rūpintis visa teritorija (*juokiasi*) ir kai viskas į vieną teritoriją susitelkia, tai tiesiog automatiškai problema. Tai va. Nes gi valstybė ir iš teritorijos susideda (*juokiasi*). Aišku, jeigu žmonės, žmonėms irgi negerai, tai irgi tada... aišku, kad skūsis ta valstybe visi, kad valstybės nieko nedaro, netraukia ten ir ten, ką daryt... Su ta pačia, nežinau, tapatybės gal irgi vėl nykimas prasidės kažkoks tam tikra prasme. Šaknų išnykimas, kur... liks muziejai kažkokie, kurie niekam nebeįdomūs bus ir niekas ten nevažiuos (*juokiasi*), tiesiog gal net istoriškai prarasim kažkokių dalykų, apie save sužinojimo. Nežinau, nežinau, kaip konkrečiai įvardint. Tokia socialinė problema gal čia, bet ir ekonominė.

T: O kaip apskritai galvoji, ar Lietuvos valstybė yra saugi? Ar... kaip vertini Lietuvos valstybę saugumo aspektu šiandien?

I3: Aš šiaip manau, kad silpnokai gana. Ta prasme, aš tikrai nemanau, kad ateis, va, rytoj atvažiuoja tankas ir mus okupuoja, bet... ir nesu ten kažkokioj labai didelėj baimėj, kad mums šakės. Bet kažkaip man atrodo, kad, kad turim būt budrūs ir turim stengtis kažkaip, va, toj... kad nesuskaldytų. Ir kažkaip stengtis mąstyti, ir tiesiog neužsimiegoti, kad, va, turim nepriklausomybę ir nieko daryt nebereikia, mus gins NATO ir čia mes saugūs. Tai... tai va. Tai manau, kad... kad yra kur padirbėt, kad nesam baisiai, baisiai saugūs, bet ir nėra taip, kad jau turėtų kilt panika. Aišku, aš manau, kad daug ko labai nežinau (*juokiasi*), kur slaptos valstybinės paslaptys, tai gal paaiškėtų, ir kad labiau

ten į mus kėsina. Tai va. Tai aš manau, kad į mus... mes esam taikiny. Bet... kad į mus bando įsiskverbti, skverbiasi, bet kažkaip dar nesam visiškai tokie, kad darykit su mumis, ką norit. Tai va.

T: Tai yra kažkokios... rizikos, pavadinkim, grupės kabutėse, jeigu gerai suprantu tavo mintį? Kad yra rizikos, nu, faktoriai kažkokie, kurie, galbūt kuriuos ir čia įvardijai, per kuriuos gali...

I3: Veikti. Aš manau, ta prasme, čia kalbant apie žmonių grupes jeigu?

T: Ne, nebūtinai, apskritai kalbant apie grėsmes bendrai.

I3: Aha. Kaip šitos grėsmės yra... aš apie visas galėčiau taip pat pasakyti. Kad ta prasme, tas pats tapatybės praradimas, dar nėra taip baisu, kad jau čia viskas, mes nunykom, bet... ties visais šitais, kuriuos čia išvardijau, turim būt budrūs, kažkaip susikaupt ir stengtis išsaugot ten... suvienyti ir gal netgi pastiprint tas vietas, bet kad nėra taip visiškai beviltiška. Nu, aš kažkaip viltingai matau. Tai va.

T: Ok. Gerai. O kaip galvoji... vis tiek įvardijai šitas būtent grėsmes, tai... kaip galvoji, koks yra Šaulių sąjungos indėlis valdant šitas tavo įvardytas grėsmes?

I3: Mhm. Ta mano mylima Šaulių sąjunga, kurioj tiek daug prisidedu per tuos metus (*juokiasi*) – turbūt būtų daug lengviau kalbėt, jeigu ten tikrai aktyviai būčiau įsiliejus ir turėčiau tą pačią darbinę kuopą, tai man kažkaip sunku kalbėt, bet...

T: Bet vis tiek kažkokį įvaizdį turi, tai...

I3: Jo. Tai aš manau, kad jie tikrai labai skatina visus šituos punktus. Kaip tapatybės praradimas – kas mes esam, ta prasme, su... kaip čia įvardinti tą žodį... sutelkia... sutelkia tiesiog apie tą tokį, tapatybę. Skatina jie, man atrodo, ir mąstyti, ir apie tą pačią... budėt, tą budėjimą tokį, kad... ir skverbtis, jeigu gali, kažkur švietime, būt naudingas, tai... padėt ten tiesiog, kur tavo talentai yra, tai tiesiog padėti, stiprint tą visuomenę. Ir tas pats susiskaldymas, tai jie tiesiog, man atrodo, labai buria į tą vienybę ir skatina, ta prasme, tos pačios, kai būna kokios eitynės, kur tokios... abejotinos, dviprasmiškai vertinamos, ten, pavyzdžiui, kad neitum, nedalyvautum, tai tiesiog, kad nekeltum

kažkokio šumo. Palaikyt tokį įvaizdį, kad vieningos valstybės. Tai va, ir tom pačiom, nežinau, žiniom, tiesiog, kaip tuo pačiu karo metu gintis, tai va. Tai tiesiog tokiu sutelkimu, skatinimu, skatinimu veikti, kur gali geriausiai, ir būti vienybėj. Tai va, tas... stiprina tas šaknis tapatybės. Ir tos pačios meilės Lietuvai, kad ir kaip labai saldžiai skambėtų, nu, man atrodo, kad svarbu. Tai va.

T: Mhm. O, na, yra skirtingo labai pobūdžio tų grėsmių ir tu iš tikrųjų labai nemažai tų skirtingų tipų ir įvardijai: tai ten ir karinė, ir socialinės. Bet, tarkim, tos pačios socialinės grėsmės gali skaldytis į dar smulkesnes grupes. Na, ir, tarkim, tokia grėsmė, kaip skurdas arba emigracija. Tai kaip galvoji, ar Šaulių sąjunga būtų pajėgi valdyt būtent tokio pobūdžio grėsmes? Labiau, vat, socialines.

I3: Kaip emigraciją ir skurdą?

T: Na, tarkim. Emigracija. Arba galbūt ir tas pats kaimų, vat, nykimas, kurį tu įrašei, arba, na, vat, į socialinę pusę jeigu žūrint.

I3: Aš kažkaip iš tikrųjų į tą emigraciją kažkaip... Nu, aš suprantu, kad ji labai gąsdinančiai veikia, kad tie skaičiai kažkokie tokie... bet... aš kažkaip į ją nežiūriu kaip į labai, labai didelę kažkokią grėsmę (*juokiasi*), nes man atrodo, kad tie, kur... tie protų nutekėjimai, tai man kažkaip atrodo, kad jie visai kažkaip iš ten, kur jie yra, prisideda vis tiek prie mūsų valstybės. Ar ta pačia, savo tapatybės išsaugojimu ir jiems, man atrodo, būna kaip tik labai svarbu jų šaknys, jie kartais net, atrodo labiau myli Lietuvą negu čia gyvenantys. Tom pačiom savo žiniom gal arba galiausiai grįžta į Lietuvą, arba... O tie, kurie išvažiuavę, nes skurdžiai gyvena arba, jo, kažkaip nemato tų perspektyvų, tai... man atrod, kad, kad jo, kad jie kitur pamato dar tokio nekoko gyvenimo ir kažkaip vis tiek pervertina arba vertybes, arba jie tiesiog iš to burbulo tokio, kur daryk, ką nori, vis tiek nemylės tos savo tautos (*juokiasi*). Nu, žodžiu, tai Šaulių sąjunga...

T: Čia aš nebūtinai emigraciją, bet... Čia kaip pavyzdys buvo.

I3: Supratau. Apie tas socialines problemas. Aš manau, kad pati, pati Sąjunga, kaip pati iš savęs, aš nežinau, nežinau, ką jinai galėtų pasiūlyti, nebent konkrečiai kažkokiais konkrečiais žmonėm. Tai čia labai, man atrodo, jau priklauso nuo sudėties – kokie žmonės ten yra ir kuo jie asmeniškai gali...

čia, man atrodo, labiau reiktų eit per asmeninę prizmę, nes aš než... aš bent jau asmeniškai nesugalvoju, ką šauliai galėtų pasiūlyti, kad tie patys kaimai nenyktų, kad neemigruotų žmonės, tai va. Nežinau.

T: Gerai. Ar dar turėtum ką papildyt iš to, ką sudėliojai čia? Papildyt, turiu omeny, galbūt dar kažką paaiškinti ar...

I3: Mhm... Aš iš tikrųjų gal tą ekologiją labai taip nugrūdau, žinau, kad ji pasauly dabar daug svarbesnes vietas užima. Bet...

T: Tai kodėl, pavyzdžiui, pasirinkai vis dėlto atitraukt, ne taip jau arti Lietuvos?

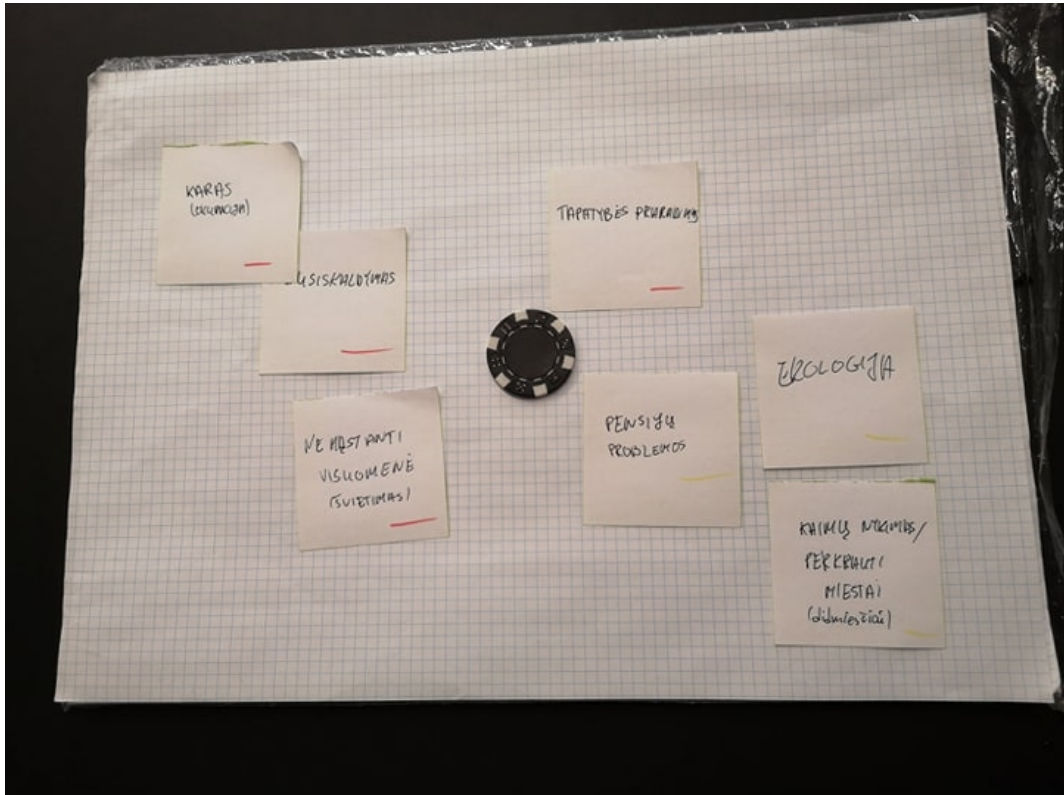
I3: Nes man vis tiek kažkaip atrodo, pirminis dalykas yra tas toks... nu ne toks labai apčiuopiamas, bet kas yra žmonių galvose, kad kažkaip... man atrodo, kad ir ta pati sovietinė okupacija, kokią ji didžiausią žalą padarė, tai ir buvo ne tie, kad ir kaip baisiai skambėtų, ne tie kažkokie trėmimai ar kalėjimai, ar panašiai, bet kiek ilgam, kokiam ilgam laikmečiui mūsų tiesiog protus taip išsiurbė, pratrėnė ir... pritvenkė tokių daug neigiamų dalykų. Tai tiesiog man atrodo, kad svarbiausia, kas yra žmogaus galvoj, todėl aš tas visas tapatybės problemas ir mąstymo, ir susiskaldymo į pirmą vietą statau, o tada iš jų tos kitos išplaukia – socialinės. Nes tiesiog kokia prasmė iš tų... ekonominės gerovės, iš tos pačios ekologijos, iš pensijų gerų, jeigu mes tiesiog būsim, neaišku, kas mes tokie ir kam mes priklausom. Tai va. Taip.

T: Aišku. Gerai. Tai iš tikrųjų man kaip ir aišku, jau pasidarė (*juokiasi*), tai... nežinau, jeigu neturi daugiau ką pridėti...

I3: Turbūt neturiu, nesugalvoju bent šiam momentui.

T: Ok. tai tada labai labai ačiū ir jo, ačiū už skirtą laiką ir už pokalbį.

I3: Ačiū tau.

Priedas nr. 5

Interviu nr. 4

Interviu data: 2020-02-22

Interviu trukmė: 00:38:24

Dalyviai: Informantas nr. 4 (I4), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: *Darius*
- Lytis: vyras / moteris
- Amžius: *27*
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): *Vilnius*
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): *Skuodo r.*
- Išsilavinimas:
 - vidurinis
 - profesinis
 - aukštasis (koleginis ar universitetinis / bakalauras, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti): *nebaigtas magistro*

I4 užrašytos grėsmės:

- karinė grėsmė;
- tarptautinė aplinka (interviu eigoje papildyta: „NATO/ES“);
- informacinės grėsmės;
- soc. apsauga;
- švietimas;
- vieningumas;
- aplinkosauga;
- pilietiškumo stoka.

T: Gavus tavo sutikimą, aš pradėdau įrašą. Ir tada labai dar kartą noriu padėkoti, kad sutikai pasikalbėti apie tuos mane dominančius klausimus. Tai pirmas klausimas būtų tiesiog, kiek laiko tu priklausai Šaulių sąjungai?

I4: Aš priesaiką priėmiau kaip šaulys ne taip jau senai, kaip tik lygiai per Lietuvos šimtmetį, na, jo... oficialiai patapau šauliu. Aš nebuvo jaunas šaulys beveik niekada – nu, turėjau tokį flirtą biškį mokyklos laikais, bet ten beveik nesiskaito – bet Sajoj (*Saja – studentų šaulių korporacija*), kas yra Šaulių sąjungos dalis, esu iš anksčiau. Tiesiog prieš tai buvau kandidatas, o kandidatams yra dar, nu neprivaloma, būt jau priėmus priesaikos ir būt grynai, pilnai Šaulių sąjungos dalim. Tai kaip ir, sakykim, bendrojo sumo būtų apie keturis metus, o šiaip oficialiai du.

T: O kas tave paskatino prisijungti?

I4: Nu, konkrečiai prie Šaulių sąjungos tai taip gavosi, kad nu... buvus draugė (*juokiasi*). Ji iš Sajos buvo ir mane įtraukė. Nu, bet, nu, man tos vi... tie visi dalykai buvo artimi, aš šiaip kariuomenėje esu, jau tada Karo akademijoje studijavau, tiksliau baiginėjau, ir jo, patraukė – prilipo, tai ir likau.

T: O šiaip kodėl svarbu tau atrodo dalyvaut tokios organizacijos veikloje?

I4: Man, nu, tiesiog tai atrodo prasminga. Aš nežinau, tokios gal nuomonės šalininkas, nieko čia, aišku, originalaus, kad tiesiog tiek už savo ar šeimą, ar draugus, ar šalį, ar panašiai, nu, kad, visų pirma, asmeninė atsakomybė yra, ir aš matau tame prasmę, vat, per šitą šalies saugumo ir visoki kitoki stiprinimą. Ir... ir iš dalie savirealizacija ir panašūs dalykai. Gan daug gerų dalykų suteikia.

T: O tada, vat, tave paskatino šie dalykai, o ką apskritai, jeigu taip bendriau žiūrint, Šaulių sąjunga, tavo nuomone, suteikia jaunam žmogui?

I4: Jaunam žmogui... sakykim, jeigu be tų, vat, grynai idealistinių, patriotinių grynai paskatų, kas yra turbūt akivaizdu dažniausiai, tai tiesiog, jo, savirealizacija, nes, nu, tikrai yra labai įvairių, labai įdomių veiklų. Pradedant nuo tų pačių tradiciškai įsivaizduojamų lakstymų su ginklu ir panašiai, ką turbūt dauguma mato, mano, nesusipažinę giliau, iki įvairiausių edukacinių veiklų... Nu, tie patys, jo, įvairūs pilietiniai renginiai, patriotiški ir – kitas dalykas – nu, tai yra, iš tiesų šauliai yra, nu,

šeima, bendruomenė. Tas pats būrys ar kuopa, ar šiaip tas bendruomeniškumo aura yra pas mus gan stipri, ne veltui netgi, vat, sako: „brolis šaulys“, „sesė šaulė“. Ten, vat, tokie smulkūs dalykai, tai parodo tuos, tą, va. jo. Ir tai... jeigu einant toliau į tą saviraiškos pusę labiau.. tiesiog labai platus dalykas yra Šaulių sąjunga. Įvairiausiai formatais. Kur čia minėjau jau tuos, bet yra, pavyzdžiui, mes, kaip viena didžiausių jaunimo – nu, ir ne tik jaunimo, čia mes apimam įvairias amžiaus grupes – organizacija, nu, nevyriausybinė, sakykim... tai dalyvaujam ir kitose veiklose, susijusiose su, vat, per šitą, nevyriausybinių organizacijų, prizmę. Tai tas pats, vat, sakykim, yra LiJOTO (*Lietuvos jaunimo organizacijų taryba*) toks formatas, tai vat, ten, ten save atstovaujam. Bendradarbiaujam su tais pačiais ar skautais, ar ateitininkais ir panašiai. Nu, tiesiog tokia... didelius horizontus iš tiesų ganėtinai atveria, sakykim taip.

T: O kadangi vis tiek Šaulių sąjunga yra pilietinė, nu, pilietiškumą turbūt skatinant organizacija, tai kaip tu pats supranti tą pilietiškumo sąvoką?

I4: Pilietiškumas, nu, esminis, nuo ko man, sakau, galbūt viskas prasideda, bet, aišku, tai per daug abstraktu, yra tiesiog, va, tas atsakomybės klausimas. Kad, visų pirma, ne kažkas yra ten atsakingas ir už tave, ir už tavo gerbūvį, ir už šalį bendrai, jos saugumą, o, visų pirma, tu pats asmeniškai. Tai va, šitas dalykas. Ir... pala, koks klausimas, pakartok dar?

T: Kaip supranti pilietiškumą?

I4: Ai, pilietiškumą. Ir... kitas, sakykim, nu, toks, jeigu irgi bendriau žiūrint, tai tiesiog gal gebėjimas sugyvent su, vat, supančia visuomene, jungtis į kažkokią bendruomenę, kartu spręst kažkokią problemą. Ir, vat, taip kurt, kurt savo aplinką, kaip tu nori, kad būtų, kad atrodytų gražu.

T: O kokį pilietiškumą ugdo Šaulių sąjunga? Nes vis tiek tas pilietiškumas turi daug sluoksnių.

I4: Taip, nu, jeigu... vis tiek irgi čia yra akivaizdu ir nereik nuo to bėgti, taip, mes esam šiek tiek militarinės tos pakraipos, mes... esam susiję su kariuomene, nu, tikrai nereikia mūsų maišyti su kariuomene, tai yra du skirtingi dalykai, kiek tik persidengiantys, tai tas. Nu, ir su tuo, sakykim, labiau galbūt valsty... nu, sakykim, nu, mūsų visas tas pilietiškumas yra orientuotas į valstybingumą. Nu, vis tiek šauliai yra dalinai jėgos struktūra, kuri... kurios pagrindinis tikslas yra

remt šalies saugumą. Nu, tai, sakykim, per šitą yra gal aiškiausiai ir ryškiausiai išreikštas akcentas. O visa kita, ką sakiau, ten bendruomeniškumas, ten, va, toks... kūryba, ten... ir panašiai, tai irgi yra stipru ir svarbu, bet, nu, sakykim, pirmam plane, vat, šitas būtų.

T: Mhm. O kaip, bendrai paėmus, tu vertintum Lietuvoje tą pilietiškumo būklę? (*I4 nusijuokia*)
Kaip apibūdintum Lietuvos visuomenę šituo klausimu?

I4: Net nežinau, kiek aš galiu labai kompetentingai į tai atsakyti, nes aš labai iš savo perspektyvos žiūrėsiu...

T: Tai čia nuomonės.

I4: Jo, jo, jo... Hm... manyčiau, kad... jo kiek, nu, trūksta, bet nesu aš iš tos kategorijos, kuris ten labai dramatinizuoja ir sako, kad čia yra tragedija ir labai, labai blogai. Ypač, vat, gal, sakykim, nu, provincijoj visgi, tarp vyresnio amžiaus taip... nu, yra sunkiau su šitais dalykais, gal tiesiog žmonės mažiau supranta, kam tai yra reikalingas ir... tiesiog gal trūksta akiračio, nes dažnai reikia tiesiog taip pabandyti, pajusti kažką, vat, kažkur įsitraukti ir tada pamatai tą skirtumą. Kad ir smagu, ir, ir daro skirtumą. Ir prasmės turi. Tada tu pamatai. Ir... bet, bet daug yra ir to, ypač mano aplinkoj, nu, taip jau yra šiais laikais, kad gyvenam tuose burbuluose. Na, tai mano burbulė yra daug to pilietiškumo, aš, aš netrūkstų jo. Jo, tai va (*juokiasi*).

T: O dar tada, taip pabaigiant šitą, gal tokią potemę, pavadinkim, kuo iš viso svarbus yra pilietiškumas valstybei?

I4: Nu... jeigu mes save norim matyti kaip demokratišką šalį, kurios piliečiai, visų pirma, yra varomoji galia ir... ir dėl ko tai egzistuoja, nu, tai, nu, tiesiog tai yra pats pamatas, be to, nu, praranda prasmę. Tiesiog gali žiūrėti į valstybę kaip į kažkokią tai, nežinau, jėgos struktūrą, kuri tiesiog, vat... pilie... nu, turi tie žmonės tarnaut šaliai arba atvirkščiai. Tai aš manau, kad demokratinėse šalyse yra labiau tas atvirkščiai – turėtų būt – ir todėl ir yra tas svarbu, kad patys žmonės, visų pirma, būtų pilietiškai, norėtų... kurti tą savo gyvenimą, savo aplinką ir, vat, tai ir yra tas pilietiškumas ir jo svarba. Visų pirma, jie save ir išreiškia per tą ir... padaro, kad ta šalis, valstybė eitų ta linkme, kur jie ir gerai jaučiasi.

T: Gerai, tai jeigu vis tiek dar grįžtant prie pačios Šaulių sąjungos... ji vis tiek susijus su saugumo klausimais vienaip ar kitaip. Tai dabar aš norėčiau tiesiog pereit jau į kitą pokalbio pusę ir pakalbėt truputį apie valstybės grėsmes. Tai... dabar naudosisiu tokį, tokią užduotį kaip ir duosiu, kuri susideda iš kelių etapų. Tai pirmas etapas bus toks, kad prašysiu pagalvoti ir užrašyti ant skirtingų lapelių, tavo galva, kokios grėsmės gali kilti Lietuvos valstybei. Tai... nes tiesiog kiekvienas žmogus jas suvokia kitaip, tai... Tų lapelių gali imt, kiek nori.

I4: Gerai. Čia... būtina ten reitin... nu, tipo, prioriteto rašyt tvarka ar ne?

T: Kol kas gali tiesiog, paskui galėsim pakalbėt apie tuos prioritetus.

I4: Aha, nes... mhm. (*Rašo*)

T: Mhm, jeigu galėtum, kiekvieną ant skirtingo lapelio.

I4: Aa. Supratau. (*Rašo toliau, pabaigęs perstumia lapelius per stalą tyrėjai*) Nu, čia gal kai kurias tiesiog paaiškinsiu, nes turbūt šnekėsime apie jas. (*Užrašytos grėsmės: karinė grėsmė; tarptautinė aplinka (interviu eigoje papildyta: „NATO/ES“); informacinės grėsmės; soc. apsauga; švietimas; vieningumas; aplinkosauga; pilietiškumo stoka*)

T: Taip. Tai dar kol aš tau perduodu šitas grėsmes atgal (*juokiasi*).

I4: A, gerai. (*juokiasi*)

T: Prašysiu, kad sudėliotum galbūt į grupes, va, kaip ir sakei pagal prioritetus. Jeigu atsitinka taip, kad visos yra vienodai svarbios, gali būt viena grupelė, bet tiesiog jeigu matai, kurios yra svarbesnės, tai... sudėliot pagal tai į grupes. (*I4 dėlioja po vieną prioriteto tvarka*)

I4: Nu, sakykim, čia, aišku, dar diskutina... maždaug.

T: Taip. Tai čia yra...

I4: Čia, vat, prioritetais, taip.

T: Prioritetais, gerai. Gal galėtum pažymėt, kurios yra, nu, nuo svarbiausios iki... nu, ta prasme, pagal spalvą, paskui kad tiesiog nesusimaišytumėm, kuri tiksliai yra svarbi ir panašiai.

I4: Aha. Bet reik pabrėžt, kad, nu, aš nesu šimtu procentų apsisprendęs, kad, vat, šita tikrai yra numeris vienas, o ta antra, kaip pavyzdys. Nu, galėčiau sakyt, kad tarp... ar pirma, ar trečia, man jau, tipo, aiškiau, bet tarp pirmos ir antros arba antros ir trečios, nu, dar galbūt pats abejočiau, ar tikrai taip.

T: Mhm. Tai arba... visų pirma, tai, aišku, galėsi viską keist eigoje. Ta prasme, ir braukt, ir pridėt, ir kaitaliot. Bet... ir tai, kad grupelėj nebūtinai po vieną gali būt tą grėsmę. Tai jeigu nori dar pergrupuot...

I4: Tai čia mes norim visas jas sudėliot nuo svarbiausios iki... ar į grupes?

T: Nebūtinai, tiesiog į grupes.

I4: Ai, į grupes.

T: Gali būt, nežinau, 10 grupių.

I4: A, nu tai... Nu, 10 neišeis iš mano kokių 6 lapukų, jo, tai turbūt ne (*juokiasi*). (*Grupuoja darkart*) Nu, vat, sakykim, tokie trys būtų tokie atskiri, bent jau, va, šitų.

T: Ok. Tai ir tada, jeigu gali, pažymėk tiesiog spalvom, brūkštelk, tas skirtingas grupes, kad būtų aišku, kad ten viena spalva yra labai svarbi grupelė, kita...

I4: Tai reik visgi svarbumą sužymėt ar tiesiog atskirti jas kaip grupes?

T: Atskirt. Tiesiog būtent tas grupes, kad atskirtumėm pagal svarbumą, reik... tos spalvos dėl to reikalingos.

I4: (*I4 žymi*) Aš noriu pridėti vieną (*prirašo prie „Tarptautinės aplinkos“: „NATO/ES“*). Per daug siaurai viską... (*Žymi toliau*) Tai va. Sakykim... čia gal taip...

T: Tiesiog kadangi paskui tuos lapukus atskirsim, kad galėtumėm susivokti. Tai raudona yra...

I4: Raudona, sakykim, svarbiausia. Nu, bent jau gyvybiškai tokie. (*Raudonai pažymėta: karinė grėsmė, tarptautinė aplinka, informacinės grėsmės*)

T: Taip.

I4: O kiti... žali bus...

T: Per vidurį?

I4: Jo, per vidurį. (*Žaliai pažymėta: soc. apsauga, švietimas*) Geltoni – mažiau. (*Geltonai pažymėta: vieningumas, aplinkosauga, pilietiškumo stoka*) Nu, aišku, čia...

T: Sąlyginai, ane?

I4: Sąlyginai labai.

T: Gerai. Tai aš dabar duosiu lapą, tiesiog kad būtų aiškios ribos. Duosiu tau žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos valstybę. Tą žetoną gali padėti, kur tik nori, ir... tada paprašysiu, kad tas grėsmes, kurias užrašėi, dėliotum ant lapo aplinkui Lietuvos valstybę. Ir aktualesnes grėsmes dėtum arčiau Lietuvos tos figūrėlės, o mažiau aktualias – toliau. Tai tavo nuomone tiesiog. Išdėliot tokį kaip tinklą tų grėsmių. (*I4 dėlioja*)

I4: Nu, jeigu kaip grupę aš suskirsčiau, bet, pavyzdžiui, aš manau, kad švietimas yra svarbiau, bet aš jį atskyrčiau biškį į kitokio pobūdžio grupę.

T: Mhm. Tai viskas gerai.

I4: Nu, čia labai jau... (*juokiasi*) sakykim, taip...

T: Gerai. Tai aš gal įgarsinsiu, ką užsirašei, kad aš ir pati žinočiau. Tai karinės grėsmės, taip? Tada tarptautinė aplinka, NATO ir ES.

I4: Nu, nebūtinai, bet, sakykim, pagrindinės.

T: Mhm. Tada čia yra informacinės grėsmės, taip?

I4: Mhm.

T: Švietimas, socialinė apsauga, aplinkosauga... pilietiškumo stoka ir vieningumas.

I4: Mhm.

T: Gerai. Dabar jau ir aš žinosiu, ką užsirašei (*juokiasi*). Tai dabar tiesiog ir norėčiau pakalbėt apie tai, ką čia matom. Tai kas paskatino, tarkim, dėti vienas grėsmes arčiau, o kitas – toliau?

I4: Nu, iš esmės aš nebūčiau toks gal, kad sakyčiau, kad vienos yra iš jų mažiau svarbios, kitos – labiau svarbios, tiesiog, vat, sakykim, čia kaip tokia... kaip Maslow piramidė. Nu, nepasakysi, kad vienos yra mažiau svarbios, kitos... Tiesiog, nu, prasideda... be vienu neišliekam, o be kitų išliekam, bet, nu, nėra gerai. (*Juokiasi*) Tai, vat, sakykim, galbūt grėsmė – tai numeris vienas šiuo metu gal net aš matyčiau – tarptautinė aplinka. Kur mūsų sąjungininkų, sakykim, ir pasaulinės tiesiog, dabartinės esamos tvarkos išlaikymas. Bent jau mano požiūriu, kol ta tarptautinė aplinka, jeigu išlieka stabili, nėra kažkokių dramatiškų sukrėtimų, aš visgi nematau, kad visiškai tokių egzistencinės, karinės grėsmės... egzistencinės – kažkokios minimalios provokacijos ir panašiai tikrai išlieka, bet tokios egzistencinės visgi, manau, kad nėra tada galimos, jeigu nėra kažkokio milžiniško sukrėtimo tarptautinėj plotmėj. Vat. Ir nesubyra, kaip pavyzdys, NATO, Europos sąjunga, neprasideda kažkoks globalus karas ir panašiai. Jo... Tai vat. Tada karinė grėsmė. Visgi

matau, sakykim, kaip antrą, jeigu, va, taip įsivaizduojant. Nes kaip ir sakiau, visų pirma, nu, jau paaiškinau tą, bet kažkokios hibridinės ir lokalsios ten kažkokios, jų nereikia atmesti, visko tikrai gali būt, nes, nu, indikacijų tikrai yra daug. Tai, va, ta. Nu, aišku, čia karinė grėsmė, informacinės grėsmės... iš esmės, nu, čia jos susiję, nes tiesiog tos informacinės grėsmės yra dalis karinės grėsmės tiesiog. Nu, dabar taip veikia tiesiog... nu, tie modernūs konfliktai ir karas, kad yra paruošiamos įvairios *šėipingo* (*t. y. operacinio pasiruošimo viena iš pradinių fazių*) fazės ir tai yra viena iš fazių. Bet ji yra šiuo metu galbūt net aktualiausia iš tų karinių grėsmių. Tai vat. Toliau, ką aš matyčiau, tai būtų švietimas. Galbūt. Nes visos kitos, ten, pavyzdžiui, pilietiškumo stoka, ten vieningumas, ta pati aplinkosauga, socialinė apsauga, manau, sutvarkius švietimą, irgi tas labai ženkliai pagerėtų.

T: O tai ką tiksliai turi omenyje po žodžiu „švietimas“?

I4: Švietimą... tiesiog tą, nu, kokybę pakelt. Tiek mokytojo, sakykim, tiek kvalifikaciją, tiek jų, nu, pritraukimą... kad tikrai ateitų ir geriausi, ir motyvuočiausi, ir norėtų pasilikti, ne tik norėtų ateiti, nes įdomu, ir paskui po metų ar dvejų išeit, nes nemato perspektyvų... ir tiek, kad tie patys žmonės tai labiau vertintų. Galbūt. Nu, ir, ir vat... nes tikrai lyginant tuos visus rodiklius ir šiaip pasižiūrėjus į aplinką, ypač provincijose, nu, matom visokių pavyzdžių.

T: Ir kodėl tai laikai grėsme?

I4: Grėsme, nes tiesiog... kad ir kokia mūsų ta geopolitinė, sakykim, aplinka būtų, nu, sakykim, tokia grėsminga, žiūrint, bet iš esmės vis tiek labai daug kas priklauso nuo mūsų, nuo vidinės tvarkos. Ir... mūsų noro kažką daryti, supratimo... ir panašiai. Nu, aš visą laiką imu tos pačios Ukrainos pavyzdį. Nu, ji yra, nu, didelė šalis su daug resursų, industrija gerai, sakykim, išvystyta, karinė pramonė ir panašiai, bet ką mes matom pas juos, tai nekažką matom pas juos. Ir tai nėra... sąlygota, nu, iš esmės vidinio tokio netvarkingumo, tokio suirimo tai yra, visų pirma, sąlygota. O ne todėl būtinai, kad juos... juos ir užpuolė iš esmės todėl, nes jie, nu, ten savy sudarė tam sąlygas. Tai, vat, švietimas, sakykim, tai tas... tuos visus *gapus*, pro kur galima įlįsti, labai sumažina. Nes tada atsiranda ir, sakykim, ir galbūt geresnė ekonomika, didesnis pasitenkinimas šalim, supratimas apie pilietiškumą, apie kitus visus dalykus ir apie tas pačias karines grėsmes, nes, nu, tiesiog išsilavinę žmonės plačiau žiūri į dalykus. Todėl švietimas. Toliau einat tai būtų ta pati socialinė apsauga. Nes,

nu, ok, švietimas toks labai tas, sakykim, fundamentinis, svarbus ir strateginis, bet socialinė ta apsauga, nu, tas yra čia ir dabar, ne, nu, iš tų, sakykim, blogiau gyvenančių žmonių, nematančių tos perspektyvos ir, ir kartais ir pamirštų iš dalies, natūralu, kad jiems kyla tų, sakykim, minčių, kodėl čia yra blogai, kodėl čia jiems nerūpi, kodėl galbūt net pas kitus geriau būtų. Kaip pavyzdys. Ir tai sudaro grėsmę, vat. Jau nekalbant apie tuos moralinius, šiaip etinius reikalus. Apie informacines jau pašnekėjau... Pilietiškumą... nu, irgi, sakykim, jau daugmaž paaiškinau, kodėl tai yra svarbu anksčiau, tai tas pats. Aplinkosauga... nu, gal čia toks labiau globalus, kuris irgi yra labai svarbus, tiesiog labiau fundamentiškai, tai nenorėjau jo išmest. Vieningumas, ką aš čia galbūt galvoj turėjau...

T: Aha, ką čia reiškia?

I4: Jo... Jo, čia toks gal sunkiau man bus paaiškint, bet iš esmės yra... nu, aišku, gal čia ne tik pas mus tas yra, bet manau, kad reikėtų siekt didesnio to vieningumo. Ne tai, kad per būtinai vienodą mąstymą kažkokį tai ir vienos tiesos išpažinimą, bet tokį sugebėjimą kartu sugyvent, kartu, nu, vienas kitą gerbt ir siekt tų bendrų tikslų. Kaip pavyzdys, gali būt čia žiūrint tiek per tą etninę prizmę, kad, sakykim, lietuviai-tautinės mažumos kažkokie skilimai, lūžiai. Arba šiaip požiū... nu, sakykim, miestas–kaimas, iš tų, sakykim, tradicinių... arba... kokie nors, vat, pasiturintys–nepasiturintys. Vat, geras pavyzdys – Lukiškių aikštė. Nu, vat, tokie visokie dalykai, kur, kur, atrodo, lygioj vietoj ir tai, nu, silpnina mus iš esmės.

T: Dėl to skaldymo vidinio?

I4: Taip, taip, taip, taip. Tai va, tai lyg ir aptarėm visas.

T: Tai aplinkosauga labiau globalus?

I4: Taip, taip, nu, toks fone tvyro (*juokiasi*).

T: Bet vis tiek išlaikantis reikšmę, ar ne?

I4: Mhm.

T: O informacinės grėsmės, gal galėtum dar vis tiek plačiau šiek tiek apie jas?

I4: Informacinės tai yra, sakykim, tos informacinės operacijos, dezinformacija, kurios iš esmės, nu, ir skatina, vat, tuos vieningumo plyšius tarp visuomenės tų segmentų... skaldymas ir toj pačioj tarptautinėj... nu... plotmėj. Vat, pateikiama... nu, tiesiog bandoma sukiršinti ir taip susilpnint bendrai tas institucijas, kaip NATO, Europos sąjunga. Ir šiaip, sakykim, Lietuva prieš Lenkiją kokią nors kas mums irgi labai svarbu, arba su Baltijos šalim. Nu, vat, per šitą prizmę.

T: Mhm. Ir kiek to matai dabartinėj Lietuvoj?

I4: Nu, šiaip daug (*juokiasi*). Nu, turiu konkrečių pavyzdžių, jeigu taip imant, kur tiesiogiai mane paliečia. Aš daug kam stengiuos parodyt, tik dabar nebeturiu to paveiksluko, bet kai dar nebuvo šaulys, bet buvau kariūnas trečiam kurse ir Šaulių sąjungai padėjau per jų pratybas... „Žalgiris“ ten būna kasmetinis vasarą ir šauliukams vedžiau ten šaudymus, ten su lengvo kalibro ginklais, ir ten buvo iš Ukrainos būrelis vaikų atvykę, nes ten bendradarbiauja Šaulių sąjunga... ir... nu, aišku, nuotraukos būna viešinamos internete. Ir pasigavo kažkokie tai įdomūs dėdės (*juokiasi*), ir sukompiliavo... žodžiu, uždėjo vaikų, apsirengusių kaip džihadistai su granatsvaidžiais, nuotrauką, ten dar, aš ten toluoj mačiausi su liememe – nu, toks mažas taškiukas, bet supr... žinojau, kad ten aš – ir ten parašyta: „Lietuvos miškinų banditų palikuonys moko teorinių ir praktinių žudymų Ukrainos banderovcų vaikus“ (*juokiasi*), kažkas tokio. (*juokiasi*) Labai žemam lygy, labai juokinga, bet, nu, tai parodo realybę. Kad, nu, tai yra tikra ir tai gali paliest tave konkrečiai.

T: Vyksta šalia. Oho

I4: Tai va. Ir tai, nu, supranti, kad, nu, tai nėra daroma *just for fun*, nu, tai yra siekiama tikslo, kad tai... kad tai yra labai apgailėtina padaryta, tai čia yra kitas klausimas (*juokiasi*), nu, bet... bet tai yra daroma.

T: O tai yra lietuviškai ar rusiškai?

I4: Lietuviškai, bet iš tos versijos, kur, nu, matai, kad turbūt *Google translate* ar kažkas tokio.

T: Pasidarbavo.

I4: Jo.

T: Gerai. O dar šiek tiek apie tą tarptautinę aplinką, tai... ar matai, kad tai kelia labai didelę grėsmę šiandien irgi?

I4: Aš matau. Ką ir sakau, aš tikrai laikausi tos nuomonės, kad visgi... aišku, reik pradėt nuo savo daržo ir nenurašyt visko ant to, bet iš esmės tai yra pagrindinė sąlyga, kad kažkas labai, labai egzistencinio neiškiltų. Nes jeigu išlieka tas tvarumas, kuris eizėja, tai iš esmės... tai tada bus viskas gerai. Daugiau ar mažiau.

T: Mhm. O kaip apskritai tada, taip bendrai paėmus, vertintum Lietuvos saugumo situaciją?

I4: Su iššūkiais (*juokiasi*), bet tikrai ne taip, kad reikėtų kelt kažkokią tai isteriją. Ne, mums tiesiog reik tas grėsmes labai aiškiai suprast ir suprast, kad, nu, ties jom reikia dirbt, bet tikrai nereik jokios isterijos. Tai vat, taip ir suprantu, kad viskas yra valdoma, viskas... iš esmės netgi, sakyčiau, ta karinė grėsmė ir panašiai, jeigu mes savo dalį gerai padarom, aš nem... aš manau, kad tos grėsmės atsitraukia. Todėl aš gal biškį net abejoju, ar... ar, pavyzdžiui, gal net švietimas man gal šiuo metu atr... galbūt net dar svarstau, kas svarbiau – ar šitas, ar šitas.

T: Ar karinė, ar švietimas.

I4: Taip.

T: Mhm. O kaip galvoji, koks Šaulių sąjungos indėlis šitam reikale visam?

I4: Tai labai platus. Nes, nu, mes tiesiogiai... ta karinė grėsmė – yra tie šaulių sąjungos koviniai būriai, yra tie „komendantiniai“ vadinamieji būriai, kurie tiesiog rengias... nu, koviniai būriai, tai jie, sakykim, labai panašūs jau, sakykim, į kariuomenę. Nelįsiu į detales. Taip, jie visgi nėra tolygūs tam. Bet, sakykim, panašu tikrai. Tie kiti, „komendantiniai“ būriai, jie rengias, vat, grynai tam

rėmimui, tam tikrų... tam tikrų funkcijų perėmimui iš kariuomenės, palengvinimo naštos, kad jie galėtų susikoncentruot ten, kur jie geriausiai gali atlikt savo, sakykim, perimt tam tiktų objektų apsaugą, ten... tam tikras logistines, tam tikras žvalgybines, ten, nu, vat, tokias paprastesnes funkcijas. Perimant. Ir... ir kitas dalykas, aš bent jau kaip matau, tiek ta pati kariuomenė, tiek Šaulių sąjunga apskritai ta, sakykim, gynybos kažkokia sistema, visų pirma, mūsų dabartinėm sąlygom jos pagrindinis tikslas yra atgrasantis. Mūsų tikrai nėra tikslas, kad jeigu ateis diena X, gerai sukariaut. Taip, mes tam ruošiamės, bet mes tam ir ruošiamės, ir demonstruojam tą pasiruošimą, kad nereiktų to padaryt, nes, nu, aš būčiau kvailas, jeigu norėčiau mano šaly tai įvyktų ir parodyčiau, koks aš kietas, kaip aš pasiruošęs. Tai... tai va. Tai aš taip matau. O kitose srityse, nu, tiek švietimo, nu... Šaulių sąjunga tuo užsiima. Veda įvairias paskaitas, užsiėmimus atvirus, tiek į išorę, tiek tame viduj. Ypač, vat, pasireklamuosiu (*juokiasi*) – ta mūsų korporacija „Saja“, nu, konkrečiai yra tas tikslas, sakykim, su švietimu, kultūrine ta plotme, visuomeniškumu tiesiogiai susijęs mūsų tas pagrindinis tikslas yra. Toliau tas pats... socialinė apsauga gal mažiau. Nu, nebent imsime tą, kad ten bendruomenė, viens kitam ten prireikus padedam kažkiek, nu, bet, sakykim, vis tiek yra minimalu, mes neišspręsim tų problemų. Bent jau kol kas. Informacinės grėsmės. Tai, vat, ten jos tikrai, gan Šaulių sąjunga tiesiog... tiesiog mes esam gan tokia didelė kritinė masė žmonių, kurie žymiai geriau tai supranta, žymiai aiškiau tai pastebi ir transliuoja į visuomenę – tiek parodo pavyzdžiu, tiek edukuoja. Ir iš esmės su informacinėm grėsmėm tas ir yra – ne tiek reik į jas reaguot, kiek tiesiog reik žinot, kad jos yra, jas suprast, atpažint – ir tada jos tau kaip vanduo nuo žąsies nubėga ir tiek, tiek žinių. Gali tik pasijuokt, va, prie kavos puodelio iš kažkokių *lėvų* dalykų (*juokiasi*). Nu, su tarptautine aplinka – NATO, ES – mes ribotą turim tą... kaip ir kiekvienas nebent pilietis, vat, gali, vat, Šaulių sąjunga bendrauja, pavyzdžiui, su Lenkijos Strėlininkais ten ar kaip ten... ne, ne, ne... kažkaip kitaip jie ten vadinasi. Nu, žodžiu, ten latviai yra Jaunsardze yra, nu, tais pačiais latviais. Jo, vykdo tam tikrą bendradarbiavimą, tai iš dalies irgi skatina gerus santykius, viskas tvarkoj. Bet, nu, vis tiek ribotas poveikis. O prie kitų... pilietiškumą, jo, mes stipriai, tiesiogiai prisidedam. Vieningumo nemanau, kad kol kas labai... nu, tarp savęs, jo, į išorę, nežinau, kiek mes... yra ir pas mus tų problemų įvairiausių. Nesakau, kad kažkaip labiau negu kitur, bet, nu, kaip ir visoj visuomenėj yra to. Aplinkosauga. Manau, kad jo, esam šiaip labiau negu vidutinis, statistinis pilietis, labiau rūpinamės ja, nes šiaip tiesiog šauliai dažniausiai mėgsta aktyviai leist laiką gamtoj ir tai dažniausiai daro disciplinuotai ir tvarkingai. Jo. Tai va.

T: Tai gerai, labai ačiū. Iš tikrųjų būtent pabaigoje ir norėjau pakalbėt apie tai, kaip šaliai gali doris su ne tik karinėm, bet ir kito pobūdžio grėsmės, bet... bet tu būtent viską ir papasakojai. Tai labai ačiū ir tikrai bus labai įdomu panarpliot visą šitą mūsų pokalbį. Tai dėkui.

Priedas nr. 6

Interviu nr. 5

Interviu data: 2020-03-01

Interviu trukmė: 00:26:03

Dalyviai: Informantas nr. 5 (I5), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: *Arnas*
- Lytis: vyras / moteris
- Amžius: *19*
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): *Vilnius*
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): *Vilniaus r.*
- Išsilavinimas:
 - vidurinis
 - profesinis
 - aukštasis (koleginis ar universitetinis / bakalauro, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti): *nebaigtas vidurinis (12 kl.)*

I5 užrašytos grėsmės:

- Rusijos propaganda;
- Rusijos galimos atakos grėsmė;
- per didelis nepasitenkinimas valdžia.

T: Tai gavusi tavo sutikimą, pradėdu įrašą. Ir darkart noriu padėkoti, kad sutikai pakalbėti apie man rūpimus dalykus. Tai iš pat pradžių norėčiau paklausti, kiek laiko tiesiog priklausai Šaulių sąjungai.

I5: Šaulių sąjungai dabar jau šešti metai bėga.

T: Mhm. Tai buvai ir jaunasis šaulys?

I5: Taip. Buvau jaunasis šaulys ir iki šiol dar dirbu su jaunaisiais būtent šauliais kaip būrio vadas.

T: Mhm. O kas paskatino tave prisijungti būtent prie šitos organizacijos?

I5: Kadangi tėvas mane labai motyvavo į karinę kryptį ir tiesiog pamaniau, kad Šaulių sąjunga būtų puiki pradžia mano karinei tarnybai.

T: Tai planuoji ir karo tarnybą paskui?

I5: Taip, Karo akademiją.

T: Supratau. O kodėl tau atrodo iš viso svarbu dalyvaut šitokios organizacijos veikloje?

I5: Hm... toks dabar labai reikia... sukoncentruoti atsakymą. Manau dėl to, kad Šaulių sąjunga yra labai motyvuota į patriotišką ugdymą žmonių ir taip pat mokina pilietiniam pasipriešinimui. Ir tiesiog manau, kad dalyvaut veikloj, kurioj tu mokiesi su bendraminčiais, bus lengviau atėjus dienos X kartu priimti sprendimus, ginant Lietuvą.

T: O, vat, pradėjai jau šnekėti daugmaž apie tai, bet ką tau asmeniškai tada reiškia ta Šaulių sąjunga ir veikla joje?

I5: Na, mano 80% laisvalaikio nueina jai, tai kaip ir mano gyvenimo būdas. Tai realiai vos ne viskas yra Šaulių sąjunga man.

T: O kaip tau atrodo, vis tiek tu esi jaunas žmogus, ir kaip manai, ką Šaulių sąjunga suteikia jaunam žmogui būtent?

I5: Būtent jaunam?

T: Bendrai taip žiūrint.

I5: Manau, suteikia bendraminčių ratą, su kuriais gali pasikalbėti pilietinio pasipriešinimo temomis, padiskutuoti patriotiškumo klausimais.

T: Ir, kaip galvoji, kokios Šaulių sąjungos veiklos atrodo tau reikšmingiausios? Ir kodėl?

I5: Man asmeniškai reikšmingiausias būtų karinis rengimas. Nes manau, kad priešas, prieš kurį kariausim, jisai vis tiek naudos agresiją prieš mus ir negalėsime vien tik tai naudoti nekarinių būdų pasipriešinant. Teks rinktis ginklą.

T: Tai čia yra tokia kaip svarbiausia sritis?

I5: Taip. Būtent karinis rengimas.

T: Mhm. O jau paminėjai apie tą pilietinį pasipriešinimą, tai šita organizacija yra vis tiek susijusi su pilietiškumo ugdymu. Tai kaip tu pats supranti tą pilietiškumą?

I5: Pilietiškumą tai... aš asmeniškai suprantu kaip... norą atiduoti valstybei save, daryti gera nereikalaujant atgal.

T: O kaip manai, kaip Šaulių sąjunga ugdo tą pilietiškumą būtent?

I5: Na, mes dalyvaujame visokiame pilietiškoje šventėje – vasario 16, kovo 11. Iš esmės pats dalyvavimas Šaulių sąjungoje. Mes negauname jokio atlyginimo, tai ateina grynai iš mūsų patriotiškumo.

T: Mhm. Ir kuo jis, tas patriotiškumas, pavyzdžiui, skiriasi nuo pilietiškumo, tavo manymu?

I5: Aš asmeniškai manau, kad patriotiškumas ir pilietiškumas nesiskiria labai stipriai, nes kadangi tai vis tiek yra apie darbą Tėvynei neprašant naudos. Tai, manau, tai yra tas pats.

T: Ir kaip manai, kuo būtent tas pilietiškumas yra svarbus valstybei?

I5: Hm... manau, kad kuo daugiau valstybė turės atsidavusių žmonių, kurie nereikalauja nieko naudos, tuo lengviau bus dirbti ir tuo daugiau naudos gaus valstybė. Čia gal toks truputį negražus pasakymas buvo, nu, bet, manau, taip. Kad kuo daugiau pilietiškų žmonių, tuo didesnė nauda valstybei.

T: Ir per ką jie tą naudą atneša?

I5: Hm... čia reikia dabar pagalvot su šituo klausimu... palaukit... rimtai pasimečiau su šituo klausimu... Galbūt tokią naudą, kad... aš būtent sakyčiau, kad gynybos naudą. Kad kadangi tiek daug pilietiškų žmonių, kad atėjus dienai X, jie visi gintų Lietuvą, nenorėdami gauti jokio atlyginimo. Ta prasme, gautų vien tik iš pašaukimo.

T: Mhm. Tai labiau apie tas karines?

I5: Taip.

T: Supratau. O kaip tu išvis galvoji, kaip vertini Lietuvos visuomenę? Ar jinai yra pilietiška?

I5: Iš esmės dabar, manau, kad pilietiškų žmonių yra daug daugiau negu nepilietiškų. Na, bet tikrąjį Lietuvos veidą pamatytume tikrai atėjus bėdai.

T: O kaip manai, jeigu vertintumėm taip jaunąją ir vyresniąją kartą, tai kaip jas vertini šituo pilietiškumo aspektu?

I5: Nu, kiekvienoj kartoj – tiek jaunoj ar senoj – yra žmonių, kurie gal nepritartų Lietuvos gynimuisi, nes mano, kad mes vis tiek nieko nepasieksime su tokia maža kariuomene. Bet tai yra netiesa. Tai... bet tarp jaunųjų žmonių, manau, yra daugiau patriotiškų žmonių ir pilietiškų.

T: Ok. Gerai. Tai mes dabar pradėjom kalbėt apie tas karines grėsmes, bet aš dar norėsiu ir bendrai pakalbėt apie grėsmes valstybei. Tai naudosiu tokį būdą, kuris susideda iš kelių etapų. Ir dabar duosiu keletą, nu, daug lapelių iš principo ir paprašysiu atlikt tokią kaip ir užduotį. Nu, žaidimo forma. Tai, visų pirma, kadangi skirtingi žmonės skirtingas grėsmes valstybei supranta nevienodai, tai norėčiau paprašyt, kad ant skirtingų lapelių užrašytum viską, kas šauna į galvą, kaip pagalvoji apie galinčias Lietuvai kilti grėsmes.

I5: Mhm.

T: Tai tiesiog tų lapelių gali būti, kiek tik nori. Visą galėsi keisti eigoje. Ta prasme, nėra dabar kažkoks toks galutinis jau variantas būtinai. Bet tiesiog pagalvoti prašau ir parašyti, kas šauna į galvą, kaip pagalvoji apie grėsmes, Lietuvai galinčias kilti.

I5: Galiu? (*Ima lapelius*)

T: Taip, taip, prašau. Tiesiog vieną grėsmę ant vieno lapelio.

I5: Mhm. Žinoma. (*Rašo*) (*po kurio laiko*) Bet čia grėsmės nebūtinai politinės, gali būt ir ekonominės?

T: Gali būt bet kas.

I5: Mhm. (*Rašo toliau*) Galbūt eigoje dar prisiminsiu, dabar kol kas tik tris užrašiau. (*Užrašyta: Rusijos propaganda, Rusijos galimos atakos grėsmė, per didelis nepasitenkinimas valdžia*)

T: Mhm. Jeigu galėtum nuplėšti.

I5: Mhm. (*atskiria lapelius*)

T: Ir tiesiog paprašysiu, kad sudėliotum tas grėsmes, kurias esi užrašęs, į grupes pagal reikšmingumą. Tai yra vienoj grupelėj galbūt ten reikšmingiausi dalykai, kitoj grupelėj – mažiau reikšmingi. Tų grupelių gali būti, kiek tik nori. Gali būti nuo tokio skaičiaus, kiek yra iš viso tų lapelių, iki, na, vienos, jeigu visos grėsmės atrodo vienodai svarbios. Ir tiesiog paprašysiu, kad kiekvieną grupelę pažymėtum skirtinga spalva, na, ir kad išsiaiškintume, kuri spalva ką simbolizuoja daugiaž, kad būtų aišku eigoje paskui. Gali išsirinkti.

I5: Hm... Tai man spalva žymėti pagal grėsmės lygį?

T: Ne, pagal reikšmingumą, kiek tau atrodo svarbi ta grėsmė.

I5: Gerai. (Žymi) (*Raudonai pažymėta: „Rusijos propaganda“; žaliai pažymėta: „Rusijos galimos atakos grėsmė“; geltonai pažymėta: „per didelis nepasitenkinimas valdžia“*)

T: Tai pažymėjai raudonai Rusijos propagandą, ar ne? Tai čia yra koks svarbos..?

I5: Kadangi daug žmonių žiūri rusišką televiziją, tiesiog pradeda tikėti ta propaganda, neatsižvelgdami į faktus.

T: Mhm. Tai čia yra ta aukščiausios svarbos kategorija?

I5: Taip. Kadangi visuomenė yra vienas svarbiausių dalykų.

T: Tada žaliai – Rusijos...

I5: Galimos atakos grėsmė.

T: Vidutinis tas svarbumas tarsi, ar ne? Ir trečia grupė – per didelis...

I5: Nepasitenkinimas valdžia.

T: Mhm. Geltonai.

I5: Čia vidinė tokia grėsmė.

T: Taip. Gerai. Tai tada aš duosiu popieriaus lapą ir duosiu žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos figūrėlę – Lietuvos valstybę. Tai prašysiu, kad tą žetoną padėtum, kur tik nori ant lapo, ir aplink tą Lietuvą sudėliotum savo užrašytas grėsmes. Atstumai nuo Lietuvos simbolizuos, kiek aktuali ta grėsmė, tavo nuomone, yra šiandienai. Tai, žodžiu, kuo arčiau padėsi tą grėsmę, tuo atrodys, kad tau aktualesnė atrodo ta grėsmė, kuo toliau – tuo mažiau aktuali. Viską bet kuriuo momentu galima bus keisti, prirašyt, išbraukti, atitraukti ir panašiai.

I5: (*I5 dėlioja*) Mhm. Manau, taip.

T: Taip sudėliojai. Gerai. Tai dabar tada norėčiau pakalbėt, kodėl pasirinkai užrašyt šituos dalykus ir kas paskatino būtent tokiais atstumais padėliot ir panašiai. Tai pradėkim gal nuo Rusijos propagandos. Jau šiek tiek paaiškinai, bet gal praplėsti galėtum?

I5: Na, kadangi... nu, čia truputį taip būtų susiję pakankamai (*rodo*).

T: Geltonas ir raudonas, ar ne?

I5: Raudonas ir žalias.

T: Tai yra, taip, mhm.

I5: Kadangi propaganda gali nuteikti didžiąją dalį visuomenės, kad, nu, neteisingais dalykais. Iškraipo faktus.

T: Mhm.

I5: Kadangi mūsų kariuomenė iš tiesų nėra labai didelė ir, jeigu ateitų diena X, didįjį vaidmenį atliktų būtent mūsų visuomenė.

T: Mhm.

I5: Jeigu visuomenė bus paveikta propagandos, nebus gerai.

T: Mhm. O... kaip matai, kaip tai dabar veikia, tarkim, Lietuvą?

I5: Nu, kadangi yra specialios institucijos, kurios gaudo visokius propagandinius įrašus ir juos paaškina, kad jie yra netiesa... dabar pamiršau truputį klausimą.

T: Kaip... kaip tai dabar yra aktualu Lietuvai?

I5: Kaip tai dabar yra aktualu. Kadangi vyksta daug pratybų su NATO ir jeigu atvyksta propaganda būtent apie NATO įvykusias pratybas, kad ten, pavyzdžiui, kur vaiką nutrenkė, nors tai buvo irgi netiesa, pasaulio šalys man... patiki ta propaganda ir pamano, kad NATO nėra gerai. Nu, ir vėl... iškraipo faktus.

T: Mhm. O... gerai. Tai šita yra kaip ir artimiausia Lietuvai, ar ne?

I5: Mhm.

T: Ir... ar manai, kad daug žmonių yra, kurie tiki ta propaganda?

I5: Manau, iš kokių 10 žmonių 3 bent jau tikrai tiki ta propaganda.

T: Būtent atėjusia iš Rusijos?

I5: Taip.

T: Gerai... o, pavyzdžiui, kitokie propagandos šaltiniai egzistuoja, tavo manymu, ar nelabai? Ar čia yra pagrindinis?

I5: Manau, būtent iš Rusijos ateinanti propaganda yra pagrindinis šaltinis.

T: Ir tada yra, siejasi, sakei, su žaliuoju – tuo viduriniu – bloku, tai – Rusijos galimos atakos grėsmė. Apie kokią ataką tiksliai kalbi?

I5: Tai būtent apie karo paskelbimas, bet pažymėjau žalia spalva, kadangi mes esame NATO ir nemanau, kad Rusija norėtų iššaukti tokį didelio masto karą.

T: Mhm. Ir, na, gerai. Bet vis tiek ji yra tol... arčiau negu, tarkim, ten tas...

I5: Per didelis nepasitenkinimas valdžia.

T: Taip. Tai kodėl, va, tarkim, taip paskirstei?

I5: Kodėl jų neapkeičiau vietom? Kadangi greitai metu bus rinkimai, būtent Seimo, o kadangi yra didelis nepasitenkinimas Seimu, manau, tai nėra labai didelė grėsmė, nes jinai bus tuoj pakeista.

T: Mhm. Ir tas nepasitenkinimas valdžia, tavo galva, simbolizuoja būtent nepasitenkinimą Seimu?

I5: Bet dabar aš sakau savo asmeninę nuomonę, ne Šaulių sąjungos (*sutrikęs*).

T: Tai taip, tiktai asmeninę, tiktai taip.

I5: Taip, būtent tas nepasitenkinimas Seimu dabartiniu.

T: Ir kaip galvoji, kaip tas, žodžiu, nepasitenkinimas valdžia, ką jis daro, kad kelia grėsmę valstybės lygmeniui?

I5: Tai kelia žmonių nepasitikėjimą valdžios organais ir tiesiog nebėra motyvacijos ją gint. Būtų didesnė motyvacija tiesiog išsikraustyti.

T: Išsikraustyti – turi omeny emigraciją?

I5: Taip. Arba, jeigu ateitų diena X, tiesiog atsirastų tie, kurie palaiko valdžią, ir tie, kurie nepalaiko, ir gali netgi kilti pilietinis karas. Tada bus grėsmė dar iš išorės ir taip pat viduj.

T: Mhm. Gerai, o kaip galvoji, ar apskritai šiuo metu yra saugi Lietuva? Kaip vertini Lietuvos saugumą?

I5: Manau, būtent šiuo metu Lietuva yra saugiausia, kokia tik yra kažkada buvus. Bet vis tiek niekada negalime nesiruošti kažkam. Jeigu patikėsime, kad mes esam visiškai saugūs, mes tiesiog nebesiruošime toliau ateinančiom grėsmėm ir galiausiai tos grėsmės pasieks, ir jau tapsime nebesaugūs. Ir net nepasiruošę atremti.

T: Hm. Bet kas, tavo manymu, kel... nu, sukuria tą, kaip tu sakai, vat, kad dabar yra saugiausia, kokia buvo. Tai kodėl tu taip galvoji?

I5: Būtent dėl didelio masto NATO pratybų Lietuvos teritorijoje. Dėl gerų santykių su NATO. Aš labai daug dėmesio skiriu būtent NATO, kadangi, manau, tai yra mūsų pagrindinis apsaugos įrankis. Tiesiog kariuomenė yra pakankamai šiuo metu didelė, kaip Lietuvai. Ir ji yra puikiai pasiruošus.

T: Mhm. Tai dėl to, dėl to jinai yra...

I5: Būtent karinis saugumas.

T: Mhm. Supratau. Gerai. Tai ir dar norėjau tada pakalbėt šiek tiek iš kitos pusės. Tai kadangi yra labai skirtingų grėsmių tipų: tai tu įvardijai čia propagandą – prie informacinių grėsmių, galima ataka – prie karinių. Bet yra ir tokių daug labai socialinių grėsmių. Viena iš jų, aišku, yra tavo paminėta ten – nepasitenkinimas valdžia. Bet tos socialinės grėsmės dar išsiskirsto į begalę skirtingų tipų. Tai tiesiog, pavyzdžiui, kaip manai, kaip apskritai Šaulių sąjunga prisideda prie valstybės grėsmių mažinimo ir... ir kadangi paminėjau tas skirtingos pobūdžio grėsmes, tai, na, tarkim, tokios kaip skurdas arba emigracija, arba socialinė nelygybė ir panašiai, tai kaip galvoji, ar Šaulių sąjunga būtų pajėgi kovoto su šitom grėsmėm? Tai tokie du klausimai.

I5: Mhm. Kadangi Šaulių sąjunga labai aktyviai dalyvauja visokiuose Maisto bako renginiuose, tai manau, jiniai taip pat kovoja su badu, nepriteklium ir taip, Šaulių sąjunga padeda susidurti su tom, kovoti su tom socialinėm problemom.

T: Tai, žodžiu, jiniai būtų pajėgi, ar ne?

I5: Taip.

T: Irgi prisidėti. Supratau. O kaip, pavyzdžiui, manai, kaip ji... kaip Šaulių sąjunga sugebėtų – arba sugeba galbūt, nesu tikra – dorotis su, tarkim, nepasitenkinimu valdžia?

I5: Su nepasitenkinimu valdžia... (*mąsto*) Nežinau, ar šitas mano pasakymas atsakys į klausimą, bet kadangi neseniai buvo skandalas būtent su Šimašium, Vilniaus meru, ir kadangi jis yra šaulys, labai didelis nepasitenkinimas taip pat kliuvo ir Šaulių sąjungai. Bet kadangi turime atskirti tą karinį gyvenimą ir civilį, ir tiesiog Šimašius nepažeidė jokių Šaulių sąjungos nustatytų įstatymų... bet pala, čia neatsako vis tiek. (*mąsto*) Hm. Ne, nemanau, Šaulių sąjunga nesikiša į valdžią ir politiką, tai manau, jiniai nepadedą susidorot su nepasitenkinimu valdžia.

T: Mhm. O tarkim, su Rusijos propaganda?

I5: Su Rusijos propaganda – taip. Kadangi šauliai patys ieško straipsnių, kurie gali būti galima propaganda, ir siunčia į atitinkamas institucijas, kad kuo greičiau būtų sukurta kontrataka prieš tai. Nu, gynyba, ne kontrataka.

T: Tai, žodžiu, su informacinėm grėsmėm sugeba tvarkytis?

I5: Taip.

T: O... galima ataka – turbūt tiesiogiai ir per karinį tą parengimą?

I5: Taip.

T: Supratau. Kaip galvoji, ar, tarkim, mažas gimstamumas gali būti irgi laikomas valstybės grėsme?

I5: (*mąsto*) Hm. Dabar gal taip keistai atsakysiu, bet kadangi nacistinė Vokietija būtent ir skatino merginas kuo daugiau gimdyti, tai manau, jie matė gimstamumą kaip problemą valstybei ir grėsmę. Tai manau, taip, gimstamumas irgi būtų Lietuvai grėsmė, kadangi mažiau kariuomenės, mažiau žmonių, kurie galėtų dirbt. Čia toks pasenęs truputį požiūris, bet nieko tokio (*juokiasi*).

T: Gerai. Tai jeigu galvojant dar iš kitos pusės, kad yra tos vidinės ir išorinės grėsmės valstybei, tai kaip manai, su... Šaulių sąjunga labiau su kuriom iš šitų grėsmių tvarkosi? Su vidinėm ar išorinėm?

I5: Manau, ir su tom, ir su tom. Kadangi Šaulių sąjunga labai skatina viduj patriotiškumą ir pilietiškumą, tai jinai padeda susidorot su kai kuriom problemom – pavyzdžiui, didelis žmonių nepasitenkinimas Lietuva, kadangi mano, kad jinai yra silpna, bet Šaulių sąjunga parodo kitaip, kad mūsų yra labai daug ir reikia tiesiog tikėti ta idėja, ir viskas bus gerai. O su išorinėm – tai būtent Rusijos galima grėsmė. Mes gin... mes mokomės gintis ir taip būtent susidorojam su ta grėsme.

T: Mhm. Tai, žodžiu, aprėpia platų tokį grėsmių tinklą.

I5: Taip.

T: Supratau. Gerai, tai gal turėtum dar kažką papildyti apie šitą?

I5: Dabar gal truputį taip pasakiau, lyg Šaulių sąjunga pilnai ruošia karius. Bet Šaulių sąjunga taip pat yra daug į pagrindinį pasipriešinimą. Tai – spaudos platinimas, tokie nekariniai veiksmai, kurie padeda pasipriešinti. Tai tiktai, va, tokį sakinį norėjau pridurti. Kad mes taip pat esam rengiami tokiam pagrindžio karui.

T: Mhm. Ir kaip manai, ar tai sugebėtų atlaikyti kažkokią galimą grėsmę?

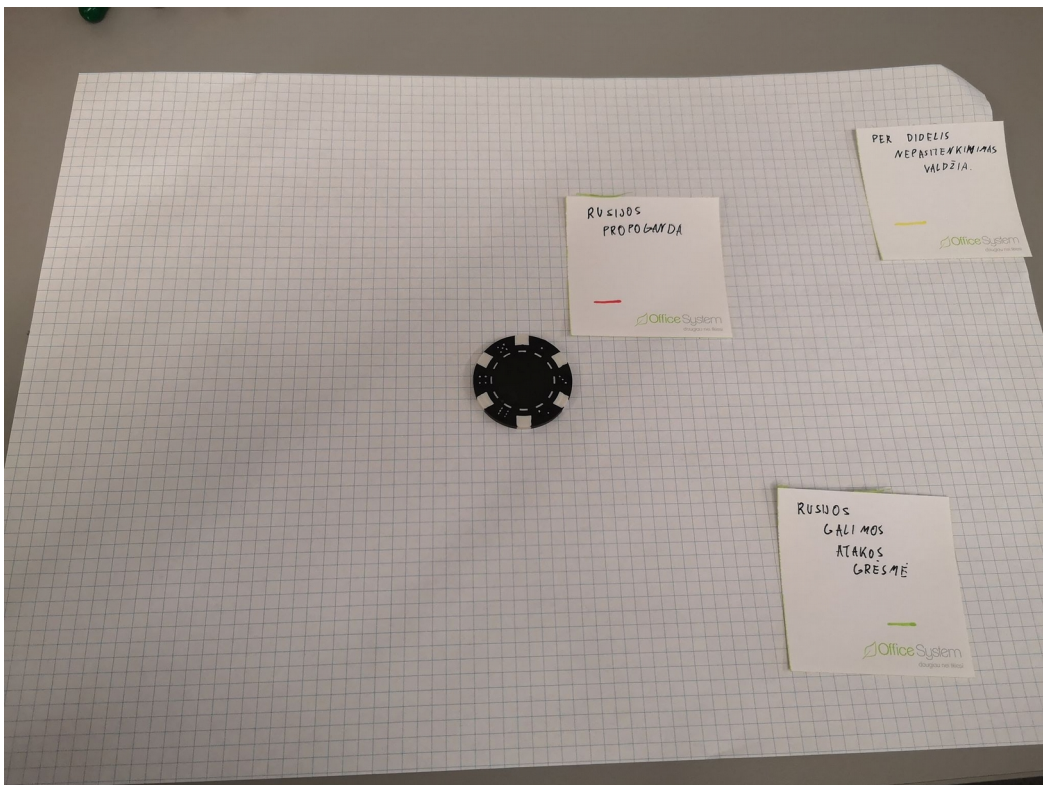
I5: Na, kai... jeigu kariuomenė žlugs ir visas karinis... karinė gynyba žlugs, tada liks vien tiktai pagrindinis darbas. Ir taip, jisai labai padeda, jis palaiko žmonių moralę, duoda kelią bet kuriuo momentu vėl iškilti ir vėl duoti smūgį lemiamą. Ir vėl atgauti laisvę.

T: Supratau. Gerai, tai aš... mes kaip ir išsiaiškinom, kadangi tų grėsmių buvo tik trys, tai išsiaiškinau bent jau aš, ką norėjau. Tai jeigu neturi daugiau, ko pridurti...

I5: Kaip ir ne.

T: Tai tada labai, labai ačiū už pokalbį, labai buvo įdomu išgirst tokią kitokią pusę. Tai va, tai labai dėkui už laiką skirtą.

I5: Ačiū jum.

Priedas nr. 7

Interviu nr. 6

Interviu data: 2020-03-02

Interviu trukmė: 00:52:08

Dalyviai: Informantas nr. 6 (I6), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: *Laura*
- Lytis: vyras / *moteris*
- Amžius: *19*
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): *Alytus / Vilnius*
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): *Alytus*
- Išsilavinimas:
 - *vidurinis*
 - profesinis
 - aukštasis (koleginis ar universitetinis / bakalauro, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti):

I6 užrašytos grėsmės:

- neatnaujinti krizinių situacijų veiksmų planai;
- ES, griunama kitų valstybių, tiesiogiai paveiks Lietuvą silpnėjant ekonomikai, ryšiams tarp ES narių;
- kariniai konfliktai netolimose valstybėse, jų tikimybė persikelti į Lietuvos teritoriją;
- informacinės atakos iš rytų valstybių;
- Astravo atominė elektrinė;
- socialinių tinklų informacijos neliečiamumas ir nevaldymas;
- prasta vidinė komunikacija tarp svarbiausių institucijų įvairiose krizinėse situacijose, nesugebėjimas valdyti situacijas;
- svarbiausių valstybės vadovų savanaudiškumas;

- smurtas ir skurdas.

T: Tai gavusi tavo sutikimą, aš pradėdau įrašą. Iš pradžių noriu tikrai padėkoti, kad sutikai dalyvauti šiame tyrime, man tai labai daug reiškia, man tai labai padės. Ir tuomet pirmas mano klausimas būtų: kiek laiko tu priklausai Šaulių sąjungai?

I6: Aha. Dabar toks labai įdomus klausimas, nes... pirma tokia mano pažintis su Šaulių sąjunga tiesioginė, nu, kaip mano, ne iš kitų žmonių, tai buvo, kai man buvo kokie 12 metų. Tai buvo pirma stovykla, vasaros veikla, į kurią aš nuvykau, tiesiog pasižiūrėjau ir kažkaip dar gal, vis tiek dar truputį nesupratau ir tų savo pačios vertybių, ir Šaulių sąjungos pačios vertybių... ir... nebuvo to kažkokio tai grįžtamojo ryšio, bet paskui po dvejų metų ir vėl nuvykau į tokią pačią stovyklą, maždaug, man atrodo, kiek atsimenu, man tada buvo 14 metų, ir jau rudenį aš įsijungiau į Šaulių sąjungą. Ir paskui... tas visas mano dalyvavimas tęsėsi maždaug iki 17–18 metų, kol sulaukiau, ir tada pasidariau šiokią tokią trumpą pertrauką, kad susistatyt savo visą laiką į visas vėžes, kad ir egzaminam pasiruoščiau, ir tiesiog turėčiau laiko daugiau sau, ir suprasčiau, ko aš noriu. Ir dabar vis tiek po tos pertraukos supratau, kad man to reikia, aš to noriu, ir aš noriu grįžt, ir vėl įsijungt. Ir gal veiklos visos nebus tokios pačios, kaip buvo seniau, bet vis tiek tas toks noras yra išlikęs. Ir jaučiu poreikį.

T: Mhm. Tai, vat, būtent tada įdomu, kas paskatino prisijungti prie šitos organizacijos? Kas per poreikis?

I6: Poreikis. Visų pirma, tai ta pati pirma pažintis tai buvo, kad... per brolių (*juokiasi*). Nes brolis labai aktyviai dalyvavo Šaulių sąjungos veikloj ir vis tiek mačiau aš jį, ypač vasarom kiekvieną dieną praktiškai išeina su uniforma, negrįžta ir... tiesiog šiaip labai tokia Šaulių sąjunga atrodė kaip, vat, tų metų, kaip 12 metų žmogui, atrodė kaip, vat, šeima viena didelė tiesiog. Vat, gal tai labiau ir pritraukė. Paskui irgi tas labiau susidomėjimas, pradėjimas suvokti, kas yra pilietiškumas, patriotiškumas, kad vis dėlto tai yra svarbu. Nes kažkaip visą laiką, sakau, matydama, augdama mačiau tą brolių ir tokį kaip ir pavyzdį. Tai... nebūtinai net kai dar buvau Šaulių sąjungoj jau tokios buvo ideologijos diegiamos, bet ir prieš tai dar. Tai nebuvo labai sunku ir nebuvo labai didelio klausimo, ar man reikia stot, ar nereikia. Tiesiog.

T: Mhm. O tai kodėl išvis tada svarbu dalyvaut šitokios organizacijos veikloje?

I6: Manau, vis tiek labai padeda ugdyt ne tik tas vertybes, kaip ir... yra tie ženklai – tiek ginklas, tiek trimitas. Tai ne tik kad... nu, ta prasme, ne tik yra svarbu mokyt Tėvynę ginklu gint, kaip orientuojasi šiaip labai daug kur, daug organizacijų, bet ir tos visos visuomeninės veiklos yra labai svarbu. Ir... vat, yra, kad Šaulių sąjunga tikrai labai užsiima tuo švietimu, ypač nuo kuo jaunesnio amžiaus šauliukų. Tai, aš manau, labai yra gerai. Nes, sakau, vis tiek kažkokias vertybes įdiegia, ne tik kad lakstyt po miškus ir panašiai, bet ir tiesiog kad ir kažkaip kitaip galvot ir daryt kažką vardan, vardan Lietuvos.

T: Tai kokios tos vertybės tada, tavo galva, yra diegiamos?

I6: Patriotiškumas, pilietiškumas, atsakingumas. Ir labai platus tas atsakingumas – tiek už save, tiek ir už kitus. Toliau – elementariausia tvarka. Moko tvarkos. Pavyzdžiui, moko bendradarbiauti, dirbti kartu ir vertinti tai, ką tu turi, ir žmones aplink tave, ir apskritai tuos... tai, ta prasme, ką tu sugebi. Toliau – taip pat labai išaukština tokį kaip ir švietimą, mokslą. Vis tiek, kad šviestis reikia.

T: Mhm. Tai, pavyzdžiui, dabar pasakei tokias bendras ir, nu, manau, kad čia labai daug apima jos. Bet gal galėtum, pavyzdžiui, ar tu išskirtum kažką, kas grynai, vat, jaunam žmogui labai imponuoja? Ką duoda jaunam žmogui Šaulių sąjunga?

I6: Vis tiek, manau, tas pagrindė yra pilietiškumas ir patriotiškumas. Tai atrodo labai nuvalkiota, bet taip yra. Ir tiesiog tuose elementariausiuose dalykuose dalyvaut ir domėtis, kaip valstybės veikla, nu, ta prasme, kas vyksta pas mus visuomenėj. Kad ir tie patys rinkimai, kad tu turi dalyvaut rinkimuose, nu, kažkaip, atrodo, vis tiek link to pastumia, kad tu turi ir savo nuomonę pareikšt. Tai, va, tiesiog. Kažkaip pastumia link tos pusės.

T: O paminėjai, va, pilietiškumą, tai norėčiau paklausti, kaip tu pati supranti pilietiškumą.

I6: Manau, kad... irgi, vat, kaip ir dabar ką tik minėjau, tas pilietiškumas yra toks, kad, visų pirma, tai yra domėjimasis, yra tokia kaip ir pareiga domėtis, kas vyksta tavo valstybėj, ir dalyvauti

aktyviai veiklose. Ta prasme, ir tas pats savo nuomonės reiškimas, nesvarbu, ar tai būtų rinkimai, ar kažkas kita. Tiesiog, kad to bendro gerbūvio kūrimas toks labiau. Bet ta prasme, atsižvelgiant ne tik į, sakykim, Lietuvos piliečius, bet visus Lietuvoje gyvenančius asmenis. Tai gali būti ir kitų tautybių, ir kitų apskritai pažiūrų, tarkim, žmonės. Visi.

T: Mhm. Ir... tada gal dar šiek tiek, nežinau, gal ir grįžtant, bet kaip tu manai, kokį tą pilietiškumą, kokią formą jo, ugdo būtent Šaulių sąjunga?

I6: Hm. Šiaip labai priklauso nuo to, kur tu dalyvauji veiklose, kokioj rinktinėj. Yra vienos rinktinės, kur labiau gal truputį orientuojasi... kur, kur daugiau laisvės duoda pasirinkt, ką tu, ką tu gali veikt. Kitos rinktinės, kur labiau orientuojasi būtent į tą ginklo, ginklo tą vietą. O šiaip kokios formos orientuojasi į pilietiškumą... hm... šiaip... kaip jauniems šauliams, tai tokios vis tiek būna tos bendresnės visos idėjos ir mintys tokios. O paskiau tu pats renkiesi, ką tu nori, į ką tu nori orientuotis, ką tu nori daugiau šnekėt, su kuo labiau nori dirbt. Tai čia toks kaip pasirinkimo laisvė labiau.

T: O kaip tau atrodo, pavyzdžiui, kuo iš viso tas pilietiškumas yra svarbus valstybei?

I6: Manau, kad... mes esam vis tiek savo valstybės gyventojai, piliečiai, vis tiek. Ir mes turim rūpintis, kad mums būtų ir kitiems būtų čia gerai gyvent. Tai tas tiesiog toks paskatinimas, kad ne gyvent tiesiog šiaip sau, kad kažkas kitas už mus kažką nuspręstų, kažką padarytų, bet tiesiog ir patiems kažką daryti, rūpintis. Ir domėtis. Tai va.

T: O kaip vertintum Lietuvos visuomenę tada tuo pilietiškumo aspektu?

I6: Visą, visą visuomenę?

T: Nu, taip. Kaip vertintum?

I6: Ta prasme, neskirstant į amžiaus grupes?

T: Galima ir paskirstyt, jeigu norisi.

I6: Tai... šiaip iš tikrųjų labai sunku pasakyti, nes yra daug tokių žmonių, su kuriais nebendrauji ir tu nežinai, kaip tos tam tikros grupės, amžiaus grupės reaguoja. Bet aš manau, kad vis dėlto yra to jaunimo, nu... kiek, tarkim, nuo 14 iki 29 metų vis tiek to jaunimo tikrai yra aktyvaus ir pilietiškai. Ir tikrai yra, kurie rūpinasi, ir, aš manau, iš jų užaugs tikrai gana pilietiškai žmonės. Bet, aišku, yra ir nemažai tokių, kur tikrai... tikrai nemažai yra tokių, kur jiems nėra aktualu tokie dalykai. O su vyresniais, kalbant apie vyresnius žmones, tai, vat, irgi labai galiu pasakyti, kad tie žmonės, kurie matė tą vis tiek, to gyvenimo iki 91-ų metų, tarkim, tai irgi labai skirtingų požiūrių yra. Yra vieni tie, kurie irgi kovoja ir irgi galima prie to jaunimo priskirti aktyvaus, o yra kiti, kur jiems tiesiog ta nusistovėjusi tvarka yra gera ir jie prie visko prisitaikys. Taip labai išskirti būtų sunku ir pasakyti, kokių žmonių daugiau, mažiau.

T: Mišru, žodžiu.

I6: Mišru. Ir sakau, iš tikrųjų mane supa labiau žmonės tokie visuomeniški, tai negalėčiau pasakyti tikrai. (*juokiasi*)

T: Gerai. Ir dabar kadangi sakiau, kad jo, tas pilietiškumas, nes Šaulių sąjunga būtent į tai irgi orientuojasi, bet dabar dar norėčiau pakalbėti ir apie valstybės grėsmes. Tai naudosisi tokį metodą – duosiu tokią kaip ir užduotį, čia tokia žaidimo forma. Šita užduotis susidės iš kelių etapų. Tai, visų pirma, duosiu tau daug lapelių ir, na, kadangi valstybės grėsmes kiekvienas žmogus supranta visiškai skirtingai, tai norėčiau, kad pagalvotum ir parašytum, kas tau šauna į galvą, kai pagalvoji apie galinčias Lietuvos valstybei kilti grėsmes.

I6: Kiek aš turiu laiko tam? (*Juokiasi*)

T: Bet kiek. Visiškai gali bet kiek prirašyti, tiesiog vieną grėsmę prašysiu rašyti ant vieno lapelio. Tiesiog, kad kiekviena ant skirtingo lapelio būtų.

I6: Gerai.

T: Ir visiškai laisvė, ką tik nori.

I6: Gerai, gerai. Bet Lietuvai būtent?

T: Taip. Kokios grėsmės gali kilti Lietuvos valstybei, tavo galva?

(I6 rašo)

T: (Po kurio laiko patikslina) Mhm. Tiktai vieną grėsmę ant vieno lapelio, gerai?

I6: Mhm. (rašo toliau) (po kurio laiko) Užteks gal (juokiasi).

T: Kaip nori. Jeigu...

I6: Aš galvoju dabar. Gal dar pagalvot kažką reikia.

T: Šiaip bet kurio etapo metu bus galima viską keisti, tai, ta prasme...

I6: Atsakymą, ta prasme?

T: Jo, jeigu, pavyzdžiui – nesakau, kad taip reikia daryti būtinai – bet tiesiog, na, jeigu norėsis, jeigu pamatysi, kad kažkaip vis dėlto kitaip galvoji arba kad o, dar kažką prisiminei, norėtum dar papildyt. Tai bus galima prirašyt ir braukti, ir ką tik norėsis, tą daryti.

I6: A, tai gerai.

T: Čia nėra galutinis variantas, žodžiu. Nebūtinai. Tai gerai, gal galėtum perskaityti, ką užrašei, nes aš ten nelabai mačiau.

I6: Socialinių tinklų informacijos neliečiamumas ir nevaldymas – paaiškint, nepaaiškint?

T: Paskui gal pakalbėsime, aha.

I6: Gerai. Neatnaujinti krizinių situacijų veiksmų planai. Tuomet kariniai konfliktai netolimose valstybėse, jų tikimybė persikelti į Lietuvos teritoriją. Svarbiausių valstybės vadovų savanaudiškumas. Prasta vidinė komunikacija tarp svarbiausių institucijų įvairiose krizinėse situacijose, nesugebėjimas valdyti situacijas. Informacinės atakos iš rytų valstybių. Astravo atominė elektrinė. Ir: griunama Europos sąjunga ir tiesiog tas poveikis to, viso to Lietuvai.

T: Mhm. Tai gerai, kiek čia tų grėsmių yra, aš nelabai suskaičiavau dabar tai, bet...

I6: Aštuonios.

T: Aštuonios. Tai tiesiog dabar prašyčiau, kad... čia, va, turiu labai daug flomasterių ir prašyčiau, kad sudėliotum tas grėsmes į grupeles pagal svarbą, tavo manymu. Galbūt vienos yra svarbesnės, kitos – mažiau svarbios. Galbūt visos yra vienodai svarbios. Na, žodžiu, tų grupelių...

I6: Kiek grupių?

T: Kiek tik nori, gali būti, kiek tau atrodo. Flomasteriai yra tam, kad tą grupelę, nu, brūkšteltum, tiesiog pažymėtum viena spalva.

I6: *(I6 dėlioja)* Gerai. *(Žymi. Mėlynai pažymėta: neatnaujinti krizinių situacijų veiksmų planai; ES, griunama kitų valstybių, tiesiogiai paveiks Lietuvą silpnėjant ekonomikai, ryšiams tarp ES narių; informacinės atakos iš rytų valstybių. Žaliai pažymėta: kariniai konfliktai netolimose valstybėse, jų tikimybė persikelti į Lietuvos teritoriją. Raudonai pažymėta: Astravo atominė elektrinė; socialinių tinklų informacijos neliečiamumas ir nevaldymas; prasta vidinė komunikacija tarp svarbiausių institucijų įvairiose krizinėse situacijose, nesugebėjimas valdyti situacijas; svarbiausių valstybės vadovų savanaudiškumas.)*

T: Tai turim tris grupeles, ar ne? Gal galėtum įgarsinti, ką kiekviena iš jų reiškia, ta spalva?

I6: Žalia, tarkim, mažiausiai gal tokia greičiausiai tikėtina, nu, ta prasme, artimiausiu metu. Tai yra: kariniai konfliktai netolimose valstybėse, jų tikimybė persikelti į Lietuvos teritoriją.

T: Aha. Tai čia kaip ir mažiausias svarbumas? Tą reiškia?

I6: Galima sakyti. Ta prasme... hm... gal turiu omeny, kad jai sutvarkyt lab... daugiausiai reikia laiko. Tokio. Jo, o kitas pirmiausia reikia taip sutvarkyt. Jeigu susitvarkai, susitvarkysi su kitom, tai taip ir lengviau bus kitas išspręst problemas. Toliau – antra grupė: informacinės atakos iš rytų valstybių, Europos sąjunga griaunama ir tai... to, viso to poveikis Lietuvai ir neatnaujinti krizinių situacijų veiksmų planai.

T: Tai mėlynai, aha.

I6: Ir trečia grupė: socialinių tinklų informacijos neliečiamumas ir nevaldymas, Astravo atominė elektrinė, svarbiausių valstybės vadovų savanaudiškumas ir prasta vidinė komunikacija tarp svarbiausių institucijose, institucijų (*pasitaiso*) įvairiose krizinėse situacijose ir nesugebėjimas valdyti tas situacijas.

T: Mhm. Raudonai.

I6: Raudona spalva, jo.

T: Tai kaip ir... vis tiek nuo to aukščiausio lygio tai raudona, mėlyna ir žalia gaunasi?

I6: Mhm.

T: Gerai. Tiesiog, kad išsiaiškintume, ką kas reiškia, kad abi būtumėm vienodai supratusias. Tai aš dabar turiu lapą popieriaus ir duosiu tau žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos valstybę tiesiog. Tai tą žetoną gali padėti, kur tik nori ant lapo, ir aplink jį prašyčiau, kad sudėliotum šitas grėsmes, kurias užsirašei, pagal aktualumą. Kaip tau atrodo. Tai, žodžiu, atstumas nuo Lietuvos valstybės priklaus... na, reikš tai, kiek aktuali tau atrodo ta grėsmė.

I6: Aha.

T: Tai kuo arčiau padėsi, tuo aktualia, aktualesne tu ją laikai, kuo toliau – tuo mažiau aktualia. Ir viskas vėlgi, tai, kaip išdėliosi, nėra būtinai galutinis variantas, galima bus permąstyti, jeigu norėsis, ir panašiai.

I6: (*I6 dėlioja*) Maždaug taip, manau.

T: Mhm. Gerai. Tai tiesiog dabar būtent apie šitą grėsmių, tavo užrašytų ir išdėliotų, tinklą ir norėčiau pasikalbėt. Tai tiesiog kaip pasirinkai užrašyt šitas grėsmes, kas paskatino jas padėti būtent tokia tvarka, tokiais atstumais ir panašiai? Tai nuo ko norėtum pradėt... Na, tarkim, ką arčiausiai Lietuvos padėjai – tai kas lėmė, kad būtent taip?

I6: Tai aš bandžiau tą tokį kaip ir ratą sukurt. Ir hm... iš penkių lapelių keturi yra susiję, galima sakyti, su komunikacija. Tai, kaip ir sakiau, ta viena, pati pagrindinė problema įvairiausių sričių, bet, aš manau, ją išsprendus, su kitom tvarkytis būtų žymiai lengviau. Tai ir tos... su atakom... gerai, aišku, socialinių tinklų informacijos neliečiamumą tai sutvarkyt labai būtų sunku, nes vis dėlto mes, tarkim, prie feisbuko, prie instagramo priėjimo labai didelio neturim, va, tokio, kad galėtum ten labai kažką daryt. Irgi nevaldymas tų socialinių tinklų – tai tas pats kaip ir, galima sakyti, nu, nesukontroliuosi informacijos ir iš tų visokių trolių puslapių, ir panašiai, ir ne tik...

T: Tai kokią, kokią grėsmę valstybei kelia būtent, pavyzdžiui, socialinių tinklų tas... informacijos nesuvaldymas, ar ne?

I6: Nes, jo... socialinių tinklų vartotojus labai lengvai galima paveikt tiesiog su ta infomacija. Vis tiek mes labai daug laiko praleidžiam socialiniuose tinkluose per dieną ir gaunam visokios informacijos, ir tas, nu, paprastas žmogus, jeigu jisai vis tiek nesidomi, nežino, kad tų visokių puslapių yra nekokių ir ne gera žadančių, tai jis neatskirt gali, kad vis dėlto kažkas yra su tuo negerai. Ir visokia informacija taigi. Su tuo pačiu, tarkim, ir dabartiniu virusu. Atrodo, tokia tema, kur tu gali kažko, ta prasme, atrodo, nesinaudoja žmonės tuo dalyku, bet vis dėlto naudojasi, ir tuo pačiu virusu, ir vis tiek tą paniką tokią ir sumišimą kelia. Ir, nu, kai kam tai yra naudinga. Bet žodžiu. Čia su ta, informaciniais tokiais dalykais. Ir informacinės atakos iš rytų valstybių – tai čia, nu, irgi panašiai. Bet tas tiesiog, kad parašiau ant atskiro lapelio socialinių tinklų informacijos neliečiamumą, nes tai susiję ne tik su rytų valstybėm, bet kaip ir su Vakarais. Tiesiog mes... tarkim,

irgi apie tuos pačius rinkimus... ir su... politiniu tuo, vat, kampanijos laikotarpiu tiesiog reikėtų atskirus reikalavimus taikyt feisbukui ir panašiai, bet, nu... pas m... nu, ta prasme, mes negalim nieko panašaus padaryt. Tai va. Toliau dar vienas lapelis. Prasta vidinė komunikacija tarp svarbiausių institucijų įvairiose krizinėse situacijose ir nesugebėjimas valdyti tos situacijos.

T: Čia šitas, ar ne? (*rodo*)

I6: Jo.

T: Tai ką, ką būtent turi omenyje... šitaip?

I6: Hm... tarkim, kaip pavyzdys irgi dabartinis koronos virusas (*nusijuokia*). Tiesiog, kad... ta... nu, informacijos tiesiog tas, galima sakyti, skleidimas, pagalvojus... trečią valandą nakties skelbti spaudos konferenciją (*kalbama apie aktualijas: užfiksavus pirmąjį koronaviruso atvejį, Sveikatos apsaugos ministras surengė spaudos konferenciją 3 val. ryto*), tai jau... yra toks kaip irgi, kaip panikos kėlimas. Tuo labiau ne tai, kad tai daro tik žurnalistai, bet ir valstybės vadovai realiai. Tai, manau, tai yra... nu, ta prasme, reikėjo tikrai su kažkuo labiau pasitarti ir ką žmonės apie tai mano. Bet irgi... galim paimt tą pačią Alytaus situaciją (*turimas galvoje gaisras padangų perdirbimo gamykloje Alytuje 2019 m. rudenį*). Kaip buvo tikrai nesusišnekėta su ministre (*Vidaus reikalų ministre*) ir kaip nesulaukė pagalbos miestas.

T: Ir kuo, tavo galva, tai kelia grėsmę valstybei?

I6: Tiesiog piliečiai, gyventojai pradeda nepasitikėti valstybės vadovais, jų autoritetingu. Ir apskritai, ta prasme, tokia... ne tai, kad panika, bet... tokias neigiamas emocijas vis tiek truputį sėja ir... ir tai labai gera sukurta terpė toms visoms informacinėms atakoms. Tokiose krizinėse situacijose jom vystytis. Tai va. Toliau dar vienas lapelis aplink žetoną. Tai yra svarbiausių valstybės vadovų savanaudiškumas.

T: Aha. Ką čia reiškia?

I6: Tokias... jo, labai įdomiai (*nusijuokia*). Nu, tas savan... savę... sau naudos ieškojimas. Ir savų interesų iškėlimas aukščiau už valstybės. Nes jeigu tu, aš manau, jeigu tu esi jau valstybės vadovas, vienas iš tų pagrindinių asmenų, tai tu... nu, savo interesų negali aukščiau tikrai kelt ir turi žiūrėti labiau valstybės reikalų. Ir irgi galima pašnekėti apie tokį dalyką kaip knygą „Kabinetas 339“ (*nusijuokia*), ten irgi labai, labai daug irgi papasakota. Nežinau – skaitei, neskaitei?

T: Ne, aš dar neskaitei.

I6: Yra vis dėlto papasakota apie tų savanaudiškumą gal tokių. Nu, aišku, čia yra žmogiška savybė, tu nieko nepadarysi ir jeigu tave lengva buvo veikti, tu irgi nieko nepadarysi, bet... čia vis dėlto yra problema.

T: O kuo tai, na, tą nesaugumą sukuria?

I6: Irgi. Vis dėlto viskas išaiškėja anksčiau ar vėliau, ar iš tos pačios žiniasklaidos pagalba, ar ko. Irgi kelia nepasitikėjimą, visų pirma, valstybės vadovais ir iš tikrųjų labai daug atskleidžia visokių, kaip čia pasakyti, situacijų. Tokių, kurių neturėtų būti. Ta prasme, kas vyksta ne pagal įstatymus ir panašiai. Tai irgi tas kaip ir toks nepasitikėjimas kuriamas ir... kuriuo paskui naudojama labai lengvai.

T: O kaip tuo galima pasinaudoti?

I6: Paprasčiausiai (*nusijuokia*). Parašomas kažkoks straipsnis, tarkim, ane? Pasidalinama juo feisbuke ir panašiai. Ir užtenka, tarkim, vienas žmogus kažką parašo po tuo straipsniu, kažką neigiamo. Nu, paprasčiausiai, ta prasme, ar kažką išgalvoja net – ir žmonės tuo patiki.

T: Mhm.

I6: Tai nėra sunku čia labai. Toliau dar vienas lapelis aplink žetoną yra Astravo atominė elektrinė. Aktualus klausimas, manau, vis tie šiandien dienai. Jo, iš istorijos nepasimokė kai kurie žmonės, gal pasimokė, bet gal tai kaip tik naudoja irgi kaip ginklą tiesioginį prieš, prieš, vat, valstybes, aplink tai

esa... aplink šią ele... atominę elektrinę esančias. Ir manau, tai vis dėlto yra grėsmė... su kuria kažkaip tai reikia tvarkytis.

T: Ir kaip tu įvardintum, kuo konkrečiai tai kelia grėsmę? Nu, ta prasme, tavo nuomone tiesiog.

I6: Tiesiogiai (*nusijuokia*). Ta prasme, kad, nu, vis tiek nelaimės atveju. Nu, ta prasme, vis tiek kažkada ta nelaimė – anksčiau ar vėliau – tikriausiai, kad atsitiks didesnė ar mažesnė. Nesakau, kad antras Černobylius bus, bet vis tiek tų nelaimių būna, tai... tiesiog. Ir, aišku, mes jau kai turėjom tą tokį pavyzdį Černobylio tą patį: jeigu pasklis žinia apie kažkokią nelaimę, tai irgi bus pasėta panika tiesiog, neaišku, kaip žmonės reaguos, bet reaguos tikrai kad neramiai.

T: M, supratau.

I6: Tai toks kaip ir ginklas – tiek tiesioginis tas, kad žmogaus sveikatai, tiek, tiek, kad šiaip morališkai žmogų paveikt. Ir toliau šiek tiek į eilutę sudėjau, kad: kariniai konfliktai netolimose valstybėse ir jų tikimybė persikelti į Lietuvos teritoriją. Padėjau toliau, nes vis dėlto jau kiek metų ir Ukrainoj tie visi konfliktai vyksta ir panašiai, ir... kai viskas prasidėjo, žinoma, buvo neramu labai. Dabar kažkaip susigyvenai su tuo ir susitaikai. Aišku, jeigu ten labai progresuotų šitas dalykas, nebūtų... ta prasme, vėl tas, ta baimė atsinaujintų. Dabar kažkaip, atrodo, yra kitų dalykų, dėl kurių turėtum pirma jaudintis. Ir sakau, susitvarkius su tam tikrais dalykais, su kitais bus lengviau. Tai vat. Toliau dar vienas – griunama Europos sąjunga ir tai tiesiogiai veikia Lietuvą. Aš parašiau, išskyrčiau būtent ekonomikai, bet, nu, viskam, ta prasme, tinka, nes...

T: O kuo tai, kaip tai veikia?

I6: Kaip tai veikia? Ta pati pasitraukus Didžioji Britanija – didelis, ta prasme... di... viena iš tų valstybių, kuri daugiausiai investicijų į tą Europos sąjungą nešė. Paskui kažką, dabar neatsimenu, skaičius esu, kad kitur jau irgi tokių kaip ir, kaip ir norų kyla. Tai va, tai iš tikrųjų neaišku, kaip tai paveiks, bet, aš manau, tikrai naudos iš to nebus. Ir manau, kad tai gali būt kažkaip vis tiek prisidėję ir, tarkim, tos kitos didžiosios šalys, kaip ir ta pati Kinija ar Amerika, tiesiog joms naudinga, kai yra tokia didelė sąjunga išardoma po biškį. Ir paskutinis lapelis tai yra: neatnaujinti krizinių situacijų veiksmų planai. Parašiau tiesiog, nes irgi, kalbant apie tą patį Alytų, kai tas, vat... nu, ta prasme,

atsitiko situacija, kuri visiškai buvo neplanuota, ir nenumatyta bent jau, nepagarsinta, va, toks dalykas, kad gali kažkokia tokia grėsmė grėst. Tai tas planas buvo neatnaujintas ir tiesiog teko improvizuoti žmonėm. Bet... nieks nežino, kaip kokioj situacijoj, kaip viskas baigsis, ar geriau, ar blogiau. Tai va.

T: Aha. Tai... ar turi kažkokį konkretų būtent, pavyzdžiui, apie karinius konfliktus, turi konkretų pavyzdį, ar ne, galvoje? Minėjai Ukrainą...

I6: Ukrainą, jo.

T: Ukrainos būtent, ar ne, čia konfliktas?

I6: Dabar, sakau, kažkaip, nu, kita informacija užgožia visą tą informaciją, tai kažkaip... apmažėjo, va, tas visas domėjimasis visas, tai kažkaip ne... negaliu, va, dabar pasakyti, kas vyksta. Bet reikėtų pasidomėt.

T: Aha. Aš dabar dar bandau įskaityti.

I6: Galiu pasukt. (*pasuką lapą*)

T: Tiesiog, jo, gal taip galim.

I6: Dar raštas nelabai įskaitomas (*nusijuokia*).

T: Raštas tai įskaitomas, tiesiog bandau susižiūrėt viską. Tarkim, ar... kokį matytum ryšį tarp prastos vidinės komunikacijos, va, tarkim, ir neatnaujintų situacijų veiksmų planų, tų krizinių situacijų?

I6: Tai, vat, irgi labai, labai geras pavyzdys Alytaus. Žodžiu... neatnaujinti kriziniai situacijų planai... tiesiog, kad, va, kai ta situacija atsitinka, nu... neturi tu savo plano. Ta prasme, jis būna pasenęs, jis būna neatnaujintas. Ir tu realiai viską turi daryt nuo pradžių, tu jau nelabai pasinaudosi tuo planu. Ir be komunikacijos nieko nebus. Ta prasme, tau reikia su kažkuo komunikuot, su visais

ir dėl visko, dėl priemonių, dėl pagalbos, dėl informavimo žmonių. Ir jeigu tu nekomunikuosi, tai nieko ir nebus. Tas pats, tarkim, gerai, dabar gerą pavyzdį pateiksiu, bet čia nebuvo vidinė komunikacija. Tarkim, Alytaus meras, kaip jisai komunikavo. Nu, ta prasme, aš jį pati *followinu*... seku feisbuke, aš jį turiu drauguose irgi, tai kiekvieną dieną bent po vieno kažkokį tai pranešimą įdėdavo visą laiką, kaip ten viskas sekasi. Ir... tai čia kaip tokia komunikacija tarp vartotojų feisbuko ir jo. Kad jis tą savo auditoriją užsiaugino tokią. Bet vis dėlto, tarkim, tarp pačių valstybės vadovų, tai... svarbu tą, ta prasme, gerą komunikaciją palaikyt ir čia, manau, vis dėlto visa esmė yra komunikacijos specialistuose, o ne, ne kažkur kitur. Tiesiog jeigu žmogus išmano tai, ką jis daro, tai jis susitvarkys su bet kuo.

T: Aha. O kaip tada apskritai vertini Lietuvos saugumą? Ta prasme, Lietuvą saugumo aspektu.

I6: Kuriuos... kuriuo klausimu būtent?

T: Bendrai. Koks yra bendras įspūdis?

I6: Bendrai? Aišku, yra kur pasistengt, labai yra kur pasistengt. Aš sakau, pirma, tada reikėtų gal dirbt su ta komunikacija pačia. Tokia gal... stengtis įgyt žmonių pasitikėjimą. Aišku, dabar rinkimai tuoj, rudenį, tai pažiūrėsime, kas bus, kas bus po jų – gal... gal bus labai rinkėjai, žmonės patenkinti tuo, ką išsirinko. Nes šiam momentui tai, ką mes turim, tai matosi, kad hm... nėra pasitikėjimo – tiek parlamen... nu, ta prasme, Seimu, tiek ministras. Tai tikėkimės, kažkas pasikeis. Bet šiaip, sakau, yra kur pasistengt. Ir tos... gerai, tarkim, vidinės, tos visos vidinės kyl... iš vidaus kylančios grėsmės, tai jas galima pasistengt, bet kaip su, vat, iš aplinkos tos aplinkinės, tai jau labai įdomu. Bet manau, grėsmė yra. Jinai gal nebus labai greitai, bet... ta prasme, kad jinai gal išsipildys, nu, tikėkimės, neišsipildys, bet jeigu taip atsitiktų, kad... tai ne po metų, ne po dviejų, bet... nu, vėliau, vėliau.

T: Vėliau – turi omeny kurias grėsmes?

I6: Tai, tarkim, kad griauinama Europos sąjunga...

T: Ai, šitos.

I6: Visos tos pasekmės. Astravo atominė elektrinė.

T: Išorinės, ar ne?

Jo. Ir kariniai konfliktai.

T: O kaip apie informacines atakas iš rytų valstybių?

I6: Tai jos vyksta jau (*nusijuokia*). Jo jau senai vyksta, labai senai. Tai šitą dalyką yra šiaip labai sunku suvaldyt, tai... nežinau. Kaip su... šiaip, nu, ta prasme, mum labai sunku būtų tokį dalyką suvaldyt, tai...

T: O kalbant apie tą suvaldymą, tai kaip galvoji, kokia reikšmė apskritai Lietuvos saugumo aspektu ir galbūt šitų, tavo užrašytų, grėsmių aspektais tenka Šaulių sąjungai?

I6: Hm.

T: Kaip ji pajėgi dorotis su tais saugumo klausimais?

I6: Jeigu kalbant apie, va, šituos visus vidinius, tai... hm... viskas realiai, dauguma dalykų, kalbant yra... ta prasme, yra susiję su socialiniais tinklais. Tai, vat, įdomu, ką Šaulių sąjunga galėtų padaryt, jina galėtų, aišku, sukurt dar didesnį, tokį suburt dar didesnį ratą tokių gerbėjų, galima sakyt, pasekėjų aplink save, jau mes ir taip turim ten ir, ta prasme, žinomų žmonių, kurie yra šauliai ir kurie, va, tai labai garsina, ir kitus įtraukia. Tai tie patys žmonės garsūs galėtų kažkaip, vat, žinias nešt visokias, tą tikslią informaciją. Toliau... hm... sugebėjimas valdyt situacijas... prasta vidinė komunikacija tarp svarbiausių institucijų, tai čia būtų labai sunku iš tikrųjų, nes irgi... komunikuoja labiau vis dėlto, ta prasme, ta komunikacija vyksta tarp politikų ir Šaulių sąjunga vis tiek nėra su tais labai politiniais dalykais ir... neturi, nu, ta prasme, nei į vieną, nei į kitą pusę, tai prie šito dalyko labai sunku būtų prisiliest.

T: O apskritai kaip Šaulių sąjunga prisideda prie Lietuvos saugumo? Gal nebūtinai su šitom konkrečiom grėsmėm, bet, nu, apskritai.

I6: Kalbant apie jaunimą (*juokiasi*), tai iš tikrųjų nebūtinai tas vertybes diegia, bet net tie patys jaunuoliai, paaugliai pamato kažką, einantį, pavyzdžiui, su uniforma, jų amžiaus žmogų ar jaunesnį, kažkaip vis tiek, manau, daugumai toks kaip ir būna pastūmėjimas, kad, va, žiūrėk, ta prasme, ne tai, kad, ne tik, kad gražiai atrodo, bet, ta prasme, kaip jis ir tvarkingai elgiasi, ir panašiai. Tai kad toks gal, gal ir aš toks galiu būt ir panašiai. Ir jis nebūtinai į tą pačią Šaulių sąjungą įstojęs, bet jis gali ir toliau tiesiog kažkur tarnaut. Ar šauktinis būt, ar savanoris, bet... aš manau, pastūmi tikrai ir... bent jau iš ten, kur aš esu kilus, tai tokių atvejų labai daug. Kurie, nu, ta prasme, kad ir puikiai pasibaigia mokyklą, bet jie nestoja kažkur, jie iš pradžių, vat, atlieka tarnybą, o paskui tikrai kažkur jau eina toliau mokytis.

T: Mhm. O... gerai, pakalbėjom apie tą Lietuvos saugumą šiek tiek, bet aš dar norėjau pasiteirautL tiesiog kadangi tų grėsmių yra, na, labai daug, yra labai skirtingi grėsmių tipai – nu, čia tu ir dalį įvardijai, ten ir karinės, ir ekonominės, ir panašiai – bet taip pat yra ir, tarkim, tokios grėsmės kaip socialinės, tai, na, pavyzdžiai yra ten emigracija, skurdas ir panašiai. Kaip galvoji, su kuriomis grėsmėmis sugeba tvarkytis Šaulių sąjunga ir ar Šaulių sąjunga būtų pajėgi tvarkytis, valdyti tas kito pobūdžio grėsmes? Tokias, kaip aš, tarkim, įvardijau ir panašias.

I6: Su socialinėm, aš manau, su kai kuriom pavyktų daugiau ar mažiau. Bet, tarkim, su tuo pačiu skurdu. Gerai. Mes jau turim šiaip iš tikrųjų daug visokių organizacijų ir gražių akcijų, kurios tiek skurstančiom šeimoms aukoja, tiek tiems seneliams, kuriems sunkiau gyvent. Tai aš manau, tiesiog bendradarbiaujant su organizacijom, su kitom organizacijom, tai galima prisidėt tikrai prie to. Ir... manau, tai nebūtų labai sunku. O kalbant, tarkim, apie emigrantus...

T: Na, čia kaip pavyzdžiai, bet...

I6: Jo. Jeigu kalbant apie emigrantus (*neaiškumas: iš pradžių atrodė, kad ketina kalbėti apie emigrantus, tačiau netrukus paaiškėjo, kad tyrėjos klausimas nebuvo supastas, I6 kalba apie imigrantus*), tiesiog irgi kažkaip... labiau gal su tuo viešinimu ir bendradarbiavimu su kitom organizacijom, kad suteikt irgi taip, kaip... ta prasme, kad žmonės bent jau kažkiek laiko turėtų, ką

pavalgyt, kad turėtų, ką apsirengt, nes vis tiek mes suprantam, kad imigrantai nebūna jie... nu, ta prasme, tai yra ekonominiai imigrantai, jie ieško vis tiek, kur jiems geriau būtų gyvent, galima sakyti, kur kokios ekonominės sąlygos būtų geresnės, tai vis dėlto jiems ir tų... suteikt truputį geresnes sąlygas. Tiek maisto, tiek tų pačių drabužių. Elementariausių dalykų.

T: Aišku.

I6: O šitų socialinių kitų, hm... nu šiaip, nežinau, pavyzdžių reikėtų tada irgi daugiau. Su smurtu. Su smurtu sunkoka būtų, tiesiog su smurtu tas kovojimas gal būtų labiau toks irgi informacinis per kažkokias akcijas, rengiant su kažkuo kitu, kad prieš smurtą.

T: Mhm. Gerai, tai jeigu, pavyzdžiui, dar... aišku, čia gal jau kartojuosi šiek tiek, bet dar taip norėčiau gal užtvirtinti, tai... tavo galva, na, Šaulių sąjungos pagrindinė veiklos, susijusios su būtent Lietuvos saugumo užtikrinimu ir tom, grėsmių valdymu, tai kokios jos būtų vis dėlto?

I6: Pagrindinės veiklos... manau, kad, visų pirma, tai tas pilietiško, bent jau pilietiško jaunimo ugdymas ir tų įvairių vertybių kažkokių, mąstymo mokymas, diegimas. Informacijos sklaida. Per... kaip ir sakiau, per tuos kad ir žinomus žmones, bet tai irgi labai geras yra toks kaip ir ginklas, galima sakyti. Tai vat. Hm... kas dar. Nu, vat, šitie pagrindiniai tokie. Aš tai manau, vis tiek labiau orientuojamės į jaunimą ir į tuos socialinius tinklus, nes tai vis tiek... dabar yra tai pagrindiniai dalykai. O, pavyzdžiui, su vyresniais žmonėm, ta prasme, kalbant apie vyresnius žmones, tai jie... nu, juos šiek tiek įtraukti tai irgi, vat, būtų sunku, bet nebent bandant per tuos pačius socialinius tinklus... o kalbant apie dar vyresnius žmones, tai jau, tarkim, 70 virš, tai jie vis tiek yra, ta prasme, yra daug žmonių, kurie dalyvavo toj Šaulių sąjungos veikloj ir jie žino apie tai, tai...

T: Mhm. Gerai. Tai tiesiog dar noriu paklausti, ar turėtum kažką dar papildyti, ta prasme, papasakoti, pakomentuoti?

I6: Tai, vat, dabar prirašyčiau tą skurdo ir smurto problemą.

T: Aha, tai jeigu nori, gali prirašyti.

I6: Gerai. Čia būtų ta viena pagrindinė, kur dar prisiminiau. (*Prirašo: „Skurdas ir smurtas“*)

T: Kokią spalvą jai priskirtum?

I6: Mėlyna. (*„Skurdą ir smurtą“ pažymi mėlyna spalva*) Tai čia ta vidurinė grupė būtų.

T: Aha.

I6: O kalbant apie tuos, tarkim, imigrantus... kol kas mes... nu, bent jau man taip atrodo, kad mes labai su jais nesam susidūrę ir kol kas tai mūsų labai, labai nepalietė, palyginus su kitom valstybėm, tarkim. Tai kol kas negaliu nieko apie tai dar pasakyti.

T: Smurtą ir skurdą padėjai kaip vieną, iš visiškai šalia esančių, ar ne? Tai kas tai, kodėl tai..?

I6: Jo. Nes, nu, tai yra, kai kuriems žmonėms tai yra tiesiog kasdienybė ir tiesiog irgi, galima sakyti, nu, tai vyksta, tai vyksta kasdien tikrai, bet.. daug kas yra su tuo susigyvenę, bet vis dėlto tai yra problema.

T: O kodėl valstybei tai kelia grėsmę?

I6: Nes valstybės gyventojai vis dėlto jie irgi yra tie žmonės, kurie ir... ta prasme, ir prieš juos būna smurtaujama, ir kurie to skurdo sulaukia. Ir aš manau, nu, vat, tie žmonės, juos gal... būtent tokie žmonės, kurie yra skurde, tai juos informacija, su informacija juos pasiekti yra sunkiausia. Nes dažniausiai tie žmonės orientuoja šiek tiek į kitus dalykus savo gyvenime ir, nu, vat, kažkaip paveikti reikia rasti kelią, kaip prie jų prieti. Bet, sakau, tai yra tai, kas vis tiek yra kas dieną ir su tuo susidoroti visiškai, manau, labai sunku būtų.

T: Mhm. Supratau. Gerai. Tai aš tai klausimų nebeturiu, tai sakau, nebent tu turėtum dar ką pakomentuoti.

I6: Gal ne.

Priedas nr. 8

Interviu nr. 7

Interviu data: 2020-03-03

Interviu trukmė: 00:36:39

Dalyviai: Informantė nr. 7 (I7), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: *Aistė*
- Lytis: vyras / *moteris*
- Amžius: *20*
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): *Vilnius*
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): *Vilnius*
- Išsilavinimas:
 - *vidurinis*
 - profesinis
 - aukštasis (koleginis ar universitetinis / bakalauro, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti): *3 k. studentė*

I7 užrašytos grėsmės:

- tautinės savimonės išnykimas visuomenėje;
- nutautėjimo (kalbos išnykimo) grėsmė;
- ekonominės grėsmės;
- emigracija;
- staigus demografinės padėties nuosmukis (gimstamumas < mirštamumą);
- karinė grėsmė iš Rytų.

T: Tai gavusi sutikimą, pradėdau įrašą. Ir dar kartą labai noriu padėkoti, kad sutikot pasikalbėti man rūpimais klausimais. Tai mano pirmas klausimas tiesiog būtų: kiek laiko priklausot Šaulių sąjungai?

I7: Dabar galvoju, nuo... užpraeitų metų lapkričio, tai čia išeina, nu, beveik pusantrų metų. Šiek tiek mažiau negu pusantrų metų.

T: O kas paskatino prisijungti?

I7: Į šitą klausimą aš niekada neturiu atsakymo (*nusijuokia*), nes visi kai klausia... gal gerą reklamą buvo pasidarę visai, tai, vat, prisimenu per vieną eglutės įžiebimą pamačiau žymius žmones, kurie kalbėjo apie tokią organizaciją. Šiaip man visai patiko būtent tos militaristinės organizacijos, bet jaučiausi psichologiškai ir fiziškai per silpna KASPui arba kariuomenei, todėl nusprendžiau išsibandyt čia ir tada, jeigu ką, keliaut jau aukščiau.

T: Mhm. O kodėl iš viso svarbu yra dalyvaut tokios organizacijos veikloj?

I7: Hm... na, čia... tada reikėtų ir apibrėžt, na, kad šauliai nėra tie, kurie šaudo miškuose, šauliai yra tie, kurie padeda visuomenei. Tai... tai yra savanoriškas darbas ir jeigu mes pratinsim jaunimą, kad savanoriškas darbas yra svarbus, tai, aš manau, tai tiktai padės mūsų visuomenei augti ir būti, nežinau, geresnei, draugiškesnei ir, ir palankesnei.

T: O tai jeigu taip plačiau žiūrint, ką iš viso asmeniškai, tarkim, reiškia jums Šaulių sąjunga?

I7: Dabar tai reiškia man... koks pusė etato neapmokamo darbo (*juokiasi*), taip, nes daug reikalų turim. Bet iš esmės, jo, per tuos pusantrų metų vis vien, čia netgi galbūt galima pasakyt, ką aš įgavau per tą laiką, tai vis vien tai yra naujos pažintys, nauji įgūdžiai, tarkim, vadovavimas, tas pats karinis pasirengimas, tai yra galimybė dalyvaut visuose renginiuose, nuo to, kad tu ne tik, va, žiūri, o, čia apsauga stovi, tu pats toj apsaugoj stovi. Tai jau, na, pasižiūri netgi tuos pačius renginius, į kuriuos eidavau, eidavau paprastai kaip civilis, iš kitos pusės. Tai reiškas, kad tu vis vien, tu turi savo misiją kažkokią, tu ją atlieki, į tave žmonės žiūri kitaip, nes tu esi su uniforma, tavęs klauso. Tai tiesiog mes galbūt netgi vaikščiodami su ta uniforma, mes pratiname, kad taip, mes gal nesame kariuomenė, bet mes esam tie žmonės, į kuriuos, jeigu ką, galima kreiptis.

T: Mhm. O kadangi esat pati jauna, tai ką apskritai duoda Šaulių sąjunga jaunam žmogui, kaip tokiam?

I7: Tikriausiai vertybinį pamatą. Svarbiausias dalykas yra, nes vis vien tai yra... tu ateidamas susipažįsti su istorija, susipažįsti iš esmės, su... surandi bendraminčių ir tiesiog gal tai leidžia dar labiau mylėt Lietuvą, suprast, dėl ko tu ją myli. Hm... net nežinau. Iš esmės, nu, taip, ir pamatas, ir žinios, ir tos pačios pažintys – viskas į tai ir susiveda.

T: O kokias, tarkim, reikšmingiausias veiklas išskirtumėt? Nes paminėjot tą savanorišką darbą, tai kokios yra, jūsų manymu, tos reikšmingiausios Šaulių sąjungos kryptys?

I7: Reikšmingiausios. Na, čia, vat, ir mes turim tą šiek tiek problemą, kad, kaip sakiau, atrodo, kad... pagal išorinę komunikaciją kartais atrodo, kad mes esam tie, vat, miške gyvenantys žmonės, bet esmė yra tokia, kad iš esmės kariuomenė to iš mūsų nesitiki ir, vat, mūsų pagrindinė veikla turėtų būti pilietiškumo skatinimas. Mes, pavyzdžiui, dabar esam įkūrę Švietėjų grupę, kuri važiuos po mokyklas su tam tikra programa jau patvirtinta. Mes dalyvaujame renginiuose, padedam policijai, padedam pasieniui. Pati esu ir per naktį budėjusi pasienyje, tai labai įdomi patirtis. Ten vykdom konvojavimą, žodžiu... šiaip mes esam tas ramstis, kai tose, va, srityse, kur, kurios turi apsaugot, kurios turi kažkokią... žodžiu, visi kiti uniformuoti žmonės – kai jiems trūksta pajėgumų, ateinam mes.

T: Supratau. O būtent paminėjot tą pilietiškumo aspektą, tai kaip pati suprantam pilietiškumą? Kaip apibūdintumėt?

I7: Yra toks geras posakis: „Ne žodžiais, o darbais mes Tėvynę mylim“. Tai aš... tikrai faina, kai ten per valstybines šventes išeina daug žmonių su vėliavėlėmis, su dar kažkuo ir sako, kaip jie myli Lietuvą, o paskui ją keikia... tai, na, čia, va, truputį yra priešprieša. Aš manau, galbūt didžiausias patriotas – tas, kuris daro kažką vardan tos Lietuvos, o nesinešioja tą ženkliuką, kad jis... nu, palieka savo pėdsaką galbūt, galbūt dirbdamas tą darbą už pinigus, galbūt kur nors savanoriškai, bet, na, jis daro ir kuria, kuria Lietuvą iš esmės. Tai, vat, pilietiškas žmogus yra kuriantis Lietuvą žmogus.

T: Mhm. Tai ką iš viso, tada dar truputį konkretinant, vat, sakot, kuriantis Lietuvą, bet ką apskritai valstybei atneša pilietiškumas, kaip toks?

I7: Hm... tikriausiai garantiją, kad, iškilus grėsmei, valstybė neišnyks, nes bus žmonių, kurie ją gins. Ar, vat, kaip pilietinį pasipriešinimą, ar karinį pasipriešinimą. Nes žmonių sąmoningumas čia yra svarbiausias, mes tą matome ir, tarkim, dabar, va, per Krymo okupaciją: kodėl žmonės taip lengvai pasidavė tam tikri, nes jiems buvo iš esmės praplautos smegenys per tą pačią žiniasklaidą ir jie nebeturėjo sąmoningumo ir tautinio ten kažkokio identiteto. Tai, vat, ta pati Šaulių sąjunga, jinai labai dirba ties tuo, kad, na, mes esam Lietuvos žmonės ir mes turim mylėt šitą šalį. Galbūt čia ne viskas yra gerai, bet, na, čia, kaip sakoma... ką tu padarei, kad šitoj šaly būtų gerai..?

T: O kaip tada apskritai vertintumėt tą pilietiškumo būklę Lietuvoj?

I7: Čia pagal emigrantų skaičių? (*juokiasi*) Šiaip nežinau, labai... man dabar gal pasisekė, nes aš, va, dabar esu tarp tų žmonių, kurie, kurie tą šalį myli, ir viskas yra gerai. Tikrai yra tokių, kuriems, nu, gal čia nepatinka ir jie laukia kuo greičiau iš čia išvažiuot, ir... geriau aš ten Anglijoj dirbsiu kur nors fabrike, uždirbsiu daugiau, nes man čia šita šalis nieko nedavė... tai... nu, kaip aš čia, prisimenu, prie vieno nuotraukos rašiau aprašą, kad „Valstybė gyvuos tol, kol plaks paskutinė ja tikinčio žmogaus širdis“. Tai aš manau, kad mes dar tokių širdžių turim, tai dar viskas yra visai gerai. Dabar jaunimas sąmoningėja, ypač mokyklose, darželiuose, manau, daug dėmesio yra skiriama tam, tam patriotiniam ugdymui ir aš manau, kad tai atneš vaisių, bent jau man atnešė, nes aš nesu iš šeimos, kuri yra patriotiška, bet man, vat, mokykla ir, vat, Šaulių sąjungos tas, tas, vat, pridėjo, kad aš supratau, kodėl, kodėl aš turiu šitą šalį mylėt.

T: Mhm. Ir būtent išskyrėt jaunuolius, paminėjot, tai kokią galbūt matytumėt skirtį arba panašumus tarp kartų? Jaunosios ir vyresnės kartos?

I7: Mhm. Čia galbūt netgi, vat, aš kadangi paminėjau, kad mano šeima galbūt nėra tokia patriotiška, tai... čia gal yra būtent tas istorinis kontekstas, kokioj tu šeimoj užaugai. Ir gal vieniems senyvo amžiaus žmonėms, kurie ten galbūt moka tik rusiškai, jiems ta lietuvių kalba, jie ten niekaip prie jos nepripranta, tai jiems gal tikrai Sovietų sąjungoj buvo geriau. Bet ne visiems ir, aš manau, ypač tie, kurie... tremtinių šeimos, jiems, manau, tai yra labai skaudi netektis. Ir nuo to viskas prasideda. Tai aš negaliu pasakyti, kad ten visi jaunuoliai yra patriotai, o visi seneliai yra „ne, grįžtam“, bet kaip

visada – visur visokių yra ir tiesiog reikia suprasti, kad mes darome viens kitam labai didelę įtaką. Tiek jaunimas senesnei kartai, tiek senimas – jaunesnei.

T: Mhm. Supratau. Tai dabar aš norėčiau taip nuo to pilietiškumo temos šiek tiek pereiti prie kitos valstybei svarbios, svarbaus aspekto – tai prie saugumo klausimų. Ir tiesiog dabar naudosisiu tokį metodą, duosiu tokią kaip ir užduotį žaidimo forma. Turiu... Ir šita užduotis bus iš kelių etapų. Tai pirmas etapas bus toks, kad aš turiu nemažai lapelių ir paprašysiu tiesiog, kad pagalvotumėt ir užrašytumėt ant skirtingų lapelių, kaip suprantat, kokios iš viso dali kilti grėsmės Lietuvos valstybei. Tai tiesiog tų lapelių galima naudoti, kiek tik norisi, bet vieną grėsmę prašyčiau rašyt ant vieno lapelio. Ir... dar noriu pabrėžt, kad, kaip sakiau, čia bus keli etapai, tai bet kuriuo momentu bus galima arba papildyt, arba kažką išbraukt, jeigu norėsis, nėra čia taip, kad užrašysit – ir jau čia galutinis būtinai variantas. Tai tiesiog. Kiek tik norit, kas šauna į galvą, nieks neribojama. Kokios grėsmės gali kilti Lietuvos valstybei?

I7: Gerai, dabar reikia... čia bendrai?

T: Bendrai, visiškai.

I7: Kaip suprantu žodį „grėsmė“, taip?

T: Kaip suprantat, taip, visiškai.

I7: Gerai. (I7 rašo) (*Užrašyta: tautinės savimonės išnykimas visuomenėje, nutautėjimo (kalbos išnykimo) grėsmė, ekonominės grėsmės, emigracija, staigus demografinės padėties nuosmukis (gimstamumas < mirštamumą), karinė grėsmė iš Rytų*) Nu, gerai, nenoriu taip žlugdyt jau Lietuvos, tai... (*juokiasi*) Čia ir hipotetinės ir visai realios.

T: Gerai. Tai čia užrašėt vis tiek keletą, turbūt kokias septynias. Tai aš turiu daug flomasterių ir paprašysiu tiesiog dar pagalvot ir suskirstyt šitas grėsmes į grupes pagal svarbą. Tų grupelių gali būti, kiek tik norit. Tai nuo tiek, kiek čia yra užrašytų tų lapelių, jeigu visos yra skirtingos svarbos, jūsų galva, iki vienos grupės, jeigu visos yra tokios pat svarbios. Tai... o tie flomasteriai yra tam,

kad priskirtumėt paskui grupelėms po spalvą, tiesiog brūkšteltumėt, kad galėtumėm paskui besikalbėdamas atskirti, kas pradžioje buvo vienaip ar kitaip galvota.

I7: Mhm. (*grupuoja, žymi*) Čia – pasitikslinimas – svarba ar, nu, reali tikimybė?

T: Svarba, jūsų galva.

I7: Svarba. (*grupuoja toliau, žymi*) (*Žaliai pažymėta: karinė grėsmė iš Rytų. Mėlynai pažymėta: ekonominės grėsmės, emigracija, staigus demografinės padėties nuosmukis (gimstamumas < mirštamumą). Raudonai pažymėta: tautinės savimonės išnykimas visuomenėje, nutautėjimo (kalbos išnykimo) grėsmė.*)

T: Mhm. Tai ką kiekviena iš šitų spalvų reiškia? Kad abidvi žinotumėm.

I7: Tai čia tiesiog... Spalva gal nieko nereiškia, tiesiog, nu, taip, taip suskirstyta.

T: Pagal svarbą – tai žalia...

I7: Žalia yra svarbiausia, čia yra... (*rodo*)

T: Raudona.

I7: Mažiau svarbi, vidutinė.

T: Ir mėlyna – tarsi mažiausiai svarbi?

I7: Taip.

T: Tai aš tiesiog pati persiskaitysiu, kad matyčiau, tai: karinė grėsmė iš Rytų – žalia, tada raudona – tautinės savimonės išnykimas, nutautėjimo grėsmė ir mėlyna – staigus demografinės padėties nuosmukis, emigracija ir ekonominės grėsmės. Ok. Tai dabar tuomet duosiu popieriaus lapą ir... tiesiog jį kažkaip čia įtaisysiu... mhm. Ir duosiu, na, žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos valstybę.

Tai prašysiu jį padėti, kur norit, ant popieriaus lapo ir tas grėsmes, kurias užrašėt, išdėlioti ant popieriaus aplink Lietuvos valstybę, atsižvelgiant į jų aktualumą, jūsų galva. Tai kuo arčiau Lietuvos valstybės padėsit tą grėsmę, tai suponuos, kad laikot tą grėsmę itin aktualia Lietuvai, kuo toliau – na, mažiau aktualia.

I7: Čia būtent duotuoju momentu?

T: Taip, šiandien.

I7: Ok. (*I7 dėlioja žemėlapi*) Hm. Gerai. Tarkim.

T: Mhm. Gerai. Tai dabar tada ir norėčiau pakalbėti apie tai, kokį čia tą tinklą išdėstėt, kaip, kaip suprantat kurią grėsmę ir panašiai. Tai nežinau, galbūt pradėkim nuo karinės grėsmės iš Rytų. Ji kaip ir arčiausiai padėta. Tai ką turite omenyje po šituo užrašymu? Kodėl, pavyzdžiui, ji taip arti Lietuvos ir panašiai?

I7: Mhm. Kodėl jinai yra arti? Šiaip bendrai karinė grėsmė iš Rytų – tai kaip ir suprantama iš kokios šalies daugiausia to galima tikėtis, tai yra iš Rusijos. Kodėl? Manau, ten esanti valdžia duoda tam tikrus signalus jau tikrai ne vienerius metus ir žinant tiesiog istoriją, tai galima numanyt, kad tai gali kartotis, ir... nors, atrodo, valdžios atstovai keičias, bet politika – ne. Hm... kodėl jinai yra taip arti? Tikriausiai nes mūsų artimi kaimynai jau tai patyrė. Ir nors, atrodo, šalis didesnė... tai aš, pavyzdžiui, kadangi šiuo metu atlieku žiniasklaidos monitoringą propagandos tema, tai aš matau rusų kalba rašomus tekstus, lietuvių kalba, bet rusų sponsuojamus, remiamus tekstus, tai, nu, jie bando, bando kažkaip parodyt, kad čia Lietuvoj nėra taip gerai, bando kiršinti tam tikrus visuomenės sluoksnius. Ir ta grėsmė, jinai yra... nu, ta prasme, galutinis taškas yra karinė, bet prieš tai yra psichologinis spaudimas ir tiesiog toksai moralės smukdymas. Jo. Toliau... emigracija. Nu, jie čia maždaug taip vienodai.

T: Mhm.

I7: Tai, manau, čia... čia yra problema, kuri... kuri aktuali ne tik Lietuvai, bendrai visoms šalims. Ir tiesiog nėra gi nustatyta vieno kažkokio, vienos priežasties, kodėl žmonės išvyksta, tai... netgi

kartais yra sakoma: „Va, čia tu išvykai, tai tu ne patriotas“. Nebūtinai. Būna žmonių, kurie tikrai užsieny būdami ir garsina tą patį Lietuvos vardą, ir tiesiog emigruodami, nes galbūt čia nėra sąlygų. Tarkim, tie patys mokslininkai, jie galbūt neturi čia laboratorijų tam tikrų ar dar kažko. Bet, bet yra emigracija ir tokia grynai piniginės reikšmės, ekonominiai emigrantai, kaip sakoma, tai... hm... jeigu yra tikrai galimybė susikurti panašią sau darbo aplinką ir uždarbį Lietuvoj, ir vis vien tu pasirenki užsienį, na, tada jau yra problemos.

T: Kuo tai kelia grėsmę valstybei?

I7: Yra toksai terminas – prot... ar smegenų nutekėjimas, ar protų nutekėjimas..?

T: Protų nutekėjimas.

I7: Protų nutekėjimas. Tai... va, čia yra tikriausiai didžiausia, didžiausia bėda, nes ten tie, tų darbininkų, kaip sakoma... va, turiu artimą žmogų, dirbantį nekvalifikuotą darbą, sako, ukrainiečių – va, tiek (*turima omenyje – apsciai*) stovi. Tai jeigu ką, tų lietuvių ir nereikia, bet kai išvyksta tikrai šviesūs protai, vien tik nematydami čia perspektyvų ir galbūt netgi net neieškodami jų, o jiems tiesiog yra įdiegta, kad, na, tu čia Lietuvoj nieko nepasieksi, važiuok į užsienį, tai tada yra liūdna.

T: Tada kitos grėsmės kaip ir šiek tiek atitrauktos, ar ne?

I7: Jo. Tai... gal čia artimiausias yra demografinės padėties nuosmukis. Nu, staigaus, tikėkimės, nebus, bet jau dabar rodikliai yra nekokie ir mes esame senstanti valstybė, tai... tai yra svarbu ir aktualu vien tik dėl to, kad senstanti valstybė iš esmės nelabai turi ateities, nes... vien jau mažiausiai nuo to, kad negalėsime vyresnio amžiaus žmonėms užtikrinti jų socialinio gerbūvio ar ten tų pačių pensijų, bet jeigu nėra jaunų žmonių – kas dirbs? Kas kurs tą valstybę? Jo, tai maždaug tada panašiu... panaši amplitudė yra – tautinės savimonės išnykimas ir nutautėjimas. Tai... dalykai panašūs. Iš esmės viens iš kito išeinantys. Galbūt jie dabar nėra tokie aktualūs, nes, kaip ir sakiau, mes turim tų gerai, gerai ir pozityviai Lietuvos atžvilgiu nusiteikusių žmonių Lietuvoje. Bet visgi tokios grėsmės gali būt – tikiuosi, hipotetinės. Tai todėl jos yra taip truputį patrauktos.

T: Mhm. O... taip, jūs sakėt, jos yra panašios, jūsų galva, tai kuo vis dėlto daro šie dalykai nesaugią valstybę?

I7: Hm... dabar... iš esmės tautinės savim... savimi... savimonės (*pasitaiso*), o Dieve, atsiprašau, išnykimas lemia arba emigraciją, arba pasidavimą karinei grėsmei. Iš esmės atrodo labai nekaltas dalykas, bet kai tu pats nebetiki ta valstybe, kurioje gyvenai, tai tau gal ir nesvarbu, kas ją valdys ir tau gal nesvarbu išvis, kur tau gyvent.

T: Mhm.

I7: Jo, nutautėjimas, kalbos išnykimas. Čia galbūt daugiau susiję su tuo, kad... kuo toliau, tuo labiau tas pats jaunimas, jisai orientuojasi į anglų kalbą, į kitas kalbas, kurios yra perspektyvesnės ir... jau netgi tos, tie... tos svetimybės įtraukiamos į lietuvių kalbą, jau netgi kartais man rėžia ausį. Tai tiesiog, nu, yra, yra grėsmė, kad jeigu kalba ir neišnyks, jinai labai modifikuosis. Modifikacija pati savaime yra visai suprantamas dalykas, bet kad tai nebūtų taip, kad mes paskui tos kalbos išvis neatpažintume.

T: Mhm. O kodėl... vis tiek... nu, aš vis tiek labai gal lendu į tą klausimą (*nusijuokia*), bet o kodėl ta kalba užtikrina vienaip ar kitaip saugumą tada, jūsų galva?

I7: Hm... geras klausimas... Aš, pavyzdžiui, sau pasakiau, kad aš iš čia, aš iš Lietuvos neišvažiuosiu niekur dirbt, nes man lietuvių kalba yra labai brangi ir, vat, aš noriu kalbėt būtent ja. Galbūt čia mano yra toks vienetinis pavyzdys, bet, va, jau yra pavyzdys. Hm... tai... kalba yra kultūros dalis, kultūra yra neatsiejama kiekvieno žmogaus dalis, gyvenimo dalis. Ir jeigu mes turime knygas savo kalba, ypač, kai ta kalba yra viena seniausių, viena sunkiausių, visų pirma, mes turim kuo pasigirti, visų antra, mes kažkaip išlaikome unikalumą, identitetą ir... nepasiduodame populiariosios kultūros provokacijoms. Tai yra būtent tam anglicizmui ateinančiam ir taip toliau. Anglų kalbos mokytis reikia, aš taip sutinku, bet... bet su tam tikrom ribom, kad jinai neišstumtų gimtosios kalbos.

T: Mhm. Ir tada turbūt toliausiai padėjot ekonomines grėsmes, ar ne? Nors turbūt panašūs atstumai kaip nutautėjimo...

I7: Jo. Tai... ekonominės grėsmės – čia labai daug kas irgi įeina ir tai yra labai neprognozuojamas dalykas, todėl aš labai svairsčiau, kur jį dėt, nes, atrodo, gyvena, gyvena šalis gerai ir, bam, ekonominė krizė. Tai čia irgi yra ekonominė grėsmė. Bet čia galbūt netgi ir susiję būtent su... su tais dalykais – su emigracija ir gimstamumo maž... mažesniu gimstamumu nei mirštamumu, nes iš esmės šitie du veiksniai padaro valstybę ta senstančia ir senstanti valstybė yra ekonomiškai jau nebestabili valstybė.

T: Gerai. O dabar, pavyzdžiui, galvojant apie šitas grėsmes – iš tikrųjų išvardijot labai, na, skirtingo pobūdžio tas grėsmes, būtent aš apie tai ir norėjau padiskutuot, kad labai yra skirtingų tipų tos grėsmės. Tai ačiū, jūs jas būtent ir įvardijot (*nusijuokia*). Bet dar tada noriu paklaust, kaip įsivaizduojat, kokia Šaulių sąjungos vieta dorojantis su grėsmėmis?

I7: Kokia vieta? Hm... nu, su visom grėsmės mes tikrai nepakovosim. Ir tikriausiai tada mums reikėtų orientuotis į tai, ką mes galim geriausiai padaryt – tai yra į jaunimo švietimą. Tai gal nuo to ir emigracija sumažės, ir tautinė savimonė bus tvirtesnė, ir nutautėjimo galbūt nebus. Jeigu emigracijos nebus, tai, va, ir ekonomika kils. Dėl šito (*rodo*) – čia yra labai slidus dalykas...

T: Dėl karinės grėsmės.

I7: Dėl karinės grėsmės, nes taip, mes galbūt, nu, visų pirma, galėtume paskatinti būt tėvynės gynėjais, bet čia galbūt netgi svarbesnis yra dalykas – mokyti jaunos žmones ir nebūtinai jaunos žmones, nes jauni žmonės dar kažkiek to mokosi patys, atpažinti propagandą, nes propaganda yra labai nemenka būtent tos grėsmės dalis. Nuo jos viskas ir prasideda. Ir tada... jo. Labai sunkus klausimas, niekada apie tai nesusimąsčiau (*nusijuokia*).

T: Gerai, o truputį tada nusukant temą nuo to sunkaus klausimo (*nusijuokia*), kaip apskritai vertinat Lietuvos saugumo situaciją?

I7: Hm... manau, jinais dabar yra visai gera. Iš tos pusės, kad turim sąjungininkus, turim čia dislokuotus kariuos. Galbūt kiek kelia nerimo, kad, jeigu neklystu, paskelbus pas mus karinę padėtį, tikrai NATO dar neskubėtų taip greitai siųsti savo visų pajėgų čia. Bet, na, mes esam istoriškai labai nepalankioj vietoj esanti valstybė (*juokiasi*), tarp tokios milžinės kaip Rusija ir ta pati Lenkija, kuri

irgi galėtų pareikšti savo pretenzijas, tarkim, į Vilniaus kraštą, bet čia jau jos neminėjau, nes, atrodo, mes su lenkais ten dabar jau santykius visai neblogus palaikom... bet jo, tai čia, vat, yra ta geografinė padėtis nepalanki. Ne veltui gal Ivaškevičius sakė, kad reikėtų į Madagaskarą persikelt – būtų paprasčiau. Tai jo. Nebūtų, nebūtų šalia didžiosios valstybės, tai gal, gal viskas būtų ramiau. O dabar kadangi mes tą patį pajautėm tikriausiai per Pirmą, Antrą pasaulinį karą, kad, nu, mes esam fronto linija.

T: O Šaulių sąjunga, jūsų galva, kiek vis dėlto prisideda prie to saugumo?

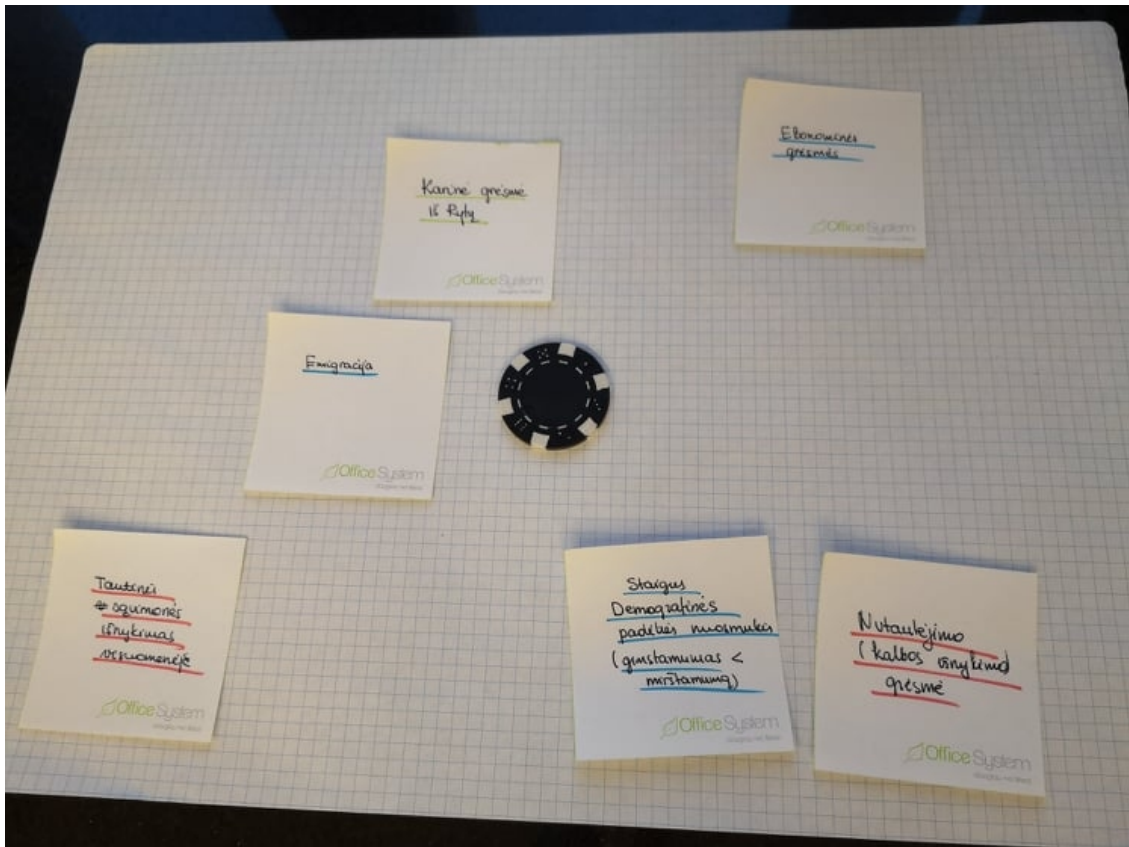
I7: Viduje prisideda tikrai nemažai. Nes vidinis saugumas yra iš esmės, kad valstybės piliečiai jaustųsi saugūs, tai elementariai – pagalba policijai, patruliavimas, tai jau užtikrina tam tikrą saugumą. Ir žmonės, kurie jaučiasi saugūs savo rajone, galbūt jie ir ramiai gyvens, ir, na, ir kurs tą Lietuvą, o ne bėgs iš jos, kur saugiau. Hm... nu, nežinau, taip per praktinius pavyzdžius. Va, dabar oro uostas buvo nuo koronos viruso. Tai mes... jau... kiek mes... nu, beveik nuo to laiko, kai paskelbė, kad, va, jau reikėtų, tai visada šauliai ir budėjo. Iš esmės irgi yra savanoriškai, ne kiekvienas, manau, važiuos trečią valandą nakties į oro uostą, kad ten pabudėt keturias valandas ir paskui miegančiam eit į darbą. Tai tam tikras pasiaukojimas dėl visų mūsų saugumo. Tai jįsai vyksta.

T: Mhm. Gerai. Na, šiaip gal išsamiai aptarėm tas grėsmes, kurias čia užrašėt. Tai aš tokių labai daug klausimų kaip ir nebeturiu, nežinau, nebent jūs dar norėtumėt kažką papildyti.

I7: Šiaip sakau, niekada apie tokius dalykus net ne... nesusimąščiau. Atrodo, taip gyveni, nu, taip, tu padedi ir tiesiog jautiesi iš savęs gerai. Kad nuo tavo veiksmų kažkam yra saugiau ir kad tu pats įgaudamas naujų įgūdžių, paskui juos galėsi pritaikyti, kad būtų saugiau... tikėkimės, kad tos grėsmės, kurios dabar vyksta, nuslops, o tos, kurio toliau išdėstytos, niekada ir neįvyks.

T: Tikėkimės. Tai gerai, tada labai ačiū už pokalbį ir už skirtą laiką.

I7: Ačiū jums.

Priedas nr. 9

Interviu nr. 8

Interviu data: 2020-03-04

Interviu trukmė: 00:31:52

Dalyviai: Informantas nr. 8 (I8), tyrėja (T)

Demografinis klausimynas:

- Vardas: *Augustas*
- Lytis: vyras / moteris
- Amžius: *19*
- Gyvenamoji vieta (miestas, kaimas, etc): *Alytus/Vilnius*
- Kilmės vieta (miestas, kaimas, etc): *Alytus*
- Išsilavinimas:
 - vidurinis
 - profesinis
 - aukštasis (koleginis ar universitetinis / bakalauro, magistro ar kt. laipsnis)
 - kita (įrašyti):

I8 užrašytos grėsmės:

- grėsmė nacionalinei istorijai ir istorinei tiesai;
- suvereniteto apribojimas/praradimas;
- žodžio laisvės apribojimas;
- svetimos, nepriimtinos kultūros primetimas;
- valstybės sienos vientisumas;
- nepriklausomybės praradimas.

T: Gavus tavo sutikimą, aš pradėdu įrašą. Ir mano pirmas klausimas būtų: kiek laiko tu priklausai Šaulių sąjungai?

I8: Nu, tai dabar man 19, nuo 13 metų, tai maždaug plus minus septyni metai.

T: Mhm. Tai buvai ir jaunasis šaulys?

I8: Taip, jaunasis šaulys pagrinde ir buvau. Dabar dar šaulio priesaikos nelabai davęs, ant, ant, formaliai, dokumentuose esu šaulys, bet dar tos priesaikos nesu davęs.

T: Mhm. O kas, pavyzdžiui, paskatino prisijungti?

I8: Prie Šaulių sąjungos?

T: Taip.

I8: Nu, čia kaip ir daugumai jaunų šaulių – mane paskatino kaimynas. Nes kaimyno tėvai turėjo pažįstamus Šaulių sąjungoj, kaimyno vaikas irgi ėjo, vienas nenorėjo, prisi... nu, prigriebė mane. Nu, gavos taip, kad aš likau, jis išėjo. Tai taip ir gavosi, kad aš ten likau.

T: Supratau. O ką asmeniškai tau reiškia dalyvavimas Šaulių sąjungos veikloje?

I8: Tai iš tiesų yra mano hobis. Ta prasme, aš... tai yra mano laisvalaikio praleidimas ir aš kuo ilgiau toj Šaulių sąjungoj buvau nuo 13 metų, tuo labiau supratau, kad aš be jos negaliu, nes ten buvo vienintelis mano toks kaip ir atsipalaidavimo, atsipalaidavimo vieta. Nes mokslai, plus dar sportavau, ta visa monotonija, rutina labai, nu, užknisdavo, taip sakant, ir tie savaitgaliai visi Šaulių sąjungoj realiai būdavo tokia atsipalaidavimo forma. Galėdavai išsireikšt kitaip toj Šaulių sąjungoj.

T: Mhm. Tai, vat, sakai, kad tai yra kaip atsipalaidavimo forma, tai ką apskritai suteikia konkrečiau tada Šaulių sąjunga jaunam žmogui?

I8: Nu, gal pasakysiu nuo, kad kai vaikas, visi ten vaikai eina, labiausiai prisižiūrėję ten tų karinių filmų ir taip toliau, įsivaizduoja, kad ten kariaus ir taip toliau. Aišku, kažkiek tai duoda, bet tuo pačiu tu, kaip vaikas, dar nepastebi, kad ta Šaulių sąjunga stato tavo vertybinį tokį pagrindą, va,

kaip pilietinį ir taip toliau. Per tuos visus pusiau karinius žaidimus, per tas visas tokias lengvas ekskursijas ir taip toliau, ta Šaulių sąjunga bent jau man asmeniškai sudėjo tuos pagrindinius vertybinius pagrindus. Plius, be vertybių labai daug Šaulių sąjungoj, galima sakyti, žmonių, taip lengvai pasakius, užverbuoja į kariuomenę, į Karo akademiją ir taip toliau. Labai didelis procentas žmonių išei... nueina į Karo akademiją. Tai čia, nežinau, prie to pačio vertybinio. Plius, tas toks kaip ir pusiau karinis pasiruošimas gaunasi, kad Šaulių sąjungos nariai dažnai nueina į kariuomenę, jau kaip ir turėdami tam tikrą pagrindą.

T: Mhm. O kokias būtent vertybes tu išskirtum?

I8: Vertybės – tai, aišku, pagrindinis yra patriotizmas, pilietiškumas. Čia tokios labiau iš nacionalistinės pusės. Tai, aišku, pasitikėjimas vienu kitais. Per Šaulių sąjungą susiradau artimiausius savo dabar gyvenime draugus, kuriais galima pasitikėti tiek tarnyboj, nes kartu dabar tarnaujam, tiek civiliniam gyvenime. Draugystė. Nežinau, jeigu galima taip išskirti kaip vertybę. Nu, tokios pamatinės vertybės, kurias galima, aišku, išsiugdyti ir be Šaulių sąjungos, bet jos, vat, mano gyvenime uždėjo, vat, iš Šaulių sąjungos, jos būtent, va, atėjo, tos pagrindinės, kurios davė pagrindą joms formuotis.

T: Mhm. O paminėjai būtent tą karinę kryptį Šaulių sąjungos, bet kadangi, na, žinau, kad apima Šaulių sąjunga ir kitų kryptių, tai kokios veiklos, tavo nuomone, atrodo reikšmingiausios?

I8: Reikšmingiausios Šaulių sąjungoj?

T: Taip.

I8: Tai gal tas pats pilietinis ugdymas, nes, aišku, ta Šaulių sąjunga orientuojasi ir į karinį ugdymą, bet tuo pačiu ir į pilietinį ugdymą – visokios... visuomeniniai renginiai, kaip tie patys minėjimai... kartais atrodo banaliai tie patys minėjimai, bet jie irgi labai didelę dalį sudaro to pilietinio ugdymo, ypač jaunųjų šaulių tarpe. Nes per tuos minėjimus tu kažkaip prisiriši prie tų minėjimų, tu, tu paskui be jų lyg ir negali (*nusijuokia*). Va, mes irgi neseniai jaunųjų šaulių tarpe šnekėjom, kad, atrodo, vat, kovo, vasario 16 paprastam žmogui – eilinė diena, o mes, atrodo, negalim, ta prasme, kažko daryt, mes turim būtinai būt kažkokiam minėjime ir taip toliau. Tai, vat, nuo tokių banalių dalykų

išsivysto, va, tokį. Toliau būna įvairūs, įvairios ekskursijos, ta prasme, toks kaip pilietinis... esame važinėję pas partizaną gyvą – Tigrą, berods, dar jeigu jis yra gyvas.

T: Mhm.

I8: Ne vieną kartą pas jį buvę. Vyksta visokie žygiai partizanų ten tais keliais ir taip toliau. Po biškį, po biškį, iš pradžių nelabai kreipi dėmesį į tai, kad ten partizanų ir taip toliau, bet, va, su amžium, su amžium supranti ir taip prisideda. Tai, va, tokie gal pagrindiniai visuomeniniai renginiai.

T: O paminėjai, kad Šaulių sąjungos viena iš tų ugdomų vertybių yra pilietiškumas. Tai kaip tu pats jį supranti?

I8: Patį pilietiškumą?

T: Taip.

I8: Dabar reiktų pagalvot biškį, kaip pilietiškumą... aš suvokiu, bet sunku apibrėžt dabar žodžiais. Tai tą pat, tą pač... tą pačią pareigą gal, tą pačią pareigą kitiems, tą pačią pareigą tėvynei, tą pačią pareigą valstybei. Banaliausiai galima sakyti, kaip ir iš mokyklos, pilietiškumas – įstatymų laikymasis, pareigų vykdymas ir taip toliau. Tai maždaug tokį pagrindą ir sudeda, taip banaliai pasakant. Dabar būtų sunku iš karto taip apibrėžt tą pilietiškumą.

T: O kaip konkrečiai Šaulių sąjunga būtent, va, tavo apibrėžtą pilietiškumą ugdo? Kaip jį formuoja?

I8: Kaip Šaulių sąjunga pilietiškumą?

T: Mhm.

I8: Tai gal pačia ta tvarka. Ta pati vis tiek stovyklų tvarka, jinau yra tokia gan griežta. Tas pats pilietiškumas ir taisyklių laikymasis, suvokimas, kad tu turi laikytis, kad kiti turi laikytis ir kad taip bus pasiekta bendra nauda. Tai, vat, nuo tų pačių mažų dalykų, stovyklose visa ta tvarka, skiepijimas, kad reikia taip daryt, nes tai yra bendram labui, kad taip bus ir tau geriau, ir kitiem

geriau. Ir tokių nuo mažų dalykų, iš tų stovyklų, iš tų dalyvavimų tarptautinėse stovyklose ir taip toliau. Gal aš taip išbrėžčiau. Tokios, va, tvarkos įdiegimas, ta pati tvarka, ta... nežinau... kaip čia apibrėžt tiksliau.

T: Mhm. Ir kaip galvoji, ką apskritai valstybei pilietiškumas duoda?

I8: Pilietiškumas valstybei? Tai manau, kad valstybė ir yra pastatyta ant pilietišκών žmonių, valstybės gerovė priklauso nuo pilietišκών žmonių, nes kiekvienas pilietis turi savo teises ir pareigas ir su tom pareigom mes, teisėm ir pareigom, statom valstybę. Nes žmonės ir yra valstybė. Kiekvienas, laikydamasis savo teisių ir pareigų, nepažeis kito teisių ir vykdydami savo pareigas mes suteiksim kitiem teises, ir ant to statysis ta mūsų, galima sakyti, teisinė valstybė. O iš teisinės valstybės mes turėsime bendrą valstybę. Tada bus visuotinė gerovė.

T: Ir kaip vertintum Lietuvos visuomenę pilietiškumo aspektu?

I8: Hm... aš nežinau, iš savo tarpo kiek aš esu, nesu labai toks visuomeninis žmogus, labai daug visuomenės gal, taip pasakysiu, nematau, bet iš savo pusės, iš savo draugų rato, iš savo pažįstamų rato galėčiau pasakyti, kad yra gan pilietiška visuomenė. Bet, aišku, yra dar kur tobulėt, yra daug žmonių, kurie to nelabai suvokia, nelabai suvokia, kam tas pilietiškumas – čia jau švietimo, manau, problema. Bet, aišku, dar... teks... ir, nežinau, kaip čia pasakyti, tarpinis variantas dar – yra jau, turim pagrindą, judam tinkama linkme, bet, bet dar yra stipriai kur tobulėt.

T: Mhm. O jeigu imtumėm jaunesnę ir vyresnę kartas, kaip galvoji, kokios jos šituo pilietiškumo klausimu? Ar matai kažkokių skirtumų, o gal matai kaip tik panašumų?

I8: Panašumų? Ta prasme, kuri karta yra labiau pilietiškesnė – jaunesnė ar vyresnė?

T: Na, tarkim, tavo manymu.

I8: Aš gal nelabai išskirčiau – vyresnis, jaunesnis. Aš gal labiau išskirčiau nuo žmogaus pažiūrų. Nes, pavyzdžiui, tas pats žmogus vyresnis gali būt labiau pilietiškesnis negu jaunas, aš, vat, kaip ir mano, pavyzdžiui, tėvų galėčiau išskirti atvejį – tai jie gal ir augo toj sovietinėj aplinkoj, iš kurios

dažniausiai dabar neturim pilietinių žmonių, mano manymu, bet jų, pavyzdžiui, profesinė aplinka, jie buvo valstybės tarnautojai ir taip toliau, dalis iš tų, iš to pilietiškumo iš jų perėjo man. Ir aš negalėčiau teigt, kad vyresni, vyresnio amžiaus žmonės yra nepilietiškesni negu jaunesnio. Galima sakyti, daug jaunimo yra nepilietiškų, kurie nesuvokia to pilietiškumo, yra taip pačiai ir tų žmonių, mano manymu, iš tos pačios sovietinės erdvės atėjusių, kurie nelabai suvokia, kas yra pilietiškumas, nes tuo metu buvo visai kitokia valstybės samprata. Tai taip gal pakomentuočiau šitą.

T: Mhm. Supratau. Gerai. Tai dabar, kadangi Šaulių sąjunga yra, na, ir pilietiškumą ugdanti organizacija, bet kartu ir užsiimanti vis tiek ir gynybiniais tokiais šiek tiek aspektais ir šituos klausimu paliečia, tai norėčiau dabar pakalbėti apie valstybės grėsmes. Ir naudosisi tokią užduotį žaidybine forma. Tai duosiu dabar tau lapelių, tušinuką ir paprašysiu, kad pagalvotum ir ant skirtingų lapelių užrašytum viską, kas šauna į galvą, kai pagalvoji, kokios grėsmės galėtų kilti Lietuvos valstybei.

I8: Absoliučiai... plačiąja prasme grėsmės?

T: Plačiąja prasme. Tiesiog vieną grėsmę prašysiu rašyti ant vieno lapelio. O šiai visiškai neribotai – kas tau atrodo kaip grėsmė, tą gali rašyti.

I8: Kaip grėsmė... (*ima galvoti*)

T: Kokios grėsmės gali kilti Lietuvos valstybei, tavo galva? (*patikslina*)

I8: Ant skirtingų lapelių skirtingą?

T: Taip.

(*I8 rašo*)

T: Ir tų grėsmių gali būt, kiek nori, laikas yra neribotas.

I8: Iš pirmos minties gal tiek bus. (*Užrašyta: grėsmė nacionalinei istorijai ir istorinei tiesai; suvereniteto apribojimas/praradimas; žodžio laisvės apribojimas; svetimos, nepriimtinos kultūros primetimas; valstybės sienos vientisumas; nepriklausomybės praradimas.*)

T: Mhm. Tiesiog noriu pabrėžt, kad jeigu kažką sugalvosi pridėti arba jeigu sugalvosi kažką kaip tik nuimti ir... bet kuriuo momentu gali keisti, ką tik nori. Nėra kažkokie galutiniai būtinai variantai. Gerai. Tai dabar tada paprašysiu – turiu daug spalvotų flomasterių – prašysiu, kad šitas užrašytas grėsmes sugrupuotum į grupes pagal svarbą, tavo manymu. Ir tiesiog kiekvienai grupei priskirtum po spalvą, tiesiog brūkštelt, kad paskui galėtum atskirti.

I8: Čia spalvos reikšmė..?

T: Pagal svarbą. Jeigu vienos grėsmės, tarkim, atrodo svarbesnės už kitas, jas dedi į vieną grupę, kitas – į kitą ir panašiai.

I8: Gerai.

T: Tų grupelių gali būti, kiek tik nori, gali būt ir viena grupė, jeigu visos grėsmės vienodai svarbios. Kaip atrodo.

I8: (*I8 žymi*) Čia gal net ir vieną grupę dabar išskirčiau. (*visi lapeliai pažymėti viena spalva*)

T: Viena grupė, taip?

I8: Jo, kol kas.

T: Jeigu ką, jo, galėsime, jeigu sugalvosi, kad vis dėlto kažką nori keist, tai jo, galėsime. Bet gerai. Viena grupė, tai jos, tavo manymu, yra vienodai svarbios. Gal galėtum perskaityt, ką užrašei? Kad ir aš žinočiau.

I8: Tai žodžio laisvės apribojimas, mano manymu, yra viena iš grėsmių pačiai valstybei. Toliau svetimos, nepriimtinos kultūros primetimas, tai irgi, mano manymu, yra kaip valst... viena iš

didžiausių valstybės, grėsmių valstybei. Čia parašiau nepriklausomybės praradimas ir suvereniteto praradimas – nežinau, čia gal net prie to pačio būtų, bet čia irgi tokia iš fundamentalių dalykų valstybei. Toliau – grėsmė nacionalinei istorijai ir istorinei tiesai ir valstybės sienos vientisumas.

T: Ok. Gerai, tai dabar aš tau duosiu žetoną, kuris simbolizuos Lietuvos valstybę. Ir duosiu didelį popieriaus lapą, ant kurio prašysiu, kad padėtum tą Lietuvos valstybę simbolizuojantį žetoną, kur tik nori, jo, ir paprašysiu, kad sudėliotum savo užrašytas grėsmes aplink tą Lietuvos valstybę. Ir tiesiog nori pabrėžti, kad atstumas, kaip toli padėsi tą grėsmę nuo Lietuvos, rodys, kiek aktualia tu laikai tą grėsmę. Tai kuo arčiau padėsi, tuo galėsim laikyti, kad laikai aktualesne, kuo toliau – tuo mažiau aktualia.

I8: Ta prasme, šiom dienom aktualia?

T: Šiom dienom, taip. (*I8 dėlioja*) Mhm. Gerai. Tai dabar tada ir norėčiau pasikalbėti apie tai, kodėl išskyrei būtent šias grėsmes, kodėl sugalvojai būtent taip išdėlioti ir panašiai, tą tinklą grėsmių. Tai nežinau, galbūt pradėkim nuo grėsmės nacionalinei istorijai ir istorinei tiesai. Ką čia reiškia ir kodėl būtent tokia vieta?

I8: Tai... bent jau mano nuom... mano akim paskutiniaisiais metais, ypač kai dabar buvo aktualios temos dėl visų šitų partizanų, ypač Vanago palaikų atradimas. Toliau paskutiniai įvykiai Vilniuj su Škirpos alėja, su Noreikos lentele, tai manau, kad buvo pakankamai palanki terpė Lietuvoj skaldyti visuomenę ir kėsintis į mūsų pačios nacionalinės istorijos istorinę tiesą. Ir bandyti tuo manipuluoti, čia iš mano tokios pusės. Tai aš manau, kad šiuo laikotarpiu tai buvo didžiausios grėsmės pačiai Lietuvos valstybei šiais klausimais.

T: O kaip galvoji, kuo būtent valstybei nesaugu yra šitie aspektai?

I8: Tai kuo pačiai valstybei yra nesaugi grėsmė nacionalinei istorijai?

T: Taip.

I8: Tai vienas iš tokių kaip, kiek esu domėjęsis, kiek pats tą pripažįstu, vienas iš etniškumo yra požymių, tai yra nacionalinės istorijos turėjimas, nacion... turė... kad galėtum save tapatinti tam tikrai tauta, mes turim turėt savo istoriją. Jeigu mes neturėsime savo istorijos, istorija bus iškreipta, jiniai ir nebus teisina, reiškiasi, mūsų tas pats tautiškas bus kaip, kaip miržas, jis nebus, nebus tas tikras mūsų etniškumas. Tai jeigu net, plius, jeigu mes neturėsime savo istorijos, teisingos istorijos, tai bus tiesiog... mes galim tapti susiskaldžiusi tauta, mums lengviau bus manipuliuoti, mums bus lengviau priimti šiom dienom aktualias, šiom dienom aktualius dalykus, nes mes nesugebėsime to vertinti ši istorinės perspektyvos, kas yra labai svarbu šiom dienom. Tiek.

T: Mhm. Supratau. Kita grėsmė tada labai irgi vienodu atstumu turbūt nuo Lietuvos padėta, ar ne?

I8: Čia gal dabar biškį atitolinčiau, čia gal biškį persistengčiau (*pastumia toliau grėsmę „Žodžio laisvės apribojimas“*), bet bet... čia šita laisvės...

T: Žodžio laisvės.

I8: Žodžio laisvės apribojimas, nu, čia gal ne tokia didelė grėsmė, bet padėjau ją arti, nes tai buvo, buvo aktualu vienu momentu čia, Lietuvoj, dėl tos pačios žurnalistų laisvės apribojimo, ypač kur dabar išėjo Pancero nauja knyga „Kabinetas 339“, kur jie... ypač apie tai kalbama, dabartinės valdžios veiksmus prieš pačią žurnalistiką ir taip toliau, kur jie bandė apriboti ją, galima taip pasakyti, žodžio laisvę. Per priėjimą prie informacijos ir taip toliau. Tai aš manau, kad čia būtų ne tiek gal žodžio laisvės apribojimas, bet kiek gal priėjimas prie informacijos, apribojimas, kurią... teisę... teisę priėjimą prie informacijos turi turėti kiekvienas pilietis. Nes ant to stovi mūsų, mano manymu, stovi demokratinė, nepriklausoma valstybė. Vienas iš pamatinių principų.

T: Supratau. Tai dabar atitraukei šiek tiek toliau...

I8: Taip, čia persistengčiau gal.

T: Aha.

I8: Dėl aktualumo.

T: Dėl aktualumo atitraukei, supratau. Gerai, toliau ką galima? Tarkim, va, svetimos, nepriimtinos kultūros primetimas.

I8: Tai čia irgi gal toks nelabai yra, nelabai yra aktualus šiom dienom, bet vis tiek tą grėsmę galim šiek tiek jausti, nes ten iš tos geografinės pusės visa Lie... visada Lietuva buvo tokia tarp... toks taškas tarp Rytų ir Vakarų ir tą visada kultūrą bandė mum primest. Nors mes visada orientavomės į Vakarus, bet kaip, kaip istorija sako, iš, iš... vis dar rytiniai kaimynai bandė primest tą savo kultūrą mum pastoviai. Ir tas, tas, vat, ypač, kai mes dabar gyvenam trisdešimtus metus po Nepriklausomybės atkūrimo, dar vis tiek jaučiasi tas toks, ypač žmonių, kurie gyveno sovietinėj erdvėj, tas kitoks kultūrinis gyvenimas, tas kitoks biškį, šiek tiek kitoks suvokimas į... kitaip į pasaulį, kurių, galiu, nu, aš taip asmeniškai pasakyčiau, kultūrinis suvokimas labiau orientuotas į Rytus.

T: Mhm. Ir kodėl tai laikai grėsme?

I8: Grėsme, nes, nes... pagal dabartines nuostatas ir taip toliau, nu, pagal dabartinį Lietuvos orientavimąsi mes orientuojamės į Vakarus. Vakarų vertybės yra tokios, kokias deklaruoja ta pati Konstitucija: žodžio laisvė, demokratija ir taip toliau. Rytų kultūra, jinai iš istorinės perspektyvos visada buvo tokia, kaip ir Sovietų sąjungoj buvo, kad žmogus tarnauja valstybei, o ne valstybė žmogui. Ir tas mūsų dabartinės valstybės suvokimui yra gan didelė grėsmė, nes pagal mūsų Konstituciją, pagal mūsų vertybes, dabar turėtų valstybė tarnaut tautai. Bet tas mūsų, tas toks gal grėsmė į šią kultūrą, į šį suvokimą dar vis kai kurių žmonių mintyse užsilieka, kad pilietis turi tarnaut valstybei, kad viskas turi būt paremta valstybe, aišku, tas atėję iš sovietinės erdvės, ir, mano manymu, tai yra ne tokia didelė grėsmė, bet vis dar yra ta grėsmė tokiam mūsų kultūriniam suvokimui, kaip veikia mūsų valstybė, kas yra pilietis ir kas yra valstybė.

T: O tai tu turi kažkokius konkrečius pavyzdžius, sakydamas „svetimos ir nepriimtinos kultūros“?

I8: Tai aš, sakau, tą išskiriu – svetima, nepriimtina kultūra šiuo momentu Lietuvai tai yra Rytų kultūra.

T: Supratau. Mhm. Gerai. O kodėl sakai, kad šiuo metu galbūt nėra tokia artima ir aktuali grėsmė?

I8: Nes ta grėsmė gal seniau, neatkūrus nepriklausomybę, aš nežinau, tais laikais negyvenau (*nusijuokia*), galiu tik spekuliuot šiuo atveju – manau, kad ta grėsmė buvo didesnė, bet mūsų visuomenė valosi, mūsų visuomenė šviečiasi, mūsų, ypač jaunimas, visiškai orientuojasi į Vakarus. Ir ta, mano manymu, grėsmė vis tolsta ir tolsta. Bet vis dar, aš iš savo asmeninės pusės galiu pasakyti, kad vis dar pats asmeniškai jaučiu tą kartais grėsmę, jaučiasi tas toks kultūrų skirtumas ir nesuvokimas Rytų nuo Vakarų, taip kad dar, dar aš taip asmeniškai iškelčiau šitą grėsmę.

T: O kaip galvoji, ar kultūros iš Vakarų pusės irgi gali kelti kažkokius... grėsmes kažkokias?

I8: Žinoma. Tai aišku, gali kelti, bet, bet čia reikia kritiškai mąstyti – mes, ta prasme, negalim visiškai pasiimti Vakarų kultūros ir visiškai atmesti Rytų kultūrą. Mes turim formuot savo autentišką kultūrą, bet mūsų auten... mūsų ta kultūra nuo pat mūsų valstybingumo pradžios visada šiek tiek buvo orientuota į Vakarus. Visos tos vertybės ėjo per Vakarus, visos... visos, pavyzdžiui, tos pačios teisinės sistemos ėjo iš Vakarų: taip atėjo visa ta... teisinės vertybės, ta pati krikščionybė, mes ją priėmėm iš Vakarų, tai atėjo tos labiau vakarietiškos vertybės. Aišku, tai... negalima visiškai pasiimti tos Vakarų kultūros, kaip ir sakiau, bet negalima visiškai atmesti ir Rytų kultūros. Vis tiek mes esam, kaip ir sakiau, tas toks tarpinis taškas tarp Rytų ir Vakarų, tai mes esam toks mišinukas. Bet aš manau, kad tos Rytų kultūros, to... neturiu, aišku, nieko blogo prieš Rytų kultūrą, bet tas toks susiformavęs mąstymas buvo per daug įsismelkęs į mūsų visuomenę, kuris kenkia mūsų valstybingumui.

T: Mhm. Supratau. Ir toliausiai tuomet padėjai tris grėsmes kampuose: valstybės sienos vientisumą, nepriklausomybės pradžią ir suvereniteto apribojimus arba pradžią. Tai gal galėtum jas apibūdinti, ką būtent turi omenyje?

I8: Tai čia gal šitas parašiau, kaip ir visos klasikinės tos grėsmės – tai savo valstybės pradžią, nepriklausomybės pradžią, suvereniteto pradžią, tai ta prasme, kad visiškai negalėtum valdyti savo valstybės. Čia tokios, mano manymu, klasikinės grėsmės. Bet jos šiuo metu visiškai negresia. Jos, jos tiesiog yra, tokios grėsmės, mes jom ruošiamės, kaip ir kariuomenė ruošiasi jas gint –

valstybės sieną, nepriklausomybę ir suverenitetą – bet šiuo metu jos nėra aktualios. Neturim dar tokių... priešų ar dar ko nors, kurie kėsintųsi būtent į šitas, į šituos, va, aspektus.

T: O kaip galvoji, kas padaro, kad, nu, vis dėlto nėra šiandien aktualios jos? Kodėl?

I8: Tai gal tas pats visuomenės sąmoningumas, nes... mano manymu, nevyksta karas taip, kad ramu, ramu, ramu ir tada kažkokia priešiška valstybės kariuomenė peržengia sieną ir bando visa tai paimt. Viskas, mano manymu, prasideda nuo visų grėsmių istorijai, nacionalinei istorijai, kultūros primetimas, žodžio laisvės apribojimas. Mano manymu, iš pradžių yra kurstoma terpė pačiam valstybės viduj. Kad suskaldyt tą visuomenę. Kaip ir tas „Skaldyk ir valdyk“ banalus pasakymas – iš pradžių bandoma skaldyti vi... valstybės viduje visuomenę, tada kai jau yra palanki terpė, tada jau galima pereit prie šitų kardinalesnių, radikalesnių žingsnių. Tai aš manau, kad nuo šitų grėsmių mus atriboja pats visuomenės sąmoningumas ir kritinis mąstymas. Jeigu mes sugebam apsigint nuo šitų minimalių grėsmių, kaip nacionali... grėsmė nacionalinei istorijai, istorinei tiesai, sugebam apgint savo žodžio laisvę, sugebam išskirt savo kultūrą ir atmest tai, kas mum nepriimtina, manau, tai apsaugo mus nuo tų pačių radikalių grėsmių.

T: Supratau. O kokia vieta tenka Šaulių sąjungai, kai galvojam apie valstybės grėsmes ir dorojimąsi su jomis?

I8: Šiom dienom Šaulių sąjunga – čia gan toks kompliktuotas klausimas – ta Šaulių sąjunga ant bangos išėjo maždaug tik 14-ais (*turima galvoje 2014 m.*) metais po tų visų Ukrainos įvykių, čia visi tą žino. Iki tol Šaulių sąjunga, jinai darė nedidelį, mano manymu, kiek atsimenu iš aplinkinių darbuotojų pasakojimo, ta Šaulių sąjunga buvo tiesiog vaikų ir senelių organizacija, kuri per didelės įtakos nedarė tai visuomenei. Net eilinis žmogus, paklaustas gatvėj, jis nežinodavo, kas ta Šaulių sąjunga. Po šitų įvykių tas pats jos populiarumas iškilo. Aišku, dar tai buvo pasinaudota tam tikrais žmonėm, kurie iškėlė tą Šaulių sąjungą, buvo rotuoti tam tikrai žmonės į Šaulių sąjungą, kad jie sustiprintų tą visa tai. Šiuo momentu Šaulių sąjunga įdeda gan didelį indėlį į viso... pilietinio viso šito formavimo, į... nu, pilietinio formavimo, gynybos klausimus ir taip toliau. Nes šiuo momentu Šaulių sąjunga, pagal kiek yra deklaruojama viešoj erdvėj, Šaulių sąjunga vaidintų gan svarbų vaidmenį grėsmės atveju. Tai aš manau, kad šiuo momentu, jinai daro tikrai didelę įtaką visam tai.

T: O kaip apskritai, įvardijai, vat, keletą tų grėsmių – tokių gan kertinių – o kaip apskritai vertintum šiandien Lietuvos saugumo klausimus?

I8: Lietuvos saugumo klausimus būtent...

T: Būklę saugumo.

Plačiaja prasme saugumo?

T: Taip.

I8: Nu, aš vertinčiau gan palankiai, nes tas mūsų saugumas, irgi iš mano asmeninės nuomonės, priklauso nuo tos pačios visuomenės. Kiek ir, va, buvęs paskaitų, ir dėl... saugumo paskaitose, kiek pačioj Šaulių sąjungoj yra vedę man, kiek pačioj kariuomenėj esam supažindinti mes turim gan kritiškai mąstančią visuomenę, kuri sugeba atpažinti tas grėsmes, ypač tą pačią pagrindinę grėsmę gal dabar, kad dezinformaciją, einančią į mūsų valstybę. Kas labai susiję su istorija, su... kas kliudo labai tą pačią kariuomenę ir taip toliau. Tai mūsų visuomenė yra gan kritiška, gan sąmoninga ir tai padeda, tai padeda atsikratyti tų pagrindinių grėsmių.

T: Mhm.

I8: Aš taip manyčiau. Nes palyginus, kiek yra padarytų tų analizių, palyginus mūsų visuomenę su, pavyzdžiui, Vakarų Europa, mūsų visuomenė linkus labiau dezi... des... *destruct* (*angl. destruct – sunaikinti*), nežinau lietuviškai, dabar nesugalvoju, dezinformaciją destruktuoti ir atskirti, kas yra tiesa, kas netiesa. Tuo metu vakarų europiečiai dar nelabai suvokia, nelabai gal suvokia, kokia grėsmė yra. Bet, aišku, jų šiek tiek yra kitokia geopolitinė situacija nei mūsų, tai, manau, tas dar turi daug įtakos.

T: Gerai. Tai mano turbūt vienas iš paskutinių klausimų būtų tiesiog toks bendram pamąstymui. Na, tų grėsmių gali būti labai įvairaus pobūdžio, tai yra ir karinės grėsmės, ir ekonominės, ir socialinės. Ir ypač socialinės, jos skyla į labai daug tokių sluoksnių – ten, tarkim, ta pati emigracija, skurdas, mažas gimstamumas ir panašios. Čia tik tiesiog kaip pavyzdžiai. Kaip galvoji, ar Šaulių sąjunga, ar

jūs, kaip šauliai, sugebėtumėt dorotis būtent su kito pobūdžio grėsmėm, galbūt ne karinėm, ne informacinėm, bet to kito pobūdžio grėsmėm?

I8: Ta prasme, su socialinėm, ekonominėm?

T: Taip.

I8: Šito atsakyt negalėčiau. Bet pati Šaulių sąjunga, jos yra tikslai užbrėžti, kad jinai turėtų grėsmės atveju orientuotis į tą pilietinę gynybą ir karinę gynybą. Kaip tai įtakotų pačią socialinę... prisidėjimą prie socialinių grėsmių mažinimo, prie ekonominių, aš tiksliai negalėčiau pakomentuoti, nes ne... Šaulių sąjunga dar tokio dalyko nėra praktikavus, tai čia galima dabar tik spėlioti ir spekuliuoti, kaip jinai galėtų prisidėti ar negalėtų, bet... plus, neaišku, kokie yra... kokie būtų skiriami resursai tam. Taip kad iš mano perspektyvos būtų labai sunku vertinti šituo klausimu visa tai.

T: Supratau. Gerai, tai, na, aš iš savo pusės ne per labiausiai daugiau turiu klausimų. Tai nebent tu dar norėtum kažką pakomentuoti papildomo?

I8: Šiuo momentu daugiau minčių neįyla, dar kažko, nežinau, kaip ir viskas.

T: Gerai. Tai tada labai ačiū už pokalbį.

I8: Nėr už ką.

T: Labai buvo įdomu. Tai dėkui.

